

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
REGION OF WESTERN GREECE

ΜΝΗΜΕΣ 1821
Δυτική Ελλάδα:
Η γη της φλόγας

MEMORIES OF 1821
Western Greece :
The Land of the Flame

ΜΝΗΜΕΣ 1821
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ: Η ΓΗ ΤΗΣ ΦΛΟΓΑΣ

MEMORIES OF 1821
WESTERN GREECE: THE LAND OF THE FLAME

Ιστορική επιμέλεια και συγγραφή κειμένων: Νίκος Τόμπρος
Historical editing and texts: Nikos Tompros

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, 2021
REGION OF WESTERN GREECE, 2021

Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος

Πορτραίτο ανδρός (Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος)

Άγνωστος: Ελαιογραφία (0,45 × 0,50)

Συλλογή Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών.

Portrait of man (Ioannis Papadiamantopoulos)

Unknown: Oil painting (0.45 × 0.50)

Collection of the Municipal Library of Patras.

Περιεχόμενα / Contents

Πρόλογος Περιφερειάρχη Δυτικής Ελλάδος Νεκτάριου Φαρμάκη
Prolog by Nektarios Farmakis, Regional Governor of Western Greece.

🌹 4 🌹

Πρόλογος Αντιπεριφερειάρχη Δυτικής Ελλάδος Ανδρέα Φίλια
*Prolog by Andreas Filias, Regional Deputy Governor
of Administration & e-Government Region of Western Greece.*

🌹 6 🌹

Νεοελληνικός Διαφωτισμός (Ι.Γ. Δελλής)
Neo-Hellenic Enlightenment (I.G. Dellis).

🌹 9 🌹

Ελληνική Επανάσταση: Μια σύντομη αναδρομή (Ν. Τόμπρος)
The Greek War of Independence: A brief Review (N. Tompros).

🌹 31 🌹

Εθνικά γεγονότα
National Events.

🌹 43 🌹

Τοπικά γεγονότα
Local Events.

🌹 105 🌹

Χρονολόγιο των σημαντικότερων επαναστατικών γεγονότων
εθνικού και περιφερειακού ενδιαφέροντος (1821–1830)
Timeline of Major Revolutionary Events of National and Regional Interest (1821–1830).

🌹 192 🌹

Ενδεικτική βιβλιογραφία.

🌹 225 🌹

ΟΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΔΙΗΓΟΥΝΤΑΙ ΤΗΝ ιστορία του Ελληνισμού επί 3.000 χρόνια.

Αιτωλοακαρνανία, Αχαΐα και Ηλεία (με αλφαβητική σειρά), αποτελούν τόπους που μίλησαν με την Ιστορία σε πρώτο πρόσωπο, τη σημάδεψαν και σημαδεύτηκαν από αυτή.

Αναμφίβολα, ένας από τους σημαντικότερους σταθμούς αυτής της μεγάλης Ελληνικής Ιστορίας —και ο σημαντικότερος του Νεότερου Ελληνισμού— ήταν η Επανάσταση του 1821 που άνοιξε τον δρόμο για τη δημιουργία του σύγχρονου ελληνικού κράτους. Και σε αυτόν τον σταθμό η Δυτική Ελλάδα υπήρξε και πάλι στην πρώτη γραμμή.

Η μυστική Συνέλευση της Βοστίτσας, τα Καλάβρυτα της πρώτης μπαρουτιάς, το Μεσολόγγι των Ελεύθερων Πολιορκημένων...

Άπειρες οι τοποθεσίες και οι διαδρομές που ακόμα «μυρίζουν» πάθος και θυσία για λευτεριά. Άπειροι οι ηρωικοί αγωνιστές που έδωσαν τα πάντα στον μεγάλο Αγώνα. Ένας τεράστιος ιστορικός και πολιτισμικός πλούτος που «στεφανώνει» τη Δυτική Ελλάδα και δικαιοματικά της δίνει πρωταγωνιστική θέση στην επέτειο των εορτασμών για τα 200 χρόνια από την εκκίνηση της Επανάστασης.

Αυτές τις τοποθεσίες, αυτές τις διαδρομές και αυτούς τους αγωνιστές προσπαθεί να καταγράψει η έκδοση που κρατάτε στα χέρια σας, έχοντας βαθιά επίγνωση ότι καμία καταγραφή, όσο πλήρης και να είναι, δεν μπορεί να αποδώσει στην ολότητά της μία τόσο μεγάλη Ιστορία. Ούτε φυσικά, το σύνολο των πτυχών και των προεκτάσεων που αυτή η ιστορία είχε για ολόκληρη την πατρίδα.

Μια πατρίδα, της οποίας η καρδιά χτυπάει το ίδιο δυνατά σε όλα τα πλάτη και τα μήκη της. Αλλά στον χώρο που βρίσκεται σήμερα η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, χτυπάει πάντα μία από τις μεγαλύτερες και πιο ισχυρές «αρτηρίες» της...

Καλή ανάγνωση!

Νεκτάριος Αθ. Φαρμάκης

Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδας

THE GEOGRAPHICAL UNITS THAT CONSTITUTE THE REGION OF WESTERN GREECE HAVE BEEN NARRATING the history of Hellenism for over 3,000 years.

Achaea, Aetoloakarnania and Elis have been the setting of multiple intimate conversations with History, these regions have equally marked the latter's course and have been marked by it.

Undoubtedly, one of the most important milestones in this great Greek history —and the most significant of modern Hellenism— was the Revolution of 1821 that paved the way for the establishment of the Modern Greek State. In that instance, Western Greece was again at the forefront of developments.

The secret Assembly in Vostitsa, the first gunpowder shot at Kalavryta, the Free Besieged of Mesolonghi...

There are infinite places and routes that are still imbued with self-sacrifice and a passion for freedom, numerous heroic fighters, who gave their all to the great Struggle. We are witnesses of an immense historical and cultural wealth that adorns Western Greece, and rightfully places it at the forefront of the anniversary commemorating 200 years since the beginning of the Revolution.

This publication is an attempt to chronicle all of these locations, routes, and fighting heroes; nonetheless, we are deeply aware that no record —no matter how complete— can recite such a great history in its entirety. Nor can it convey all the aspects of these historical events, and their impact on our country.

Our homeland is a country whose heart beats equally strong in all its latitudes and longitudes. Yet, in all these places that form the Region of Western Greece today, one has always been able to hear the murmur of one of its largest and most vital arteries...

Enjoy reading!

Nektarios A. Farmakis

Regional Governor of Western Greece

Το 1821 ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΜΙΑ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΟΡΟΣΗΜΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΑΦΟΥ Η έναρξη της Επανάστασης συνετέλεσε στη δημιουργία ενός ελεύθερου ελληνικού κράτους. Παράλληλα ο απελευθερωτικός Αγώνας των Ελλήνων, ο γεμάτος από ένδοξα κατορθώματα επιφανών και αφανών ηρώων τα οποία μεταφέρθηκαν έως τις ημέρες μας μέσα από θρύλους, παραδόσεις, λαϊκές δοξασίες, αλλά πάνω από όλα μέσα από αδιάψευστα ιστορικά τεκμήρια, ενέπνευσε όλες τις μετέπειτα γενιές των Ελλήνων και συνέβαλλε στη διατήρηση της πίστης τους στο ελληνικό έθνος.

Ενόψει του εορτασμού των 200 ετών από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ο χώρος που διαδραματίστηκαν ορισμένα από τα σημαντικότερα γεγονότα του Αγώνα, δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από την παραγωγή τεκμηρίων τα οποία θα διατηρήσουν ζωντανή τη μνήμη αυτού του τόσο ξε-

χωριστού για τους Έλληνες ιστορικού γεγονότος. Στο πλαίσιο λοιπόν της διαιώνισης της ιστορικής μνήμης η Περιφέρεια προβαίνει στην έκδοση ενός «επαναστατικού» Λευκώματος.

Η συγκεκριμένη συγγραφική παραγωγή αποτελεί μία επιστημονική προσπάθεια να καταγραφούν τα επιφανέστερα γεγονότα —εθνικού και περιφερειακού χαρακτήρα— τα οποία σημειώθηκαν στον ελληνικό χώρο από την αρχή του απελευθερωτικού Αγώνα (1821) και έως τη σύσταση του ελληνικού κράτους (1830). Όσο για τα ιστορικά γεγονότα που επιλέχθηκαν να παρουσιαστούν στις σελίδες του Λευκώματος από τους νομούς Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας, πολλά από τα οποία είναι άγνωστα στο ευρύ κοινό και τα οποία προέκυψαν κατόπιν ενδελεχούς ιστορικής έρευνας, αποτυπώνονται για πρώτη φορά ως ενιαίο σύνολο σε συγγραφικό πόνημα.

Επιπρόσθετα στο Λεύκωμα παρουσιάζονται χωρίς εθνικιστικές κορώνες, αλλά με τεκμηριωμένο και συνάμα κατανοητό λόγο η συμβολή των κατοίκων της Αιτωλοακαρνανίας, της Αχαΐας και της Ηλείας, καθώς και των πολιτικών και στρατιωτικών τους ηγετών, στον ένοπλο Αγώνα, οι πολιτικές και στρατιωτικές τους δράσεις, οι επιρροές, οι συμμαχίες, οι έριδες τους σε παράλληλη σχέση με τις σημαντικότερες εθνικές στιγμές της Επανάστασης. Τέλος η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, αποτίοντας φόρο τιμής στους προγόνους της που έδωσαν τη ζωή τους, για να δημιουργήσουν μια ελεύθερη Ελλάδα και αναδεικνύοντας την ιστορική μνήμη ως φορέα διαλόγου, προβληματισμού και προσωπικής αναζήτησης, ευελπιστεί με το ανά χείρας συγγραφικό έργο να αποκτήσει ο αναγνώστης πρόσβαση στην ιστορική αλήθεια και τη συλλογική μνήμη, απογυμνωμένος από συναισθηματικές πιέσεις και μυθολογικές ανακρίβειες.

Ανδρέας Φίλιας

*Αντιπεριφερειάρχης Διοίκησης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας*

THE YEAR 1821 REPRESENTS A TURNING POINT IN GREEK HISTORY, AS THE START OF THE REVOLUTION contributed to the establishment of the free Greek State. At the same time, the Greek War of Independence, full of glorious achievements by prominent and invisible heroes that have been kept alive through legends, traditions, popular beliefs, and above all indisputable historical evidence, has inspired all subsequent generations of Greeks, while nurturing their faith in the Greek Nation.

The Region of Western Greece was the setting of several of the most important events of the Struggle. In view of the celebration of the 200th anniversary of the beginning of the Greek Revolution, our Region could not be absent from the production of material that will keep alive the memory of this historical event that Greeks hold so dear. Thus, in the context of perpetuating the historical memory, our Region proceeded to the publication of a “revolutionary” Album.

This work is a scientific attempt to record the major events —national and regional— that took place in Greece from the beginning of the War of Independence (1821) to the establishment of the Greek State (1830). Furthermore, certain historical events that took place in the prefectures of Aetoloakarnania, Achaea and Elis were also selected to be presented in this Album. Several of these, having emerged from extensive historical research, are not widely known and are gathered for the first time in a single publication.

This Album also presents the contribution of the people of Aetoloakarnania, Achaea and Elis to the War of Independence, as well as the role played by their political and military leaders: their political and military actions, their alliances and disputes, all in parallel with the most significant national instances of the Revolution. These accounts are recited in a factual and coherent manner, steering clear of nationalist exaggeration. Finally, the Regional Administration of Western Greece, paying tribute to its ancestors who sacrificed their lives to liberate Greece, and highlighting historical memory as a vehicle for dialogue, reflection, and introspection, ensures that this publication will allow the reader to gain access to the historical truth and collective memory, stripped of emotional pressures and inaccuracies.

Andreas Filias

*Regional Deputy Governor of Administration & e-Government
Region of Western Greece*

ΜΕΛΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Δρ Βικάτου Ολυμπία
Αρχαιολόγος, Διευθύντρια Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος

Δρ Κουμούση Αναστασία
Αρχαιολόγος, Διευθύντρια Εφορείας Αρχαιοτήτων Αχαΐας

Λάμπρος Θεόδωρος
Ιστορικός – Διαχειριστής του ιστορικού πύργου «Το skalistiri.news σκαλίζει το 1821»,
(Πτυχιούχος Νέοτερης Ευρωπαϊκής Ιστορίας – London Guildhall University),
(Μεταπτυχιακές Σπουδές στις Μεσογειακές Σπουδές – Kings College London)

Μόσχος Ιωάννης
Αρχαιολόγος, Αρχαιολογικό Μουσείο Πατρών

Μπεντεβή Βάνα
Φιλολόγος, Ιστορικός Συγγραφέας – Ερευνήτρια, Πρόεδρος Ιστορικής Λαογραφικής
Εταιρείας Αιγιαλείας (I.A.E.A.)

Μούλιας Αθαν. Χρήστος
Δικηγόρος – Συγγραφέας, Πρόεδρος Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας Πελοποννήσου

Μπουζάκης Σήφης
Ιστορικός της Εκπαίδευσης, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Αντώνης Δ. Σκιαθιάς
Ποιητής – Ιστορικός ερευνητής

Τόμπρος Νίκος
Ιστορικός, Επίκουρος καθηγητής «Πολιτικής Ιστορίας»
στη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων

Φλώρου Ροδάνθη – Ρόζα
Πρόεδρος της Βυρωνικής Εταιρείας Ιεράς Πόλεως Μεσολογγίου

Φωτόπουλος Θ. Αθανάσιος
πρ. Καθηγητής Νέοτερης Ελληνικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών

Πάτρα, 2021 • ISBN: 978-618-84128-2-8

Επιμέλεια: Πέτρος Γαλιάνης
Ιστορική Έρευνα: Αντώνης Δ. Σκιαθιάς
Μεταφράσεις κειμένων: Rhyme & Reason Language Services
Μακέτα Εξωφύλλου: Θεόδωρος Αντωνίου
Σχεδιασμός, γραφιστική επιμέλεια: Γιάννης Σκ. Πικραμένος

Τα μέλη της Επιτροπής εργάστηκαν ανιδιοτελώς

MEMBERS OF THE ADVISORY COMMITTEE

Dr Vikatou Olympia
Archaeologist, Director of the Ephorate of Antiquities of Aitolokarnania and Lefkas

Dr Koumoussi Anastasia
Archaeologist, Director of the Ephorate of Antiquities of Achaea

Theodoros Lambros
Historian – Electronic portal administrator "skalistiri.news digs 1821",
(BA Modern History), (MA Mediterranean Studies)

Moschos Ioannis
Archaeologist, Archaeological Museum of Patras

Bendevi Vana
Greek Literature, Historian. Writer. Researcher. President of the folklore
and Historic Company of Aigialia.

Moulias Ath. Christos
Lawyer – Writer, President of the Historical and Ethnological Society of Peloponnese

Bouzakis Sifis
Professor of educational history, emeritus professor, University of Patras

Antonis D. Skiathas
Poet – Historical researcher

Tompros Nikos
Historian, Assistant professor of "Political History"
at the Hellenic Army Academy

Florou Rodanthi-Rosa
President of the Messolonghi Byron Society

Photopoulos Th. Athanasius
Former Professor of Modern Greek History at the University of Patras

Patras, 2021 • ISBN: 978-618-84128-2-8

Edited by: Scientific Advisory Committee of the Region of Western Greece
Historical Research: Antonis D. Skiathas
Translation: Rhyme & Reason Language Services
Front cover design: Antoniou, kind offer
Graphic design: Yannis Sk. Pikramenos

The members of the committee worked pro bono

Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Neo-Hellenic Enlightenment

I. Προλογικό σημείωμα

Πριν ο Α. Υψηλάντης διαβεί τον ποταμό Προύθο (Φλεβάρης του 1821) στην Μολδοβλαχία και εξαγγείλει την έναρξη της εθνικής επανάστασης με τη φωτισμένη Διακήρυξή του: «Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Ἡ ὥρα ἦλθεν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες [...] Εἰς τὰ ὄπλα λοιπὸν φίλοι ἢ Πατρίς μᾶς προσκαλεῖ», εἶχε προηγηθεῖ μια μακρά χρονικά και πολυδιάστατη αναβάθμιση της παιδείας του Γένους. Αυτή είναι που προετοίμασε την εξέγερση με την αναζωπύρωση της εθνικής συνείδησης. Την περίοδο αυτή, στο πλαίσιο της ιστορίας των ιδεών, ονομάζουμε Νεοελληνικό Διαφωτισμό, ή Νεοελληνική Αναγέννηση, ή φωτισμό του Γένους. Πεποιθήσή μας είναι ότι η εθνική επανάσταση προετοιμάστηκε με τις πένες (αθρόα έκδοση βιβλίων) και τη διδαχή για να διεξαχθεί, στη συνέχεια, με το φρόνημα και τα όπλα.

Εξάλλου, στην πλειοψηφία τους οι ιστορικοί υποστηρίζουν αυτήν την ιδέα. Ο σύγχρονος ιστορικός του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού J. Israel γράφει: «Η παιδεία προετοιμάζει και διασφαλίζει κάθε μορφής επανάσταση». Την ίδια γνώμη είχε και ο μεγάλος δάσκαλος του Γένους Αδαμάντιος Κοραΐς, πως η αναβάθμιση της

I. Preface

In February 1821, Alexandros Ypsilantis crossed the River Prut into the Danubian Principalities. There, he issued his historic Proclamation, which is considered to mark the start of the Greek Revolution: «Μάχου ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Ἡ ὥρα ἦλθεν, ὧ ἄνδρες Ἕλληνες [...] Εἰς τὰ ὄπλα λοιπὸν φίλοι ἢ Πατρίς μᾶς προσκαλεῖ» (*“Fight for faith and homeland. The time has come, Greek Men [...] To arms, then, friends, our Homeland calls us”*). This proclamation was the fruit of a long and multifaceted journey towards the improvement of the Nation’s education. This is essentially what laid the foundations for the rebellion, by reviving ethnic self-awareness. In the study of the history of ideas, this period is called Modern Greek Enlightenment or Modern Greek Renaissance. We believe that the revolution was prepared by the pen (through a plethora of book publications) and teaching before being carried out by the sword – and national morale.

This is an established idea amongst historians. The contemporary historian of the European Enlightenment J. Israel writes: “Education prepares and secures any kind

παιδείας και η πνευματική αφύπνιση του Γένους θα οδηγήσουν στην επανάσταση. Αυτό εξάλλου ήταν ο μακρόχρονος αγώνας του και η αγωνία του που διετύπωσε πολλές φορές στα σοφά *Προλεγόμενά* του.

II. Ορισμός και περιεχόμενο του Όρου: Νεοελληνικός Διαφωτισμός

Ο όρος «Νεοελληνικός Διαφωτισμός»¹ (στα αγγλικά Enlightenment, στα γερμανικά Aufklärung) είναι νεολογισμός. Πιθανότατα χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Δημήτριο Βερναδάκη (1833–1907) στην πανεπιστημιακή ομιλία του *Λόγος εισιτήριος εις τὸ μάθημα τῆς Γενικῆς Ἱστορίας ἐκφωνηθεὶς τὴν 20ῃ Ἰανουαρίου 1862*. Στη συνέχεια καταγράφηκε από τον Σ. Κουμανούδη ως «νεολογισμός» στο λεξικό του *Συναγωγή Νέων Λέξεων* (repr. Αθήνα 1998). Διατυπώθηκε η άποψη ότι στη συνέχεια ο όρος χρησιμοποιήθηκε από την Πολύμνια Λάσκαρη στην Εισαγωγή της γαλλικής μετάφρασης του έργου του Ι. Ρίζου–Νερούλου *Κορακιστικά* (1928).

Αν κανείς επιχειρήσει να δώσει μονοσήμαντο ορισμό στην έννοια «Νεοελληνικός Διαφωτισμός», θα συναντήσει πολλές δυσχέρειες, γεγονός που συμβαίνει και με τον ορισμό του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, λόγω των πολλών εκφάνσεων αυτού του πνευματικού κινήματος. Αν υιοθετήσουμε τον ευρέως αποδεκτό ορισμό του Kant περί του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού ότι δηλαδή «είναι η έξοδος του ανθρώπου από την πνευματική του ανωριμότητα, για την οποία ο ίδιος είναι υπεύθυνος», θα πρέ-

Α. Κοραΐς

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ ΚΟΡΑΪΣ / ADAMANTIOS KORAIIS

of revolution”. The same opinion was advocated by the great teacher of the Nation, Adamantios Korais: that the improvement of education and the Nation’s intellectual awakening would lead to a revolution. In fact, this was what he dedicated his long struggle to, and a concern he had expressed repeatedly in his *Introduction*.

II. Definition and scope of the Term: Modern Greek Enlightenment

The Term “Modern Greek Enlightenment”¹ (Aufklärung in German) is a neologism. It was most likely used for the first time by Dimitrios Vernadakis (1833–1907) during his university speech *Introductory speech to the course of General History, delivered on 20 January 1862*. It was then recorded by S. Koumanoudis as a “neologism” in his dictionary *Collection of New Words*

¹ Η έρευνα στα θέματα Νεοελληνικού Διαφωτισμού αναπτύχθηκε κυρίως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Βλ. *Νεοελληνικός Διαφωτισμός: Βιβλιογραφία* (1945–1995), Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Τομέας Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Αθήνα 1998.

¹ Research on Modern Greek Enlightenment developed mainly after World War II. See *Modern Greek Enlightenment: Literature* (1945–1995), Institute of Neohellenic Research of the National Hellenic Research Foundation, Sector of Philosophy of the University of Ioannina, Athens 1998.

πει να τον αλλάξουμε διότι «η πνευματική ανωριμότητα» των Ελλήνων δεν ήταν δική τους ευθύνη, αλλά οφειλόταν στην «αφορία» και στην «κάκωσιν» του Έθνους, εξαιτίας της αιχμαλωσίας του στους Τούρκους. Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός ήταν μακρινός απόηχος του Ευρωπαϊκού, αλλά δεν είχε την ορμητική μορφή και τη νεωτεριστική διάθεση εκείνου. Ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός –και ειδικά ο γαλλικός– ήταν μάχες εκ του συστάδην, ενώ ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός ήταν μάχες από τα χαρακώματα. Επιδίωκε την βαθμιαία διαμόρφωση επαναστατικής διάθεσης για την απόκτηση της ελευθερίας με αναφορές στο αρχαίο κλέος.

Η περίοδος αυτή χαρακτηρίστηκε και ως εποχή κριτικής επιστημονικής καλλιέργειας, ανανέωσης των ηθικών αξιών, εποχή ακμής και δύναμης, εποχή διαμόρφωσης προσδοκιών και εθνικών οραμάτων. Βασικός στόχος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού ήταν να ανανεώσει, να τονώσει και να επεκτείνει την εκπαιδευτική κίνηση, η οποία ενισχυόταν με τις χορηγίες και τις ευεργεσίες της ανερχόμενης τάξης των εμπόρων και των πλοιοκτητών.

III. Χρονολόγηση – Περιοδολόγηση

Δεν υπάρχει συμφωνία ανάμεσα στους ερευνητές σχετικά με την έναρξη και τη λήξη του πνευματικού κινήματος και ιδεολογικού ρεύματος στην υπόδουλη πατρίδα. Εξάλλου αυτό παρατηρείται σε κάθε περίπτωση περιοδολόγησης τέτοιων κινήματων, όπως λ.χ. «Αναγέννηση», «Επιστημονική Επανάσταση», διότι δεν λήγει απότομα και οριστικά το ένα για να αρχίσει το άλλο, αλλά υπάρχει ώσμωση του προηγούμενου με το επόμενο. Πάντοτε αυτές οι περιοδολογήσεις είναι συμβατικές. Γι' αυτό, με επιφυλάξεις, θα συμφωνήσουμε με την πρόταση του Φαναριώτη Ι. Ρίζου–Νερουλού. Αυτός διακρίνει τρεις εξελικτικο–προοδευτικές περιόδους του

(repr. Athens 1998). It has been argued that the term was subsequently used by Polymnia Laskari in the Introduction to the French translation of the work of I. Rizos–Neroulos *Korakistika* (1928).

As in the case of the European Enlightenment, giving a univocal definition of the term *Modern Greek Enlightenment* is fraught with difficulties, due to the plurality of manifestations of this intellectual movement. We cannot adopt Kant's widely accepted definition that the "(European) Enlightenment is man's release from his self-incurred immaturity" as is, as the 'immaturity' of the Greeks was not self-incurred, but was due to the Nation's barrenness and trauma, under Ottoman rule. Although Modern Greek Enlightenment was a distant echo of the European Enlightenment, it lacked the impetus and innovative spirit of the latter. The European Enlightenment – especially the French – was like hand-to-hand combat, while the Modern Greek Enlightenment was a battle from the trenches. It sought the gradual creation of momentum to revolt for freedom, with references to the glory of antiquity.

This period was also an era of critical scientific advancement, of a renewal of moral values, an era of prosperity and power, an era that shaped expectations and national visions. The main objective of Modern Greek Enlightenment was to renew, stimulate and expand the paedagogical movement, which was reinforced by the sponsorships and benefactions of the emerging class of merchants and shipowners.

III. Dating – Periodisation

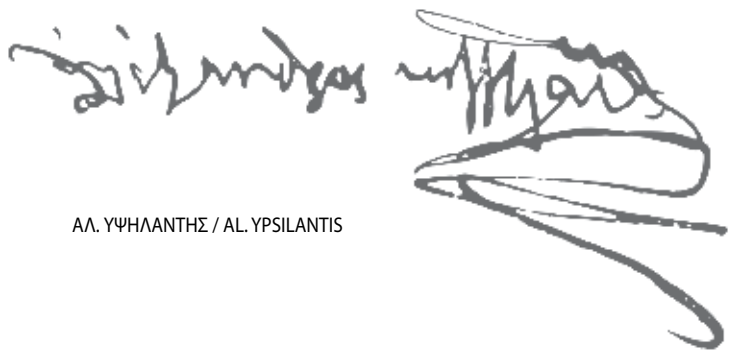
There is no consensus among researchers as to the exact beginning and end of this intellectual and ideological

ποικιλόμορφου αυτού πνευματικού κινήματος: α) η πρώτη το 1700–1750, όπου αρχίζει να συγκρούεται η παλαιά άποψη (σχολαστικό–αριστοτελισμός) με το νεωτερικό πνεύμα, β) η δεύτερη περιλαμβάνει την περίοδο 1750–1800, της οποίας βασικό χαρακτηριστικό ήταν η αθρόα εισαγωγή και διδασκαλία επιστημονικών και φιλοσοφικών ιδεών με πλήθος μεταφράσεων και γ) η τρίτη την περίοδο 1800–1830, που ταυτίζεται συμβολικά με τη δράση του Αδ. Κοραή αλλά και άλλων λογίων δασκάλων του Γένους. Ο Κοραής, με το *Υπόμνημα–ομιλία ορόσημο–στην παρισινή Εταιρεία των Ανθρωποτηρητών* (1803) (*Société des observateurs de l'homme*) τονίζει την πνευματική και πολιτιστική αναγέννηση του Έθνους, που προετοιμάζει την «παλιγγενεσία» των Ελλήνων.

Η φθορά του Νεοελληνικού Διαφωτισμού αρχίζει να γίνεται ορατή γύρω στο 1830, με την άνοδο του αντίθετου προς τον Διαφωτισμό Ρομαντικού πνεύματος. Ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός είχε ως λάβαρο σε έπαρση τον ορθό λόγο (*recta ratio*) και με αυτόν οδήγησε την Ευρώπη σε επαναστατικά κινήματα. Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός είχε αρχίσει με αργό ρυθμό και με βάση την αναπτυσσόμενη παιδεία και την οργάνωσή της να ανεβάζει τη σημαία κατάκτησης της ελευθερίας. Το ρομαντικό κίνημα ανέβασε ως σημαία το συναίσθημα, με ό,τι αυτό σήμαινε για την πολιτική και πολιτιστική εξέλιξη της ήδη νεοϊδρυθείσας ελληνικής πολιτείας.

movement in enslaved Greece. This, of course, is a common problem in all attempts to the periodisation of movements such as the *Renaissance* or the *Scientific Revolution*, because the first does not end abruptly and definitively for the other to start, but rather the one gives way to the other by osmosis. Thus, such periodisations are solely a convention. For this reason, with some reservations, we agree with the proposal of the Fanariot I. Rizos–Neroulos. He discerns three periods in the evolution and progress of this multifaceted intellectual movement: a) the first, from 1700 to 1750, when we see the first signs of a clash between the old dominant view (scholastic Aristotelianism) and the modernist spirit, b) the second, from 1750 to 1800, mainly noted by the introduction and teaching of a plethora of scientific and philosophical ideas, with numerous translations; and c) the third, from 1800 to 1830, whose symbolism is in line with the teachings of A. Korais and other contemporary Greek scholars. Korais, in his landmark speech *Memorandum to the Paris Society of Observers of Man* (1803) (*Société des observateurs de l'homme*) stresses the intellectual and cultural rebirth of the Nation, which is incubating the “rebirth” of the Greeks.

The decline of Modern Greek Enlightenment starts becoming apparent circa 1830, with the rise of the anti–Enlightenment Romantic spirit. The battle flag of the European Enlightenment was the notion of right reason [*recta ratio*] and it was under this that it led Europe to revolutionary movements. Gradually, based on developments in education and its organisation, the Modern Greek Enlightenment had started to raise the battle flag of the fight for freedom. The Romantic movement countered with a focus on emotion, with all that this meant for the political and cultural course of the newly established Greek state.

Ὡς πότε, παλληγάρια, νὰ ζοῦμεν στὰ στενά,
μονάχοι, σὰν λιοντάρια, στὲς ράχες, στὰ βουνά;
Σπηλιὲς νὰ κατοικοῦμεν, νὰ βλέπωμεν κλαδιά,
νὰ φεύγωμ' ἀπ' τὸν κόσμον, γιὰ τὴν πικρὴ σκλαβιά;
Νὰ χάνωμεν ἀδέλφια, Πατερίδα καὶ γονεῖς,
τοὺς φίλους, τὰ παιδιά μας καὶ ὄλους τοὺς συγγενεῖς;

Καλλιό 'ναι μίας ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ,
παρὰ σαράντα χρόνοι σκλαβιὰ καὶ φυλακὴ!

Τί σ' ὠφελεῖ ἂν ζήσης καὶ εἶσαι στὴ σκλαβιά;
Στοχάσου πὼς σὲ ψένουν κατ' ὥραν στὴ φωτιά.
Βεζίρης, Δραγουμάνος, Ἀφέντης καὶ ἂν σταθῆς,
ὁ Τύραννος ἀδίκως σὲ κάμει νὰ χαθῆς·
δουλεύεις ὅλ' ἡμέρα σὲ ὅ,τι καὶ ἂν σοὶ πῆ,
καὶ αὐτὸς πασχίζει πάλιν τὸ αἷμα σου νὰ πιῆ.

 ΘΟΥΡΙΟΣ

IV. Τα βασικά χαρακτηριστικά του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

Το ερώτημα είναι πώς όλοι αυτοί οι λόγιοι θα πετύχαιναν την αφύπνιση της εθνικής συνείδησης και τη διαμόρφωση επαναστατικής διάθεσης. Ποια ήταν τα μέσα; Την απάντηση στο ερώτημα δίνει ο Κοραΐς: «[...] μόνη ή έλληνική παιδεία είναι ικανή να θεραπεύση τὰς πολυχρονίους του έθνους πληγὰς, εὐν ὀδηγῆται ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας τὸ φῶς». Και αλλού στα *Προλεγόμενα* (τόμ. Δ'): «Νὰ προετοιμασθῆ τὸ ἔθνος μας διὰ τοῦ φωτισμοῦ τῆς παιδείας εἰς τὸν δικαιοτάτον κατὰ τοῦ τυράννου πόλεμον».

Ο Κοραΐς πρότεινε πολλές φορές την ίδρυση Ανώτερων Σχολείων, πέρα από τα σχολεία των πρώτων γραμμάτων. Τέτοια σχολεία λειτούργησαν την περίοδο αυτή πολλά: Ιωάννινα, Κοζάνη, Αθηνιάδα, Χίο, Κυδωνίες, Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη, Βουκουρέστι. Σ' αυτά δίδαξαν πολλοί που είχαν σπουδάσει στη Δύση (Πάδοβα, Παρίσι, Λειψία κ.α.), που μετέφεραν νέες γνώσεις και επιστημονικά επιτεύγματα στον ελλαδικό χώρο. Δεύτερον, με τη μετάφραση ευρωπαϊκών έργων από τη Δύση (μαθηματικών, φυσικής φιλοσοφίας, επιστημολογίας κ.ά.). Ο Κοραΐς τονίζει κατ' επανάληψιν την ανάγκη «μετακενώσεως» ευρωπαϊκών ιδεών στην Ελλάδα (*Προλεγόμενα*, τόμ. Α') για τον «φωτισμό του Γένους», ενώ ο Ιώσηπος Μοισιόδαξ (1725–1800) στην *Απολογία* του γράφει χαρακτηριστικά: «[...] Ναί [...] ἔχει χρείαν ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, διότι, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς ὑστερεῖται ἀπὸ πάντων, ἡ Εὐρώπη πλούτει ἀπὸ πάντων [...]». Ο Κοραΐς στο *Υπόμνημά* του υπερηφανεύεται και επαινεί τους Έλληνες για το πολυδιάστατο μεταφραστικό του έργο:

Τὸ δὲ μεγαλείτερον, σήμερον ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἱκανὰ εὐρωπαϊκὰ βιβλία μεταπεφρα-

IV. Main characteristics of the Modern Greek Enlightenment

But how would all these scholars achieve an awakening of ethnic self-awareness and the formation of momentum to revolt? What were the means? The answer to this question is given by Korais: «[...] μόνη ή έλληνική παιδεία είναι ικανή να θεραπεύση τὰς πολυχρονίους του έθνους πληγὰς, εὐν ὀδηγῆται ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας τὸ φῶς». And elsewhere in the *Introduction* (vol. D): «Νὰ προετοιμασθῆ τὸ ἔθνος μας διὰ τοῦ φωτισμοῦ τῆς παιδείας εἰς τὸν δικαιοτάτον κατὰ τοῦ τυράννου πόλεμον».

Korais repeatedly proposed the establishment of Higher Education Schools, in addition to the existing primary schools. Many such schools operated during this period: in Ioannina, Kozani, Athiniada, Chios, Kydonies, Smyrna, Constantinople, Bucharest. Many who taught there had studied in the West (in Padua, Paris, Leipzig, etc.) and thus disseminated new knowledge and scientific achievements in Greece. Secondly, through the translation of Western European works (mathematics, natural philosophy, epistemology, etc.). Korais repeatedly stressed the need to transfuse European ideas to Greece (*Introduction*, vol. A) to “enlighten the Nation”, while Iosipos Moisiodox (1725–1800) wrote in his *Apology*: «[...] Ναί [...] ἔχει χρείαν ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τῆς Εὐρώπης, διότι, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς ὑστερεῖται ἀπὸ πάντων, ἡ Εὐρώπη πλούτει ἀπὸ πάντων [...]». In his *Memorandum*, Korais boasts and praises the Greeks for their varied translation works:

Τὸ δὲ μεγαλείτερον, σήμερον ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἱκανὰ εὐρωπαϊκὰ βιβλία μεταπεφρα-
σμένα, οὐκ ὀλίγοι πεπαιδευμένοι ἄνδρες, οἵτινες, ἄφοῦ προῦξενησαν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν τὴν

σμένα, οὐκ ὀλίγοι πεπαιδευμένοι ἄνδρες, οἵτινες, ἀφοῦ προῦξήνησαν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν τὴν ἀκμὴν τῶν γραμμάτων, εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἔλθωσι καὶ δεῦτερον εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ παρασκευάσωσι τὴν ἀναγέννησιν αὐτῶν καὶ ἐν ταύτῃ, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπέσῃ αὕτη εἰς τὴν βαρβαρότητα τοῦ 13ου καὶ δεκάτου αἰῶνος.

Ο Κοραῆς πιστεύει ἀκόμη πως μέσω των μεταφράσεων η «μετακένωσις» ευρωπαϊκῶν ιδεῶν στον ελληνικό πνευματικό και εκπαιδευτικό χώρο δεν ἦταν τυφλή ἀπομίμηση των προόδων της ἀλλὰ ἦταν η ἐπιστροφή «δανείων» που εἶχαν πάρει αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ἀρχαία φιλοσοφία καὶ ἐπιστήμη. Ἐτσι, ἡ κοραϊκὴ προτροπὴ γιὰ «μετακένωση» τῆς δυτικῆς γνώσης θα κατέληγε στὴν ἀνάκτηση τῆς πατρώας κληρονομίας τῆς κλασικῆς παιδείας. Εξάλλου, ὁ Ευρωπαϊὸς sir I. Berlin (1909–1997) ὁμολογεῖ πως στὴ φιλοσοφία καὶ τὴν ἐπιστὴμη τοῦ Ευρωπαϊκοῦ Διαφωτισμοῦ διαχέονται ποικίλες ιδέες τῆς ἀρχαιότητος, εἴτε αὐτούσιες εἴτε τροποποιημένες. Αὐτὴ εἶναι ἀποψη που παραπέμπει στὴν ἀναγνώριση ἀπὸ τὸν D. Hume (1711–1776), κορυφαίῳ τοῦ Σκωτσέζικου Διαφωτισμοῦ, πως «ἡ Εὐρώπη σήμερα (δηλ. τὸν 18ο αἰ.) εἶναι ἀντίγραφο με μεγάλη κλίμακα ἐκεῖνου που ἄλλοτε ἦταν ἡ Ελλάδα [...] οἱ ἐπιστῆμες ἀναπτύχθηκαν στὴν Ελλάδα καὶ ἡ Εὐρώπη ἀπὸ τότε υπήρξε ἡ πιο σταθερὴ κατοικία τους [...]».

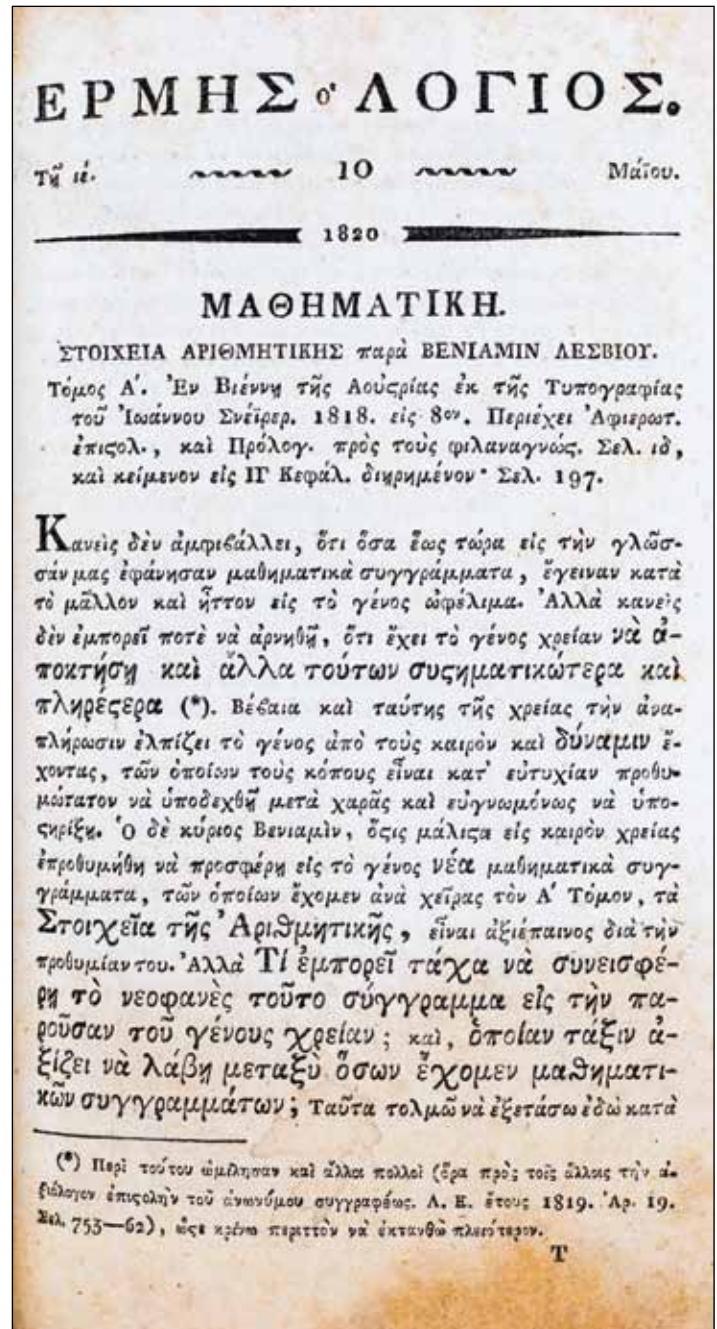
Ὅλες αὐτές οἱ μεταφράσεις δεν διεκδικοῦν βέβαια πρωτοτυπία. Γίνονταν ἀποκλειστικὰ γιὰ διδακτικο–μορφω-

Ερμῆς ὁ Λόγιος 1816, 1820 (2 τόμοι)

E.S.H.E.P.H.N. / Μουσείον Τύπου.

Hermes ὁ Logios 1816, 1820 (2 volumes)

E.S.I.E.P.I.N. / Press Museum.

τικούς σκοπούς και απευθύνονταν στους «μαθητιῶντας» και τους «φιλογενείς», και εκδίδονταν με τις «ευγενείς δαπάνες» πλουσίων εμπόρων που δρούσαν στις παροικίες. Πολλές φορές ήταν «ερανίσματα» και «ἀπανθίσματα» από «ἀρχαίες και νεώτερες» πηγές, όπως λ.χ. η περισπούδαστη *Λογική* (Λειψία 1776) του Ευγένιου Βούλγαρη. Ακόμη και η καλοπροαίρετη αρνητική κριτική ότι αυτοί οι δάσκαλοι δεν έχουν στα έργα τους πρωτοτυπία είναι άδικη. Μετέφραζαν για να διδάξουν. Η φιλοσοφία σε όλες τις εκφάνσεις της ήταν «παιδαγωγούσα», όπως και η επιστήμη, δηλαδή τα μαθηματικά και οι φυσικές επιστήμες. Να υπογραμμίσουμε ακόμη πως το πνευματικό φαινόμενο των μεταφράσεων, το οποίο έχει ερευνήσει η Faniz Oz-Salzberger (: *Encyclopedia of Enlightenment*) ήταν πρόταγμα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού. Μέσω των μεταφράσεων θα γινόταν εφικτή η διάδοση ιδεών της νεωτερικότητας. Τέτοιες ιδέες-αξίες ήταν η ιδέα της προόδου, οι οικουμενικές ηθικοπολιτικές αξίες, ο οικουμενικός ανθρωπισμός, η θρησκευτική ανοχή, η δικαιοσύνη, η ισότητα, η ελευθερία της σκέψης και της δράσης, τα ανθρώπινα δικαιώματα και η καθολική παιδεία.

Τι είδους έργα μετέφραζαν για να διδάξουν οι «λόγιοι» του Γένους; Ο Δημήτριος Καταρτζής-Φωτιάδης (1730–1807), που πριν από τον Κοραή επιμένει στην ανάγκη μεταφράσεων για τον «φωτισμό» του Γένους, επισημαίνει πως πρέπει να μεταφράζονται τα «διδασκαλικά» έργα των Ευρωπαίων. Ένα άλλο κριτήριο για την επιλογή έργων προς μετάφραση ή ερανισμό ήταν ο «εκλεκτικισμός». Αυτός ήταν κατά βάση «μέθοδος του φιλοσοφείν» (*modus philosophandi*) στην Ευρώπη τον 17^ο και 18^ο αιώνα. Ένας στοχαστής προσπαθούσε να συμβιβάσει αντιθέσεις διαφόρων θεωριών και να συνθέσει μια νέα, λαμβάνοντας υπόψη εκείνα τα στοιχεία

ἀκμὴν τῶν γραμμάτων, εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἔλθωσι καὶ δευτέρον εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ παρασκευάσωσι τὴν ἀναγέννησιν αὐτῶν καὶ ἐν ταύτῃ, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ὑποπέσῃ αὕτη εἰς τὴν βαρβαρότητα τοῦ 13οῦ καὶ δεκάτου αἰῶνος.

Korais also believed that the transfusion of European ideas to the Greek intellectual and educational sphere through translations was not a blind imitation of European progress but the repayment of the “loans” Europeans had received from ancient Greek philosophy and science. Thus, Korais’ urging for the transfusion of Western knowledge would result in the restoration of the ancestral heritage of classical education. After all, as the European Sir I. Berlin (1909–1997) admits, the philosophy and science of the European Enlightenment are imbued with various ideas of antiquity, either as such or modified. This opinion is also reflected in the postulate of D. Hume (1711–1776), a leading thinker of the Scottish Enlightenment, that “[...] *Europe is at present* (i.e. in the 18th century) *a copy at large of what Greece was formerly a pattern in miniature. And hence the sciences arose in Greece; and Europe has been hitherto the most constant habitation of them*”.

All these translations did not, of course, claim to be original. They were conducted exclusively for educational purposes; they were addressed to “learners” and “lovers of the Nation”, and were issued thanks to generous benefactions by wealthy merchants operating in the Greek communities. They were oft “assortments” and “collections” from “ancient and modern” sources; one such example is Eugenios Voulgaris’ acclaimed *Logic* (Leipzig 1776). Even the well-intentioned criticism that the works of these teachers lack originality is somewhat unfair. They translated with the aim to teach. Philosophy

που θα βοηθούσαν στην προσέγγιση ενός προβλήματος. Με τη μέθοδο αυτή αποφεύγονταν τόσο οι ακραίες θέσεις όσο και ο δογματισμός. Βέβαια, αυτή η μέθοδος ανάγεται στην αρχαία φιλοσοφία και ειδικά στον Ποταμόνα από την Αλεξάνδρεια. Η μέθοδος αυτή προβλήθηκε εκθύμως από τον Γερμανό Johann Jacob Brucker (1696–1770) και τον Diderot (: *Encyclopedie*, 1751–1772), ο οποίος έχει γράψει εκτενέστατο λήμμα για την έννοια του *Eclectisme*. Και ο Κοραΐς υιοθέτησε αυτήν την μέθοδο ως συμβιβασμό και διαλλαγή των αντιθέσεων. Η άποψη του Κοραΐ αποτελεί μετάφραση μέρους του λήμματος του Diderot.

Όμως ο «εκλεκτισμός» στο πλαίσιο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού είχε και μια άλλη διάσταση: αυτή της επιλογής συγκεκριμένων ιδεών, γνώσεων και απόψεων. Οι Έλληνες λόγιοι επέλεξαν να μεταφράσουν εκείνα τα έργα, που το περιεχόμενό τους δεν ήταν αντίθετο προς το ορθόδοξο πνεύμα, αφού σ' έναν βαθμό η ιδέα της ορθοδοξίας τότε ταυτιζόταν μ' εκείνη του Γένους. Επέλεξαν

in all its manifestations was “paedagogical”, as was science, i.e. mathematics and natural sciences. Indeed, translation as an intellectual phenomenon, researched in depth by Fania Oz–Salzberger (: *Encyclopedia of Enlightenment*), was a fundamental concept of the European Enlightenment. Translations would make it possible to disseminate the ideas of modernity. Such ideas and values included the notion of progress, universal moral and political values, universal humanism, religious tolerance, justice, equality, freedom of thought and action, human rights and universal education.

But what kind of works were the scholars of the Nation translating to aid their teaching? Dimitrios Katartzis–Photiadis (1730–1807), who insisted on the need for translations to enlighten the Nation, even before Korais, stressed that there was a need to translate the “educational” works of European intellectuals. Another criterion for the selection of works to be translated or assorted was “eclecticism”. This was essentially a “*modus philosophandi*” in Europe during the 17th and 18th centuries. A thinker would strive to reconcile the contradictions amongst various theories and synthesise a new one, assimilating those elements that would help in approaching a problem. This method thus avoided extremist positions and dogmatism. Of course, this approach stands on the shoulders of ancient Greek philosophy, especially on the views of Potamo of Alexandria. Its main proponents were the German Johann Jacob Brucker (1696–1770) and Diderot (: *Encyclopedie*, 1751–1772), who had written an extensive article on the concept of *Eclectisme*. Korais also adopted this approach, to achieve a compromise and conciliation between contrasting views. Korais’ view is in fact a translation of part of Diderot’s article.

έργα χριστιανών της Καθολικής Εκκλησίας που ανήκαν στους κύκλους του «Καθολικού Διαφωτισμού» (*Catholic Enlightenment*). Για παράδειγμα, ο Μοισιόδαξ μεταφράζει την *Ηθική Φιλοσοφία* του L. Antonio Muratori (1672–1750) και ο Ν. Βάμβας την *Philosophia moralis* του καθολικού Γάλλου Fr. Jacquier (1711–1788).

Ένα άλλο στοιχείο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού που αποτελεί και πυρηνικό στόχο του, δηλαδή την αναγέννηση της παιδείας και της αφύπνισης της εθνικής συνείδησης είναι η συγγραφή έργων «Παιδαγωγίας», η οποία εμφανιζόταν ως νέα επιστήμη: η αγωνία τους για την παιδεία του έθνους οδήγησε στον προβληματισμό σχετικά με την μέθοδο στην διδακτική πράξη. Ο Καταρτζής γράφει το εξής περί *παιδαγωγίας*: «Ἡ παιδαγωγία πραγματώνεται εἰς τὸ τί ἐκλογὴν πρέπει νὰ κάμνωμεν κατὰ τὰ μαθήματα καὶ εἰς τί τρόπον νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν διδασκαλίαν». *Παιδαγωγία* ἔγραψαν οἱ I. Μοισιόδαξ, Γαβριήλ Καλλονάς, Κ. Κούμας καὶ πολλὰ κείμενα παρόμοιου περιεχομένου δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό *Λόγιος Ἑρμῆς*, που εξέδιδε ὁ Ἄνθιμος Γαζῆς στὴν Βιέννη. Τα ἔργα αὐτὰ μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν ἀπὸ τὴ μια μεριά ὡς *θεωρία* ἢ *φιλοσοφία τῆς παιδείας* καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὡς συμβουλευτικὴ διδακτικὴ. Ὅσον ἀφορᾷ στο πρῶτο, γινόταν σ' αὐτὰ τα κείμενα πολὺς λόγος γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς παιδείας. Ενδεικτικὰ ὁ Κοραῆς ἀναφέρουμε πὼς υποστήριξε σε ὅλους τοὺς τόνους πὼς προέχοντες σκοποὶ τῆς παιδείας, πέρα ἀπὸ τὴν παροχὴ γνώσεων, ἦταν ὁ ἠθικός, πολιτικός καὶ εθνικός σκοπός. Επίσης, ἡ ἀναβίωση τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος καὶ κυρίως ἡ γλωσσικὴ παιδεία. Για ὅλη αὐτὴ τὴν προσφορά τοῦ Χίου ἐθνοδιδασκάλου ὁ κρᾶτιστος τῶν κλασικῶν φιλολόγων Γερμανός Ulrich von Wilamowitz–Möllendorff ἔγραψε: «Ὁ Κοραῆς ἀπὸ Ῥωμοὺς ἔκαμε Ἕλληνας».

However, in the context of the Modern Greek Enlightenment, eclecticism also had another aspect: that of choosing specific ideas, knowledge and opinions. The Greek scholars chose to translate those works whose content was not contrary to the Orthodox spirit, since – to a certain extent – the concept of Orthodoxy at the time was part of the National identity. They selected works by Catholic Christians from the circles of the *Catholic Enlightenment*. For example, Moisioudax translated the *Filosofia Morale* of L. Antonio Muratori (1672–1750) and N. Vamvas the *Philosophia moralis* of the French Franciscan Fr. Jacquier (1711–1788).

Another element of Modern Greek Enlightenment, indeed a core objective thereof, manifested in educational renaissance and the awakening of ethnic self-awareness, was the writing of works on “Pedagogy”, then an emerging new science: its proponents’ deep concern about the nation’s education led them to reflect on how this could be used in the context of teaching. Regarding *pedagogy*, Katartzis writes: «Ἡ παιδαγωγία πραγματώνεται εἰς τὸ τί ἐκλογὴν πρέπει νὰ κάμνωμεν κατὰ τὰ μαθήματα καὶ εἰς τί τρόπον νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν διδασκαλίαν». Various treatises on *Pedagogy* were written by I. Moisioudax, Gavriil Kallonas and K. Koumas, while many texts on the issue were published in the periodical *Hermes o Logios*, published by Anthimos Gazis in Vienna. These works can be considered both as a *theory* or *philosophy of education* and as advice to teachers. As regards the first, these texts extensively discussed the purposes of education. Korais in fact vigorously supported that, apart from providing knowledge, the primary purposes of education concerned moral, political and national issues, the revival of the glories of the past and –especially– linguistic education. Korais’ extensive contribution was ac-

Μπαρουτοθήκη μπρούτζινη, 19ος αιώνας. Bronze gunpowder case, 19th century.

V. Η πρόσληψη Ευρωπαϊκών φιλοσοφικο-επιστημονικών ιδεών από τους Έλληνες λόγιους

Το πρόβλημα αυτό έχει μεγάλη ευρυχωρία και είναι ανέφικτο να συμπυκνωθεί στο πλαίσιο ενός συνοπτικού προλόγου σ' ένα θέμα που υπήρξε η *sine qua non* προϋπόθεση για την εθνική εξέγερση και άνοιξε τον δρόμο για την κατάκτηση της ανεκτίμητης ελευθερίας. Ωστόσο, πολύ συνοπτικά, με τη μορφή λήμματος λεξικού, μπορούμε να αναφέρουμε μερικά στοιχεία.

α) Καρτεσιανισμός: ειδικά η γνωσιολογική θεωρία του Γάλλου R. Descartes (1596–1650) πέρασε νωρίς σε κείμενα λογίων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Πρώτος, ίσως, ο Μεθόδιος Ανθρακίτης (1660–1736) γνωρίζει και αναφέρει: «Οί καρτεσιανοί ΄Ρενάτω–Δεκάρτη–Καρτεσίω». Ο Δ. Καταρτζής (1730–1807) θέλει τον Descartes στην ίδια μοίρα με τον Σωκράτη, υπαινίσσεται την θεωρία του Γάλλου φιλοσόφου *Περί εμφύτων εννοιών* (*Innatae motiones*). Ο Ευγένιος Βούλγαρης παραπέμπει πολλές φορές στα έργα του Descartes *Λόγος περί της μεθόδου* και *Οι πρώτες αρχές της φιλοσοφίας*. Ο Ιώσηπος Μοισιόδαξ με ενθουσιασμό χαρακτηρίζει την καρτεσιανή φιλοσοφία «νεωτερική», ενώ γράφει ότι αυτός ο Καρτέσιος «ἀνακαίνισε τὸν ἀρχαῖον τρόπον τοῦ φιλοσοφεῖν καὶ νὰ φιλοσοφίσωσι».

β) Βακωνισμός: η θεωρία του Fr. Bacon (1561–1626) περί γνώσεως, συμπλήρωση της επαγωγικής μεθόδου της ταξινόμησης των επιστημών και του χωρισμού της φιλοσοφίας από την θεολογία. Την φιλοσοφία του Bacon εντοπίζουμε στα κείμενα των Δ. Καταρτζή, Ιώσηπου Μοισιόδακα, Ν. Βάμβα, αλλά και στην *Λογική* του Ευγένιου Βούλγαρη. Το *novum organum* (*Νέο ὄργανο*) του Bacon είναι για τον Βούλγαρη σημαντικό έργο Λογικής και επιστημολογίας.

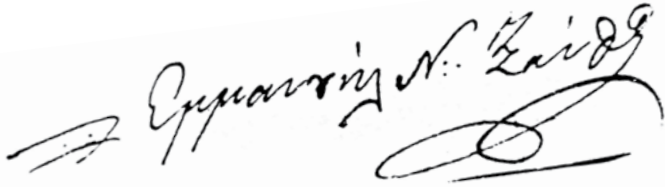
known by the great German classical scholar Ulrich von Wilamowitz-Möllendorff, who wrote: «Ὁ Κοραῖς ἀπὸ Ῥωμιούς ἔκαμε Ῥέλληνας».

V. The assimilation of European philosophical and scientific ideas by Greek scholars

This is a huge issue and cannot be exhausted in a short preamble to an issue that was the *sine qua non* prerequisite for the national uprising and paved the way for the conquest of freedom. However, very briefly, in the form of dictionary entries:

a) Cartesianism; especially the theory of knowledge of the French R. Descartes (1596–1650) appeared early in the texts of scholars of the Modern Greek Enlightenment. Perhaps the first to discuss this concept is Methodios Anthrakites (1660–1736) who states that: «Οί καρτεσιανοί ΄Ρενάτω–Δεκάρτη–Καρτεσίω». D. Katartzis (1730–1807) placed Descartes on a par with Socrates, alluding to the theory of the French philosopher *Innatae motiones*. Eugenios Voulgaris often cites Descartes' works *Discourse on Method* and *Principles of philosophy*. Iosipos Moisioudax enthusiastically described Cartesian philosophy as “modernist”, writing that Descartes «ἀνακαίνισε τὸν ἀρχαῖον τρόπον τοῦ φιλοσοφεῖν καὶ νὰ φιλοσοφίσωσι».

b) Baconism; the theory of Fr. Bacon (1561–1626) on knowledge, supplementing the inductive approach to classifying sciences and separating philosophy from theology. Bacon's philosophy can be found in the texts of D. Katartzis, Iosipos Moisioudax, N. Vamvas, as well as in Eugenios Voulgaris' *Logic*. Voulgaris regards Bacon's *Novum organum* as a fundamental work on Logic and Epistemology.

EMMANOUIL XANTHOS / ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΞΑΝΘΟΣ

γ) Νευτώνισμός: Ιδέες από το έργο *Principia mathematicae naturalis philosophiae* (1687) του θεμελιωτή της μηχανικής Isaac Newton (1643–1727). Πολλά στοιχεία της φυσικής φιλοσοφίας του Νεύτωνα και μετάφραση αποσπασμάτων των *Principia* εντοπίζουμε στο έργο του Βούλγαρη *Τὰ ἀρέσκοντα τοῖς φιλοσόφοις*. Νευτώνειες απόψεις εντοπίζουμε στο χειρόγραφο του Β. Δαμοδού (???). Επίσης, στα κείμενα του Ν. Βάμβα. Οι λόγιοι-δάσκαλοι εμπιστεύονται τα *Principia* και τη φυσική φιλοσοφία του Νεύτωνα, ο οποίος συμπληρώνει τον τίτλο του έργου του με τον υπότιτλο *and his system of the world* (και το σύστημα του Θεού για τον κόσμο).

δ) Να προσθέσουμε ότι πολλοί λόγιοι άντλησαν αρκετές πληροφορίες από την Γαλλική *Εγκυκλοπαίδεια*. Ο Ρήγας Βελεστινλής, σε μεγάλο βαθμό, στο *Φυσικῆς ἀπανθίσματα*, μεταφράζει λήμματα από την Γαλλική *Εγκυκλοπαίδεια*, καθώς επίσης και ο Α. Κοραΐς, ο οποίος επαινεί το έργο αυτό, που θεωρήθηκε ως η φάρετρα επαναστατικών ιδεών. Επίσης, ο επαναστάτης Ρήγας μεταφράζει και σχολιάζει το γαλλικό *Σύνταγμα* του 1797.

ε) Η ιταλική ηθική και πολιτική φιλοσοφία: Ο Μοισιόδαξ, όπως ήδη αναφέραμε, μεταφράζει την Ηθική του Muratori, ενώ ο Κοραΐς το έργο του Beccaria *Περί ποινών και εγκλημάτων*.

στ) Νωρίς έγινε γνωστή στους κύκλους του Νεοελληνικού Διαφωτισμού η σκέψη του John Locke (1632–1704). Ο Ζακυνθινός Ιωάννης (Αγάπιος) Λίτινος

c) Newtonianism; the ideas put forth in *Principia mathematicae naturalis philosophiae* (1687) by Isaac Newton (1643–1727), the founder of modern engineering. Voulgaris' work *What Philosophers Prefer* presents many elements of Newton's natural philosophy and a translation of excerpts from *Principia*. Newtonian views can be found in the manuscript of V. Damodos (???) as well as in N. Vamvas's texts. These teacher–scholars rely on the *Principia* and natural philosophy as expressed by Newton, who complemented the title of his work with the subtitle *and His system of the world*.

d) Many scholars also drew information from the French *Encyclopédie*. In his *Anthology of Physics*, Rigas Feraios (Velestinlis) translated many articles from the French *Encyclopédie*, as did A. Korais, who praised this work, considered an arsenal of revolutionary ideas. The revolutionary thinker Rigas Velestinlis also translated and commented on the French Constitution of 1797.

e) Italian moral and political philosophy; as mentioned above, Moisiodax translated Muratori's *Filosofia Morale*, while Korais translated Beccaria's treatise *On Crimes and Punishments*.

f) The philosophy of John Locke (1632–1704) became popular with the circles of the Modern Greek Enlightenment from its early stages. Ioannis (Agapios) Litinos (1750–1806), from Zakynthos, translated Locke's *An Essay concerning Human Understanding* (1690), published in Venice in 1796, a pivotal work on the research into human cognitive functions. In addition to the numerous references he makes to Locke's *Essay* in his *Logic* (Leipzig 1776), E. Voulgaris translated part of the *Essay*; the translation remains unpublished at the National Library of Greece. Furthermore, through their

(1750–1806) μετέφρασε το σημαντικό για την έρευνα των γνωστικών λειτουργιών του ανθρώπου έργο του Δοκίμιο για την ανθρώπινη νόηση (1690), που εκδόθηκε στη Βενετία το 1796. Ο Ε. Βούλγαρης, εκτός από το πλήθος αναφορών που κάνει στο λοκιανό Δοκίμιο στη Λογική του (Λειψία 1776) μετέφρασε μέρος του Δοκίμιου και η μετάφραση παραμένει ανέκδοτη στην Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος. Επίσης, οι ιδέες που διατυπώνει ο Locke στο παιδαγωγικό του έργο *Μερικές σκέψεις για την παιδεία* (*Some thoughts concerning education* [1693]), μέσω της γαλλικής μετάφρασης, υπήρξαν τα πρωτότυπα για να γράψουν ο Γαβριήλ Καλλονάς και ο Μοισιόδακας έργο με τίτλο *Παιδαγωγία*.

ζ) Ο Β. Δαμοδός και ο Ε. Βούλγαρης δίδαξαν και έγραψαν «φυσιολογία», υιοθετώντας πολλές από τις ιδέες του Γάλλου φιλοσόφου P. Gassendi (1592–1655). Οι όροι «φυσική φιλοσοφία» (*Philosophia naturalis*), φυσική (*physica*) και «φυσιολογία» (*Physiologia*) ήταν συνώνυμοι τον 17ο αιώνα. Με τον όρο «φυσιολογία» στην Δύση εννοούσαν την μελέτη των φυσικών αντικειμένων, των φυσικών δυνάμεων, των αλληλεπιδράσεων και των αιτιών τους. Όλη αυτή η ερευνητική προσπάθεια γινόταν στο πλαίσιο πάντοτε μιας μεταφυσικής προοπτικής και χριστιανικής πίστης. Η διδασκαλία και έρευνα της φυσιολογίας σχετιζόταν σε μεγάλο βαθμό, αν δεν ήταν προπαιδεία για τη θεολογία και την χριστιανική πίστη.

η) Η κορύφωση του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (1800–1821) συμπίπτει με τις επιδράσεις που άσκησε στους «δασκάλους του Γένους» ο κύκλος των Γάλλων *Ιδεολόγων*. Κύριοι εκπρόσωποι αυτού του πνευματικού κινήματος ήταν ο Cabanis (1757–1808), ο Thurot (Θυρώτος) και ο φίλος του Κοραή Destut de Tracy (1754–

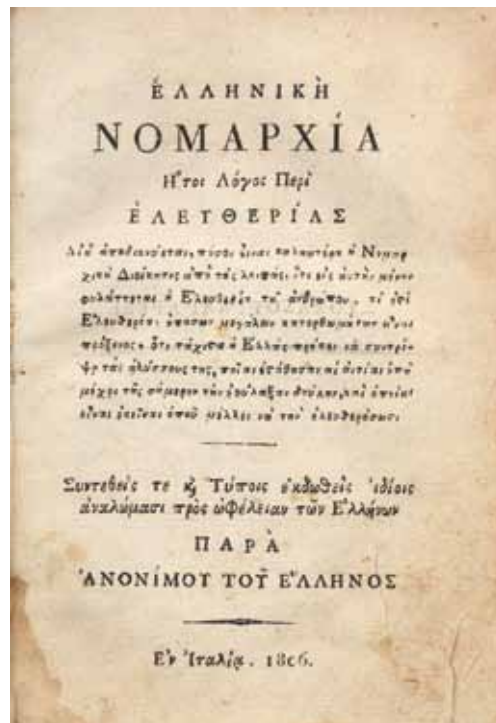
French translation, the ideas expressed by Locke in his paedagogical work *Some thoughts concerning education* (1693) formed the basis for a treatise entitled *Pedagogy*, written by Gavriil Kallonas and Moisiiodax.

g) V. Damodos and E. Voulgaris taught and wrote on Physiology, adopting many of the ideas of the French philosopher P. Gassendi (1592–1655). The terms ‘natural philosophy’ (*Philosophia naturalis*), ‘physics’ (*physica*) and ‘physiology’ (*Physiologia*) were synonymous in the 17th century. In Western Europe, the term ‘physiology’ was used to denote the study of physical objects, physical forces, their interactions and causes. All research into these matters was always conducted in the context of a metaphysical perspective and Christian beliefs. The teaching of and research on physiology was largely interlinked with –if not a ministration for– theology and the Christian faith.

h) The heyday of Modern Greek Enlightenment (1800–1821) coincided with a growing influence by the French *Idéologues* on the Greek scholars. The main representatives of this intellectual movement were Cabanis (1757–1808), Thurot, and Korais’ friend Destutt de Tracy (1754–1836), who wrote the manifesto of the *Idéologues*, *Elements d’ideologie* (1801). Korais introduced the neologism ‘ideology’ (from the Greek verb *ειδέναι*, from which the word *ιδέα* [idea] is derived), as he did with the word *civilisation*, from the French *civilization*. In his opening address at the Princely Academy of Bucharest in 1818 (published in the periodicals *Hermes o Logios* and *Literary Telegraph* of that year), Benjamin of Lesbos (1759–1824) puts forth the definition of *ideology*. In his *Elements of Metaphysics* (Vienna 1820, §108), he develops the definition of *ideology*, based on Destutt de Tracy’s *Éléments*

1836) που έγραψε το βασικό έργο, μανιφέστο των *Ιδεολόγων* *Elements d'ideologie* (1801). Ο Κοραής εισάγει τον νεολογισμό «ιδεολογία» (από το ρήμα *ειδέναι* εξ ου και *ιδέα*), όπως εισήγαγε και τον όρο *πολιτισμός* από το γαλλικό *civilization*. Ο Βενιαμίν Λέσβιος (1759–1824), στον εναρκτήριο Λόγο του στην Ηγεμονική Ακαδημία του Βουκουρεστίου το 1818 (που δημοσιεύθηκε στα περιοδικά *Λόγιος Ερμής* και *Φιλολογικός τηλεγράφος* της ίδιας χρονιάς) συνθέτει τον ορισμό της *ιδεολογίας*. Παράλληλα αναπτύσσει στα *Στοιχεία της Μεταφυσικής* (Βιέννη 1820, §108) τον ορισμό της *ιδεολογίας* με βάση τα *Éléments d'idéologie* του Destut de Tracy: «Επειδή ή ιδεολογία τῶν νεωτέρων εἶναι οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ ἔκθεσις τῶν γνωστικῶν δυνάμεων εἴτε ἀνάλυσις τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, τούτου ἔνεκεν ἂν τὸ παρὸν κεφάλαιον ἔκθεσις τῶν γνωστικῶν δυνάμεων, εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ ιδεολογία τῶν νεωτέρων». Όλες σχεδόν οι εκδόσεις των έργων των «Γραικῶν νέας φιλολογίας» δημοσιεύθηκαν από τα τυπογραφεία Βιέννης, Παρισιού και Βενετίας, που υπήρξαν, μαζί με το Βουκουρέστι, και τα κέντρα του παροικιακού ελληνισμού.

θ) Ανάμεσα στα ελάχιστα πρωτότυπα φιλοσοφικά κείμενα που γράφτηκαν κατά την περίοδο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, εξέχουσα θέση κατέχει η περίφημη *Ἑλληνικὴ Νομαρχία Ἀνωνύμου τοῦ Ἑλληνο* που τυπώθηκε το 1806 στην Ιταλία, χωρίς την αναγραφή συγκεκριμένου τόπου, σε μικρό σχήμα και έχει τον υπότιτλο, «ἦτοι λόγος περὶ ἐλευθερίας». Είναι ένα κείμενο πολιτικής και ηθικής φιλοσοφίας, δριμύτατης, ανελέητης και επιθετικής κριτικής εναντίον του κατεστημένου σκοταδισμού και της εθνικής και κοινωνικής καταπίεσης. Αποτελεί μια σθεναρή και, με επιχειρήματα, θεμελιωμένη διακήρυξη ελευθερίας και υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο συγγραφέας, για τον οποίον

d'idéologie: “Επειδή ή ιδεολογία τῶν νεωτέρων εἶναι οὐδὲν ἄλλο, εἰμὴ ἔκθεσις τῶν γνωστικῶν δυνάμεων εἴτε ἀνάλυσις τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, τούτου ἔνεκεν ἂν τὸ παρὸν κεφάλαιον ἔκθεσις τῶν γνωστικῶν δυνάμεων, εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ ιδεολογία τῶν νεωτέρων”. Almost all works of “New Greek Literature” were published by printing-houses in Vienna, Paris and Venice, which were, along with Bucharest, the centres of the Greek Diaspora.

i) Among the few original philosophical texts written during the period of the Modern Greek Enlightenment, the most famous is perhaps the pamphlet *Hellenic Normarchy: a Discourse on Freedom*, by “Anonymous the Greek”, printed in 1806 in Italy, with no indication of a specific location. This is a text of political and moral

Φιλελληνικό κέντημα με παράσταση οικογένεια Έλληνα αγωνιστή. Αρχές 19ου αιώνα.

Philhellenic embroidery portraying the family of a Greek fighter. Early 19th century.

ακόμα και σήμερα δεν έχει καταλήξει η έρευνα, φαίνεται ότι είχε σπουδάσει στη Δύση και εμπνέεται από το επαναστατικό όραμα του Ρήγα, γεγονός που δείχνει με την ολόθερμη και υμνητική αφιέρωσή του στον πρωτομάστορα της Εθνικής Παλιγγενεσίας. Ο συγγραφέας σημειώνει ότι χρησιμοποίησε σημειώσεις (*χαρτία*) που είχε κατά καιρούς συλλέξει, δηλαδή το έργο στηρίζεται σε βιβλιογραφία. Προσφέρεται σε πολλές φιλοσοφικές αναγνώσεις και αναλύσεις, χάρη στο πλούσιο σε ιδέες περιεχόμενό του. Το ύφος της αμείλικτης κριτικής του Ανώνυμου παραπέμπει στον Γάλλο Voltaire (1694–1778). Αποτελεί ένα μαχητικό μανιφέστο φιλοπατρίας και δημοκρατίας. Με χειμαρρώδες ύφος σε εναλλασσόμενους τόνους, καταγγελτικούς για την κατάντια των Ελλήνων και διθυραμβικούς για το ένδοξο παρελθόν τους, συνεπαίρνει τον αναγνώστη με την ευθύτητα, την παρρησία, την ειλικρίνεια, τον πόνο για την υπόδουλη πατρίδα. Μοιάζει σαν να ανοίγει διάλογο με τον Έλληνα αναγνώστη του. Είναι χαρακτηριστικό το *motto* που αναγράφεται στην εισαγωγή «στοχάσου και άρκει», το οποίο παραπέμπει από τη μια μεριά στο σύνθημα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού «τόλμα να γνωρίσεις» και από την άλλη σ' εκείνο του Ρήγα «όποιος ελεύθερα συλλογᾶται συλλογᾶται καλά». Αυτό το *motto* δείχνει την εμπιστοσύνη του συγγραφέα στην ελεύθερη σκέψη και τον ορθό λόγο. Αποτελεί ένα βροντώδες σάλπισμα για ξύπνημα των Ελλήνων, που το ερμηνεύουμε ως εξής: έχει εμπιστοσύνη στο λογικό σου όχι μόνο για να προοδεύσεις προσωπικά, αλλά και για να ανατρέψεις κάθε κατάσταση που σε καταπνίγει. Ο Ανώνυμος είναι πεπεισμένος πως το όραμά του για την ανάκτηση της ελευθερίας και την καθιέρωση της «νομαρχίας = άρχουν οι νόμοι» δεν μπορούν να γίνουν πραγματικότητα παρά μόνο με την αφύπνιση της εθνικής και κοινωνικής συ-

philosophy, voicing harsh, ruthless and aggressive criticism against established obscurantism and national and social oppression. It is a strong, well-argued and founded declaration of freedom and a defence of human rights. The author –whom even repeated scholarly investigations have proven unable to identify to date– appears to have studied in the West; he was inspired by Veletinlis' revolutionary vision, as shown by his wholehearted and enthusiastic dedication to the architect of the Greek National Awakening. The author reports that he used notes (*χαρτία [papers]*) that he had collected over time, meaning that his work was reference-based. Its content, rich in ideas, makes it ideal for multiple philosophical readings and analyses. The style of Anonymous's relentless criticism shows signs of influence by the French Voltaire (1694–1778). It is a militant manifesto of patriotism and democracy. Scaturient and with fast-paced changes in tone, it denounces the decline of the Greeks while exalting their glorious past; it fascinates the reader with its honesty, boldness and sincerity, and the pain it voices for the enslaved country. It thus appears to be initiating a dialogue with its Greek reader. The *motto* written in the introduction, «στοχάσου και άρκει», is reminiscent on the one hand of the motto of the European Enlightenment 'sapere aude' [dare to know] and on the other of Veletinlis' «όποιος ελεύθερα συλλογᾶται συλλογᾶται καλά» [we think right when we dare to think freely]. This *motto* testifies to the author's belief in free thinking and *recta ratio*. It is a thunderous trumpet call for the awakening of the Greeks, which we interpret as follows: trust in your logic not only for your personal progress, but also to overthrow any situation you feel as suffocating. Anonymous is convinced that his vision of regaining freedom and the establishment

νείδησης, η οποία θα συντελεστεί αποκλειστικά και μόνο με την παιδεία. Ο Ανώνυμος, όπως και ο Κοραΐς, είναι θιασώτης της «αβασίλευτης δημοκρατίας» και απορρίπτουν μετά βδελυγμίας κάθε μορφής διακρίσεων, προβάλλοντας την ανάγκη της αξιοκρατίας.

Το περισπούδαστο, ενθουσιώδες αλλά και αποδεικτικό αυτό κείμενο, έκφραση άδολου πατριωτισμού και ελεύθερης σκέψης, καταλήγει με εκφράσεις που περιγράφουν ορμητικό επαναστάτη που κρατάει το λάβαρο της ελευθερίας στα χέρια:

Ὁ χαρακτήρ μας, ἡ ποσότης μας, τὰ ἦθη μας, τὸ γῆρας τῆς τυραννίας, τὸ πλῆθος τῶν συνδρομητῶν καὶ ἡ φυγὴ τῆς ἀμαθείας, ἐστάθησαν τὰ ἀναντίρρητα δικαιολογήματά μου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἔδειξα τοῦ καθενὸς ποῦ εὐρίσκεται ἡ εὐτυχία του. Ἄμποτες, λοιπόν, ὅλοι μας νὰ κινήσωμεν πρὸς ἀπάντησίν της, καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν ταχέως νὰ δοξάσωμεν τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, καὶ σκιρτίζοντες νὰ ἀλαλάξωμεν: Ζήτω ἡ Ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων εἰς αἰῶνας αἰώνων! Γένοιτο, γένοιτο!

VI. Επίλογος

Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός, με την πρόσληψη φιλοσοφικών και επιστημονικών γνώσεων από την «φωτισμένη Ευρώπη», και η διάχυση ηθικο-πολιτικών ιδεών, σε συνδυασμό με τη μνήμη του ένδοξου παρελθόντος μέσω της έκδοσης κειμένων της αρχαίας κληρονομιάς, δεν προοιμίασαν μόνο την Εθνική εξέγερση του '21, αλλά οι ιδέες προσδιόρισαν στη συνέχεια την πολιτική και κοινωνική ζωή του νεόδμητου κράτους. Σε όλα τα προεπαναστατικά συντάγματα αποτυπώθηκαν ιδέες και προστάγματα του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, όπως αφομοιώθηκαν και διακηρύχθηκαν από τον Βούλγαρη «περί

of a 'nomarchy' [rule of law] can only become real by awakening ethic and social self-awareness, which may take place solely through education. Like Korais, Anonymous is a supporter of 'kingless democracy'. They both abhorrently reject all forms of discrimination, highlighting the need for meritocracy.

This elaborate, enthusiastic and evidentiary text, an expression of pure patriotism and free thought, concludes with expressions describing an impassioned revolutionary, holding the banner of freedom in his hands:

Ὁ χαρακτήρ μας, ἡ ποσότης μας, τὰ ἦθη μας, τὸ γῆρας τῆς τυραννίας, τὸ πλῆθος τῶν συνδρομητῶν καὶ ἡ φυγὴ τῆς ἀμαθείας, ἐστάθησαν τὰ ἀναντίρρητα δικαιολογήματά μου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἔδειξα τοῦ καθενὸς ποῦ εὐρίσκεται ἡ εὐτυχία του. Ἄμποτες, λοιπόν, ὅλοι μας νὰ κινήσωμεν πρὸς ἀπάντησίν της, καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν ταχέως νὰ δοξάσωμεν τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος, καὶ σκιρτίζοντες νὰ ἀλαλάξωμεν: Ζήτω ἡ Ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων εἰς αἰῶνας αἰώνων! Γένοιτο, γένοιτο!

VI. Epilogue

Through the assimilation of philosophical and scientific thought from "enlightened Europe", the diffusion of moral and political ideas, and the awakening of the memory of a glorious past via the publication of texts drawing on the ancient Greek heritage, the Modern Greek Enlightenment did not only set the foundations for the 1821 Greek War of Independence, but also gave rise to the ideas that determined the political and social life of the newly-created state. All pre-revolutionary constitutions reflected the ideas and commandments of the European Enlightenment, as assimilated and put

Λιθογραφίες της Αθήνας.

Από το 4τομο έργο:

James Stuart, Nicholas Revett,
Antiquities of Athens,
Priestley and Weale, London, 1825

Lithographs of Athens.

From the 4-volume work:
James Stuart, Nicholas Revett,
Antiquities of Athens,
Priestley and Weale, London, 1825

*Μπρούτζινη παλάσκα
με φυτικό διάκοσμο (19ος αιώνας).*

*Bronze palaska (cartridge case) with plant-inspired deco-
ration (19th century).*

ανεξιθρησκείας», τον Ρήγα, τον Κοραή, τον Ανώνυμο, τον Βενιαμίν Λέσβιο και τόσους άλλους. Τούτο επιβεβαιώνεται από τις διατάξεις του *Προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1822 ἔτους* (Α' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνοσυνέλευσις) και τις «σημειώσεις» του Κοραή πάνω

forth by Voulgaris “on religious freedom”, by Velestinlis, Korais, Anonymous, by Benjamin of Lesbos and so many others. This is reflected in the provisions of the *Provisional Constitution of Greece of 1822* (First National Assembly at Epidaurus) and Korais’ “notes”

σ' αυτό. Όπως ομολογείται, αυτό το σύνταγμα υπήρξε το πιο φιλελεύθερο, δημοκρατικό και νεωτερικό απ' όσα μέχρι τότε επαναστατικά συντάγματα στην Ευρώπη και την Αμερική είχαν ψηφισθεί. Στο σύνταγμα του 1822 θεσπίζονται δικαιώματα, ισότητα, δικαιοσύνη, ανεξιθρησκεία, πολιτική ελευθερία, παιδεία κ.λπ. Να προσθέσουμε πως τα αιτήματα, τα οράματα και οι προσδοκίες των εκπροσώπων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού απηχούνται έντονα στο παρακάτω απόσπασμα από την Διακήρυξιν τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας περί τῆς σημασίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκπαιδεύσεως (Τρίπολι, 27 Ἀπριλίου 1822, μόλις τέσσερις μήνες μετά την ψήφιση του *Προσωρινού Πολιτεύματος*):

Πατριώται! Ἡ παιδεία εἶναι τόσον ἀναγκαία, ὅσον ἀναγκαία εἶναι ἡ τροφή διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς του [...] ὁ Δημιουργὸς ὁ πλάσας τὸν ἀνθρώπινον νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν καὶ δοῦς εἰς αὐτὸν τὴν ἐξαιρετικὴν δύναμιν τοῦ τελειοποιεῖσθαι, ἀπαιτεῖ ἀφεύκτως τοῦ λογικοῦ του τὴν καλλιέργειαν (ορθολογισμὸς) [...] εὐκόλον εἶναι, ἀδελφοί, νὰ συμπεράνητε ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὅσα ἀναγκαιῶς ἐπιφέρει ἡ παιδεία εἰς τὰς πολιτικὰς κοινωνίας. Ἡ φιλοσοφία ὕψωσεν τὴν περικλεεστάτην Εὐρώπην εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς δόξης καὶ τῆς λαμπρότητος [...]

Ἐμμεσα ἀλλὰ σαφῶς στο κείμενο της *Διακήρυξης* ομολογείται ἡ οφειλὴ της εθνικῆς ἐξέγερσης στὴν παιδεία που προηγήθηκε με τοὺς «δασκάλους του Γένους», που ἀνήκαν στὸν κύκλο του Νεοελληνικοῦ Διαφωτισμοῦ.

Κλείνω αὐτὸ το πολὺ συνοπτικὸ σημείωμά μου μ' ἓνα ὄραμα που δεν εἶναι ἐπετειακὸ μόνο. Θ' ἀποτελέσει ὄργανο εθνικῆς αυτογνωσίας, ἀν κάποιον πνευματικὸ Ἰδρυμα ἀναλάμβανε τὴν σύνταξη Ἐγκυκλοπαίδειας του

thereon. This constitution is widely regarded as being the most liberal, democratic and modernist of the revolutionary constitutions adopted in Europe and America up to that time. The Constitution of 1822 establishes rights on equality, justice, religious freedom, political freedom, education, etc. We should add that the demands, visions and expectations of the representatives of the Modern Greek Enlightenment are strongly reflected in the following excerpt from the Declaration of the Peloponnesian Senate on the importance of Greek Education (Tripoli, 27 April 1822, just four months after the adoption of the *Provisional Constitution*):

Πατριώται! Ἡ παιδεία εἶναι τόσον ἀναγκαία, ὅσον ἀναγκαία εἶναι ἡ τροφή διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς του [...] ὁ Δημιουργὸς ὁ πλάσας τὸν ἀνθρώπινον νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν καὶ δοῦς εἰς αὐτὸν τὴν ἐξαιρετικὴν δύναμιν τοῦ τελειοποιεῖσθαι, ἀπαιτεῖ ἀφεύκτως τοῦ λογικοῦ του τὴν καλλιέργειαν (ορθολογισμὸς) [...] εὐκόλον εἶναι, ἀδελφοί, νὰ συμπεράνητε ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ὅσα ἀναγκαιῶς ἐπιφέρει ἡ παιδεία εἰς τὰς πολιτικὰς κοινωνίας. Ἡ φιλοσοφία ὕψωσεν τὴν περικλεεστάτην Εὐρώπην εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν τῆς δόξης καὶ τῆς λαμπρότητος [...]

Indirectly, but clearly, the text of the *Declaration* admits that the national uprising is indebted to the educational efforts of the great teachers of the Nation, belonging to the circle of the Modern Greek Enlightenment.

I conclude this very brief note with a vision that goes beyond the celebrations of this anniversary. It would be an instrument of national self-awareness if a Foundation were to undertake the authoring of an Encyclopaedia of the Modern Greek Enlightenment such as

Νεοελληνικού Διαφωτισμού σαν αυτήν που έχει ήδη εκδοθεί για τον ευρωπαϊκό χώρο. (Alan Charles Kors (editor in chief), *Encyclopedia of the Enlightenment*, vols. I–IV, OUP, Oxford 2003).

that already published for the European Enlightenment. (Alan Charles Kors (editor in chief), *Encyclopedia of the Enlightenment*, vols. I–IV, OUP, Oxford 2003).

Πάτρα, 6 Μαρτίου 2021

Ι.Γ. Δελλής
Ομότιμος Καθηγητής
Πανεπιστημίου Πατρών

Patras, 6 March 2021

I.G. Dellis
Professor Emeritus
University of Patras

Μάχη στα τείχη του Μεσολογγίου
Συλλογή Χαρακτικών Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

Battle at the walls of Messolonghi
Engravings' Collection of the National Historical Museum.

Ελληνική επανάσταση: Μια σύντομη αναδρομή

The Greek War of Independence: A Brief Review

Σε αντίθεση με το αρνητικό αποτέλεσμα που είχαν οι επαναστατικές ενέργειες του Αλέξανδρου Υψηλάντη στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες (Βλαχία, Μολδαβία) με αποκορύφωμα την αυτοθυσία του *Ιερού Λόχου* στο Δραγατσάνι (7.6.1821), η Επανάσταση που ξέσπασε στον νότιο ελλαδικό χώρο (Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, νησιά Αιγαίου) τον Μάρτιο του 1821 είχε θετική εξέλιξη εξαιτίας των πολλών ευνοϊκών συνθηκών που επικρατούσαν στην περιοχή και ιδιαίτερα στην Πελοπόννησο. Συγκεκριμένα στις προαναφερθείσες γεωγραφικές περιοχές η συντριπτική πλειονότητα των κατοίκων ανήκε στους ορθόδοξους χριστιανούς, ενώ οι μουσουλμάνοι ήσαν ελάχιστοι. Η *Φιλική Εταιρεία* είχε κατορθώσει να μνησεί στην Πελοπόννησο έως τις αρχές του 1821 το μεγαλύτερο μέρος της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας. Ευνοϊκός επίσης παράγοντας για τον ελληνικό απελευθερωτικό Αγώνα αποτέλεσε η γεωμορφολογία των εξεγερμένων περιοχών. Τόσο στην Πελοπόννησο (Μοριάς) όσο και στη Στ. Ελλάδα (Ρούμελη) υπήρχαν ορεινοί όγκοι, κοιλάδες και λίγα περάσματα, που δυσκόλευαν τον κεντρικό έλεγχο, καθιστούσαν δυσχερή τη στρατιωτική τους ενίσχυση, ευνοούσαν τον κλεφτοπόλεμο και άφηναν λίγες μόνο διαβάσεις για τα εχθρικά στρατεύματα με συνέπεια να μην μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους Οθωμανούς το κυριότερο τους όπλο, το ιππικό. Συγχρόνως στον νότιο ελλαδικό χώρο οι οθωμανι-

Alexandros Ypsilantis' revolutionary actions in the Danubian Principalities (Wallachia, Moldavia), culminating in the self-sacrifice of the *Sacred Battalion* —a small regular army corps of Greek students— in Dragashani (June 7, 1821), were not successful. On the contrary, the Revolution that broke out in southern Greece (Peloponnese, Central Greece, Aegean islands) in March 1821, ran a positive course due to multiple favourable conditions in the region, particularly in the Peloponnese. There, the geomorphology of the rebelling regions was beneficial because the mountains, the valleys, and the few narrow passages of the Peloponnese and Central Greece (Roumeli) hindered the Ottomans' central control and military reinforcement, while favouring guerrilla fighting. The lay out of the soil allowed few passages for enemy troops, and the Ottomans could not use their primary asset, i.e the cavalry, while they met great difficulties in deploying large detachments of the infantry. The Ottoman military forces in southern Greece were scarce at the time, as the bulk of the Ottoman army was fighting to suppress Ali Pasha's of Tepelen re-

κές στρατιωτικές δυνάμεις ήσαν περιορισμένες. Η ανταρσία του Αλή πασά Τεπελενλή στα Ιωάννινα είχε αναγκάσει μεγάλο μέρος των Οθωμανών να μεταφερθεί στην Ήπειρο, για να την καταστείλει. Επιπρόσθετα στη Ρούμελη υπήρχαν εμπειροπόλεμοι και ισχυροί αρματολοί, που τροφοδότησαν τον απελευθερωτικό Αγώνα με το απαραίτητο εμπειροπόλεμο έμπυχο δυναμικό. Οι δε Πελοποννήσιοι κοινοτικοί άρχοντες με τη διοικητική τους εμπειρία κάλυψαν τις πολιτικές και διοικητικές απαιτήσεις της Επανάστασης και στελέχωσαν τις επαναστατικές κυβερνήσεις. Στις ευνοϊκές συνθήκες συμπεριλαμβάνονταν το ότι η Πελοπόννησος και η Ρούμελη βρίσκονταν μακριά από τα μεγάλα διοικητικά και στρατιωτικά οθωμανικά κέντρα (Λάρισα, Θεσσαλονίκη, Μοναστήρι κ.λπ.), καθώς και το προνομακό καθεστώς της Μάνης, η περιοχή της οποίας δεν υπαγόταν στο *Mora-vali-si* (βαλής της Πελοποννήσου), αλλά διοικείτο από χριστιανό μπέη που λογοδοτούσε στον *Kapudán pasá* (Kapudan pasa). Τέλος οι επαναστάτες είχαν στη διάθεσή τους τα πολυάριθμα και αξιόμαχα πλοία του *Τρινήσιου Στόλου* (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά), που τους επέτρεπαν να πολιορκούν παραθαλάσσια κάστρα, να μεταφέρουν στρατεύματα και πολεμοφόδια και να εμποδίσουν τις εχθρικές αποβάσεις.

Η άλωση της Τριπολιτσάς από τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη (23.9.1821), το διοικητικό κέντρο των Οθωμανών στην Πελοπόννησο, αποτέλεσε το σημαντικότερο στρατιωτικό γεγονός του πρώτου έτους της Επανάστασης και επέδρασε θετικά στην όλη εξέλιξη του απελευθερωτικού Αγώνα. Κατά τη διάρκεια επίσης της πολιορκίας κατέστη φανερή η στρατιωτική δεινότητα του Κολοκοτρώνη. Ωστόσο ένα σχεδόν έτος μετά την έναρξη της Επανάστασης, οθωμανικοί θύλακες εξακολουθούσαν να υπάρχουν σε σημαντικά —από στρατιωτικής άποψης— σημεία της Πελοποννήσου (Μεθώνη, Κορώνη, Πάτρα, Ρίο, Κόρινθος, Ναύπλιο κ.λπ.). Η αδυναμία των επαναστατών να καταλάβουν τις προαναφερθείσες περιοχές τους οδήγησε σε πολύμηνες πολιορκίες, όπως αυτές της Τριπολι-

volt in Ioannina, Epirus. The Roumeli's war-torn and powerful chieftains supplied the revolutionaries with real military experienced troops, while the Peloponnesian leaders used their experience in leadership to meet the political and administrative requirements of the Revolution and staff the revolutionary governments. Furthermore, the Peloponnesians and the Roumeli were far from the major Ottoman administrative and military centers (Larissa, Thessaloniki, Monastiri, etc.), while Mani had a privileged status, as it was for long ruled by a Christian bey reporting to the *Kapudan pasha*, and was not under the *Mora-valisi* (administrator of the Peloponnesians or 'Morea'). Assisted by the strong, battle worthy *Three-Island Fleet* (Hydra, Spetses, Psara), the revolutionaries besieged coastal castles, transported troops, ammunition and supplies, and prevented enemy landings.

The most significant military event during the first year of the Revolution was the fall of Tripolitsa, the Ottomans' administrative centre of the Peloponnesians, to Theodoros Kolokotronis (September 23, 1821). The fall of the city highlighted the military prowess of Kolokotronis and was proved crucial for the course of the War of Independence. However, almost a year after the outburst of the Revolution, Ottoman enclaves were still present at strategically important locations in the Peloponnesians (Methoni, Koroni, Patras, Rio, Corinth, Nauplion, etc.). The revolutionaries' inability to occupy these areas led to long sieges, such as those of Tripolitsa and Patras. During that time, the Revolution was also spread to Central Greece. There, the self-sacrifice of Athanasios Diakos in Alamana was followed by

*Λιθογραφία με θέμα την Αίγινα,
του Karl Krazeisen (1794 – 1878).*

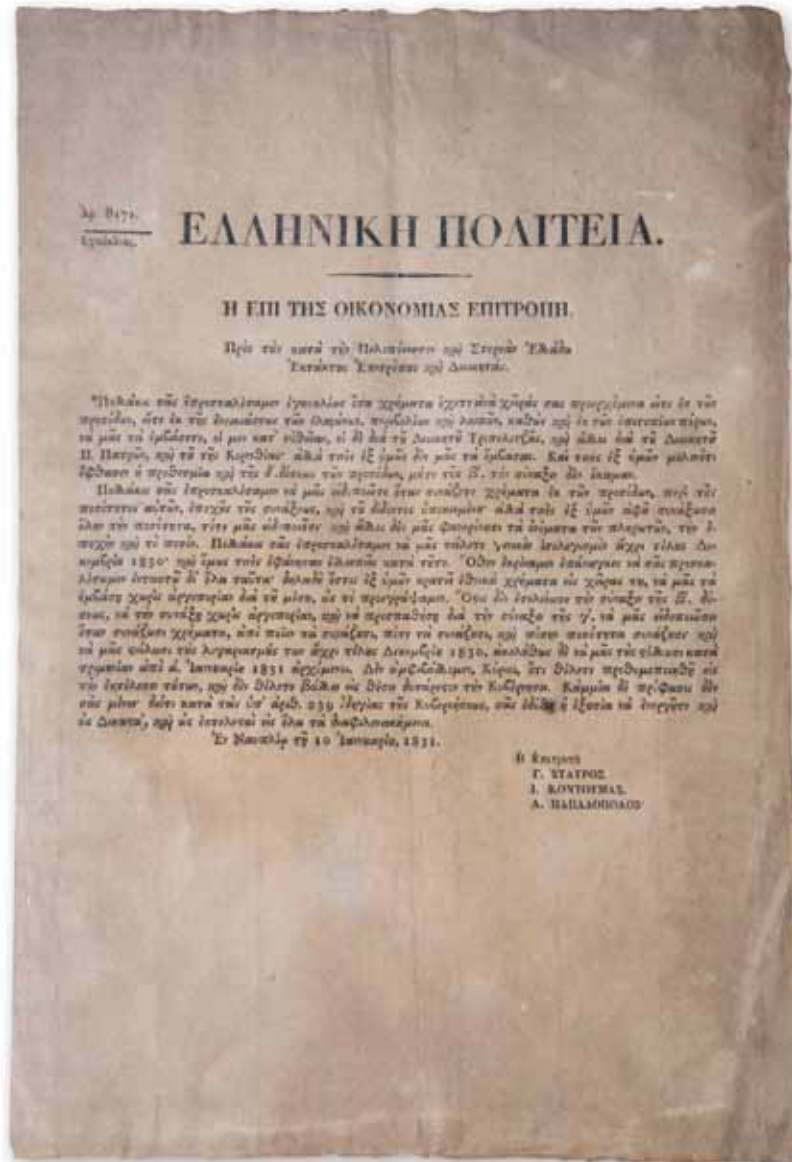
*Lithograph of Aegina,
by Karl Krazeisen (1794 – 1878).*

τσάς και των Πατρών. Την ίδια περίοδο η Επανάσταση εξάπλωθηκε και στη δυτική Στ. Ελλάδα. Εκεί την αυτοθυσία του Αθανάσιου Διάκου στην Αλαμάνα ακολούθησε η επιτυχημένη διαφυγή του Οδυσσέα Ανδρούτσου από το χάνι της Γραβιάς και η σημαντική νίκη των Ελλήνων στα Βασιλικά (26–28.8.1821), όπου μεγάλες οθωμανικές δυνάμεις (8.000 άνδρες) αναχαιτίστηκαν με σοβαρές απώλειες στο ανθρώπινο δυναμικό τους.

Εξαιρώντας το φρούριο της Κορίνθου, που παραδόθηκε (14.1.1822), οι υπόλοιπες πολιορκίες δεν είχαν το αίσιο αποτέλεσμα που οι επαναστάτες ανέμεναν (π.χ. κάστρο της Πάτρας). Παράλληλα ο θάνατος του Αλή πασά στα Ιωάννινα (24.1.1822) απελευθέρωσε πλήθος οθωμανικών δυνάμεων που έως τότε ήταν απασχολημένες στην Ήπειρο. Λίγους μήνες αργότερα (Ιούνιος 1822) συγκεντρώθηκε στο Ζητούνι (Λαμία) αυξημένος αριθμός οθωμανικών στρατευμάτων — περίπου 30.000 άτομα— με επικεφαλής τον Μαχμούτ πασά Δράμαλη, προκειμένου να καταστείλει την Επανάσταση στην Πελοπόννησο. Το πολυπληθές στράτευμα του Δράμαλη διέλυσε χωρίς απώλειες την ανατολική Ρούμελη, προκαλώντας πανικό στους κατοίκους. Στις αρχές Ιουλίου οι Οθωμανοί διέβησαν τον Ισθμό και εισήλθαν στην επαρχία της Κορίνθου. Η διοίκηση των επαναστατών, που από τις αρχές του 1822 είχε εγκατασταθεί εκεί, κατέφυγε για λόγους ασφαλείας στα νησιά του Αργοσαρωνικού. Όταν ξεπεράστηκε ο αρχικός πανικός, οι επαναστατικές δυνάμεις άρχισαν να οργανώνουν την άμυνά τους. Κύριο μέλημά τους ήταν η καταστροφή της αγροτικής παραγωγής και των πηγαδιών, ούτως ώστε να προκληθούν επισιτιστικά προβλήματα στον εχθρό. Σύντομα η συγκεκριμένη τακτική απέδωσε με συνέπεια να εξαντληθούν τα αποθέματα τροφίμων στο οθωμανικό στρατόπεδο και μαζί τους να εξαντληθούν οι στρατιώτες του Δράμαλη. Αυτή η κατάσταση εμπόδισε την ολοκλήρωση της πορείας του εχθρού προς το πολιορκημένο Ναύπλιο. Ο Δράμαλης θέλησε τότε να

the successful escape of Odysseus Androutsos from the inn of Gravia, and the important Greek victory at Vassilika (August 26–28, 1821), where large Ottoman forces (8,000 men) were intercepted, with severe casualties.

Except for the siege of the fortress of Corinth, which was surrendered in 1822, the other sieges could not end in favour of the revolutionaries. Meanwhile, the death of Ali Pasha in Ioannina (January 24, 1822) meant that the Ottoman forces that had thus far been engaged in Epirus were now free to move against the Greeks. A few months later (June 1822), numerous Ottoman troops —approximately 30,000 men led by Mahmud Dramali Pasha— were gathered in Zitouni (Lamia), intended to be moved and suppress the Revolution in the Peloponnese. Dramali's large army passed unopposed through eastern Roumeli, bringing destruction. In early July, the Ottoman vanguard crossed the Isthmus into the province of Corinth. For safety reasons, the “government” of the revolutionaries, established there since early 1822, took refuge at the Saronic Gulf islands. Overcoming the initial panic, the revolutionary forces set out to organise their defence, destroying crops and wells, to deprive the enemy of food. This tactic soon proved successful, annihilating food supplies of the Ottoman camp and exhausting Dramali's soldiers. This put an end to the Ottomans' plan to head towards the besieged Nauplion, so Dramali attempted to return to Corinth. However, as Kolokotronis had foreseen this, he guarded the area's approaches. In the ensuing battles, the Ottoman army suffered significant casualties at Dervenakia (July 26, 1822), Agios Sostis (July 26, 1822), and Agionori (July 28,

Απόφαση κυβέρνησης Ι. Καποδίστρια
10/1/1831, αρ. 8171

E.S.H.E.P.H.N. / Μουσείο Τύπου.

Decision of the government of I. Kapodistrias
10/1/1831, no. 8171

E.S.I.E.P.I.N. / Press Museum.

επιστρέψει στην Κόρινθο. Ωστόσο τα σχέδιά του είχε προβλέψει ο Θ. Κολοκοτρώνης, που φρόντισε να καταλάβει καιρικές θέσεις σε στενά περάσματα (δερβένια) της περιοχής. Στα τέλη Ιουλίου ο οθωμανικός στρατός υπέστη σημαντικότερες φθορές στις θέσεις Δερβενάκια (26.7.1822), Άγιος Σώστης (26.7.1822) και Αγιονόρι (28.7.1822). Όταν τελικά ο Δράμαλης κατέφτασε στην Κόρινθο, είχε απολέσει το ένα τρίτο σχεδόν της αρχικής του δύναμης. Στα τέλη Οκτωβρίου η Κόρινθος πέρασε και πάλι στον έλεγχο των Ελλήνων και λίγες ημέρες αργότερα περιήλθαν στην κατοχή τους τα φρούρια του Ναυπλίου (Παλαμήδι, Ιτς–Καλέ). Παρά ταύτα έναν σχεδόν χρόνο αργότερα (Δεκέμβριος 1823) τα φρούρια της Μεθώνης, της Κορώνης, της Πάτρας, του Ρίου, συνέχισαν να βρίσκονται υπό οθωμανικό έλεγχο.

Καθ' όλη τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης το κύριο μέλημα των επαναστατών ήταν η κατοχή των φρουρίων στον ελλαδικό χώρο, καθώς ο έλεγχός τους παρείχε στρατιωτικά πλεονεκτήματα έναντι του εχθρού. Συγκεκριμένα, επειδή τα άτακτα στρατεύματα των Ελλήνων υστερούσαν στο ανοικτό πεδίο της μάχης έναντι του ισχυρού οθωμανικού ιππικού, μέσω της κατοχής των φρουρίων μπορούσε να επιτυγχάνεται ο έλεγχος των ήδη απελευθερωμένων εδαφών. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και ο έλεγχος της Ακρόπολης των Αθηνών από τους Έλληνες, και συνακόλουθα η κυριαρχία τους στην Αττική. Η συγκεκριμένη επιδίωξη αποτέλεσε ένα διαρκές και αγωνιώδες «bras de fer» μεταξύ Οθωμανών και Ελλήνων, μια στρατιωτική επιχείρηση χωρίς διαφαινόμενο τέλος, η οποία γνώρισε ανατροπές, καθώς έγερνε άλλοτε υπέρ της μιας και άλλοτε υπέρ της άλλης πλευράς. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Αθήνα κατέστη σταδιακά επίκεντρο των στρατιωτικών επιχειρήσεων στην ανατολική Στ. Ελλάδα, στην οποία εντέλει κανείς από τους εμπόλεμους δεν κατάφερε να κυριαρχήσει πλήρως και αμετάκλητα έως τον τερματισμό των εχθροπραξιών (1829).

Η παράδοση της Ακρόπολης από τους Οθωμανούς, οι αλλε-

1822). By the time Dramali finally arrived in Corinth, he had lost almost one third of his initial forces. In late October, the Greeks regained control of Corinth, and, few days later, took over the fortresses of Nauplion (Palamidi and Its–Kale). Nevertheless, almost a year later (December 1823) the fortresses of Methoni, Koroni, Patras, and Rio continued to be under Ottoman control.

Throughout the Greek Revolution, the Greek troops focused on taking over fortresses within the Greek territory, to gain a military advantage over the enemy. As the Greek irregulars were no match for the powerful Ottoman cavalry in the open battlefield, taking these fortresses would allow them to control the already liberated territories. This led to an attempt to occupy the Acropolis of Athens, since its occupation would allow the Greeks to control the whole of Attica. Taking the Acropolis was a constant cause of battles between the Ottomans and the Greeks that led to a seemingly endless military confrontation. Thus, Athens gradually became the centre of military operations in eastern Central Greece, a region that none of the two opposing forces managed to completely and irrevocably dominate until the end of the hostilities (1829).

The key events after the first year of the Greek Revolution were the surrender of the Acropolis by the Ottomans, the repeated failed attempts of the revolutionaries to occupy the fortresses of Chalkida and Karystos in Evia (1823–1824), the conflict between the revolutionary government and O. Androutsos, the Ottomans' failure in subduing the revolted areas, and the Greeks' failure to dominate in

πάλληλες αλλά αποτυχημένες προσπάθειες των επαναστατών να καταλάβουν τα φρούρια της Χαλκίδας και της Καρύστου στην Εύβοια (1823–1824), η σύγκρουση της κεντρικής διοίκησης με τον Οδ. Ανδρούτσο και η αποτυχία των Οθωμανών να καθυποτάξουν τις επαναστατημένες περιοχές, αλλά και των Ελλήνων να κυριαρχήσουν στην ανατολική Στερεά υπήρξαν σε γενικές γραμμές τα γεγονότα που ακολούθησαν το πρώτο έτος της Ελληνικής Επανάστασης. Όσο για το πέρασμα του Μαχμούτ πασά Δράμαλη από την ανατολική Στερεά προς την Πελοπόννησο (καλοκαίρι 1822) έπληξε την Επανάσταση, αλλά δεν την κατέστειλε. Ο Παρνασσός, ο Ελικώνας, η Λοκρίδα, τα Σάλωνα (Αμφισσα), η Λιβαδειά, η Θήβα αποτέλεσαν πεδία σκληρών συγκρούσεων και η νίκη έγερνε άλλοτε υπέρ των Οθωμανών και άλλοτε υπέρ των επαναστατών. Το γεγονός ότι κανείς από τους εμπόλεμους δεν είχε τον πλήρη έλεγχο της Στ. Ελλάδας οδήγησε την κατάληψη της Ακρόπολης στο να αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία. Σταδιακά μάλιστα ο χώρος αποτέλεσε τον πυρήνα της Επανάστασης και το επίκεντρο των πολεμικών επιχειρήσεων στην ανατολική Ρούμελη.

Οι στρατιωτικές επιτυχίες των δύο πρώτων ετών της Ελληνικής Επανάστασης αμαυρώθηκαν από τους εμφύλιους πολέμους της περιόδου 1823–1824. Τα διάφορα κέντρα εξουσίας των επαναστατημένων Ελλήνων συγκρούστηκαν μεταξύ τους με αποτέλεσμα να ξεσπάσουν σφοδρές πολεμικές αναμετρήσεις. Αποκορύφωμα αυτών ήταν οι εμφύλιες συγκρούσεις και οι λεηλασίες από Ρουμελιώτες στρατιώτες στην Πελοπόννησο, που κατέληξαν στη σύλληψη και φυλάκιση της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας του Μοριά. Η λήξη του δεύτερου εμφυλίου συνέπεσε με την εισβολή του Ιμπραήμ πασά στην Πελοπόννησο. Ο Ιμπραήμ, θετός γιος του αντιβασιλέα της Αιγύπτου Μωχάμετ Άλη, ανέλαβε ύστερα από πρόσκληση του Σουλτάνου να καταστείλει τον ελληνικό απελευθερωτικό Αγώνα. Διέθετε ισχυρό στράτευμα αποτελούμενο από τακτικές δυνάμεις εκπαιδευμένες κατά τα ευ-

eastern Central Greece. Mahmud Dramali Pasha's passage from eastern Central Greece to the Peloponnese (summer of 1822) dealt a severe blow to the Revolution but did not suppress it. Fierce battles took place in Parnassos, Elikonas, Lokrida, Salona (Amfissa), Livadia, and Thebes, with victory sometimes in favour of the Ottomans and sometimes of the revolutionaries. As neither party had full control of Central Greece, the occupation of the Acropolis became of paramount importance. The area gradually became the focal point of the Revolution and of the military operations in eastern Roumeli.

The military successes of the first two years of the Revolution were marred by the civil conflicts of 1823–1824. The various centres of power of the Greek revolutionaries clashed, leading to fierce battles. These culminated in the civil conflicts, the looting of the Peloponnese by Roumeliot soldiers and the arrest and imprisonment of the political and military leaders of Morea. The end of the second civil war coincided with the invasion of the Peloponnese by Ibrahim Pasha. Ibrahim, the adopted son of Muhammad Ali, Viceroy of Egypt, was called in by the Sultan to suppress the Greeks. He had a powerful army of regular troops trained according to European standards, and supported by a strong fleet. The revolutionaries had retained control of the Morea up to 1825, when Ibrahim's troops landed in the south of the Peloponnesian Peninsula. Ibrahim's presence in Morea and in other Greek regions caused immense disasters to the Revolution.

By early 1827, the War of Independence had reached a critical point. The renewed presence of the Ot-

Φύλλο της εφημερίδας Ελληνικά Χρονικά.
Επανεκδόση 1856
Ιστορικό Μουσείο «Διέξοδος», Ιερά Πόλις Μεσολογγίου.

Issue of the newspaper Ellinika Chronika.
Reissued 1856
Historical Museum "Diexodos", Sacred City of Messolonghi.

ρωπαϊκά πρότυπα, ενώ υποστηριζόταν από ισχυρό στόλο. Οι επαναστάτες είχαν διατηρήσει τον έλεγχο του Μοριά έως το 1825, οπότε και πραγματοποιήθηκε η απόβαση στα νότια της πελοποννησιακής χερσονήσου των στρατιωτικών δυνάμεων του Ιμπραήμ. Η παρουσία του τελευταίου τόσο στον Μοριά, όσο και σε άλλες ελλαδικές περιοχές προκάλεσε σημαντικά προβλήματα στην όλη εξέλιξη της Επανάστασης.

Στις αρχές του 1827 η Επανάσταση είχε περιέλθει σε πολύ κρίσιμη φάση. Εξαιτίας της παρουσίας των οθωμανοαιγυπτιακών στρατευμάτων οι κάτοικοι του Μοριά είχαν καταφέρει να διατηρήσουν έως τότε ορισμένες μόνο επαναστατικές εστίες. Ωστόσο ο απελευθερωτικός Αγώνας είχε ήδη προκαλέσει τις απαιτούμενες διπλωματικές ζυμώσεις που θα επέτρεπαν τη ενεργή παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων. Όπως και πράγματι έγινε, καθώς στις 8 Οκτωβρίου 1827 έλαβε χώρα η ναυμαχία του Ναυαρίνου μεταξύ της αγγλικής, γαλλικής και ρωσικής μοίρας και του οθωμανοαιγυπτιακού στόλου. Η καταστροφή του τελευταίου στον Ναυαρίνο υποχρέωσε την Οθωμανική αυτοκρατορία να αποδεχθεί τη δημιουργία ελληνικού κράτους, με την Πελοπόννησο να αποτελεί την εδαφική του βάση. Οι πολεμικές επιχειρήσεις μεταξύ ελληνικών και οθωμανικών δυνάμεων συνεχίστηκαν και μετά την έλευση του Ιωάννη Καποδίστρια ως *Κυβερνήτη της Ελλάδας* (Ιανουάριος 1828) σε μια προσπάθεια εδραίωσης της ελληνικής κυριαρχίας σε όσο το δυνατόν περισσότερα εδάφη, ούτως ώστε τα όρια του κράτους που θα δημιουργείτο ύστερα από τη διευθέτηση του ελληνικού ζητήματος να ήταν διευρυμένα. Έκτοτε οι Έλληνες γνώρισαν αρκετές στρατιωτικές επιτυχίες, όπως και στην τελευταία μάχη της Ελληνικής Επανάστασης, τη μάχη της Πέτρας στη Βοιωτία (12.9.1829).

Νίκος Τόμπρος

Επίκουρος καθηγητής

«Πολιτικής Ιστορίας» Σ.Σ.Ε.

toman and Egyptian troops had obliged the inhabitants of Morea to preserve only a few revolutionary strongholds. Nonetheless, the War of Independence had already triggered the necessary diplomatic changes of positions that would prompt the active intervention of the Great Powers. Thus, on October 8, 1827, English, French and Russian naval squadrons ended up clashing with the Ottoman–Egyptian fleet in the naval battle of Navarino. The destruction of the latter in Navarino forced the Ottoman Empire to accept the establishment of a Greek state initially in the Peloponnese. Military operations between Greek and Ottoman forces continued, even after the arrival and appointment of Ioannis Kapodistrias as *Governor of Greece* (January 1828), with a view to broadening the borders of the Greek state that would be officially established after solving the Greek issue. From Navarino onwards, the Greeks enjoyed several military successes, as in the last battle of the Greek Revolution, in Petra of Boeotia (September 12, 1829).

Nikos Tompros

*Assistant Professor of Political History
at the Hellenic Army Academy*

*Απόσπασμα επιστολής Θεόδ. Κολοκοτρώνη προς
τον Πρόεδρο της Εθνοσυνέλευσης, 21/3/1827*

E.S.H.E.P.I.N. / Μουσείο Τύπου.

*Excerpt of a letter from Theodoros Kolokotronis to the
President of the National Assembly, 21/3/1827*

E.S.I.E.P.I.N. / Press Museum.

...der

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

o
... ..

Τοπικά γεγονότα

Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

26–30/1/1821

Σύσκεψη της Βοστίτσας

Στα τέλη Ιανουαρίου (1821) πραγματοποιήθηκε στη Βοστίτσα μυστική συνάντηση Αχαιών κυρίως κοινοτικών αρχόντων και Πελοποννήσιων αρχιερέων (π.χ. Π. Πατρών Γερμανός, Α. Λόντος, Α. Ζαΐμης, Ασ. Φωτήλας, Ι. Παπαδιαμαντόπουλος, Γρ. Δικαίος (Παπαφλέσσας), Χριστιανουπόλεως Γερμανός) με απώτερο σκοπό να οριστεί ο χρόνος έναρξης της Επανάστασης. Ο τόπος της *Σύσκεψης* επιλέχθηκε αφενός γιατί στην περιοχή δεν υπήρχε έντονη οθωμανική παρουσία, ενώ αντίθετα υπήρχαν αρκετοί Φιλικοί, και αφετέρου γιατί οι πλησιόχωρες μονές του Μ. Σπηλαίου και των Ταξιαρχών μπορούσαν να συνδράμουν πολλαπλώς τον επικείμενο απελευθερωτικό Αγώνα. Στη συγκέντρωση αποφασίστηκε –παρά τις επιφυλάξεις και τους ενδοιασμούς που διατυπώθηκαν– να ξεκινήσει η Επανάσταση στις 25 Μαρτίου, εφόσον οι συνθήκες το επέτρεπαν. Ως εναλλακτικές ημερομηνίες προτάθηκαν η 23η Απριλίου και η 21η Μαΐου.

Local Events

in the Region of Western Greece

26–30/1/1821

The Vostitsa Assembly

In late January (1821), several Achaeans, mainly community leaders, and Peloponnesian senior clergymen (e.g. Germanos III of Old Patras, A. Londos, A. Zaimis, A. Fotilas, I. Papadiamantopoulos, G. Dikaios (Papaflessas), Germanos of Christianoupoli) held a secret meeting at Vostitsa to determine the start of the Revolution. The *Assembly* was held there for two reasons: there was limited Ottoman presence in the area, while there were several members of the Filiki Eteria; furthermore, the nearby monasteries of M. Spileo and Taxiarches could assist in the forthcoming liberation struggle. Despite certain reservations and doubts expressed, it was decided to start the Revolution on March 25, if conditions allowed. April 23rd and May 21st were proposed as alternative dates.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ (ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ) / GRIGORIOS DIKAIOS (PAPAFLESSAS)

«Ο Αρχιεπίσκοπος Γερμανός στηρίζων την Σημαίαν του Σταυρού επί τα ερείπια των Καλαβρύτων την 25. Μαρτίου του 1821»

Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν. / Μουσείο Τύπου.

“The Archbishop Germanos holding the Flag of the Cross on the ruins of Kalavryta on the 25th March 1821”

E.S.I.E.P.I.N. / Press Museum.

5/3/1821

Επίθεση σε οθωμανική χρηματαποστολή
στη θέση «Σκάλα» Μαυρομμάτη

Ο Δ. Μακρής ισχυρός αρματολός της δυτικής Στ. Ελλάδας (Ζυγός), κατόπιν ενημέρωσης που είχε από το Μεσολόγγι, επιτέθηκε σε οθωμανική χρηματαποστολή την ώρα, που έχοντας διαβεί τον Εύηνο ανέβαιναν την ανηφορική του όχθη προς την Βαράσοβα στη θέση «Σκάλα» Μαυρομμάτη. Ο Μακρής σκότωσε τους Οθωμανούς της χρηματαποστολής και απέσπασε τα χρήματα, που προέρχονταν από τη φορολόγηση των κατοίκων και τα οποία επρόκειτο να αποσταλούν στην Κωνσταντινούπολη.

10–17/3/1821

Ο Π. Πατρών Γερμανός στην Αγία Λαύρα

Τέλη Φεβρουαρίου ο Π. Πατρών Γερμανός ξεκίνησε από την Πάτρα για την Τριπολιτσά, όπου είχε προσκληθεί από την οθωμανική διοίκηση μαζί με αρκετούς άλλους επιφανείς Πελοποννήσιους. Φτάνοντας στα Καλάβρυτα και συζητώντας με κάποιους από τους προσκεκλημένους (Α. Λόντος, Κερνίτσης Προκόπιος, Σ. Χαραλάμπης, Σ. Θεοχαρόπουλος, Ι. Παπαδόπουλος, Ασ. και Α. Ζαΐμης, Ασ. Φωτήλας), απέρριψε την πρόσκληση και κατευθύνθηκε στη μονή της Αγίας Λαύρας (10.3.1821). Εκεί ξεκίνησε σειρά επαφών με προεστούς και αρχιερείς της περιοχής για το ενδεχόμενο άμεσης επαναστατικής δράσης. Στις πολυήμερες συζητήσεις που ακολούθησαν η πλειονότητα των συμμετεχόντων υπήρξε διστακτική ως προς την Επανάσταση. Εξάιρεση αποτέλεσαν οι Ασ. Φωτήλας και Σ. Χαραλάμπης που υποστήριζαν μια εσπευσμένη εξέγερση. Τελικά τα επιχειρήματα των προαναφερθέντων Αχαιών έκαμψαν τις όποιες αντιρρήσεις εξέφρασε η αντίθετη πλευρά. Στα μέσα Μαρτίου ο

5/3/1821

Attack on an Ottoman money transfer mission,
at Skala, Mavrommati

Upon receiving information from Messolonghi, D. Makris, a powerful chieftain from western Central Greece (Zygos), attacked an Ottoman money transfer mission that was going uphill towards Varasova, at Skala, Mavrommati, having crossed Evinos river. Makris killed the Ottomans of the mission and confiscated the money, which came from residents' taxes and was to be sent to Constantinople.

10–17/3/1821

Germanos III of Old Patras
at the Monastery of Agia Lavra

In late February, Germanos III of Old Patras went from Patras to Tripolitsa, where he had been invited by the Ottoman administration, along with several other prominent Peloponnesians. When he arrived in Kalavryta, following discussions with some of the guests (A. Londos, Prokopios of Kernitsa, S. Charalampis, S. Theocharopoulos, I. Papadopoulos, A. and A. Zaimis, A. Fotilas), he rejected the invitation and headed to the monastery of Agia Lavra (10/3/1821). There, he began a series of communications with the region's officials and clergymen, with regard to the possibility of immediate revolutionary action. The discussions lasted many days as most participants were hesitant with regard to the Revolution. However, there was a small minority, namely A. Fotilas and S. Charalambis, who supported an immediate uprising. The arguments brought forward by these Achaeans eventually persuaded their opponents. In mid-March, before he left for Nezero, Ger-

Γερμανός –πριν την αποχώρησή του για τα Νεζερά– τέλεσε δοξολογία, στην οποία ευλόγησε τους παρευρισκόμενους, αλλά και τα επικείμενα επαναστατικά σχέδια. Ο θρύλος θέλει τη συγκεκριμένη δοξολογία –με την ύψωση λαβάρου– να λαμβάνει χώρα στη μονή στις 25 Μαρτίου, αν και ο Γερμανός βρισκόταν στην Πάτρα.

14/3/1821

Επίθεση σε Οθωμανούς στις «Πόρτες» Νωνάκριδος

Ο Ν. Χριστοδούλου ή Σολιώτης με τον Αν. Κορδή και άλλους ένδεκα ενόπλους επιτέθηκαν και σκότωσαν στη θέση «Πόρτες» Νωνάκριδος πλησίον του χωριού Αγρίδι τρεις Οθωμανούς φοροεισπράκτορες («Τσιπογλαίους») και τρεις ταχυδρόμους, οι οποίοι μετέφεραν επιστολές του καϊμακάμη της Τριπολιτσάς Μεχμέτ Σαλίχ στον Χουρσίτ πασά στα Ιωάννινα. Η επίθεση πραγματοποιήθηκε κατόπιν σχετικής προτροπής του Σ. Χαραλάμπη. Από αρκετούς θεωρείται ως η πρώτη ένοπλη σύγκρουση της Ελληνικής Επανάστασης.

21/3/1821

Πολιορκία και άλωση των Καλαβρύτων

Στις 21 Μαρτίου 600 περίπου επαναστατημένοι Καλαβρυτινοί υπό την ηγεσία των Σ. Χαραλάμπη, Ασ. Φωτήλα, Αν. Λεχουρίτη, Σ. Θεοχαρόπουλου, Ν. Σολιώτη, Β. και Ν. Πετμεζά, επιτέθηκαν στις οθωμανικές δυνάμεις του Ιμπραήμ Αρναούτογλου στα Καλάβρυτα, εξαναγκάζοντάς τες να οχυρωθούν στους τρεις οχυρούς πύργους της περιοχής. Ύστερα από ολιγοήμερη πολιορκία, και καθώς δεν προσήλθαν, για να συνδράμουν τους πολιορκημένους, οθωμανικές δυνάμεις από την Τριπολιτσά, ο Αρναούτογλου αναγκάστηκε να παραδοθεί, με τον όρο να τεθεί υπό την προστασία του Αν. Λεχουρίτη. Τα Κα-

manos III of Old Patras held a eulogy, in which he blessed those present, as well as the upcoming revolutionary plans. Legend has it that this eulogy, which included the raising of the evolutionary banner, took place in the monastery on March 25; however, Germanos was in Patras on that date.

14/3/1821

Attack on the Ottomans at Portes of Nonakrida

Near the village of Agridi, at Portes of Nonakrida, N. Christodoulou or Soliotis, along with A. Kordis and eleven other armed men, attacked and killed three Ottoman tax collectors (“Tsipoglaioi”), as well as three postmen carrying letters from Mehmed Salih, Kaymakam of Tripolitsa, to Hurshid Pasha in Ioannina. The attack was carried out at the suggestion of S. Charalambis. Many historians consider this to be the first armed conflict of the Greek Revolution.

21/3/1821

Siege and capture of Kalavryta

On March 21, approximately 600 revolutionaries from Kalavryta, led by S. Charalampis, A. Fotilas, A. Lechouritis, S. Theocharopoulos, N. Soliotis, V. and N. Petmezas, attacked the Ottoman forces of Ibrahim Arnaoutoglou in Kalavryta, forcing them to retreat to the three fortified towers of the area. Following a short siege, and as no Ottoman forces arrived from Tripolitsa to assist the besieged, Arnaoutoglou was forced to surrender, on the condition that he be placed under the protection of A. Lechouritis. Kalavryta was now free. In the revolutionary operations within the area, Greek casualties were minimal: only two dead and three wounded, including

Γερμανός Πατριάρχης

*Επιζωγραφισμένη λιθογραφία (A. Friedel)
του Παλαιών Πατρών Γερμανού και η υπογραφή του.*

*Painted lithograph (A. Friedel) of Metropolitan Germanos
of Old Patras bearing his signature.*

λάβρυτα ήταν πλέον ελεύθερα. Οι ελληνικές απώλειες από τις πολεμικές επιχειρήσεις στην περιοχή υπήρξαν ελάχιστες. Δύο μόνο νεκροί και τρεις τραυματίες, μεταξύ των οποίων και ο Ν. Σολιώτης. Αδιευκρίνιστες ωστόσο παραμένουν οι απώλειες των Οθωμανών, στις οποίες συγκαταλέγονταν και αρκετοί άμαχοι.

21/3/1821

Έναρξη της Επανάστασης στην Πάτρα

Τα επαναστατικά γεγονότα στην Πάτρα ξεκίνησαν το μεσημέρι της 21ης Μαρτίου, όταν 100 περίπου Οθωμανοί προερχόμενοι από το φρούριο του Ρίου προσήλθαν στην πόλη, για να ενισχύσουν τους ομοθρήσκους τους οι οποίοι είχαν οχυρωθεί από την προηγούμενη στο φρούριο της Πάτρας και παράλληλα να επιβάλουν την τάξη στην περιοχή. Το εχθρικό στράτευμα προέβη σε δηώσεις και λεηλασίες. Η συμπεριφορά αυτή προκάλεσε την αντίδραση των Πατρινών. Αρχικά οι ελληνικές δυνάμεις απώθησαν τον εχθρό από την πόλη, ενώ στη συνέχεια στράφηκαν εναντίον του φρουρίου της Πάτρας με σκοπό να το αλώσουν, καθώς εθεωρείτο σημαντικότερος στρατηγικός στόχος. Ωστόσο έως και το τέλος της Επανάστασης το κάστρο δεν κυριεύτηκε ποτέ από τους Έλληνες.

23/3/1821

Κήρυξη της Επανάστασης στη Βοστίτσα (Αίγιο) από τον Α. Λόντο

Ο Αιγιάτης κοινοτικός άρχοντας και Φιλικός Α. Λόντος υπήρξε πρωτεργάτης των επαναστατικών κινητοποιήσεων στη Βοστίτσα (Αίγιο). Συγκεκριμένα στις 23 Μαρτίου –με τη συνδρομή των Δ. Μελετόπουλου και Λ. Μεσσηνέζη– κήρυξε την έναρξη του απελευθερωτικού

N. Soliotis. The casualties on the Ottoman side, which included several non-combatants, remain unclear.

21/3/1821

Start of the Revolution in Patras

The revolution in Patras began around noon on March 21, when approximately 100 Ottomans arrived at the city from the fortress of Rio, to assist their forces, which had barricaded themselves in the fortress of Patras on the previous day, and to impose order in the area. The enemy army proceeded with raids and looting. This behaviour provoked the reaction of the people of Patras. Initially, the Greek forces repulsed the enemy from the city; next, they attacked the fortress of Patras, aiming to capture it, as this was considered a key strategic goal. However, until the end of the Revolution, the castle was never occupied by the Greeks.

23/3/1821

A. Londos declares the Revolution in Vostitsa (Aegio)

A. Londos, Aegio community leader and member of the Filiki Eteria, spearheaded the revolutionary mobilisations in Vostitsa. Specifically, on March 23, with the assistance of D. Meletopoulos and L. Messinezis, he declared the start of the Liberation Struggle in the region, raising a revolutionary banner (a black cross against a red background). The Ottomans of the city, who had been informed of the events in Kalavryta, requested a negotiation with the revolutionaries, in order to surrender. Following these negotiations, the enemy was allowed to transit to Salona (Amfissa). Vostitsa was now free. Consequently, Londos headed to Patras, with

Αγώνα στην περιοχή, υψώνοντας επαναστατική σημαία (μαύρος σταυρός σε κόκκινο φόντο). Οι Οθωμανοί της πόλης, που είχαν πληροφορηθεί τα γεγονότα των Καλαβρύτων, ζήτησαν διαπραγματεύσεις με τους εξεγερμένους, προκειμένου να παραδοθούν. Κατόπιν σχετικών συνεννοήσεων επετράπη η μετάβαση του εχθρού στα Σάλωνα (Αμφισσα). Η Βοστίτσα ήταν πλέον ελεύθερη. Στη συνέχεια ο Λόντος –με 400 περίπου στρατιώτες– κατευθύνθηκε στην Πάτρα, για να συμμετάσχει μαζί με τους υπόλοιπους Αχαιούς στην πολιορκία του κάστρου της πόλης.

25/3/1821

Ο Π. Πατρών Γερμανός ορκίζει στην Πάτρα
τους επαναστάτες

Οι επαναστατημένοι Αχαιοί στην προσπάθειά τους να νομιμοποιήσουν τον απελευθερωτικό τους Αγώνα και να δώσουν σε αυτόν θρησκευτική χροιά πραγματοποίησαν στις 25 Μαρτίου μεγαλοπρεπή τελετή πλησίον του ναού Αγ. Γεωργίου Πατρών (νυν πλατεία Αγ. Γεωργίου). Στη θρησκευτική αυτή τελετή ο Π. Πατρών, αφού δημιούργησε έναν πρόχειρο βωμό στον οποίον τοποθέτησε ξύλινο σταυρό, ευλόγησε τους παρευρισκομένους αγωνιστές και τα όπλα τους και έκανε δέηση για τα θύματα της Επανάστασης. Οι ενέργειες αυτές εμπύχωσαν τους παρευρισκομένους και τους όπλισαν με ενθουσιασμό και θάρρος, για να συνεχίσουν την επαναστατική τους δράση.

25/3/1821

Ίδρυση *Αχαικού Διευθυντηρίου*

Στο πλαίσιο του συντονισμού και της διαχείρισης των πολεμικών επιχειρήσεων στην Αχαΐα, αλλά και της διεθνούς

approximately 400 soldiers, to assist the rest of the Achaeans in the siege of the city castle.

25/3/1821

Germanos III of Old Patras swears
in the revolutionaries in Patras

To legitimise their Struggle and lend it a religious aspect, on March 25, the revolted Achaeans performed a magnificent ceremony near the church of Agios Georgios in Patras (now Agiou Georgiou Square). This religious ceremony was presided by Germanos III of Old Patras, who created a makeshift altar, upon which he placed a wooden cross; he then blessed the fighters present, along with their weapons, and prayed for the victims of the Revolution. These actions lifted the spirits of the attendees and armed them with enthusiasm and courage to carry on with the revolution.

25/3/1821

Establishment of the *Achaean Directorate*

In the context of coordinating and managing the military operations in Achaea, and aiming at the international promotion of the Greek Revolution, a committee was formed, by the name of *Achaean or Revolutionary Directorate*. This five-member committee consisted of Germanos III of Old Patras, Prokopios of Kernitsa, A. Zaimis, A. Londos, and B. Roufos. On March 26, the *Directorate* issued a letter to the consuls of Patras, in which it declared the grounds and motivations of the Revolution, and informed the European powers of its character, emphasising that the Greeks had decided to “either die or be liberated”.

«Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη
εν Καρπενησιώ τη 8 Αυγούστου 1823»

Λιθογραφία Γ. Στάγγελ & Σία.

“The death of Markos Botsaris
in Karpenisi on 8 August 1823”

Lithograph by Kolman G. Stangel & Co.

προβολής της Ελληνικής Επανάστασης συγκροτήθηκε σχετική επιτροπή, υπό την επωνυμία *Αχαιϊκόν ή Επαναστατικόν Διευθυντήριον*. Στα μέλη της πενταμελούς επιτροπής συμπεριλαμβάνονταν οι Π. Πατρών Γερμανός, Κερνίτσης Προκόπιος, Α. Ζαΐμης, Α. Λόντος, Μπ. Ρούφος. Στις 26 Μαρτίου το *Διευθυντήριον* επέδωσε επιστολή προς τους προξένους της Πάτρας στην οποία διακήρυττε τα αίτια της Επανάστασης και ενημέρωνε τις ευρωπαϊκές δυνάμεις για τον χαρακτήρα της, τονίζοντας ιδιαίτερα την απόφαση των Ελλήνων «ή ν' αποθάνωσιν όλοι ή να ελευθερωθώσιν».

26/3/1821

Έναρξη της Επανάστασης στον Πύργο και τη Γαστούνη Ηλείας

Ο Ηλείος οπλαρχηγός Χαρ. Βιλαέτης, το «Φραγκοπαλλήκαρο», όπως τον ονόμαζαν οι Λαλαίοι Τούρκοι της περιοχής λόγω της γενναιότητας και των στρατιωτικών του ικανοτήτων, υπήρξε ο βασικός υποκινητής του απελευθερωτικού Αγώνα στον Πύργο. Οι Λαλαίοι ήσαν Άλβανοί που κατοικούσαν στο οροπέδιο του όρους Φολή στην Ηλεία και οι οποίοι είχαν εξισλαμιστεί στα 1715, όταν επανακαταλήφθηκε ο Μοριάς από τους Οθωμανούς. Ο Βιλαέτης μαζί με άλλους Ηλείους οπλαρχηγούς (π.χ. Α. Κρεσταινίτης, Δ. Διάκος, Αν. Παπασταθόπουλος, Π. και Γ. Μήτσου, Αλ. Μοσχούλας, Αν. Μερκούρης) κατέλαβε στα τέλη Μαρτίου την πόλη και οχυρώθηκε εκεί. Την ίδια ημέρα ο Γ. Σισίνης κήρυξε την Επανάσταση στη Γαστούνη, αναγκάζοντας τους Οθωμανούς της περιοχής να οχυρωθούν στο κάστρο Χλεμούτσι της Γλαρέντζας (Κυλλήνη). Κατόπιν τούτου τα ελληνικά στρατεύματα κατευθύνθηκαν στο κάστρο, προκειμένου να το αλώσουν, χωρίς ωστόσο να καταστεί αυτό δυνατό.

26/3/1821

Beginning of the Revolution in Pyrgos and Gastouni, Iliia

Ilian chieftain C. Vilaetis, often called “Frangopallikaro” (brave Greek man) by the Turks of Lala, in recognition of his bravery and military skills, was the main instigator of the liberation struggle in Pyrgos. The Lalaian were Albanians living on the plateau of Mount Foloe in Iliia, who had converted to Islam in 1715, when Moreas was recaptured by the Ottomans. Vilaetis, together with other Ilian chieftains (e.g. L. Krestenitis, D. Diakos, An. Papastathopoulos, P. and G. Mitsou, A. Moschoulas, A. Merkouris) captured the city in late March and turned it into a stronghold. On the same day, G. Sisinis declared the Revolution in Gastouni, forcing the Ottomans of the area to barricade themselves in the castle of Chlemoutsi in Glarentza (Kyllini). The Greek troops headed to the castle to capture it, but without success.

27 Μαρτίου 1821: Πολιορκία κάστρου Χλεμούτσι από Γεώργιο Σισίνη και Χαράλαμπο Βιλαέτη για να μην επιτραπεί σε ένοπλη οθωμανική φρουρά να διαφύγει προς Πάτρα και ενισχύσει τους εκεί πολιορκημένους Λαλαίους Τούρκους. Αρχές Απριλίου σώμα 400 Λαλαίων τουρκαλβανών πολεμιστών με αρχηγό τον Ραϊπ Αγά λεηλατεί την γύρω περιοχή και διαλύει την πολιορκία του κάστρου.

4 Μαΐου 1827: Το κάστρο παραδίδεται από τον Μιχαήλ Σισίνη στον Ιμπραήμ Πασά ύστερα από γενναία αντίσταση και τρεις εβδομάδες πολιορκία.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας,

27 March 1821: Siege of Chlemoutsi castle by Georgios Sisinis and Charalambos Vilaetis to prevent an ottoman guard from escaping to Patras to support the besieged Turks found there. In early April, a force of 400 professional Turco-Albanians fighters from Lalas village, led by Rayip Agha, plundered the surrounding area and breaks up the siege of Chlemoutsi.

04/5/1827: Chlemoutsi Castle is handed over by Michalis Sisinis to Ibrahim Pasha after brave resistance and three weeks of siege.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Ilia.

27/3/1821

Μάχη στα στενά του Αγίου Αθανασίου
πλησίον της Καρύταινας

Στα τέλη Μαρτίου επαναστάτησαν η Ανδρίτσαινα και το Φανάρι Ηλείας με επικεφαλής τους οπλαρχηγούς Καρδάρη και Αλεξανδρόπουλο. Οι Οθωμανοί του Φαναρίου, φοβούμενοι τη γενίκευση των επαναστατικών κινητοποιήσεων, εγκατέλειψαν τις εστίες του, για να μεταβούν στην Τριπολιτσά όπου θα έβρισκαν ασφάλεια εντός των τειχών της πόλης. Κατά τη διαδρομή προς το κέντρο του Μοριά αντιμετώπισαν τις ελληνικές δυνάμεις του Θ. Κολοκοτρώνη, οι οποίες, έχοντας στήσει ενέδρα, προκάλεσαν μεγάλες φθορές στο ανθρώπινο δυναμικό του εχθρού. Η μάχη που διεξήχθη στα στενά του Αγίου Αθανασίου πλησίον της Καρύταινας –με τη συμμετοχή και Ηλείων οπλαρχηγών– υπήρξε η πρώτη μεγάλης έκτασης νικηφόρα αναμέτρηση της Επανάστασης, η οποία και τόνωσε σημαντικά το ηθικό των Ελλήνων.

3/4/1821

Μάχη στον Πύργο Ηλείας

Μία από τις σημαντικότερες μάχες που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της Επανάστασης στον νομό Ηλείας υπήρξε αυτή που σημειώθηκε στις αρχές Απριλίου (1821) στον Πύργο. Λίγες μόνο ημέρες μετά την απελευθέρωση της ηλειακής πόλης από τα ελληνικά στρατεύματα (26.3.1821), τον Πύργο προσπάθησαν να επανακαταλάβουν λόγω της στρατηγικής του θέσης οι Λαλαίοι Τούρκοι. Ο εχθρός θεωρούσε ότι η κυρίευση της πόλης θα συνέβαλλε στην καταστολή της Επανάστασης στην περιοχή. Παρά τη σθεναρή αντίσταση που προέβλεπε επί διημέρου οι επαναστάτες υπό την ηγεσία του Χαρ. Βιλαέτη, δεν κατόρθωσαν να σταματήσουν την

27/3/1821

Battle in the narrows of Agios Athanasios
near Karytainaina

In late March, Andritsaina and Fanari in Ilia revolted, under the leadership of chieftains Kardaras and Alexandropoulos. The Ottomans of Fanari, fearing that the revolution would spread, left the city and headed to Tripolitsa, to stay safe within the city walls. On the way to the centre of Moreas, they encountered the Greek forces, led by T. Kolokotronis, which ambushed them and dealt a severe blow to the enemy forces. The battle in the narrows of Agios Athanasios near Karytaina –with the participation of Ilian chieftains– was the first large-scale victorious conflict of the Revolution and, thus, it significantly boosted the Greeks' morale.

3/4/1821

Battle of Pyrgos, Ilia

One of the most important battles that took place during the Revolution in the prefecture of Ilia was that of Pyrgos in early April (1821). Given its strategic position, only a few days after the liberation of Pyrgos by the Greek troops (26/3/1821), the Turks of Lala tried to recapture it. The enemy believed that the capture of the city would contribute to suppressing the Revolution in the region. The revolutionaries, led by C. Vilaetis, resisted with vigour; nevertheless, two days later, they succumbed to the forceful attack of the Turks of Lala, who captured, looted, and burned down the city.

ορμή των Λαλαίων, οι οποίοι, αφού κατέλαβαν τον Πύργο, τον λεηλάτησαν και τον πυρπόλησαν.

3/4/1821

Αφιξη του Γιουσούφ πασά στην Πάτρα
με στρατιωτικές ενισχύσεις

Η έλευση του Γιουσούφ πασά στην Πάτρα –την Κυριακή των Βαΐων– ανέτρεψε τις προσδοκίες των Ελλήνων ότι το κάστρο της πόλης σύντομα θα περνούσε στην κυριότητά τους. Ο συγκεκριμένος Οθωμανός αξιωματούχος, που κατευθυνόταν από τα Ιωάννινα προς την Εύβοια, κινήθηκε αιφνιδιαστικά στην Πάτρα –με 300 ενόπλους Οθωμανούς– και ενίσχυσε στρατιωτικά τους πολιορκημένους στο αχαϊκό κάστρο ομοθρήσκους του. Ο ερχομός του στην πόλη δημιούργησε πανικό σε ενόπλους και αμάχους, με συνέπεια να λυθεί άμεσα η πολιορκία και να οδηγηθούν σε φυγή οι κάτοικοί της. Στη συνέχεια ο Γιουσούφ πασάς προέβη σε εκτεταμένες καταστροφές και ωμότητες σε ολόκληρη την Πάτρα.

15/4/1821

Μάχη της Βόβοδας (Μαυρίκι Αιγιαλείας)

Πλησίον του χωριού Βόβοδα (Μαυρίκι) –στη θέση «Άγιος Κωνσταντίνος»– πραγματοποιήθηκε στα μέσα Απριλίου μικρής έκτασης μάχη μεταξύ 500 περίπου στρατιωτών του Α. Λόντου και των στρατιωτικών δυνάμεων του Μουσταφάμπεη. Λίγο πρωύτερα οι εχθρικές δυνάμεις, προσπαθώντας να κατευθυνθούν στην Τριπολιτσά μέσω του συντομότερου δρόμου των Καλαβρύτων, είχαν λεηλατήσει και πυρπολήσει τη Βοστίτσα (Αίγιο). Αν και η μάχη που δόθηκε στη Βόβοδα δεν είχε αίσιο αποτέλεσμα για τους Έλληνες, ενώ κινδύνευσε να συλληφθεί και ο Λόντος, σύντομα ο Μουσταφάμπεη αναγκάστηκε να αλλάξει τα επιχειρησιακά του σχέδια.

3/4/1821

Arrival of Yusuf Pasha in Patras
with military reinforcements

The arrival of Yusuf Pasha in Patras –on Palm Sunday– shattered the Greeks’ expectations that they would soon take over the castle of the city. This Ottoman official, who was heading from Ioannina to Evia, turned unexpectedly towards Patras –with 300 armed Ottomans– to reinforce the Ottoman forces besieged in the Achaean castle. His arrival in the city spread panic among combatants and civilians alike; the siege came to an abrupt end, and the city’s inhabitants were forced to flee. Yusuf Pasha then carried out extensive destruction and atrocities throughout Patras.

Lord Byron

ΛΟΡΔΟΣ ΒΥΡΩΝ / LORD BYRON

Ανδρέας Μιαούλης
Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν. / Μουσείο Τύπου.

Andreas Miaoulis
E.S.I.E.P.I.N. / Press Museum.

16/4/1821

Επίθεση Λαλαίων Τούρκων στην Αγουλινίτσα Ηλείας

Λίγες ημέρες μετά τη μάχη του Πύργου (3.4.1821) οι Λαλαίοι Τούρκοι επιχειρήσαν να κυριεύσουν την Αγουλινίτσα, πρωτεύουσα του παλαιού Δήμου Βόλακα της επαρχίας Ολυμπίας, και να την πυρπολήσουν. Οι κάτοικοι της περιοχής υπό την ηγεσία του Αλ. Μοσχούλα και τη βοήθεια άλλων Ηλείων οπλαρχηγών έδωσαν σκληρή μάχη και κατόρθωσαν όχι μόνο να αποκρούσουν με επιτυχία την επίθεση 400 περίπου Λαλαίων και των στρατιωτών του Μουσταφάμπεη, αλλά και να τους τρέψουν σε φυγή. Η μάχη στην Αγουλινίτσα αποτέλεσε την πρώτη ήττα των Λαλαίων, που θεωρούνταν έως τότε αήττητοι, και συνέβαλε στο να αναπτρωθεί το ηθικό των Ηλείων επαναστατών.

10/5/1821

Μάχη στο Λαντζόι της Ηλείας

Επειδή οι Λαλαίοι Τούρκοι θεωρούνταν ο σημαντικότερος κίνδυνος για την επικράτηση της Επανάστασης στην Ηλεία, οι οπλαρχηγοί της περιοχής έκριναν αναγκαία μια στρατιωτική επιχείρηση κατά του Λάλα. Οι Χαρ. Βιλαέτης, Κ. Χαραλάμπης και Μήλιος Αρκάδιος, αφού ένωσαν τα στρατεύματά τους κατευθύνθηκαν προς την έδρα του εχθρού. Οι Λαλαίοι αντιλαμβανόμενοι τα επιχειρησιακά σχέδια των Ελλήνων, τους επιτέθηκαν στο χωριό Λαντζόι. Στην πολύωρη και γεμάτη ένταση μάχη που διεξήχθη εκεί οι αριθμητικά υπέρτερες εχθρικές δυνάμεις, αφού περικύκλωσαν με το ιππικό τους τούς γενναία αγωνιζόμενους Ηλείους, κατόρθωσαν να υπερिσχύσουν, σκοτώνοντας σχεδόν το σύνολο των επαναστατών, συμπεριλαμβανομένου και του Χαρ. Βιλαέτη.

15/4/1821

Battle of Vovoda (Mavriki in Aigialeia)

In mid-April, a minor battle took place between approximately 500 soldiers, led by A. Londos, and the military forces of Mustafa Bey, near the village of Vovoda (Mavriki), at Agios Konstantinos. A little earlier, the enemy forces that were headed to Tripolitsa via the shortest road through Kalavryta, had raided and burned down Vostitsa (Aegio). Even though the battle of Vovoda did not end in favour of the Greeks, Mustafa Bey was soon forced to change his plans.

16/4/1821

The Turks of Lala attack Agoulinitza, Ilia

A few days after the battle of Pyrgos (3/4/1821), the Turks of Lala attempted to capture and burn down Agoulinitza, the capital of the old Municipality of Volakas, in the province of Olympia. Led by A. Moschoulas, and assisted by other Ilian chieftains, such as A. Frantzis, the local townspeople fought hard and managed to successfully repel approximately 400 Turks of Lala and Mustafa Bey's soldiers and force them to flee. The battle of Agoulinitza was the first defeat of the Turks of Lala, who had hitherto been considered invincible, and thus contributed to restoring the morale of the Ilian revolutionaries.

10/5/1821

Battle of Lantzoi, Ilia

As the Turks of Lala were considered the most important threat to the Revolution in Ilia, the chieftains of the region deemed an attack against Lala necessary. C. Viliatis, K. Charalambis and K. Melios of Arcadia, united their troops and headed towards the enemy camp. The

17/5/1821

Μάχη στα στενά Κατσαρού
και θάνατος του οπλαρχηγού Γ. Γιαννιά

Στα μέσα Μαΐου ο Αχαιός οπλαρχηγός Γ. Γιαννιάς με 500 ενόπλους στρατιώτες και οπλαρχηγούς από τα πλησιόχωρα χωριά (Δίβρη, Τσίπιανα, Δερβινή, Νουσα, Μοστενίτσα, Κούμανι Ηλείας, Ανδρώνι κ.λπ.) συγκρούστηκε με υπερδιπλάσιες εχθρικές δυνάμεις στη θέση «Τσαχλή». Η μάχη, αν και άنيση, υπήρξε πολύωρη και ιδιαίτερος σφοδρή. Ο Γιαννιάς υπό την πίεση των Οθωμανών υποχώρησε με τους στρατιώτες του προς τα στενά του Κατσαρού, στους πρόποδες του όρους Ερύμανθος (ορεινή Ηλεία). Εκεί ταμπουρώθηκε σε ένα ναΐδριο (Αγ. Δημήτριος) με ελάχιστους στρατιώτες και αγωνίστηκε σθεναρά για ώρες. Κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης (μάχη στου Κατσαρού) δέχθηκε αρκετές προτάσεις, για να παραδοθεί, από τους επιτιθέμενους Οθωμανούς. Ο Αχαιός οπλαρχηγός τις απέρριψε, παρόλο που ήξερε ότι σύντομα τα πολεμοφόδιά του θα εξαντλούνταν, και προτίμησε να πεθάνει ηρωικά μαχόμενος, προκαλώντας συγχρόνως σημαντικές απώλειες στον εχθρό.

20/5/1821

Έναρξη της Επανάστασης σε Μεσολόγγι
και Ανατολικόν (Αιτωλικό)

Η παρουσία ελληνικού στολίσκου –υπό τους Α. Μιαούλη και Ν. Γκίκα ή Μπόταση– στη θαλάσσια περιοχή του Μεσολογγίου αναπτέρωσε το ηθικό των κατοίκων της πόλης και συνέβαλε στο να επαναστατήσουν. Η καθυστέρηση της Επανάστασης στο Μεσολόγγι και την υπόλοιπη σημερινή Αιτωλοακαρνανία οφειλόταν στην παρουσία ισχυρών οθωμανικών δυνάμεων υπό τον Χουρσίτ πασά στην Ήπειρο, όπου μάχονταν τον Αλή

Turks of Lala realised the Greeks' plan and attacked them in the village of Lanzoi. The battle was long and intense; the enemy forces outnumbered the Greeks, and after surrounding the brave Ilian fighters with their cavalry, they managed to prevail, killing almost all the revolutionaries, including C. Vilaetis.

17/5/1821

Battle in the narrows of Katsaros
and death of chieftain
G. Giannias

In mid-May, Achaean chieftain G. Giannias, along with 500 armed soldiers and chieftains from nearby villages (Divri, Tsipliana, Dervini, Nousa, Mostenitsa, Koumani of Iliia, Androni, etc.) clashed with the enemy forces, which consisted of more than 1,000 men, at Tsachlis. The battle, albeit uneven, was long and particularly fierce. Under Ottoman pressure, Giannias and his soldiers retreated to the narrows of Katsaros, at the foot of Mount Erymanthos (mountainous Iliia). There, he barricaded himself inside a small temple (Ag. Demetrios), along with very few soldiers, and fought vigorously for hours. During the conflict (battle of Katsaros), the attacking Ottomans requested that he surrender several times. The Achaean chief refused each time, even though he knew that his ammunition would soon be exhausted; he preferred to meet his death fighting heroically, while inflicting significant casualties on the enemy.

20/5/1821

Start of the Revolution in Messolonghi
and Anatolikon (Aetoliko)

The presence of a Greek flotilla – commanded by A. Miaoulis and N. Gikas or Botasis– in the sea area of

πασά. Στις πρώτες επαναστατικές ενέργειες των Μεσολογγιτών συγκαταλέγονταν η ανακήρυξη του Αθ. Ραζικότσικα ως αρχηγού των επαναστατημένων και η πρόσκληση στον αρματολό του Ζυγού Δ. Μακρή να συνδράμει με τους στρατιώτες του την εξέγερση. Όσον αφορά τους Οθωμανούς του Μεσολογγίου, οι περισσότεροι εξ αυτών κατέφυγαν στο Βραχώρι (Αγρίνιο). Κάποιοι άλλοι εκτελέστηκαν, ενώ ορισμένοι εκδιώχθηκαν από την πόλη. Την ίδια ημέρα επαναστάτησε και στο Ανατολικόν (Αιτωλικό).

21/5/1821

Ελληνική ναυτική μοίρα ναυμαχεί
στη θαλάσσια περιοχή του Ρίου

Ελληνικός στολίσκος από δώδεκα πλοία υπό τη διοίκηση των Δ. Μιαούλη, Ν. Γκίκα (Μπόταση), Α. Καλανδρούτσου και Α. Κριεμάδη κατέπλευσε στον κορινθιακό κόλπο, προκειμένου να εμποδίσει τη μετάβαση εχθρικών δυνάμεων από τη Στ. Ελλάδα προς την Πελοπόννησο. Ο στολίσκος, αφού κανονιοβόλησε το φρούριο του Ρίου, πραγματοποίησε στη συνέχεια αμφίροπη ναυμαχία με οθωμανικά πλοία. Παρά το αποτέλεσμα της ναυμαχίας, η παρουσία της ναυτικής μοίρας στην περιοχή αναπτέρωσε το ηθικό των επαναστατημένων Ελλήνων και αύξησε το θάρρος τους.

24/5/1821

Πολιορκία της Ναυπάκτου

Ένα από τα σημαντικότερα οθωμανικά κέντρα της δυτικής Στ. Ελλάδας υπήρξε η Ναύπακτος, που προστατευόταν από ισχυρό ενετικό τείχος. Συνεπώς ήταν λογικό η πόλη αυτή να προσελκύσει σύντομα το ενδιαφέρον των επαναστατημένων Ελλήνων. Και πράγματι τα ελληνικά

Messolonghi boosted the morale of the city's inhabitants and contributed to the revolt. The delay of the Revolution in Messolonghi and the rest of present-day Aetoloakarnania was due to the presence of strong Ottoman forces, led by Hurshid Pasha in Epirus, where they were fighting against Ali Pasha. The first revolutionary actions of the people of Messolonghi included the proclamation of A. Razikotsikas as leader of the revolutionaries, and the request sent to D. Makris, a chief-tain from Zygos, to assist with his soldiers in the uprising. Most of the Ottomans of Messolonghi took refuge in Vrachori (Agrinio). Certain were executed, while some were expelled from the city. On the same day, the revolution began in Anatolikon (Aetoliko).

21/5/1821

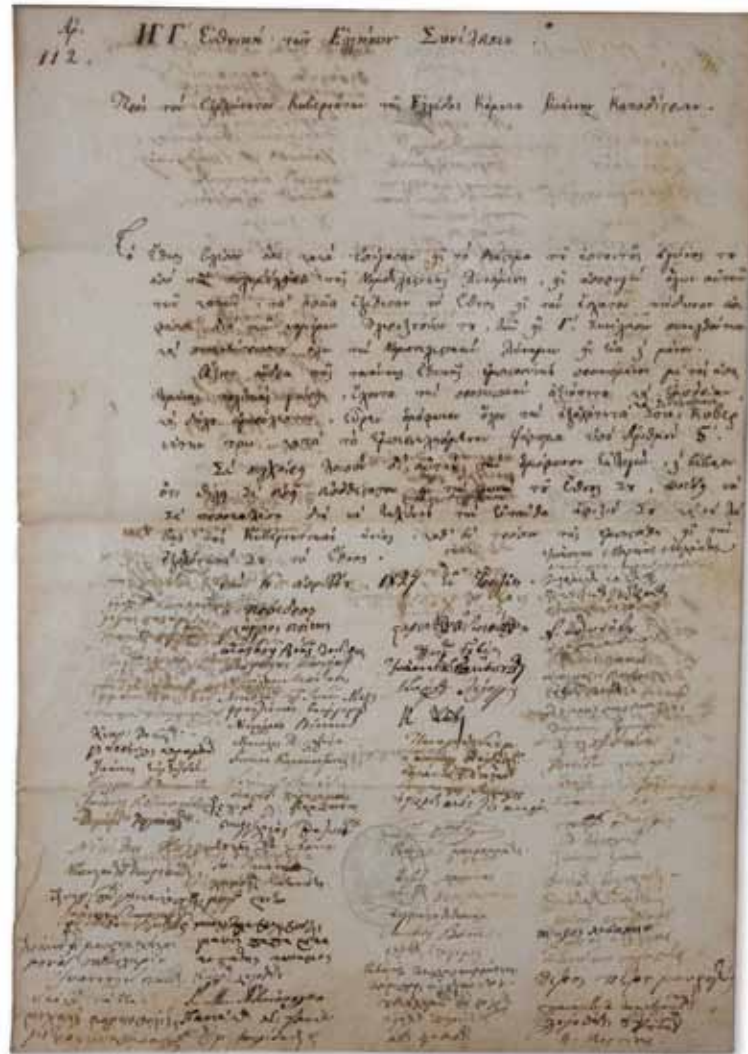
Naval battle between the Ottomans
and a Greek naval squadron in the sea area of Rio

A Greek flotilla of twelve ships, under the command of D. Miaoulis, N. Gikas (Botasis), A. Kalandroutsos and A. Kriemadis, sailed to the gulf of Corinth, to prevent the transit of enemy forces from Central Greece to the Peloponnese. The flotilla shelled the fortress of Rio, and then engaged in a naval battle with Ottoman ships. Despite the inconclusive result of the battle, the presence of the naval squadron in the area boosted the morale of the Greek revolutionaries and revived their courage.

24/5/1821

Siege of Nafpaktos

One of the most important Ottoman centres in western Central Greece was Nafpaktos, which was protected by a strong Venetian wall. Therefore, it was only a matter

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ
 ΤΗΣ Γ' ΕΝ ΤΡΟΙΖΗΝΙ ΕΘΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ.
 Η Γ' εν Τροιζήνι Εθνική Συνέλευσις (1827) καλεί
 τον ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝ
 να αναλάβη την διακυβέρνησιν της Ελλάδος.

OFFICIAL DOCUMENT
 OF THE 3RD NATIONAL ASSEMBLY OF TROEZEN
 The Third National Assembly of Troezen (1827) calls
 IOANNIS KAPODISTRIAS
 to assume the governance of Greece.

στρατεύματα υπό τους Δ. Χορμόβα, Κ. Σιαδήμα και Γ. Πιλάδα επιτέθηκαν στη Ναύπακτο. Η μάχη που διεξήχθη εκεί υπήρξε αμφίροπη και επέτρεψε στους Οθωμανούς να πυρπολήσουν την πόλη, προτού καταφύγουν στο κάστρο της. Την επομένη ημέρα οι ελληνικές δυνάμεις πραγματοποίησαν σφοδρό κανονιοβολισμό –από ξηρά και θάλασσα– του κάστρου. Τελικά το συγκεκριμένο οχυρωματικό έργο δεν αλώθηκε πριν το 1829, αν και η ανάγκη κυριεύσής του, λόγω της στρατηγικής του θέσης, απασχόλησε επανειλημμένα την πολιτική και τη στρατιωτική ηγεσία της Επανάστασης.

28/5/1821

Πολιορκία του Βραχωρίου (Αγρίνιο)

Στα τέλη Μαΐου συγκεντρώθηκαν γύρω από το Βραχώρι περισσότεροι από 2.000 στρατιώτες υπό την ηγεσία των Δ. Μακρή, Α. Ραζηκότσικα, Κ. Σιαδήμα, Θ. Γρίβα, Αλ. Βλαχόπουλου, Γ. Τσόγκα, Ν. Κακαρή, προκειμένου να πολιορκήσουν την πόλη και να την κυριεύσουν. Οι οθωμανικές δυνάμεις στο Βραχώρι, που διοικούνταν από τους Ταχίρ Παπούλια και τον Αλβανό Νούρκα Σέβρανη, δεν υπερέβαιναν τα 1.000 άτομα. Οι Έλληνες επιτέθηκαν πρώτοι, εξαναγκάζοντας τον αντίπαλο να προστατευθεί σε καλά οχυρωμένες θέσεις. Οι μάχες που διεξήχθησαν για την κατάληψη της πόλης διήρκεσαν δέκα ημέρες. Οι πολιορκητές, οι οποίοι είχαν ενισχυθεί από τον Γ. Βαρνακιώτη, ήλθαν σε συμφωνία με τον Νούρκα Σέβρανη, ο οποίος αποχώρησε αβλαβώς με τους Αλβανούς στρατιώτες του για τη Θεσσαλία. Τελικά στις 11 Ιουνίου οι Οθωμανοί του Βραχωρίου παραδόθηκαν εξαιτίας της έλλειψης τροφίμων.

of time for this city to attract the interest of the Greek revolutionaries. Indeed, Greek troops, led by D. Chormovas, K. Siadimas and G. Piladas, attacked Nafpaktos. The battle was inconclusive; nevertheless, the Ottomans managed to set the city on fire, before taking refuge in its castle. On the next day, the Greek forces shelled the castle, from both land and sea. Even though the need to capture this stronghold –due to its strategic position– repeatedly occupied the political and military leadership of the Revolution, this goal was only achieved in 1829.

28/5/1821

Siege of Vrachori (Agrinio)

In late May, more than 2,000 soldiers, led by D. Makris, A. Razikotsikas, K. Siadimas, T. Grivas, A. Vlachopoulos, G. Tsogkas, and N. Kakaris, gathered around Vrachori in order to besiege the city and capture it. The Ottoman forces in Vrachori, commanded by Tahir Abbas and Albanian Nourka Sevrani, did not exceed 1,000 men. The Greeks initiated the battle, forcing the opponent to seek protection in well-fortified positions. The siege lasted ten days. The besiegers, who had been reinforced by C. Varnakiotis, came to an agreement with Nourka Servani, who, along with his Albanian soldiers, left unharmed and headed towards Thessaly. Finally, on June 11, the Ottomans of Vrachori surrendered as their food supplies had been exhausted.

29–30/5/1821, 13/6/1821

Πολιορκία του χωριού Λάλα Ηλείας
–Μάχη στο «Πούσι»

Ελληνικά στρατεύματα υπό τη διοίκηση των Γ. Κολιόπουλου (Πλαπούτα), Α. και Κ. Μεταξά, Ε. Πανά, Λ. Ζαριφόπουλου και Τζ. Χριστόπουλου κατέλαβαν στα μέσα Μαΐου την περιοχή πλησίον του χωριού Λάλα, με σκοπό να το κυριεύσουν, καθώς αποτελούσε το σημαντικότερο εμπόδιο για την απελευθέρωση της Ηλείας. Οι Λαλαίοι Τούρκοι προσπάθησαν να αποτρέψουν την όλη στρατιωτική επιχείρηση των Ελλήνων. Ωστόσο οι επαναστάτες κατόρθωσαν να οχυρωθούν στη θέση «Πούσι». Για αρκετές ημέρες ο κάμπος μεταξύ της εν λόγω τοποθεσίας και της θέσης «Μπαστηρά» μετατράπηκε σε θέατρο σφοδρών πολεμικών συγκρούσεων. Η κυριότερη αναμέτρηση (Μάχη στο «Πούσι») πραγματοποιήθηκε στα μέσα Ιουνίου (13.6.1821). Παρά τη στρατιωτική συμβολή στους Λαλαίους του Γιουσούφ πασά από την Πάτρα με αρκετούς πολεμιστές (800–900), νικήτρια αναδείχθηκε η ελληνική πλευρά. Στη μάχη οι επαναστάτες, που πολέμησαν γενναία, έχασαν περισσότερους από 160 στρατιώτες. Πολύ περισσότερες όμως υπήρξαν οι απώλειες του εχθρού, οι οποίες υπερέβησαν τους 400 άνδρες, ενώ άλλοι τόσοι ήσαν οι τραυματίες. Ύστερα από τη μάχη στο «Πούσι» οι Λαλαίοι αποτραβήχτηκαν στο Λάλα και λίγο αργότερα εγκατέλειψαν οριστικά τον χώρο, για να μετοικήσουν στο φρούριο της Πάτρας.

18/6/1821

Μάχη στο Μακρυνόρος

Στα μέσα Ιουνίου (1821) διεξήχθη στα στενά του Μακρυνόρους — στη θέση «Παλιοκούλια»–«Λαγκάδα» σκληρή μάχη μεταξύ των οθωμανικών στρατευμάτων

29–30/5/1821, 13/6/1821

Siege of the village of Lala in Ilia – Battle at Poussi

In mid–May, Greek troops, led by of G. Koliopoulos (Plapoutas), A. and K. Metaxas, E. Panas, L. Zarifopoulos, and T. Christopoulos, occupied the surroundings of Lala, with the goal of capturing the village, as it posed the most important obstacle to the liberation of Ilia. The Turks of Lala tried to forestall the entire Greek military operation. However, the revolutionaries managed to barricade themselves at Poussi. For several days, the plain between Poussi and Bastira became the stage of fierce battles. The main battle (Battle of Poussi) took place in mid–June (13/6/1821). Despite the Turks of Lala being reinforced with 800–900 soldiers, sent by Yusuf Pasha from Patras, the Greek side emerged victorious. The revolutionaries fought valiantly and lost more than 160 soldiers. Nevertheless, the enemy suffered a much greater number of casualties, which exceeded 400 men, and as many wounded. Following the battle of Poussi, the Turks of Lala withdrew to their village, and soon after, they deserted it and moved to the fortress of Patras.

18/6/1821

Battle of Makrynoros

In mid–June (1821) a fierce battle was fought in the narrows of Makrynoros, at Paliokoulia–Lagkada, between the Ottoman troops of Ismael Pasha and the Greek revolutionaries, led by G. Bakolas. The enemy forces had been sent south –at the order of Hurshid Pasha, who was fighting Ali Pasha in Ioannina– to suppress the Revolution in the area of Messolonghi. The battle of Makrynoros concluded with many casualties for the Ottoman side (at

Το κάστρο Αγίου Γεωργίου στην χερσόνησο της Πλαγιάς αποτελούσε τμήμα του δικτύου οχυρώσεων του Πασαλικίου Ιωαννίνων και ανεγέρθηκε από τον Αλή Πασά το 1806-1807 για να ελέγχει τον διάυλο μεταξύ Λευκάδας και Αιτωλοακαρνανίας. Πολιορκήθηκε και καταλήφθηκε από ελληνικές δυνάμεις τον Μάιο του 1821.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος.

The castle of Agios Georgios on the peninsula of Plagia was part of the fortifications' network of the Pashalik of Yannina and was built by Ali Pasha in 1806-1807 to control the channel between Lefkada and Aetoloakarnania. It was besieged and occupied by Greek forces in May 1821.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

Το φρούριο του Ακτίου κτίστηκε το 1810 από τον Αλή Πασά, ώστε να ελέγχει την είσοδο στον Αμβρακικό κόλπο.

The fortress of Aktion was built in 1810 by Ali Pasha to control the entrance to the Amvrakikos Gulf.

Το μικρό φρούριο του Γρίβα ή Τεκές ιδρύθηκε επίσης από τον Αλή Πασά το 1806 για να αποτελέσει εφαλτήριο για την κατάληψη της Λευκάδας. Τον Μάιο του 1821 πολιορκήθηκε και κατακτήθηκε από τις ελληνικές επαναστατικές δυνάμεις.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος.

The small fortress of Grivas or Tekes was also founded by Ali Pasha in 1806, as a springboard for the occupation of Lefkada. In May 1821 it was besieged and conquered by Greek revolutionaries.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

του Ισμαήλ πασά και των επαναστατημένων Ελλήνων υπό τον Γ. Μπακόλα. Οι δυνάμεις του εχθρού είχαν σταλεί στα νότια –με διαταγή του Χουρσίτ πασά, ο οποίος πολεμούσε τον Αλή πασά στα Ιωάννινα–, για να καταστείλουν την Επανάσταση στην περιοχή του Μεσολογγίου. Η σύρραξη στο Μακρυνόρος έληξε με βαριές απώλειες για την οθωμανική πλευρά (τουλάχιστον 200 νεκροί), εξαναγκάζοντας τον εχθρό να επιστρέψει βορειότερα, χωρίς να πραγματοποιήσει την αποστολή του. Με την εξέλιξη αυτή οι Οθωμανοί έδωσαν τη δυνατότητα στην Επανάσταση να επεκταθεί σε περισσότερες περιοχές της Στ. Ελλάδας. Στη μάχη αυτή επιβεβαιώθηκε η στρατηγική σημασία του Μακρυνόρους για την είσοδο στην Αιτωλοακαρνανία.

3/7/1821

Μάχη στα «Μαύρα Βουνά» Καλαβρύτων

Στις αρχές Ιουλίου (1821) πραγματοποιήθηκε σφοδρή σύγκρουση στα «Μαύρα Βουνά» Καλαβρύτων (Γκέρμπεσι: νυν Προφήτης Ηλίας) στη θέση «Σπηλιώτικο μετόχι». Στη μάχη αυτή, που συμμετείχαν και μοναχοί από τις πλησιόχωρες μονές, οι ελληνικές δυνάμεις υπό τη διοίκηση του Κ. Πετμεζά νίκησαν –χωρίς ιδιαίτερες απώλειες σε έμπυχο δυναμικό– και έτρεψαν σε άτακτη φυγή τα οθωμανικά στρατεύματα του Γιουσούφ πασά. Το θετικό αποτέλεσμα της σύγκρουσης αυτής αναπτέρωσε το ηθικό των Ελλήνων, οι οποίοι άρχισαν πλέον να εφαρμόζουν επιθετική πολιτική σε βάρος των Οθωμανών.

12–13/7/1821

Μάχες σε Πουρναρόκαστρο και Εγλυκάδα

Τον Ιούλιο ο Α. Ζαΐμης, ενισχυμένος από 800 Καλαβρυτινούς –υπό τους Π. Φωτήλα, Γ. Λεχουρίτη, Σ. Θεοχαρό-

least 200 dead), forcing the enemy to return further north, without completing its mission. This development allowed the Revolution to spread to additional areas of Central Greece. Furthermore, this battle confirmed the strategic importance of Makrynos with regard to controlling access to the Aetoloakarnania region.

3/7/1821

Battle at Mavra Vouna, Kalavryta

In early July (1821) a fierce conflict took place at Mavra Vouna of Kalavryta (Gerbesi: now Profitis Ilias), at the position “Spiliotiko metochi”. This battle was won by the Greek forces –which were led by K. Petmezas and included monks from the nearby monasteries– with a small number of casualties for the Greek side; the Ottoman troops of Yusuf Pasha were forced to flee in disorder. The positive result of this conflict revived the morale of the Greeks, who would now turn on the offence against the Ottomans.

12–13/7/1821

Battles in Pournarokastro and Eglykada

In July, A. Zaimis –reinforced by 800 men from Kalavryta, led by P. Fotilas, G. Lechouritis, and S. Theocharopoulos– attacked Pournarokastro, Patras; this attack had not been anticipated and the enemy was forced to retreat, leaving 25 dead men on the battlefield. When Yusuf Pasha was informed of the conflict’s outcome, he stormed out of the castle with approximately 1,000 armed men and clashed –for approximately seven hours– with the Greek forces south of Eglykada. P. Karatzas’s military mission was to attack the Ottoman troops with his men from the side. Indeed, this attack

*Επάγγυρο τάσι εγχάρακτο με σαβάτι, ενυπόγραφο
«1832 Γιάννη Μπακόλα».*

*Silver plated tassi (bowl), engraved with niello, signed
“1832 Giannis Bakolas”.*

πουλο-, επιτέθηκε στο Πουρναρόκαστρο Πατρών, και αφού αιφνιδίασε τον εχθρό, τον ανάγκασε να υποχωρήσει, αφήνοντας στο πεδίο της μάχης 25 νεκρούς. Όταν ο Γιουσούφ πασάς πληροφορήθηκε το αποτέλεσμα της συμπλοκής, εξόρμησε από το κάστρο με 1.000 περίπου ενόπλους και συγκρούστηκε –για επτά περίπου ώρες– με τις ελληνικές δυνάμεις νότια της Εγλυκάδας. Η αποστολή του Π. Καρατζά στη μάχη ήταν να προσβάλλει με τους άνδρες του πλευρικά τα οθωμανικά στρατεύματα. Όταν τους επιτέθηκε, τα ανάγκασε, αν και αριθμητικά υπέρτερα, να οπισθοχωρήσουν προς το κάστρο, αφήνοντας πίσω τους αρκετούς νεκρούς.

forced the enemy, albeit numerically superior, to retreat to the castle, leaving several dead men behind.

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ / PETROS MAVROMICHALIS

*Δερμάτινη πιστολοθήκη με επίχρυσα κεντήματα
και ζευγάρι πιστόλες αρχών 19ου αιώνα.*

*Leather holster with gilded embroidery
and pair of early 19th century pistols.*

16/7/1821

Μάχη στο χωριό Σαραβάλι Πατρών

Στρατιωτικό τμήμα –με επικεφαλής τον ίδιο τον Γιουσούφ πασά– κατευθύνθηκε στη Λεύκα Πατρών, όπου και τοποθέτησε 4 κανόνια, για να μπορεί να βάλλει κατά του χωριού Σαραβάλι. Παράλληλα ο Γιουσούφ έστειλε στρατιώτες στον Ριγανόκαμπο, για να εμποδίσουν την κάθοδο των Καλαβρυτινών από το Πουρναρόκαστρο. Στην περιοχή του Σαραβαλίου, που είχαν συγκεντρωθεί ελληνικές δυνάμεις, διεξήχθη σκληρή μάχη. Οι Αχαιοί επαναστάτες πέτυχαν τελικά να καταδιώξουν τους Οθωμανούς από εκεί έως και τον *Ληνό του Νικολάου Λόντου* (περιοχή Αγ. Γεωργίου Λάγγουρα).

20/7/1821

Άφιξη του Αλ. Μαυροκορδάτου στο Μεσολόγγι

Τον Ιούλιο του 1821 κατέφτασε στον ελλαδικό χώρο ο Φαναριώτης Αλ. Μαυροκορδάτος με σκοπό να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον απελευθερωτικό Αγώνα. Ο Μαυροκορδάτος υπήρξε ανιψιός του πρώην ηγεμόνα της Βλαχίας Ιωάννη Καρατζά, στην αυλή του οποίου είχε υπηρετήσει. Με τον ερχομό του στην Ελλάδα προσέγγισε αρχικά τους κοινοτικούς άρχοντες της Πελοποννήσου. Σύντομα όμως διαπίστωσε ότι οι Πελοποννήσιοι δεν θα του επέτρεπαν να αναπτύξει ιδιαίτερη δράση στην περιοχή τους. Για τον λόγο αυτό ο Φαναριώτης πολιτικός εγκαταστάθηκε στη δυτική Στερεά. Προηγουμένως είχε επιδείξει την ευπείθειά του στον Δ. Υψηλάντη με απώτερο σκοπό να του αποσπάσει την άδεια, προκειμένου να οργανώσει πολιτικά την περιοχή. Στο Μεσολόγγι ο Μαυροκορδάτος κατέφτασε με ναυλωμένο πλοίο συνοδευόμενος από Έλληνες σπουδαστές και λογίους από τη Δυτική Ευρώπη και εφοδιασμένος με σεβαστό χρημα-

16/7/1821

Battle in the village of Saravali, Patras

A military unit, led by Yusuf Pasha himself, headed to Lefka, Patras, to place 4 cannons, in order to fire against the village of Saravali. At the same time, Yusuf sent troops to Riganokampos, to prevent the descent of the men of Kalavryta from Pournarokastro. A fierce battle was fought in the area of Saravali, where several Greek forces had gathered. The Achaean revolutionaries finally succeeded in expelling the Ottomans from that location, and persecuting them up to the *Lenos (Winepress) of Nikolaos Londos* (in the area of Agios Georgios Lagoura).

20/7/1821

Arrival of A. Mavrokordatos in Messolonghi

A. Mavrokordatos, originally from Fanari, arrived in Greece to offer his services to the liberation struggle. Mavrokordatos was a nephew of Ioannis Karatzas, the former ruler of Wallachia, and had served in his court. Upon his arrival in Greece, he initially approached the community leaders of the Peloponnese. However, he soon realised that the Peloponnesians would not allow him to be particularly active in their region. Therefore, the Fanariot politician settled in western Central Greece. He had shown his confidence in D. Ypsilantis, with the ultimate goal of securing his permission to organise the political affairs of the region. Mavrokordatos arrived in Messolonghi on a chartered ship, accompanied by Greek students and scholars from Western Europe, and bringing a respectable amount of money, weapons, and ammunition, supplied to him by his uncle, I. Karatzas.

τικό ποσό, όπλα και πυρομαχικά, τα οποία του τα είχε προμηθεύσει ο θείος του Ι. Καρατζάς.

2/8/1821

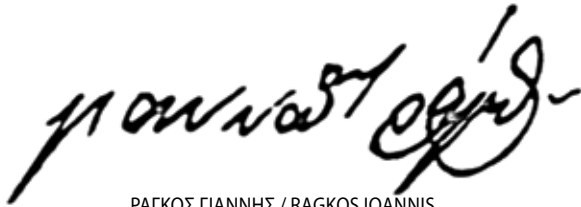
Μάχη πλησίον της μονής Γηροκομείου Πατρών

Ο Π. Καρατζάς σε συνεννόηση με τον Ρουμελιώτη οπλαρχηγό Θ. Γρίβα προσπάθησε να επιτεθεί εναντίον της οθωμανικής φρουράς που είχε επανακαταλάβει προ ημερών τη μονή Γηροκομείου λόγω της στρατηγικής της θέσης. Οι ελληνικές δυνάμεις, που κατέφτασαν στη συγκεκριμένη θέση τα μεσάνυκτα της 1ης Αυγούστου, άρχισαν να βάλουν κατά των Οθωμανών. Η επίθεση έγινε σύντομα αντιληπτή από τα εχθρικά στρατεύματα που βρισκόνταν στην Πάτρα με συνέπεια να γενικευθεί γρήγορα η μάχη στην περιοχή, η οποία διήρκησε έως τις απογευματινές ώρες της επόμενης ημέρας. Παρόλο που και οι δύο πλευρές πολέμησαν με πείσμα, οι Έλληνες κατόρθωσαν τελικά να τρέψουν τους αντιπάλους τους σε άτακτη φυγή. Ωστόσο δεν κατέστη δυνατόν να καταλάβουν και πάλι τη μονή Γηροκομείου εξαιτίας της ισχυρής εχθρικής δύναμης που είχε οχυρωθεί σε αυτή.

10/8/1821

Εκδίδεται στο Μεσολόγγι
η χειρόγραφη εφημερίδα *Αιτωλική*

Η εφημερίδα *Αιτωλική*, που εκδιδόταν στο Μεσολόγγι από τον Αύγουστο του 1821, υπήρξε η δεύτερη κατά χρο-

ΡΑΓΚΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ / RAGKOS IOANNIS

2/8/1821

Battle near Girokomio Monastery, Patras

Given its strategic position, P. Karatzas, in consultation with T. Grivas, a chieftain from Roumeli, attempted to attack the Ottoman guard who had recaptured Girokomio Monastery during the previous days. The Greek forces arrived on site at midnight on August 1st and began to fire against the Ottomans. News of the attack soon reached the enemy troops in Patras; thus, the battle spread in the area, and continued until the afternoon of the next day. Even though both sides put up a wilful fight, the Greeks eventually managed to force their opponents to flee in disorder. However, they did not succeed in recapturing this strategic position, as strong enemy forces had barricaded themselves inside the monastery.

10/8/1821

The handwritten newspaper *Aetoliki*
is published in Messolonghi

The newspaper *Aetoliki* started circulating in Messolonghi in August 1821; it was the second handwritten newspaper published during the Greek Revolution, after T. Farmakidis' *Salpigx Elliniki* (Greek Bugle). This two- or four-page publication was published every Thursday. Its publisher may have been N. Louriotis, the later chief secretary of the *Senate of Western Continental Greece*. The newspaper published updates regarding the war-related events of the period. Only four manuscript copies have survived. S. Lambros notes—in 1904—that *Aetoliki*, together with the newspaper *Acheloos*, which was first published in November of the same year, constituted the official newspaper of the *Provisional Senate of Western Continental Greece*.

νολογική σειρά χειρόγραφη εφημερίδα της Ελληνικής Επανάστασης, μετά τη *Σάλπιγγα Ελληνική* του Θ. Φαρμακίδη. Επρόκειτο για δισέλιδο ή τετρασέλιδο έντυπο, το οποίο κυκλοφορούσε κάθε Πέμπτη. Πιθανός εκδότης της υπήρξε ο μετέπειτα αρχιγραμματέας της *Γερουσίας της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος* Ν. Λουριώτης. Η εφημερίδα ήταν πλούσια σε ειδησεογραφία σχετική με τα πολεμικά γεγονότα της περιόδου. Έχουν διασωθεί μόνο τέσσερα από τα χειρόγραφα φύλλα της. Ο Σπ. Λάμπρος σημειώνει –στα 1904– ότι η *Αιτωλική* συναποτέλεσε, μαζί με την εφημερίδα *Αχελώος*, την επίσημη εφημερίδα της *Προσωρινής Διοικήσεως της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος*, η οποία δημιουργήθηκε αργότερα, τον Νοέμβριο του ίδιου έτους.

4/9/1821

Δολοφονία του Π. Καρατζά στη μονή Ομπλού

Αρχές Σεπτεμβρίου (1821) ο Π. Καρατζάς από το χωριό Λεχούρι που βρισκόταν επισκέφθηκε τη μονή Ομπλού. Στον χώρο της συνάντησε τον Θ. Κουμανιώτη με τους άνδρες του. Ο Καρατζάς άρχισε τότε να συμπεριφέρεται χλευαστικά απέναντί τους. Οι άνδρες του Κουμανιώτη οργίστηκαν με τη συγκεκριμένη συμπεριφορά και ένας εξ αυτών, ο Γ. Τσαλαμηδάς, τον πυροβόλησε πισώπλατα. Από τον πυροβολισμό ο Καρατζάς τραυματίστηκε θανάσιμα. Η επικρατέστερη αιτία για τη δολοφονία του Πατρινού οπλαρχηγού, του πρώτου θύματος των εμφυλίων ερίδων στην Αχαΐα, αποτελεί η εκδίκηση, επειδή οι Κουμανιώτες τον θεωρούσαν υπεύθυνο για τον θάνατο του αδελφού τους Σταμάτη. Στην πραγματικότητα η αιτία ήταν πολιτική και η προσωπική εκδίκηση αποτέλεσε μόνο την αφορμή.

4/9/1821

Assassination of P. Karatzas
in the monastery of Oblos

In early September (1821), P. Karatzas left the village of Lechouri to visit the monastery of Oblos. There, he met T. Koumaniotis with his men. Karatzas began to mock them. Koumaniotis's men were enraged by this behaviour, and one of them, G. Tsalamidas, shot him in the back. The chieftain from Patras was fatally wounded by the shot, thus, becoming the first victim of civil conflict in Achaea. It is widely believed that his assassination was motivated by revenge, as Koumaniotis's men blamed Karatzas for the death of their comrade, Stamatis. However, the actual cause was political; personal revenge solely provided a good excuse.

7, 9/9/1821

Άφιξη οθωμανικού στόλου στην Πάτρα
και μάχη Πουρναροκάστρου

Στις αρχές Σεπτεμβρίου οι ελληνικές δυνάμεις διέκοψαν την πολιορκία του κάστρου της Πάτρας. Στη διακοπή των στρατιωτικών επιχειρήσεων συνετέλεσε, εκτός από τις έριδες που επικράτησαν στο ελληνικό στρατόπεδο ύστερα από τη δολοφονία του Π. Καρατζά, και η επίθεση που πραγματοποίησαν οι πολιορκημένοι Οθωμανοί στο Πουρναρόκαστρο. Στη συνακόλουθη μάχη που διεξήχθη (μάχη Πουρναροκάστρου ή Πρινοκάστρου 9.9.1821) ο εχθρός επικράτησε εύκολα του αντιπάλου του. Δύο ημέρες πρωύτερα οι Οθωμανοί είχαν ενισχυθεί από τον οθωμανικό στόλο που είχε καταπλεύσει στη θαλάσσια περιοχή της Πάτρας με περίπου 2.000 Αλβανούς στρατιώτες.

8/9/1821

Θάνατος του επισκόπου Ωλένης Φιλάρετου
στην Τριπολιτσά

Τον Φεβρουάριο του 1821 ο Μεχμέτ Σελήχ προσκάλεσε στην Τριπολιτσά πολιτικούς και θρησκευτικούς παράγοντες της Πελοποννήσου με το πρόσχημα των διαβουλεύσεων. Στην πραγματικότητα ο σκοπός της πρόσκλησης ήταν η κράτησή τους ως ομήρους για το ενδεχόμενο επαναστατικών κινητοποιήσεων. Ανάμεσα σε αυτούς που ταξίδεψαν στην Τριπολιτσά και φυλακίστηκαν υπήρξε ο επίσκοπος Ωλένης Φιλάρετος, κατά κόσμον Αναγνώστης Αρβανίτης. Στην ίδια φυλακή με τον Ωλένη βρέθηκε και ο κοινοτικός άρχοντας του Πύργου Ι. Βιλαέτης. Κατά τη διάρκεια της πολύμηνης φυλάκισής του –σε ανθυγιεινές συνθήκες– η υγεία του Φιλάρετου κλονίστηκε σοβαρά. Απεβίωσε σε ελάχιστο χρονικό διά-

7, 9/9/1821

Arrival of the Ottoman fleet in Patras
and battle of Pournarokastro

In early September, the Greek forces ceased the siege of the castle of Patras. This military operation was halted due to the disputes that arose in the Greek camp following the assassination of P. Karatzas, but also due to the attack being carried out by the besieged Ottomans in Pournarokastro. In the battle that ensued (battle of Pournarokastro or Prinokastro, 9/9/1821), the enemy easily prevailed over its opponent. Two days earlier, the Ottomans had been reinforced by the Ottoman fleet that had sailed to the sea area of Patras, carrying approximately 2,000 Albanian soldiers.

8/9/1821

Death of Philaretos, Bishop of Oleni, in Tripolitsa

In February 1821, Mehmed Salih invited several political and religious figures from the Peloponnese to Tripolitsa, on the pretext of consultations. In fact, the purpose of the invitation was to hold them hostage, as a safeguard against possible revolutionary mobilisations. Philaretos, Bishop of Oleni, born Anagnostis Arvanitis, was among those who travelled to Tripolitsa and were imprisoned. I. Vilaetis, community leader of Pyrgos, was also held prisoner with Philaretos. During his many months of imprisonment –in unhealthy conditions– Philaretos' health was seriously shaken. He died shortly after his release from prison, just before the fall of Tripolitsa (September 23, 1821).

στημα μετά την αποφυλάκισή του και λίγο πριν την άλωση της Τριπολιτσάς (23.9.1821).

30/9/1821

Ναυμαχία στο Κατάκολο Ηλείας

Στα τέλη Σεπτεμβρίου ελληνική ναυτική μοίρα υπό τον Α. Μιαούλη αντιμετώπισε στον κόλπο του Κατακόλου τα βαριά εξοπλισμένα πλοία του Καρα-Αλή. Εξαιτίας της σφοδρής επίθεσης που οι Έλληνες ναυτικοί δέχθηκαν, περιήλθαν σε δυσμενή θέση. Την κρίσιμη στιγμή της ναυμαχίας τη λύση έδωσε ο Σπετσιώτης Π. Μπότασης, ο οποίος κατευθύνθηκε με το πλοιάριό του προς στο μέσο του εχθρικού στόλου. Η ενέργεια αυτή του Μπόταση προκάλεσε πανικό στους Οθωμανούς, οι οποίοι εγκατέλειψαν τη ναυμαχία, καθώς θεώρησαν το συγκεκριμένο πλοιάριο ως πυρπολικό.

21/10/1821

Οι ελληνικές δυνάμεις καταλαμβάνουν την Πάτρα

Το τρίτο δεκαήμερο του Οκτώβρη οι Α. Ζαΐμης, Α. Λόντος, Θ. Κανακάρης, Ι. Παπαδιαμαντόπουλος, Γ. Τσέρτος επιχείρησαν να πολιορκήσουν εκ νέου το κάστρο της Πάτρας. Αφού στρατολόγησαν 3.000 περίπου άνδρες, κυρί-

30/9/1821

Naval battle at Katakolo, Iliia

In late September, a Greek naval squadron, commanded by A. Miaoulis, faced the heavily equipped ships of Kara-Ali in the gulf of Katakolo. The Greek were fiercely attacked and found themselves in an unfavourable position. At a decisive moment of the naval battle, P. Botasis, from Spetses, made an unexpected move: he advanced his ship towards the middle of the enemy fleet. This action caused panic among the Ottomans, who abandoned the naval battle, as they had mistaken Botasis's ship for an artillery boat.

21/10/1821

The Greek forces occupy Patras

In the last ten days of October, A. Zaimis, A. Londos, T. Kanakaris, I. Papadiamantopoulos, and G. Tsertos attempted to besiege the castle of Patras once more. After recruiting approximately 3,000 men, they temporarily occupied the area of the Girokomio Monastery, Perivola, and Saravali, and launched a successful attack on Patras, the ruins of which they occupied. However, the lack of food and ammunition meant that the occupation of the city and the siege of its castle would only be temporary. As soon as the Greek forces left the city, the Ottomans reoccupied their former positions.

Λασκαρίνα Μπούμπουλινα

ΛΑΣΚΑΡΙΝΑ ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ / LASKARINA ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

Το Κάστρο της Πάτρας

The Castle of Patras

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αχαΐας,

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Achaia.

ευσαν πρόσκαιρα την περιοχή στη μονή Γηροκομείου, την Περιβόλα, το Σαραβάλι και επιχείρησαν επιτυχή επίθεση στην Πάτρα, τα ερείπια της οποίας και κατέλαβαν. Ωστόσο η έλλειψη τροφίμων και πολεμοφοδίων επέτρεψε μόνο την πρόσκαιρη κατοχή της πόλης και την πολιορκία του κάστρου της. Με την αποχώρηση των ελληνικών δυνάμεων από την πόλη οι Οθωμανοί επανακατέλαβαν τις προηγούμενες θέσεις τους.

4/11/1821

*Συγκρότηση Προσωρινής Διοίκησης
Δυτικής Χέρσου Ελλάδος*

Αρχές Νοεμβρίου ο Αλ. Μαυροκορδάτος συγκάλεσε στο Μεσολόγγι εκπροσώπους από τις επαρχίες Ανατολικού (Αιτωλικού), Αποκούρου, Βάλτου, Βλοχού, Βραχωρίου (Αγρινίου), Ζυγού, Μεσολογγίου, Ξηρομέρου της δυτικής Στερεάς, καθώς και Σουλιώτες. Κατά τη διάρκεια των εργασιών της συνέλευσης (4–9.11.1821), που πραγματοποιήθηκε υπό την προεδρία του Μαυροκορδάτου, ψηφίστηκε Σύνταγμα και συστάθηκε η *Γερουσία της Δυτικής Χέρσου Ελλάδος*. Όσον αφορά το συγκεκριμένο δεκαμελές σώμα, που έδρευε στο Μεσολόγγι, υπήρξε η ανώτατη κυβερνητική αρχή στην περιοχή για τα στρατιωτικά και πολιτικά θέματα. Η *Γερουσία*, που καταργήθηκε τον Απρίλιο του 1823, ήταν η τρίτη πολιτική οργάνωση στην επαναστατημένη Ελλάδα, οι άλλες ήταν η Πελοποννησιακή Γερουσία και ο Άρειος Πάγος της Ανατολικής Χέρσου Ελλάδος.

20/2/1822

Ναυμαχία των Πατρών

Στις 4 Φεβρουαρίου κατέπλευσε στον Πατραϊκό κόλπο ο οθωμανικός στόλος αποτελούμενος από 40 πλοία. Σκο-

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ / ANDREAS MIAOULIS

4/11/1821

*Establishment of the Provisional Senate
of Western Greece*

In early November, A. Mavrokordatos convened in Messolonghi with representatives from the Western Central Greece provinces of Anatolikon (Aetoliko), Apokouros, Valtos, Vlochos, Vrachori (Agrinio), Zygos, Messolonghi, and Xiromero of western Central Greece, as well as Souliotes. During the proceedings of the assembly (4–9/11/1821), which was presided by Mavrokordatos, a Constitution was adopted and the *Senate of Western Continental Greece* was established. This ten-member body, based in Messolonghi, was the highest governmental authority in the region with regard to military and political issues. The Senate, which was abolished in April 1823, was the third political organisation in revolted Greece, the others being the Peloponnesian Senate and the Areopagus of Eastern Continental Greece.

20/2/1822

Naval Battle of Patras

On February 4, an Ottoman fleet of 40 ships sailed to the Gulf of Patras. Its purpose was to supply the castles and fortresses of the wider area (Patras, Nafpaktos, Rio, Antirrio), which were still under Ottoman control, and to reinforce their guards. A few days later (16/2/1822), 27

*Ναυμαχία Πατρών (20 Φεβρουαρίου 1822).
Ντεμίρης, Ιωσήφ: Ελαιογραφία (1,38 × 0,98)
Συλλογή Δημοτικής Βιβλιοθήκης Πατρών.*

*Naval Battle of Patras (20 February 1822).
Demiris, Iosif: Oil painting (1.38 × 0.98)
Collection of the Municipal Library of Patras.*

Φρούριο Ρίου.

Το φρούριο του Ρίου χτίστηκε το 1499 από τον Σουλτάνο Βαγιαζίτ Β΄ μαζί με το φρούριο του Αντιρρίου προκειμένου να ελέγχουν τη διέλευση των πλοίων στον Κορινθιακό κόλπο.

Οι Ενετοί επέκτειναν τις οχυρώσεις στις αρχές του 18ου αιώνα.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αχαΐας.

Rio Fortress.

The fortress of Rio was built in 1499 by Sultan Bayezid II along with the fortress of Antirrio, to control the passage of ships in the gulf of Corinth.

The Venetians expanded the fortifications in the early 18th century.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Achaia.

Το φρούριο του Αντιρρίου, το Καστέλι της Ρούμελης, κτισμένο το 1499, οφείλει τη σημερινή του μορφή στον ριζικό ανασχεδιασμό του από τους Ενετούς στις αρχές του 18ου αιώνα. Μετά την περίοδο της Β΄ Ενετοκρατίας παρέμεινε στα χέρια των Οθωμανών και απελευθερώθηκε στις 13 Μαρτίου 1829.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος.

The fortress of Antirrio, also known as “Kasteli tis Roumelis”, was built in 1499 and took its current form during its radical redesign by the Venetians, in the early 18th century. After the 2nd Venetian rule period it remained in the hands of the Ottomans and was freed on 13 March 1829.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

πός του ήταν να εφοδιάσει τα κάστρα και τα φρούρια της ευρύτερης περιοχής (Πάτρας, Ναυπάκτου, Ρίου, Αντιρρίου), που τελούσαν ακόμα υπό οθωμανικό έλεγχο, και παράλληλα να ενισχύσει τις φρουρές τους. Λίγες ημέρες μετά (16.2.1822) κατέφτασαν στη θαλάσσια περιοχή του Μεσολογγίου 27 ελληνικά πλοία υπό την άτυπη διοίκηση του Α. Μιαούλη. Στις 20 Φεβρουαρίου οι δύο στόλοι συγκρούστηκαν στο λιμάνι της Πάτρας. Την πρωτοβουλία για τη ναυμαχία ανέλαβε η ελληνική πλευρά, η οποία, για να καλύψει την αριθμητική υπεροχή του εχθρού, χρησιμοποίησε πυρπολικά. Στην εξάωρη πολεμική αναμέτρηση –την πρώτη εκ του συστάδην θαλάσσια πολεμική αναμέτρηση της Ελληνικής Επανάστασης– ο στόλος των Ελλήνων αντιμετώπισε επιτυχώς τα οθωμανικά πλοία, σημειώνοντας σημαντική νίκη.

20/2/1822

Άφιξη στο Μεσολόγγι
του J.J. Meyer

Ο Ελβετός φιλέλληνας J.J. Meyer (I. Μάγιερ) ήρθε στην

*Μνημείο Ιωάννη – Ιάκωβου Μάγιερ.
Δωρεά Δήμου Σόφλιστορφ Ελβετίας.*

Κήπος Ηρώων Μεσολογγίου.

*Johann Jakob Meyer Monument.
Donated by the Municipality
of Schöfflisdorf, Switzerland.*

Messolonghi - Garden of Heroes.

Greek ships sailed to the sea area of Messolonghi under the informal command of A. Miaoulis. On February 20, the two fleets engaged in a naval battle in the port of Patras. The battle was initiated by the Greeks, who used artillery boats to counter the numerical superiority of the enemy. In this six-hour battle –the first in a series of naval battles during the Greek Revolution– the Greek fleet was successful, scoring a significant victory.

20/2/1822

Arrival of J. J. Meyer in
Messolonghi

Swiss philhellene J.J. Meyer came to Greece as an envoy of the *philhellenic committee* of Bern, to provide the latter reliable information regarding both the situation in revolted Greece and the expenditure of the funds sent by the committee. Meyer, who had studied medicine, set up a hospital in Messolonghi; on the ground floor of that building, he placed

Ελλάδα ως απεσταλμένος του φιλελληνικού κοιμητηρίου της Βέρνης, προκειμένου να παράσχει αξιόπιστες πληροφορίες για την κατάσταση που επικρατούσε στον ελληνικό χώρο εξαιτίας της Επανάστασης και για τον τρόπο διάθεσης των χρημάτων που είχαν έως τότε αποσταλεί. Ο Meyer, που είχε κάνει αρχικές σπουδές ιατρικής, δημιούργησε στο Μεσολόγγι νοσοκομείο, ενώ στο ισόγειο του ίδιου κτηρίου τοποθέτησε το πιεστήριο και τα τυπογραφικά στοιχεία που έφερε ο Άγγλος συνταγματάρχης L.F.Ch. Stanhope (Λ. Στάνχοπ) εκ μέρους του αγγλικού κοιμητηρίου. Σύντομα το νοσοκομείο μεταφέρθηκε σε άλλο πιο ευρύχωρο οίκημα εξαιτίας της αύξησης του αριθμού των νοσηλευόμενων τραυματιών και ασθενών. Επιπρόσθετα ο Ελβετός φιλέλληνας ανέλαβε και τη διεύθυνση του φαρμακείου, που εγκατέστησε παραπλεύρως του τυπογραφείου.

26/2/1822

Μάχη της Χαλανδρίτσας

Στις 25 Φεβρουαρίου οθωμανικές δυνάμεις –υπό την ηγεσία του νεοαφιχθέντος Μεχμέτ πασά– διανυκτέρευσαν στο χωριό του Τσουκαλά (Τσουκαλαίικα) και την επομένη 2.000 εξ αυτών κατευθύνθηκαν στη Χαλανδρίτσα. Οι κάτοικοί της την εγκατέλειψαν, δίνοντας τη δυνατότητα στον εχθρό να τη λεηλατήσει και να την πυρπολήσει. Τα ελληνικά στρατεύματα –υπό τους Δ. Κολιόπουλο (Πλαπούτας), Γ. Κολοκοτρώνη, Κ. Πετμεζά–, βλέποντας τις φλόγες στη Χαλανδρίτσα στράφηκαν

the printing press and printing types brought by English colonel L. Stanhope on behalf of the English Committee. The hospital was soon moved to another, more spacious, building, to accommodate the increasing number of wounded and patients. In addition, the Swiss philhellene took over the management of the pharmacy, which he set up next to the printing house.

26/2/1822

Battle of Chalandritsa

On February 25, Ottoman forces –led by newly arrived Mehmed Pasha– spent the night in the village of Tsoukalas (Tsoukalaika); the following day, 2,000 of them headed to Chalandritsa. Its inhabitants deserted the village, allowing the enemy to plunder it and set it on fire. Seeing the flames from afar, the Greek troops, led by D. Koliopoulos (Plapoutas), G. Kolokotronis, and K. Petmezas, headed towards Chalandritsa, where they clashed with the Ottomans. The Greek revolutionaries prevailed easily, forcing their opponents to flee, and killing approximately 150 of them. This victory gave the revolutionaries the opportunity to further tighten the siege of the castle of Patras.

2/3/1822

Battle in the area of the Girokomio monastery in Patras

The battle of Girokomio, which took place in several locations, was one of the most important mil-

προς τα εκεί, όπου και συγκρούστηκαν με τους Οθωμανούς. Οι επαναστατημένοι Έλληνες επικράτησαν εύκολα, τρέποντας τους αντιπάλους τους σε φυγή και σκοτώνοντας περίπου 150 εξ αυτών. Η συγκεκριμένη νίκη έδωσε τη δυνατότητα στους επαναστάτες να εντείνουν ακόμα περισσότερο την πολιορκία του κάστρου της Πάτρας.

2/3/1822

Μάχη στην περιοχή της μονής Γηροκομείου Πατρών

Η μάχη του Γηροκομείου, που διεξήχθη σε πολλές θέσεις, υπήρξε από τις σημαντικότερες πολεμικές επιχειρήσεις του δεύτερου έτους της Ελληνικής Επανάστασης. Η σπουδαιότητά της έγκειται όχι μόνο στον άνισο συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των δύο πλευρών (4.000 Έλληνες–8.000 Οθωμανοί), αλλά και στο ότι με την ελληνική νίκη «αδρανοποιήθηκε ολόκληρος ο δυτικός άξονας ενισχύσεως» των Οθωμανών που παρέμεναν πλέον αποκλεισμένοι εντός του πατραϊκού κάστρου. Οι απώλειες του εχθρού υπερέβησαν τα 300 άτομα, ενώ ακόμα περισσότεροι ήσαν οι τραυματίες. Η εν λόγω πολεμική επιχείρηση εντάσσεται στην προσπάθεια των εχθρικών στρατευμάτων να λύσουν τον ασφυκτικό κλοιό που ασκούσαν έως τότε οι Έλληνες στο κάστρο της πόλης.

23/5/1822

Αφιξη στο Μεσολόγγι του εκστρατευτικού σώματος για την Ήπειρο

Στα μέσα Μαΐου (1822) ξεκίνησε από την Κόρινθο –σε κλίμα ενθουσιασμού– εκστρατεία για την Ήπειρο προς ανακούφιση των Σουλιωτών υπό τη διοίκηση του Αλ. Μαυροκορδάτου. Στην εκστρατεία συμμετείχε και το *Τάγμα των Φιλελλήνων*. Στην Πάτρα το εκστρατευτικό

itary operations during the second year of the Greek Revolution. Its importance lies not only in the disparity of forces between the two sides (4,000 Greeks v. 8,000 Ottomans), but also in the fact that the Greek victory “inactivated the entire western supply chain” of the Ottomans, who were now isolated inside the castle of Patras. The enemy’s casualties exceeded 300 men, while even more were wounded. This military operation was part of the enemy troops’ effort to break the Greeks’ continuous and suffocating blockade of the city castle.

23/5/1822

Arrival of the expeditionary corps heading to Epirus in Messolonghi

In mid-May (1822), amidst enthusiasm, A. Mavrokordatos led an expeditionary corps from Corinth towards Epirus, in order to relieve the Souliotes. The *Battalion of the Philhellenes* also participated in this expedition. In Patras the expeditionary forces were reinforced by the irregular military forces of Deligiannis, G. Kolokotronis, and P. Giatrakos. Five days after its departure from Patras (19/5/1822), the expeditionary forces arrived in Messolonghi, and united with the troops of Gatsos and Karatasos. The army was temporarily stationed in the city of Messolonghi; on June

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΕΤΑΞΑΣ / ANDREAS METAXAS

σώμα ενισχύθηκε από τα άτακτα στρατεύματα των Καν. Δεληγιάννη, Γ. Κολοκοτρώνη, Π. Γιατράκου. Πέντε ημέρες μετά την αποχώρησή του από την Πάτρα (19.5.1822) το εκστρατευτικό σώμα αφίχθηκε στο Μεσολόγγι, όπου προστέθηκαν σε αυτό οι δυνάμεις των Γάτσου και Καρατάσου. Η παραμονή του στρατεύματος στην πόλη του Μεσολογγίου υπήρξε ολιγοήμερη, αφού στις 4 Ιουνίου αναχώρησε και πάλι, με κατεύθυνση αυτή τη φορά για τον Καρβασαρά (Αμφιλοχία).

23/6/1822

Λήξη της πολιορκίας της Πάτρας
από τον Θ. Κολοκοτρώνη

Η φημολογία για την έλευση του Μαχμούτ πασά Δράμαλη στην Πελοπόννησο ανάγκασε το *Εκτελεστικό* και το *Βουλευτικό* να αποστείλουν στρατεύματα στον Ισθμό, για να εκστρατεύσουν στην ανατολική Στ. Ελλάδα. Με σχετική διαταγή (5.6.1822) δόθηκε η δυνατότητα σε κοινοτικούς άρχοντες να συγκροτήσουν στρατιωτικά σώματα από τις επαρχίες τους με μεγαλύτερους μισθούς. Στην πραγματικότητα όμως η κίνηση αυτή αποδυνάμωσε το στρατόπεδο της Πάτρας, αφού σύντομα έμειναν σε αυτό ελάχιστοι πολιορκητές (600–650). Υπό τις παρούσες συνθήκες ο Θ. Κολοκοτρώνης, φοβερά εκνευρισμένος για τα κυβερνητικά σχέδια, διέλυσε το στρατόπεδο των Πατρών και κατευθύνθηκε στην Καρύταινα. Παράλληλα απέστειλε επιστολές σε φίλους και γνωστούς με τις οποίες κοινοποίησε τους λόγους που τον ανάγκασαν να διακόψει την πολιορκία.

4/7/1822

Οι συνέπειες της μάχης στου Πέτα στο Μεσολόγγι

Η ήττα στου Πέτα σηματοδότησε το τέλος των πολεμι-

4 it departed and headed to Karvasaras (Amfilochia).

23/6/1822

T. Kolokotronis ends the siege of Patras

The rumours regarding the arrival of Mahmud Dramali Pasha in the Peloponnese forced the *Executive* and *Parliamental* Administrations to send troops to the Isthmus in order to campaign in eastern Central Greece. By an order on 5/6/1822, community leaders were given the opportunity to form, within their provinces, a military corps with higher salaries. However, this consequently weakened the camp of Patras, as it now comprised of very few besiegers (600–650). Under these circumstances, T. Kolokotronis, terribly irritated by the government's plans, disbanded the Patras camp and headed to Karytaina. Moreover, he sent letters to friends and acquaintances, informing them of the reasons that forced him to end the siege.

4/7/1822

The consequences of the battle of Peta
in Messolonghi

The defeat at Peta marked the end of military operations in Epirus and the capitulation of the Souliotes, who were now forced to leave their homeland. In addition, several disputes were revived among the armed forces, such as those between Souliot and Roumeliot chieftains. The victory of the Ottomans led them to focus their military plans on Messolonghi, which was a key revolutionary hub in western Central Greece. Nearly unhindered, the enemy headed to Messolonghi, where they carried out a three-month siege (October 1822–January 1823), however, without success.

Στην περιοχή του Αετού Ξηρομέρου διαδραματίστηκε στις 10 Αυγούστου 1822 η καθοριστική σύγκρουση μεταξύ των ελληνικών ενόπλων ομάδων με αρχηγό τον Γεώργιο Βαρνακιώτη, με αυτές του Κιουταχή, οι οποίες ηττήθηκαν και αναγκάστηκαν σε υποχώρηση. Πάνω από την πεδιάδα του Αετού δεσπόζει το βυζαντινό κάστρο, το οποίο χρησίμευσε επίσης ως ορμητήριο των επαναστατών.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος.

In the area of Aetos of Xiromero, on 10 August 1822, a decisive battle took place between Greek armed groups, led by Georgios Varnakiotis, and the troops of Kioutachis, that were defeated and forced to retreat.

Above the plain of Aetos stands the Byzantine castle, which also served as the base of the revolutionaries.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

κών επιχειρήσεων στην Ήπειρο και τη συνθηκολόγηση των Σουλιωτών, οι οποίοι υποχρεώθηκαν πλέον να εγκαταλείψουν την περιοχή τους. Επιπρόσθετα προκλήθηκαν διχόνοιες μεταξύ των ενόπλων και αναβίωσαν παλαιότερες έριδες, όπως αυτές μεταξύ Σουλιωτών και Στερεοελλαδιτών οπλαρχηγών. Η νίκη των Οθωμανών τους οδήγησε στο να επικεντρώσουν πλέον τα επιχειρησιακά τους σχέδια στο Μεσολόγγι, το οποίο αποτελούσε βασικό επαναστατικό πυρήνα σε ολόκληρη τη δυτική Στ. Ελλάδα. Οι εχθροί κατευθύνθηκαν –ανεμπόδιστοι σχεδόν– στο Μεσολόγγι όπου και πραγματοποίησαν τρίμηνη πολιορκία (Οκτώβριος 1822–Ιανουάριος 1823) χωρίς ωστόσο κάποιο θετικό αποτέλεσμα.

20–22, 24/7/1822

Ναυτικές εχθρικές δράσεις
στην περιοχή του Μεσολογγίου

Τον Ιούλιο του 1822 ο οθωμανικός στόλος, αποτελούμενος από 84 τουρκικά, αιγυπτιακά και αλγερινά πλοία, προσπάθησε επανειλημμένα να καταλάβει το νησίδιο Βασιλάδι στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου. Τα σχέδια του εχθρού να κυριεύσει το συγκεκριμένο νησίδιο ματαίωσε ο Αθ. Ραζηκότσικας με 50 Μεσολογγίτες. Στη συνέχεια τα οθωμανικά πλοία επιχείρησαν –και πάλι ανεπιτυχώς– να αποβιβαστούν στη Μαύρη Αλυκή (Τουρλίδα), αλλά απωθήθηκαν από 800 ενόπλους προερχόμενους από το Μεσολόγγι, τον Ζυγό και το Ανατολικόν, υπό την ηγεσία των Δ. Μακρή, Γ. Ραζηκότσικα και Μ. Δεληγιώργη.

10/8/1822

Μάχη στον Αετό Ξηρομέρου

Η προσπάθεια του Ρεσίτ πασά ή Κιουταχή να κατευθυν-

ΑΝΔΡΕΑΣ ΙΣΚΟΥ / ANDREAS ISKOU

20–22, 24/7/1822

Hostile naval actions in the area of Messolonghi

In July 1822, the Ottoman fleet, consisting of 84 Turkish, Egyptian, and Algerian ships, repeatedly tried to occupy the island of Vasiladi in the sea of Messolonghi. The enemy's plans to take over this island were thwarted by 50 men from Messolonghi, led by A. Razikotsikas. Subsequently, the Ottoman fleet tried to land on Mavri Alyki (Tourlida), but were unsuccessful as they were repulsed by 800 armed men from Messolonghi, Zygos, and Anatolikon, led by D. Makris, G. Razikotsikas, and M. Deligiorgis.

10/8/1822

Battle of Aetos in Xiromero

Mehmed Reshid Pasha, or Kutahye, led his military forces towards Messolonghi, to besiege it; however, his plan was interrupted at Prophitis Elias, near the village of Aetos, in Xiromero. The fierce battle, which lasted approximately nine hours, resulted in a clear victory for the Greek troops. Specifically, I. Varnakiotis, in collaboration with chieftains T. Grivas, I. Tsaousis, S. Katsaros, and D. Paliogiannis, clashed with Kutahye's armed forces. The enemy troops lost approximately 200 men and were forced to retreat to Loutraki, in Katouna, awaiting military reinforcements. In fact, the battle of Aetos delayed the beginning of the siege of Messolonghi.

θεί με τις στρατιωτικές του δυνάμεις προς το Μεσολόγγι, για να το πολιορκήσει σταμάτησε στη θέση «Προφήτης Ηλίας» πλησίον του χωριού Αετός Ξηρομέρου. Εκεί διεξήχθη σκληρή μάχη διάρκειας περίπου εννέα ωρών, η οποία έληξε με σαφή υπεροχή των ελληνικών στρατευμάτων. Συγκεκριμένα ο Ι. Βαρνακιώτης σε συνεργασία με τους οπλαρχηγούς Θ. Γρίβα, Ι. Τσαούση, Στ. Κατσαρό και Δ. Παληογιάννη συγκρούστηκε με τις ένοπλες δυνάμεις του Κιουταχί. Τα εχθρικά στρατεύματα απώλεσαν 200 περίπου άνδρες και αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στο Λουτράκι Κατούνας, αναμένοντας στρατιωτικές ενισχύσεις. Ουσιαστικά η μάχη στον Αετό καθυστέρησε την έναρξη της πολιορκίας του Μεσολογγίου.

25/10/1822

Έναρξη της πρώτης πολιορκίας του Μεσολογγίου

Τον Οκτώβριο ισχυρές οθωμανικές δυνάμεις –άνω των 10.000 ανδρών– υπό τους Ομέρ πασά Βρυώνη και Ρεσίτ πασά ή Κιουταχί κατευθύνθηκαν στο Μεσολόγγι, για να το καταλάβουν εξαιτίας της στρατηγικής του θέσης. Προηγουμένως ο εχθρός είχε εξουδετερώσει τους οπλαρχηγούς του Ξηρομέρου και του Βάλτου, σε μια προσπάθεια να διασφαλίσει τα νώτα του. Την υπεράσπιση του Μεσολογγίου είχαν αναλάβει λίγες μόνο εκατοντάδες στρατιωτών, ενώ τον συντονισμό της άμυνας της πόλης είχε ο Αλ. Μαυροκορδάτος. Την 25η Οκτωβρίου οι εχθροί κατέφτασαν έξω από το Μεσολόγγι. Ακολούθησε διήμερος σφοδρός κανονιοβολισμός του. Όταν ο Ομέρ πασάς πρότεινε στους πολιορκημένους να παραδοθούν, ο Μ. Μπότσαρης ξεκίνησε παραπλανητικές διαπραγματεύσεις μαζί του, με απώτερο σκοπό να κερδηθεί χρόνος, ούτως ώστε να οργανωθεί η άμυνα της πόλης και να ενισχυθούν οι πολιορκημένοι με στρατιωτικές δυνάμεις από τη θάλασσα.

25/10/1822

Beginning of the first siege of Messolonghi

In October, a powerful Ottoman force of more than 10,000 men, led by Omer Vryoni Pasha and Reshid Pasha (or Kutahye) headed to Messolonghi, aiming to occupy it, due to its strategic position. Earlier on, to secure its rear, the enemy had neutralised the chieftains of Xiromero and Valtos. The defence of Messolonghi was coordinated by A. Mavrokordatos, and undertaken by only a few hundred soldiers. On October 25, the enemy arrived outside Messolonghi. Two days of heavy shelling ensued. When Omer Pasha proposed to the besieged to surrender, M. Botsaris engaged in misleading negotiations; this was an effort to gain time to organise the city's defence and allow for military reinforcements to arrive by boat.

24–25/12/1822

Unsuccessful raid of Messolonghi
by the enemy forces

The disagreements of the Ottoman officers regarding siege tactics, the cold winter with its heavy rainstorms, as well as the lack of food, had dampened the spirits of the besiegers. To put an end to the siege, just before sunrise on Christmas day, approximately 800 Ottomans attempted an unsuccessful raid on the eastern side of the fortress, thinking that the besieged would be inside the churches. To disorient the besieged, the rest of the enemy forces were firing on various other sides of the fortifications. Nonetheless, the besieged had been informed of the time of the attack by G. Gounaris, a hunter in the service of Omer Vryoni Pasha; thus, they were able to repel the enemy, killing more than 500 attackers, while losing only 4 men. A few days later

24-25/12/1822

Ανεπιτυχής έφοδος των εχθρικών δυνάμεων
στο Μεσολόγγι

Οι διαφωνίες των Οθωμανών αξιωματικών για την τακτική της πολιορκίας του Μεσολογγίου, ο βαρύς χειμώνας με τις καταρρακτώδεις βροχές και η έλλειψη τροφίμων έκαμψαν το ηθικό των πολιορκητών. Προκειμένου να τερματίσουν την κοπιώδη γι' αυτούς πολιορκία της πόλης, 800 περίπου Οθωμανοί επιχείρησαν λίγο πριν τα ξημερώματα των Χριστουγέννων ανεπιτυχή έφοδο στην ανατολική πλευρά του φρουρίου, θεωρώντας ότι οι πολιορκημένοι θα βρίσκονταν στους ναούς. Οι υπόλοιπες δυνάμεις του εχθρού, για να αποπροσανατολίσουν τους πολιορκημένους, πυροβολούσαν σε άλλες πλευρές των οχυρώσεων. Οι πολιορκημένοι Μεσολογγίτες που είχαν πληροφορηθεί από τον Γ. Γούναρη, κυνηγό στην υπηρεσία του Ομέρ πασά Βρυώνη, την ώρα της επίθεσης, μπόρεσαν και την απέκρουσαν, σκοτώνοντας περισσότερους από 500 επιτιθέμενους, ενώ οι ίδιοι έχασαν μόνο 4 άντρες. Ύστερα από λίγες ημέρες (31.12.1822) οι εχθρικές δυνάμεις αναγκάστηκαν πλέον να λύσουν την πολιορκία και να επιτρέψουν στην Ήπειρο.

6/1/1823

Μάχη της Ακράτας

Ύστερα από την κατάληψη του Ναυπλίου (30.11.1822) τα υπολείμματα της στρατιάς του Μαχμούτ πασά Δράμαλη, που βρίσκονταν στην Κόρινθο, κινήθηκαν υπό τις διαταγές του Δελή Αχμέτ μπέη προς την Πάτρα, προκειμένου να εισέλθουν στο κάστρο της πόλης και να διασωθούν. Πλησίον του ποταμού Κράθη –προς τη Βοστίτσα– οι εχθρικές δυνάμεις συνάντησαν τα ελληνικά στρατεύματα –υπό την ηγεσία των Σ. Χαραλάμπη, Ν.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ / ANDREAS ZAIMIS

(31/12/1822) the enemy forces were forced to end the siege and retreat to Epirus.

6/1/1823

Battle of Akrata

Following the capture of Nauplion (30/11/1822) and at the orders of Deli Ahmet Bey, the remnants of Mahmud Pasha Dramali's army that were stationed in Corinth headed towards Patras to seek refuge in the city's castle. Near Krathis river –towards Vostitsa– the enemy forces encountered the Greek troops, led by S. Charalampis, N. Petmezas, N. Soliotis, S. Theocharopoulos, A. Zaimis, and A. Londos, who tried to stop their course. On January 6, the Ottomans attempted to advance, but were repulsed and forced to retreat to Chani, in Akrata. Their subsequent attacks met the same fate. A month later, stranded there and having suffered a great number of casualties due to fighting and famine, they decided to negotiate their surrender.

7/3/1823

Fortification works in Messolonghi

–Construction of the wall

In early March, works began in Messolonghi to improve

Offert à nos
seigneurs
Charles Fabvier
Votre admirateur
Langley

Χάρτης της Ελλάδας (1826). Αφιέρωση από τον δημιουργό του στον Κάρολο Φαβιέρο.

Map of Greece (1826). Bearing dedication from its creator to Charles Favier.

Πετμεζά, Ν. Σολιώτη, Σ. Θεοχαρόπουλου, Α. Ζαΐμη και Α. Λόντου—, τα οποία και προσπάθησαν να σταματήσουν την πορεία τους. Συγκεκριμένα στις 6 Ιανουαρίου οι Οθωμανοί επιχείρησαν προέλαση, αλλά αποκρούστηκαν και οπισθοχώρησαν στη θέση «Χάνι» της Ακράτας. Την ίδια τύχη είχαν και οι επόμενες επιθέσεις τους. Έναν μήνα αργότερα, έχοντας καθηλωθεί στη συγκεκριμένη θέση—και με τεράστιες απώλειες από τις μάχες και από την πείνα—, αποφάσισαν να διαπραγματευτούν την παράδοσή τους.

7/3/1823

Οχυρωματικές εργασίες στο Μεσολόγγι
—Κατασκευή του τείχους

Στα αρχές Μαρτίου ξεκίνησαν στο Μεσολόγγι οχυρωματικές εργασίες από τον μηχανικό Μ. Π. Κοκκίνη με εντολή του Αλ. Μαυροκορδάτου και χρηματοδότηση της επαναστατικής κυβέρνησης, προκειμένου να ενισχυθούν οι προϋπάρχουσες οχυρώσεις. Ο σχεδιασμός της οχύρωσης του Μεσολογγίου προέβλεπε την ανέγερση 18 κανονιοστασίων, καθώς και ορισμένων άλλων έργων, τα οποία ολοκληρώθηκαν στα τέλη του 1824. Ο Κοκκίνης ονόμασε το οχύρωμα «Το Ελληνικό Επτάγωνο αριθ.1» και στους προμαχώνες (ντάπιες) έδωσε ονόματα προς τιμήν εθνικών ηρώων, φιλελλήνων και επιφανών προσώπων (Δρακούλη, Κανάρη, Σκεντέρμπεη, Λόρδου Σέφερντ, Μονταλεμπέρ, Ρήγα, Μακρή, Γουλιέλμου της Οράγγης, Α. Κοκκίνη, Κεραυνοβόλος, Μ. Μπότσαρη, Κοραή, Φραγκλίνου (Τερρίμπιλε), Γουλιέλμου Τέλλου, Κουτσιούκου, Λόρδου Βύρωνος, Μιαούλη, Σαχτούρη). Συγχρόνως βελτιώθηκαν οι οχυρώσεις των νησιών της λιμνοθάλασσας.

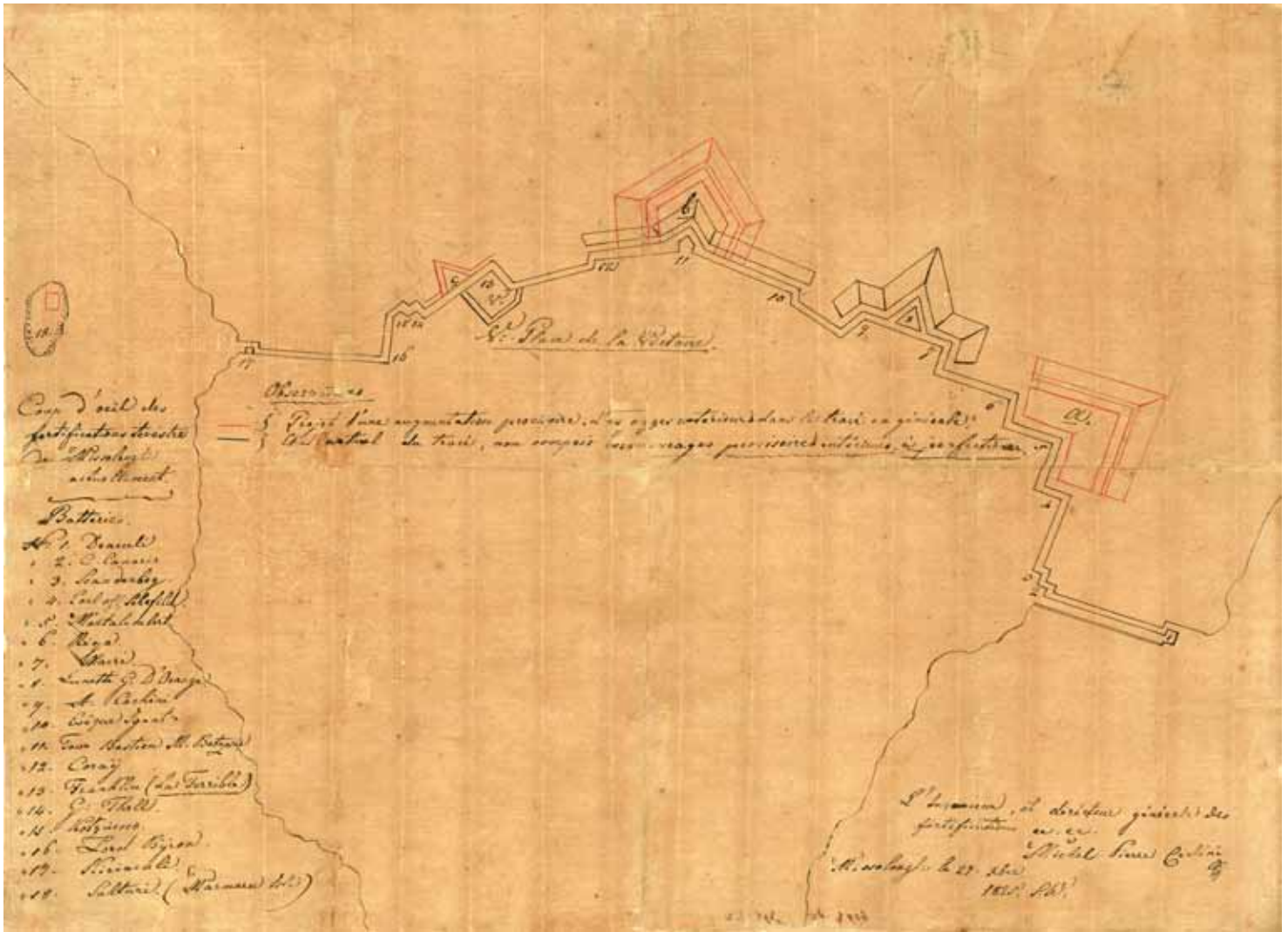
the existing fortifications; the project was commissioned by A. Mavrokordatos to engineer P. Kokkinis, and funded by the revolutionary government. The planning of the fortification of Messolonghi provided for the construction of 18 cannon batteries, as well as other works, which were completed in late 1824. Kokkinis named the fortress “The Greek Heptagon No.1” and gave the bastions (bulwarks) names in honour of national heroes, philhellenes, and prominent men (Drakoulis, Kanaris, Skanderbeg, Lord of Sheffield, Montalembert, Rigas, Makris, William of Orange, A. Kokkinis, Karl von Norman–Ehrenfels, M. Botsaris, Korais, Franklin, William Tell, Kościuszko, Lord Byron, Miaoulis, Sachtouris). The fortifications of the islands within the lagoon of Messolonghi were also improved.

14/7/1823

Ottomans attempt to land in Kryoneri,
Messolonghi

In mid–April, Ottoman forces attempted a surprise landing in Kryoneri, Aetoloakarnania, in order to head to Messolonghi. This operation was repulsed by troops from Messolonghi and Aetoliko, under the command of prefect K. Metaxas. The following day, the enemy attempted to carry out their military plans once more, yet, without success.

KITZOS TZABELLAS / KITSOS TZAVELLAS

Σχέδιο της Φρουράς του Μεσολογγίου.
 Περιλαμβάνει το τείχος με τις ντάπιες, τις ονομασίες τους
 και πρόβλεψη για ενίσχυση τριών προμαχώνων.
 Μεσολόγγι, 27 Δεκεμβρίου 1825.
 Μονόφυλλο, 39 × 49 εκ.

Plan of the Guard of Messolonghi
 It includes the wall with the bulwarks, their names and pro-
 vision for reinforcement of three bastions.
 Messolonghi, 27 December 1825.
 Single sheet, 39 × 49 cm.

Αρχείο Ιστορικών Εγγραφών ΙΕΕΕ – Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα.

Historical Records Archive of the Historical and Ethnological Society
 of Greece – Ναυαρίνιορ Μουσείο, Αθήνα.

14/7/1823

Απόπειρα Οθωμανών να αποβιβαστούν
στο Κρυονέρι Μεσολογγίου

Στα μέσα Απριλίου οθωμανικές δυνάμεις προσπάθησαν αιφνιδιαστικά να αποβιβαστούν στο Κρυονέρι Αιτωλοακαρνανίας, προκειμένου να κατευθυνθούν στο Μεσολόγγι. Η όλη επιχείρηση αποκρούστηκε από στρατεύματα Μεσολογγιτών και Αιτωλικιωτών υπό τη διοίκηση του επάρχου Κ. Μεταξά. Την επομένη ημέρα ο εχθρός προσπάθησε ανεπιτυχώς και πάλι να πραγματοποιήσει τα στρατιωτικά του σχέδια.

10, 12/8/1823

Μάχη του Κεφαλόβρυσου

Το καλοκαίρι του 1823 σκοπός του Μ. Μπότσαρη ήταν να ανακόψει την πορεία των οθωμανικών στρατευμάτων που κατευθύνονταν στη δυτική Στ. Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται επίθεση που πραγματοποίησε με τον Κ. Τζαβέλα και άλλους Σουλιώτες –τη νύχτα της 8ης Αυγούστου– στην εμπροσθοφυλακή του εχθρού, η οποία είχε στρατοπεδεύσει στο Κεφαλόβρυσο Καρπενησίου. Στη μάχη που ακολούθησε, γνωστή ως μάχη του Κεφαλόβρυσου, ο Μπότσαρης τραυματίστηκε αρχικά ελαφριά. Συνέχισε να πολεμά και να απωθεί τις οθωμανικές δυνάμεις. Ωστόσο μια σφαίρα τον τραυμάτισε θανάσιμα στο μάτι του. Ο νεκρός μεταφέρθηκε στο Μεσολόγγι (10.8.1823), για να ενταφιαστεί εκεί δύο ημέρες αργότερα. Την εξόδιο ακολουθία, που πραγματοποιήθηκε στον ναό του Αγίου Νικολάου των προμαχώνων, παρακολούθησε το σύνολο σχεδόν των κατοίκων του Μεσολογγίου.

10, 12/8/1823

Battle of Kefalovryso

In the summer of 1823, M. Botsaris's mission was to stop the course of the Ottoman troops that were heading to western Central Greece. Thus, during the night of August 8, along with K. Tzavelas and other Souliotes, he carried out an attack on the enemy vanguard, which had encamped at Kefalovryso, Karpenisi. Early in the battle that followed, known as the Battle of Kefalovryso, Botsaris was wounded, at first lightly. He continued to fight to repel the Ottoman forces. However, a bullet that wounded him in the eye proved to be fatal. His body was transported to Messolonghi (10/8/1823), and was buried there two days later. The procession, which took place at the church of Agios Nikolaos of the bastions, was attended by nearly all the inhabitants of Messolonghi.

*Μπαρουτοθήκη μπρούτζινη σε σχήμα κέρατου. 19ος αιώνας.
Bronze, horn-shaped gunpowder case. 19th century.*

Σεπτέμβριος 1823

Δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου

Ύστερα από τις ήττες των ελληνικών στρατευμάτων ο Μουσταή πασάς ένωσε τις δυνάμεις του με τον Ομέρ Βρυώνη στο Βραχώρι (Αγρίνιο), προκειμένου να εκστρατεύσουν από κοινού στο Μεσολόγγι και να το πολιορκήσουν. Αρχικά σταμάτησαν στο Ανατολικό (Αιτωλικό), προσπαθώντας να το κυριεύσουν. Παράλληλα οι Οθωμανοί κατέλαβαν το Ευηνοχώρι και το Κρυονέρι, για να έχουν εύκολο ανεφοδιασμό από την οθωμανοκρατούμενη Πάτρα

2-3/10/1823

Μάχη πλησίον του Ανατολικού (Αιτωλικού)

Παρά τις κινητοποιήσεις των Ελλήνων για την υπεράσπιση του Μεσολογγίου από επικείμενη επίθεση του εχθρού, οι οθωμανικές δυνάμεις κινήθηκαν δυτικότερα. Συγκεκριμένα ο Μουσταή πασάς της Σκόδρας κατευθύνθηκε προς το Ανατολικόν (Αιτωλικό), όπου και συγκρούστηκε πλησίον της πόλης με τα ελληνικά στρατεύματα. Στη μάχη που ακολούθησε φονεύθηκε ο οπλαρχηγός Β. Σουλιώτης και πληγώθηκε ένας εκ των αρχηγών του αντίπαλου στρατεύματος, ο Αβδουλάμπεης. Την επόμενη ημέρα οι Οθωμανοί πολιορκήσαν τους 500 περίπου οχυρωμένους στο Ανατολικόν Έλληνες στρατιώτες και το κανονιοβόλησαν σφοδρά. Η διοίκηση του Μεσολογγίου, προκειμένου να σταματήσει την πολιορκία, απέστειλε στην περιοχή 4 κανόνια που έβαλαν κατά του εχθρού, αναγκάζοντάς τον να οπισθοχωρήσει.

18/11/1823

Ενέδρα Ελλήνων στη θέση «Σκαλί» Αιτωλικού (Φοινικιά)
Στο πλαίσιο δολιοφθορών στις εχθρικές δυνάμεις που

September 1823

Second siege of Messolonghi

After having defeated the Greek troops, Mustafa Pasha Bushati joined forces with Omer Vryoni in Vrachori (Agrinio), in order to march together to Messolongi and besiege it. Initially they stopped at Anatolikon (Aetoliko), and attempted to capture it. At the same time, the Ottomans occupied Evinochori and Kryoneri, in order to create a supply chain from Patras, which was at the time under their control.

2-3/10/1823

Battle near Anatolikon (Aetoliko)

Despite the mobilisations of the Greeks to defend Messolonghi from an impending enemy attack, the Ottoman forces moved further west. Specifically, Mustafa Pasha Bushati of Shkodra headed to Anatolikon (Aetoliko); outside the city, he clashed with the Greek troops. In the battle that followed, chieftain V. Souliotis was killed, while Abdullah Bey, one of the leaders of the opposing army, was wounded. The next day, the Ottomans besieged the approximately 500 Greek soldiers who were barricaded in Anatolikon with heavy shelling. To stop the siege, the administration of Messolonghi sent 4 cannons to the area, to fire against the enemy troops and force them to retreat.

18/11/1823

Greek ambush at Skali in Aetoliko (Finikia)

To sabotage the enemy forces located in the areas surrounding Anatolikon, K. Tzavelas with 300 Souliotes and 100 men from Messolonghi, led by G. Razikotsikas, am-

βρίσκονταν στις γύρω από το Ανατολικόν περιοχές ο Κ. Τζαβέλας έστησε ενέδρα με 300 Σουλιώτες και 100 Μεσολογγίτες υπό τον Γ. Ραζηκότσικα στη θέση «Σκαλί» (Φοινικιά) πλησίον του Μεσολογγίου σε εφοδιοπομπή 300 Οθωμανών ιππέων. Συνέπεια της επιτυχημένης αυτής ενέδρας ήταν να σκοτωθούν αρκετοί εχθροί και να περιέλθουν στην κατοχή των Ελλήνων αρκετά λάφυρα, καθώς και μια εχθρική σημαία.

30/11/1823

Άρση της πολιορκίας του Ανατολικού (Αιτωλικού)

Ύστερα από 70 περίπου ημέρες πολιορκίας του Ανατολικού, και αφού οι εχθρικές δυνάμεις είχαν πληγεί από επιδημία πανώλης, ο Μουσταή πασάς της Σκόδρας αποφάσισε να λύσει την πολιορκία και να εγκαταλείψει την περιοχή, κατευθυνόμενος στην Άρτα και τη Σκόδρα. Είχαν άλλωστε αποτύχει και οι άλλες εκστρατείες στην ανατολική Στ. Ελλάδα. Στις 30 Νοεμβρίου τα οθωμανικά στρατεύματα εγκατέλειψαν το Ανατολικό, αφού προηγουμένως πυρπόλησαν το στρατόπεδό τους, προκειμένου να μην περιέλθουν σε ελληνικά χέρια πολεμοφόδια και τρόφιμα. Από την αρχή της εκστρατείας στην περιοχή του Ανατολικού έως και την άρση της πολιορκίας του, οι Οθωμανοί απώλεσαν μόνο από ασθένειες περισσότερους από 1.500 άνδρες.

24/12/1823

Άφιξη του λόρδου Byron στο Μεσολόγγι

Ο Άγγλος ποιητής και φιλέλληνας λόρδος Byron (Βύρων) αναχώρησε το 1823 από την Ιταλία –με την ιδιότητα του μέλους και του εκπροσώπου του φιλελληνικού κοιμητηρίου του Λονδίνου– για την επαναστατημένη Ελλάδα, κομίζοντας ένα σεβαστό χρηματικό ποσό. Ο «Μυλόρδος»,

bushed a procession of 300 men of the Ottoman cavalry at Skali (Finikia), near Messolonghi. This successful ambush resulted in the death of several of the enemy's men, while the Greeks also obtained spoils, as well as an enemy flag.

30/11/1823

End of the siege of Anatolikon (Aetoliko)

After approximately 70 days of siege in Anatolikon, and while the enemy forces had been hit by a plague epidemic, Mustafa Pasha Bushati of Shkodra decided to end the siege and leave the area, heading to Arta and Shkodra. The other campaigns in eastern Central Greece had also been unsuccessful. On November 30, the Ottoman troops left Anatolikon, having previously set fire to their camp, to make sure any ammunition or food left behind would not fall into the hands of the Greeks. From the start of the expedition in Anatolikon until the end of the siege, the Ottomans had lost more than 1,500 men to disease alone.

24/12/1823

Arrival of Lord Byron in Messolonghi

In 1823, English poet and philhellene Lord Byron left Italy to come to revolted Greece, as a member and envoy of the Philhellenic Committee of London, bringing a respectable sum of money. "Mylord", as he was known among the Greeks, arrived in Messolonghi on

ΝΙΚΗΤΑΣ ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΠΟΥΛΟΣ / NIKITAS STAMATELOPOULOS

Ο λόρδος Byron.

Συλλογή Χαρακτικών Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

Lord Byron.

Engravings' Collection of the National Historical Museum.

όπως ήταν γνωστός στους Έλληνες, κατέφτασε στο Μεσολόγγι τις παραμονές των Χριστουγέννων και παρέμεινε στην πολιορκημένη πόλη έως την ημέρα του θανάτου του (7 Απριλίου 1824). Ο Byron προσπάθησε να οργανώσει εκεί τακτικό στράτευμα, το οποίο θα συνένδραμε τον Αγώνα στην περιοχή, με τη στρατολόγηση και τη συντήρηση –ιδίους εξόδους– 500 Σουλιωτών. Με τις προαναφερθείσες δυνάμεις και την προσωπική του φρουρά, αποτελούμενη από 50 Σουλιώτες, σκόπευε να εκστρατεύσει κατά της Ναυπάκτου. Επιπρόσθετα η παρουσία του Byron στο Μεσολόγγι συντέλεσε στο να βελτιωθούν τα οχυρωματικά έργα της πόλης και να επανέλθουν στο ελληνικό στρατόπεδο πολλοί οπλαρχηγοί που είχαν προηγουμένως προσχωρήσει στον εχθρό. Τον Μάρτιο του 1824 η τοπική Δημογεροντία ανακήρυξε τον Άγγλο ποιητή –σε επίσημη τελετή– δημότη Μεσολογγίου. Σήμερα στον *Κήπο των Ηρώων*, κάτω από τον ανδριάντα του, βρίσκεται θαμμένος ο πνεύμονας του μεγάλου φιλέλληνα.

1/1/1824

Έκδοση εφημερίδας *Ελληνικά Χρονικά* στο Μεσολόγγι

Το πρώτο φύλλο της εφημερίδας *Ελληνικά Χρονικά*, που εξέδωσε στο Μεσολόγγι ο Ελβετός φιλέλληνας J. J. Meyer (I. Μάγιερ), κυκλοφόρησε την 1η Ιανουαρίου και το τελευταίο στις 20 Φεβρουαρίου 1826. Αρχικά η εφημερίδα τυπωνόταν σε ένα μικρό χειροκίνητο πιεστήριο, ενώ από τον Απρίλιο του ίδιου χρόνου σε ένα πιο σύγχρονο πιεστήριο που είχε φέρει στον ελλαδικό χώρο ένας από τους ακολούθους του Byron (Βύρων), ο Άγγλος συνταγματάρχης L. F. Ch. Stanhope (Λ. Στάνχοπ). Τα *Ελληνικά Χρονικά* υπήρξαν δισεβδομαδιαία εφημερίδα, αν και οι χρόνοι έκδοσής της δεν τηρούνταν πάντοτε. Τα ποικίλης ύλης άρθρα της διαπνέονταν από φιλελεύθερο

Christmas Eve, and remained in the besieged city until the day of his death (April 7, 1824). There, Byron tried to set up a regular army that would assist the Struggle in the region, by recruiting and maintaining –at his expense– 500 Souliotes. With the aforementioned forces and his personal guard, consisting of 50 Souliotes, he intended to attack Nafpaktos. In addition, Byron's presence in Messolonghi contributed to the improvement of the city fortifications and motivated the return of several chieftains who had joined the enemy. In March 1824, the local Government proclaimed the English poet a citizen of Messolonghi, in an official ceremony. Today, the lung of this great philhellene lies buried in the *Garden of Heroes*, beneath his statue.

1/1/1824

Publication of the newspaper *Ellinika Chronika* in Messolonghi

The first issue of the newspaper *Ellinika Chronika* (Greek Chronicles), published in Messolonghi by Swiss philhellene J. J. Meyer, circulated on January 1, 1824, and the last one on February 20, 1826. This newspaper was originally printed in a small manual press and, from April 1824 onwards, in a more modern press, brought to Greece by one of Byron's associates, English colonel L. Stanhope. The newspaper *Ellinika Chronika* was a biweekly publication, although it did not always circulate according to this schedule. Its varied articles were imbued with a liberal spirit. The content of the articles constitutes a valuable historical source on the course of the Greek Revolution, and particularly regarding the military operations carried out during the third siege of Messolonghi.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ
IOANNIS DYOBOUNIOTIS

πνεύμα. Το δε περιεχόμενο των άρθρων αποτελεί πολύτιμη ιστορική πηγή για την πορεία της Ελληνικής Επανάστασης και ειδικότερα για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της τρίτης πολιορκίας του Μεσολογγίου.

20/7/1824

Ο Ομέρ πασάς Βρυώνης αποβιβάζεται στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία)

Αρχές Ιουνίου (1824) ο Ομέρ πασάς Βρυώνης με 5.000 στρατιώτες ξεκίνησε μια νέα εκστρατεία, για να καταστείλει την Επανάσταση στην Αιτωλοακαρνανία. Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός του, ξεκίνησε τις

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ
GEORGIOS OLYMPIOS

20/7/1824

Omer Vryoni Pasha lands in Karvasaras (Amfilochia)

In early June (1824), Omer Vryoni Pasha with 5,000 soldiers embarked on a new expedition to suppress the Revolution in Aetoloakarnania. To achieve this, he began military preparations in Koboti, Arta. Without encountering any resistance, the Ottoman forces soon arrived in Makrynoros, and entered Karvasaras (Amfilochia). Greek troops led by A. Mavrokordatos, A. Vlachopoulos, D. Makris, and A. Karagiannis reached Karvasaras and looted the enemy camp (5/8/1824). The Ottomans counter-at-

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
NIKOLAOS APOSTOLIS

ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ
ANDREAS MIAOULIS

στρατιωτικές προετοιμασίες στο Κομπότι Άρτας. Σύμφωνα οι οθωμανικές δυνάμεις κατέφτασαν στο Μακρυνόρος, χωρίς να συναντήσουν αντίσταση και εισήλθαν στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία). Ελληνικά στρατεύματα υπό τους Αλ. Μαυροκορδάτο, Αλ. Βλαχόπουλο, Δ. Μακρή, Αν. Καραγιάννη έφτασαν στον Καρβασαρά και λεηλάτησαν το εχθρικό στρατόπεδο (5.8.1824). Οι Οθωμανοί αντεπιτέθηκαν και τους κυνήγησαν. Ωστόσο οι ελληνικές δυνάμεις, που τους είχαν στήσει ενέδρα, τους αποδεκάτισαν. Υπό αυτές τις εξελίξεις ο εχθρός αναγκάστηκε να αποχωρήσει από την περιοχή (6.11.1824).

tacked and began to chase them; however, the Greek forces had set an ambush, and decimated them. These developments forced the enemy to leave the area (6/11/1824).

13–16/12/1824

Civil conflicts in Kerpini, Kalavryta

In December 1824, during the civil war, military forces from Roumeli, led by “pro-government” chieftains K. Tzavelas, I. Kolettis, and G. Karaiskakis, were passing through mountainous Achaea and clashed with “anti-governmental” troops led by A. Zaimis, A. Londos, and Nikitaras, in Kerpini, Kalavryta. The aim of the “pro-

13–16/12/1824

Εμφύλιες διαμάχες στην Κερπινή Καλαβρύτων

Τον Δεκέμβριο του 1824 κατά τη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου στρατιωτικές δυνάμεις Ρουμελιωτών υπό τους «κυβερνητικούς» Κ. Τζαβέλα, Ι. Κωλέττη και Γ. Καραϊσκάκη βρέθηκαν στην ορεινή Αχαΐα και συγκρούστηκαν στην Κερπινή Καλαβρύτων με «αντικυβερνητικά» στρατεύματα Αχαιών που διοικούνταν από τους Α. Ζαΐμη, Α. Λόντο και Νικηταρά. Σκοπός των «κυβερνητικών» ήταν να συλλάβουν τους δύο «Ανδρέηδες» (Ζαΐμη και Λόντο). Τα αιτήματα των «αντικυβερνητικών» για διάλογο δεν εισακούστηκαν. Τέσσερις ημέρες κράτησε η αντίσταση των «αντικυβερνητικών». Όταν πλέον τους είχαν τελειώσει τρόφιμα και πολεμοφόδια, διέφυγαν λάθρα στο Λεχούρι. Ύστερα από την οριστική τους ήττα οι «αντάρτες» Α. Λόντος και Α. Ζαΐμης, προκειμένου να προστατεύσουν τη ζωή τους, κατέφυγαν στη δυτική Ρούμελη και από εκεί πέρασαν στον Κάλαμο Επτανήσων.

Ιανουάριος 1825

Εμφύλιες συρράξεις στη Γαστούνη

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου εμφύλιου πολέμου ο «κυβερνητικός» Γ. Γκούρας εισήλθε με τα στρατεύματά του στη Γαστούνη (Ιανουάριος 1825), με σκοπό να επιβληθεί στους «αντικυβερνητικούς» της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται οι λεηλασίες που πραγματοποίησαν στην πόλη Ρουμελιώτες και Σουλιώτες στρατιώτες και η ολοσχερής καταστροφή της οικίας του κοινοτικού άρχοντα της Γαστούνης Γ. Σισίνη. Ο Γκούρας επίσης απέστειλε τον Σοφριανόπουλο να συλλάβει τον Π. Π. Γερμανό, ο οποίος βρισκόταν στη μονή Χρυσοποδαρίτισσας Νεζερών, και να τον οδηγήσει στη Γαστούνη

governmental” forces was to arrest the two men named “Andreas” (Zaimis and Londos). The “anti-governmental” troops’ demands for a dialogue were not heeded. Their resistance lasted four days. When they had run out of food and ammunition, they secretly escaped to Lechouri. Following this final defeat, A. Londos and A. Zaimis, the two “insurgents” took refuge in western Roumeli, and from there, they crossed to Kalamos in the Ionian Islands, for safety.

January 1825

Civil conflicts in Gastouni

During the second civil war, “pro-government” chief-tain G. Gouras entered Gastouni with his troops (January 1825), aiming to impose himself on the “anti-governmentals” of the region. The Roumeliot and Souliot soldiers looted the city and completely destroyed the house of G. Sisinis, community leader of Gastouni. Gouras also sent Sofianopoulos to arrest Germanos III of Old Patras, who was in the monastery of Chrysopodaritissa in Nezera, and bring him to Gastouni.

4/2/1825

Battle near Nafpaktos

The Greek forces, led by D. Tselios (Dimotselios) or Ferentinos, attacked a military group of 500 Ottoman infantry and 40 cavalry, which had just left the castle of Nafpaktos. During the two-hour battle, 30 enemy men were killed and several spoils were obtained. Following its defeat, the enemy army fled. According to the newspaper *Hellinika Chronika*, D. Tselios, Deputy Commander in Chief, showed the prowess, bravery, and worthiness of a gallant warrior.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ 1824–1826

Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν. / Μουσείο Τύπου.

ELLINIKA CHRONIKA, NEWSPAPER 1824–1826

E.S.I.E.P.I.N. / Press Museum.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΝΑΡΗΣ
KONSTANTINOS KANARIS

4/2/1825

Μάχη πλησίον της Ναυπάκτου

Ελληνικές δυνάμεις υπό τον Δ. Τσέλιο (Δημοτσέλιο) ή Φερεντίνο επιτέθηκαν σε στρατιωτική ομάδα 500 Οθωμανών πεζών και 40 ιππέων, η οποία είχε μόλις εξέλθει από το κάστρο της Ναυπάκτου. Κατά τη διάρκεια της δίωρης μάχης σκοτώθηκαν 30 εχθροί και αποσπάστηκαν αρκετά λάφυρα. Ύστερα από την ήττα του το εχθρικό στράτευμα τράπηκε σε φυγή. Σύμφωνα με τα *Ελληνικά Χρονικά* ο αντιστράτηγος Δ. Τσέλιος επέδειξε ανδρεία, θάρρος και την αξιοσύνη ενός γενναίου πολεμιστή.

Α. ΠΙΝΟΤΣΗΣ
A. PINOTSIS

23/3/1825

New campaign of Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) in Aetoloakarnania

Kutahye, along with a strong military force of 20,000–25,000 men, marched through Makrynoros unhindered; Makrynoros was the passage from Epirus to western Central Greece. He then invaded the area of Valtos and Xiromero. His ultimate goal was to besiege Messolonghi again, as the latter still posed the most important obstacle to the implementation of the Ottoman plans in western Roumeli. These plans aimed at suppressing the Revolution in the region, and facilitating the passage of

ΣΠΥΡΟ-ΜΗΛΙΟΣ
SPYRO-MILIOS

23/3/1825

Νέα εκστρατεία του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά
(Κιουταχή) στην Αιτωλοακαρνανία

Ο Κιουταχής με ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις 20.000–25000 ανδρών διέσχισε ανεμπόδιστος το Μακρυνόρος, που αποτελούσε το πέρασμα από την Ήπειρο στη δυτική Στ. Ελλάδα, και εισέβαλε στην περιοχή του Βάλτου και του Ξηρομέρου. Απώτερος σκοπός του η εκ νέου πολιορκία του Μεσολογγίου, το οποίο συνέχιζε να αποτελεί το σημαντικότερο εμπόδιο για την πραγματοποίηση των οθωμανικών σχεδίων στη δυτική Ρούμελη. Τα σχέδια αυτά σχετίζονταν με την καταστολή της Επανάστασης

ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΡΑΓΚΟΣ
GENERAL RAGKOS

troops to the Peloponnese. This entire military operation, which began in late April, lasted more than a year.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ / THEODOROS KOLOKOTRONIS

στην περιοχή και την ευκολότερη μετάβαση στρατευμάτων στην Πελοπόννησο. Η όλη στρατιωτική επιχείρηση, η οποία ξεκίνησε στα τέλη Απριλίου, διήρκησε περισσότερο από ένα έτος.

15/4/1825

Έναρξη τρίτης πολιορκίας του Μεσολογγίου

Η τρίτη πολιορκία του Μεσολογγίου πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις και διήρκησε συνολικά ένα περίπου έτος. Από τα μέσα Απριλίου και έως τον Οκτώβριο του 1825 οι πολιορκημένοι υπερασπιστές του Μεσολογγίου αντιμετώπισαν επιτυχώς τις όποιες επιθέσεις του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά, εξαναγκάζοντάς τον να χαλαρώσει την πολιορκία. Από τις 12 Δεκεμβρίου η πολιορκία —με τη στρατιωτική βοήθεια πλέον του Ιμπραήμ πασά— κατέστη και πάλι ασφυκτική. Καθ' όλη τη διάρκεια της πολιορκίας η κατασκευή χαρακωμάτων και υπόγειων στοών (λαγούμια) υπήρξε βασική πολεμική τακτική των πολιορκημένων Ελλήνων. Αντίστοιχα οι εχθρικές δυνάμεις μετακινούσαν μεγάλες ποσότητες χώματος, κατασκευάζοντας κυλιόμενους λόφους, για να φράξουν την τάφρο και να κανονιοβολούν τα ελληνικά προμαχώματα από υψηλότερες και κοντινότερες θέσεις. Η κινητοποίηση επίσης του ελληνικού στόλου για την άρση του θαλάσσιου αποκλεισμού του Μεσολογγίου και την ενίσχυση της πόλης με πολεμοφόδια υπήρξε διαρκής, άλλοτε όμως με επιτυχία και άλλοτε με ανεπιτυχή αποτελέσματα.

16/4/1825

Συμπλοκή στο Κεφαλόβρυσο Θέρμου

Στρατιωτική οθωμανική ομάδα στην πορεία της από το φρούριο του Κεφαλόβρυσου προς το Μεσολόγγι δέχθηκε αιφνιδιαστική επίθεση από ελληνικές δυνάμεις της πε-

15/4/1825

Beginning of the third siege of Messolonghi

The third siege of Messolonghi was carried out in two phases and lasted a total of approximately a year. From mid-April to October 1825, the besieged defenders of Messolonghi successfully repulsed all attacks by Mehmed Reshid Pasha, forcing him to loosen the siege. From December 12 onwards, the siege —now reinforced by Ibrahim Pasha's troops— was tightened again. Throughout the siege, a basic war tactic of the besieged Greeks was the construction of trenches and underground galleries (burrows). The enemy forces moved large quantities of soil, constructing rolling hills, to block the moat and shell the Greek bastions from a higher position and at close proximity. The mobilisation of the Greek fleet —aiming to lift the naval blockade of Messolonghi and supply the city with ammunition— was continuous, but not always successful.

16/4/1825

Clash in Kefalovryso, Thermos

An Ottoman garrison, on its way from the fortress of Kefalovryso to Messolonghi, was unexpectedly attacked by Greek forces in the region. As a result of this attack, six Ottoman soldiers were killed, including an officer.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΝΑΚΙΩΤΗΣ / GEORGIOS VARNAKIOTIS

ριοχής. Αποτέλεσμα της συγκεκριμένης επίθεσης ήταν να σκοτωθούν έξι Οθωμανοί στρατιώτες, εκ των οποίων ο ένας ήταν αξιωματικός.

22/4/1825

Μάχη πλησίον της Λομποτινάς
Οθωμανικά τμήματα από το στρατόπεδο του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά διεσπάρησαν σε ολόκληρη τη δυτική Στ. Ελλάδα. Δύο χιλιάδες εξ αυτών έφτασαν στη Ναύπακτο και, αφού ενώθηκαν με 500 στρατιώτες από τη φρουρά της πόλης, κατευθύνθηκαν προς το Μαλανδρίνο, προβαίνοντας σε δηώσεις χωριών και εξανδραποδισμούς αμάχων. Ορισμένοι Οθωμανοί στρατιώτες κινήθηκαν και προς τα Κράβαρα, όπου και πυρπόλησαν το χωριό Βελβίτσαίνα (Παλαιόπυργος). Την 21η Απριλίου αρίχθησαν στη θέση «Παπαδιά» της επαρχίας Ναυπακτίας, πλησίον της Λομποτινάς (Άνω Χώρας), όπου και συγκρούστηκαν για επτά περίπου ώρες με τα στρατεύματα του Α. Σιαφάκα. Κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης ο εχθρός απώλεσε 50 στρατιώτες, ενώ οι ελληνικές δυνάμεις δεν είχαν καμία απώλεια.

*Παρτιτούρα μουσικού έργου για τον Ιμπραήμ Πασά
(Πρώτο μισό 19ου αιώνα).*

*Score of musical work for Ibrahim Pasha
(First half of the 19th century).*

22/4/1825

Battle near Lobotina

Ottoman units from Mehmed Reshid Pasha's camp scattered throughout western Central Greece. Two thousand of them reached Nafpaktos and, joining 500 soldiers from the city guard, headed towards Malandrino, raiding villages and expelling non-combatants. Certain Ottoman soldiers also moved towards Kravara, where they set the village of Velvitsaina (Paleopyrgos) on fire. On April 21, they arrived at Papadia, in the province of Nafpaktia, near Lobotina (Ano Chora), where they clashed for approximately seven hours with the troops of A. Sifakas. During the conflict, the enemy lost 50 soldiers, while the Greek forces suffered no casualties.

10/5/1825

Material and moral support of the besieged in Messolonghi

On May 10, a Greek flotilla supplied food and ammunition to the besieged Greeks in Messolonghi. At the same time,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ
GEORGIOS ANDROUTSOS

10/5/1825

Υλική και ηθική ενίσχυση των πολιορκημένων
στο Μεσολόγγι

Στις 10 Μαΐου ελληνικός στολίσκος εφοδίασε με τρόφιμα και πολεμοφόδια τους πολιορκημένους στο Μεσολόγγι Έλληνες. Παράλληλα οι Κ. Τζαβέλλας και ο Γ. Καραϊσκάκης με 3.000 άνδρες συγκρότησαν στρατόπεδο στη Δερβέκιστα, προκειμένου να ενισχύσουν το Μεσολόγγι. Οι πολιορκημένοι ενισχυμένοι ψυχολογικά από τη δημιουργία του νέου στρατοπέδου διενήργησαν έξοδο από την πόλη, προκαλώντας σημαντικές φθορές στις στρατιωτικές δυνάμεις του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗΣ
ANTONIOS MAVROMIXALIS

20/6/1825

The besieged attack the trenches
of Mehmed Reshid Pasha

Armed with swords, the guard of Messolonghi exited the city and attacked the trenches of Mehmed Reshid Pasha (Kutahye). The Greek troops managed to destroy many of the trenches and obtain several spoils from the

ΚΩΣΤΑΣ ΒΟΤΣΑΡΗΣ
KOSTAS VOTSARIS

20/6/1825

Επίθεση πολιορκημένων
στα χαρακώματα του Κιουταχή

Η φρουρά του Μεσολογγίου εξήλθε ξιφήρης από την πόλη και επιτέθηκε κατά των χαρακωμάτων του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχή). Τα ελληνικά στρατεύματα κατόρθωσαν να καταστρέψουν πολλά από τα χαρακώματα και να υφαρπάξουν αρκετά λάφυρα από τον εχθρό. Παράλληλα εισήλθαν στο Μεσολόγγι, για να το ενισχύσουν στρατιωτικά με τους 250 άνδρες τους οι Ηπειρώτες οπλαρχηγοί Γ. Κίτσος και Γ. Βάγιας.

Δ. ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ
D. VOULGARIS

enemy. At the same time, chieftains G. Kitsos and G. Vagias from Epirus entered Messolonghi, reinforcing the military forces with an additional 250 men.

28/9/1825

Military operations by G. Karaiskakis
in Karvasaras

The key strategic position of Karvasaras (Amfilochia) was the main reason that led G. Karaiskakis to head to that region; his aim was to prevent the course of enemy troops, which were heading towards Messolonghi to reinforce Mehmed Reshid pasha (Kutahye) with food, ammunition, and manpower. In the early hours of September 28, the

28/9/1825

Πολεμικές επιχειρήσεις του Γ. Καραϊσκάκη
στον Καρβασαρά

Η σημαντική στρατηγική θέση του Καρβασαρά (Αμφιλοχία) υπήρξε βασικός λόγος που οδήγησε τον Γ. Καραϊσκάκη να καταφτάσει στην περιοχή, προκειμένου να εμποδίσει την πορεία εχθρικών στρατευμάτων, τα οποία κατευθύνονταν προς το Μεσολόγγι, για να ενισχύσουν με τρόφιμα, πολεμοφόδια και στρατιώτες τον Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχί). Τα ξημερώματα της 28ης Σεπτεμβρίου οι ελληνικές δυνάμεις επιτέθηκαν στους Οθωμανούς. Παρά τις υπέρτερες εχθρικές δυνάμεις οι Έλληνες ένοπλοι μπόρεσαν εύκολα να υπερिσχύνουν. Στην τετράωρη μάχη που διεξήχθη 300 περίπου εχθροί σκοτώθηκαν, ενώ αρκετοί από αυτούς πνίγηκαν στη θάλασσα στην προσπάθειά τους να διαφύγουν. Από την ελληνική πλευρά σημειώθηκε μόνο μία απώλεια.

6/11/1825

Επιθέσεις του Ιμπραήμ πασά σε περιοχές της Ηλείας

Το φθινόπωρο του 1825 ο Ιμπραήμ πασάς εγκατέλειψε τη Μεσσηνία και κατευθύνθηκε στην Ηλεία, με απώτερο σκοπό να μεταβεί στο Μεσολόγγι, για να ενισχύσει τον Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχί) που πολιορκούσε την πόλη. Οι αιγυπτιακές δυνάμεις πέρασαν από το Κλειδί της Αγουλινίτσας –και παρά τις όποιες απώλειες τους–, κατόρθωσαν εύκολα να εισέλθουν στον Πύργο, όπου έσπειραν τον φόβο και τον πανικό. Η ελληνική πλευρά μάταια προσπάθησε να σταματήσει την εχθρική προέλαση στα Σαβάλια. Στις αρχές Νοεμβρίου πλέον ο Ιμπραήμ βρισκόταν στη Γαστούνη, όπου προκάλεσε λεηλασίες, δηώσεις και καταστροφές στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή της.

Greek forces attacked the Ottomans. Despite the superiority of the enemy forces, the Greeks easily prevailed. In the four-hour battle, the enemy lost approximately 300 men in the battlefield, while several of them drowned at sea trying to escape. The Greek side suffered only one casualty.

6/11/1825

Attacks launched by Ibrahim Pasha
in the region of Ilia

In the autumn of 1825, Ibrahim Pasha left Messinia and headed to Ilia, with the ultimate goal of reaching Mesolonghi, to reinforce Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) who was besieging the city. The Egyptian forces passed through Klidi in Agoulinitza, and despite suffering several casualties, easily proceeded to enter Pyrgos, wreaking fear and mayhem. The Greek efforts to stop the enemy's advance to Savalia were in vain. By early November, Ibrahim had reached Gastouni; he proceeded to loot, raid, and destroy the city and its surroundings.

10/11/1825

Battle of Vartholomio

The battle near the Ilian city of Vartholomio took place between Greek and Egyptian forces. Specifically, 150–180 Greeks, led by Veras and G. Varthalamiotis, clashed with the troops of Ibrahim Pasha –approximately 500 cavalry and 3,000 infantry– that were now led by Hussein Bey. Following long clashes, the Greek forces were decimated in a heroic battle, having managed to kill a large number of Egyptians. As the enemy could move unhindered on this flatland, to protect themselves, many of the local inhabitants took refuge in mountainous and inaccessible locations.

10/11/1825

Μάχη στο Βαρθολομιό

Η μάχη στο Βαρθολομιό Ηλείας πραγματοποιήθηκε πλησίον της ηλειακής αυτής πόλης μεταξύ ελληνικών και αιγυπτιακών δυνάμεων. Συγκεκριμένα στην περιοχή του Βαρθολομιού 150–180 Έλληνες υπό τη διοίκηση των Βέρα και Γ. Βαρθαλαμιώτη συγκρούστηκαν με 500 ιππείς και 3.000 περίπου πεζούς από τα στρατεύματα του Ιμπραήμ πασά, που τελούσαν υπό την ηγεσία του Χουσεΐν μπέη, για περισσότερο από έξι ώρες. Ύστερα από τις πολύωρες συγκρούσεις οι ελληνικές δυνάμεις, αφού σκότωσαν μεγάλο αριθμό Αιγυπτίων, αποδεκατίστηκαν ηρωικά μαχόμενοι. Πολλοί από τους κατοίκους της περιοχής, επειδή ο εχθρός μπορούσε να μετακινείται εύκολα εξαιτίας του πεδινού εδάφους, κατέφυγαν σε ορεινές και δυσπρόσιτες τοποθεσίες, για να προστατευθούν.

21/11/1825

Ναυμαχία στον κόλπο του Δραγαμέστου (Αστακός)

Στο πλαίσιο της πολιορκίας του Μεσολογγίου και της παρεμπόδισης ανεφοδιασμού της πόλης από τη θάλασσα, ο οθωμανικός στόλος που βρισκόταν στην περιοχή ενισχύθηκε με αιγυπτιακά πλοία. Ο κλοιός πλέον του εχθρού στην πόλη έσφιγγε ασφυκτικά. Στις 20 Νοέμβρη ο στόλος του Α. Μιαούλη ελλιμενίστηκε στο νησίδιο Πεταλάς. Παράλληλα τα πλοία του Γ. Σαχτούρη εκτελούσαν περιπολίες στο σύμπλεγμα των Εχινάδων, για να κρατούν ανοικτή τη δίοδο προς το Μεσολόγγι. Τα ξημερώματα της επομένης ημέρας τα ελληνικά πλοία έγιναν αντιληπτά από τον εχθρικό στόλο, που κινήθηκε προς τον κόλπο του Δραγαμέστου (Αστακός). Οι Οθωμανοί, έχοντας ούριο άνεμο, επιτέθηκαν πρώτοι. Τα ελληνικά πλοία ανταπέδωσαν την επίθεση και κατόρθωσαν να πυρπολήσουν ένα μεγάλο

21/11/1825

Naval battle in the gulf of Dragamestos (Astakos)

During the siege of Messolonghi, to obstruct the arrival of supplies to the city from the sea, the Ottoman fleet was joined by Egyptian ships. The enemy had now tightened the siege. On November 20, A. Miaoulis's fleet docked on the island of Petalas. Meanwhile, the ships under G. Sachtouris's command were patrolling the Echinades complex, to keep the passage to Messolonghi open. In the early hours of the following day, the Greek ships were spotted by the enemy fleet, which thus sailed towards the gulf of Dragamestos (Astakos). The Ottomans, with a tailwind on their back, attacked first. The Greeks counter-attacked and managed to set fire to a large ship; the crew abandoned it in fear. The rest of the enemy ships were forced to retreat due to shelling. During the five-hour naval battle, two Ottoman captains were killed, while several Greek sailors were wounded.

Η μεταβυζαντινή Ι.Μ. Παναγίας Αμπελακιώτισσας στην Άνω Χώρα Ναυπακτίας, σύμφωνα με τις πηγές συνέβαλε στον επαναστατικό αγώνα του 1821 με τροφοδοσία και πολεμοφόδια στους Έλληνες Αγωνιστές, ενώ οι μοναχοί της μονής συμμετείχαν ενεργά στις μάχες. Αναφέρεται ότι οι δύο μοναχοί Πολύκαρπος και Αγαθάγγελος θυσιάστηκαν το 1825 έξω από το Μεσολόγγι, αφού πρώτα βασανίστηκαν. Η μονή συνδέθηκε με τον καπετάνιο Κ. Σιαδήμα.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδας,

The post-Byzantine monastery of Panagia Ambelakiotissa in Ano Chora, Nafpaktia, has reportedly contributed to the revolutionary struggle of 1821 with the supply of food and ammunition to Greek Fighters, while the monks of the monastery were actively involved in the battles. It is reported that two monks, Polykarpos and Agathangelos were killed in 1825 outside Messolonghi, after being tortured. The monastery was associated with captain K. Siadimas.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

πλοίο, που οι ναύτες του το εγκατέλειψαν έντρομοι. Τα υπόλοιπα εχθρικά πλοία τράπηκαν σε φυγή χάρη στους ελληνικούς κανονιοβολισμούς. Κατά τη διάρκεια της πεντάωρης ναυμαχίας σκοτώθηκαν δύο Οθωμανοί πλοίαρχοι, ενώ και από τους Έλληνες πληγώθηκαν αρκετοί ναύτες.

25/11/1825

Ναυμαχία στον θαλάσσιο χώρο της Γλαρέντζας

Στα τέλη Νοεμβρίου (1825) διεξήχθη αμφίροπη ναυμαχία μεταξύ του οθωμανοαιγυπτιακού στόλου και μιας υδραϊκής μοίρας υπό την ηγεσία του Α. Μιαούλη στον θαλάσσιο χώρο της Γλαρέντζας (Κυλλήνη). Η σύγκρουση των δύο αντιμαχόμενων πλευρών πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της πολιορκίας του Μεσολογγίου και της προσπάθειας των Ελλήνων να ανεφοδιάσουν την πολιορκημένη πόλη από τη θάλασσα.

Νοέμβριος 1825

Αιγυπτιακά στρατεύματα πολιορκούν μονές στην Ηλεία

Κατά τη διάρκεια της παρουσίας τους στον νομό Ηλείας οι αιγυπτιακές δυνάμεις του Ιμπραήμ πασά πολιορκήσαν και πυρπόλησαν μοναστηριακά συγκροτήματα της πε-

25/11/1825

Naval battle in the sea area of Glarentza

In late November (1825) an inconclusive naval battle was fought between the Ottoman–Egyptian fleet and a squadron from Hydra, commanded by A. Miaoulis, in the sea area of Glarentza (Kyllini). The clash took place in the context of the siege of Messolonghi, as the Greeks were attempting to take supplies to the besieged city from the sea.

November 1825

Egyptian troops besiege monasteries in Ilia

While in the prefecture of Ilia, the Egyptian forces of Ibrahim Pasha besieged and set fire to several local monasteries, such as those of Vlacherna and Agia Eleousa, where many non-combatants had taken refuge. Most of the women and children resisted, but did not manage to escape death or captivity.

Το βυζαντινό κάστρο του Δραγαμέστου, στον Αστακό Ξηρομέρον, αποτέλεσε έδρα του στρατοπέδου του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και του Γεώργιου Καραϊσκάκη, καθώς και του βρετανού R. Church, στα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος.

The Byzantine castle of Dragamestos, in Astakos of Xiromero, was the base of the camp of Petrompei Mavromichalis and Georgios Karaiskakis, as well as of the British R. Church, during the Greek Revolution.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

Η πτώση του Μεσολογγίου

Συλλογή Χαρακτικών Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

The fall of Messolonghi

Engravings' Collection of the National Historical Museum.

Η καταστροφή του Μεσολογγίου

Συλλογή Χαρακτικών Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

The destruction of Messolonghi

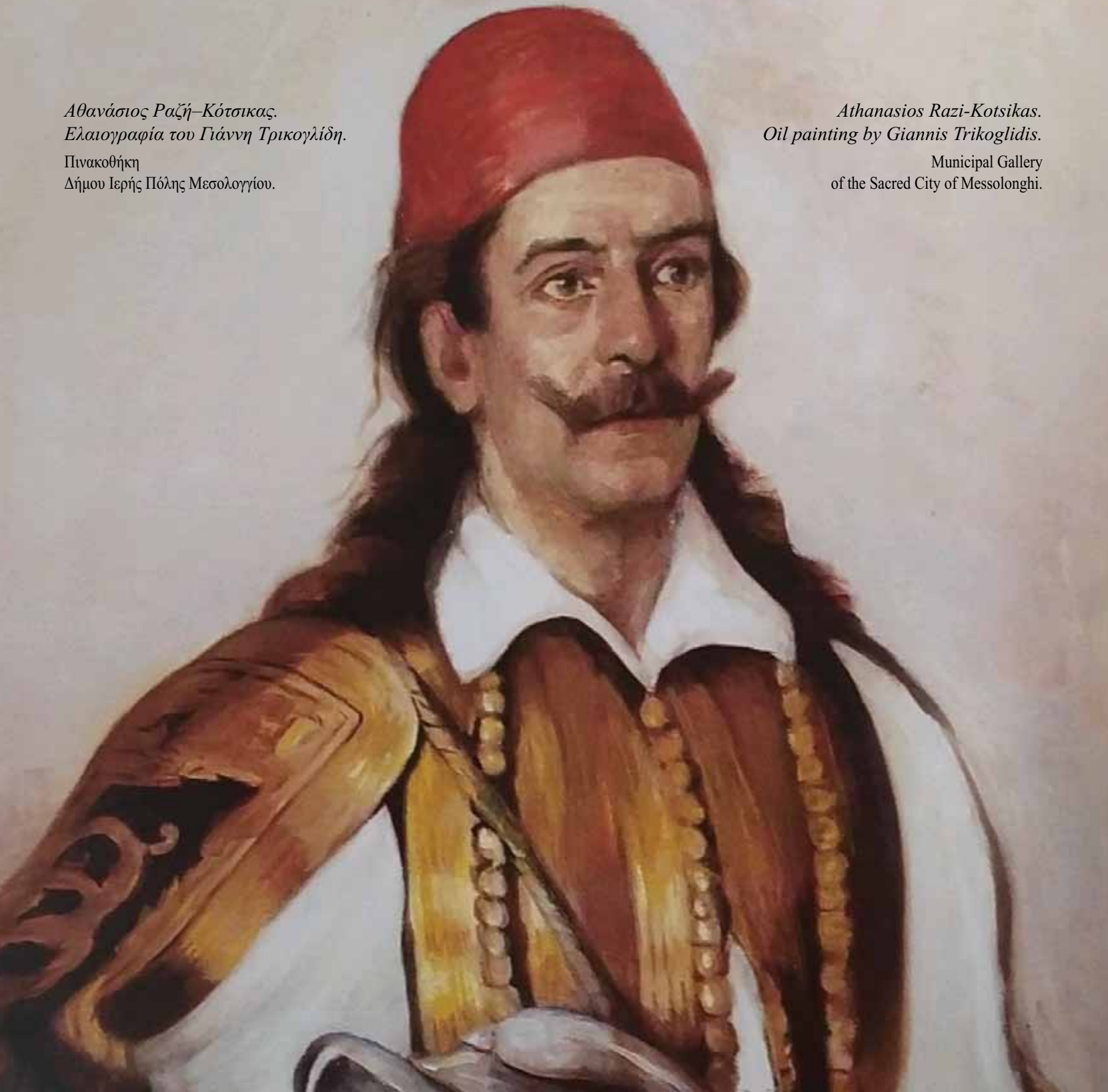
Engravings' Collection of the National Historical Museum.

*Αθανάσιος Ραζή-Κότσικας.
Ελαιογραφία του Γιάννη Τρικογλίδη.*

Πινακοθήκη
Δήμου Ιερής Πόλης Μεσολογγίου.

*Athanasios Razi-Kotsikas.
Oil painting by Giannis Trikolidis.*

Municipal Gallery
of the Sacred City of Messolonghi.

ριοχής, όπως η μονή Βλαχερνών και η μονή Αγίας Ελεούσας, στις οποίες είχε καταφύγει πλήθος αμάχων, για να προστατευθεί. Παρά την αντίσταση που προέβγαλαν στον εχθρό τα περισσότερα από τα γυναικόπαιδα δεν πρόλαβαν να διαφύγουν, με συνέπεια να βρουν τραγικό θάνατο ή να αιχμαλωτιστούν.

12/12/1825

Αιγυπτιακά στρατεύματα αποβιβάζονται στο Κρυονέρι

Η αναποτελεσματικότητα του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχή) να αλώσει το Μεσολόγγι ύστερα από αρκετούς μήνες πολιορκίας, οδήγησε την Υψηλή Πύλη να ζητήσει τη συνδρομή του Ιμπραήμ πασά για την επίτευξη της άλωσης. Ο Αιγύπτιος στρατηγός αποδέχθηκε τη σχετική πρόσκληση. Στις 12 Δεκεμβρίου αποβιβάστηκε στο Κρυονέρι Μεσολογγίου με περισσότερους από 8.000 στρατιώτες του τακτικού σώματος και άνω των 6.000 ατάκτων. Μετέφερε ακόμα σαράντα όλμους και αρκετά κανόνια με Γάλλους πολυβολητές. Η παρουσία του Ιμπραήμ πασά στο Μεσολόγγι καταδείκνυε και την τακτική που επρόκειτο αυτός να ακολουθήσει, σφοδρούς κανονιοβολισμούς και συνεχείς επιθέσεις. Συνεπώς οι πολιορκημένοι έπρεπε να οργανωθούν ανάλογα, για να μπόρουν να τον αντιμετωπίσουν.

26/12/1825

Ο Ιμπραήμ πασάς ενισχύει τους πολιορκητές στο Μεσολόγγι

Στα τέλη Δεκεμβρίου ο Ιμπραήμ πασάς κατέφτασε έξω από τα τείχη του Μεσολογγίου με πολυάριθμο στράτευμα, αποφασισμένος να καταλάβει την πόλη. Ύστερα από λογομαχία με τον Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχή) ανέλαβε μόνος του την ηγεσία της όλης στρατιωτικής επιχείρησης

12/12/1825

Egyptian troops land in Kryoneri

Mehmed Reshid Pasha's inability to capture Messolonghi after several months of siege led the Sublime Porte to seek the assistance of Ibrahim Pasha to achieve this. The Egyptian General accepted the invitation. On December 12, he landed in Kryoneri, Messolonghi, with a regular garrison of more than 8,000 soldiers, as well as irregular military forces of more than 6,000 men. He also carried forty mortars and several cannons with French operators. His personal presence in Messolonghi was a sign of the tactics he was planning to implement: heavy shelling and constant attacks. To be able to fight back, the besieged had to organise themselves accordingly.

26/12/1825

Ibrahim Pasha reinforces the besiegers in Messolonghi

In late December, Ibrahim Pasha arrived outside the walls of Messolonghi with a large army, determined to occupy the city. Following an argument with Mehmed Reshid Pasha (Kutahye), he took over the leadership of the entire military operation to capture Messolonghi. Thereafter, the Egyptian troops manned all the batteries. The Egyptian Commander proceeded to request the surrender of the besieged Greeks. When these requests

για την άλωση του Μεσολογγίου. Στη συνέχεια τα αιγυπτιακά στρατεύματα επάνδρωσαν όλα τα κανονιοστάσια. Επιπρόσθετα ο Αιγύπτιος στρατιωτικός προχώρησε σε προτάσεις παράδοσης προς τους πολιορκημένους Έλληνες. Όταν οι προτάσεις του αυτές απορρίφθηκαν, η πολιορκία κατέστη εντονότερη, ενώ συνεχίστηκε ο σφοδρός και συνεχής κανονιοβολισμός της πόλης.

16/2/1826

Σφοδρές επιθέσεις και συγκρούσεις στο Μεσολόγγι

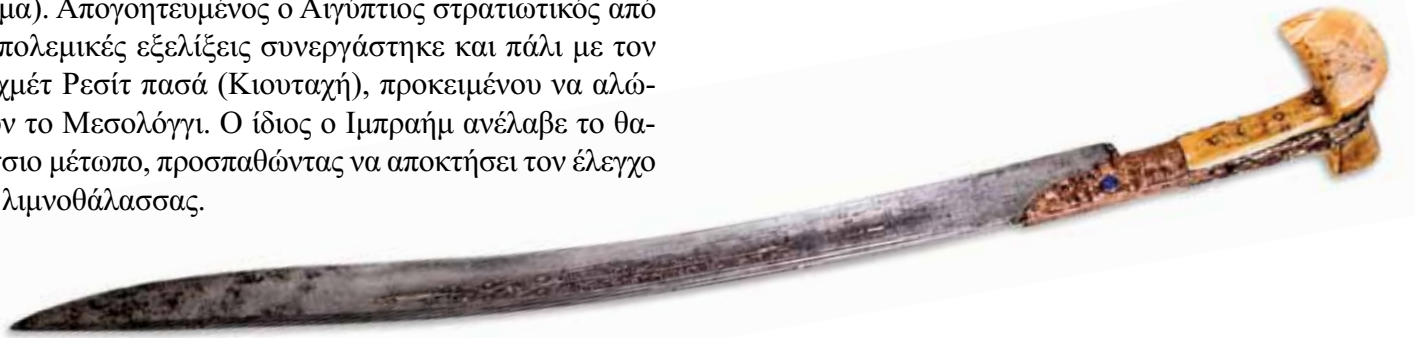
Από τον Φεβρουάριο του 1826 η κατάσταση κατέστη δυσκολότερη για τους πολιορκημένους Έλληνες εξαιτίας των συνεχών και σφοδρών επιθέσεων που εξαπέλυαν τα οθωμανικά στρατεύματα και των έντονων κανονιοβολισμών. Στα μέσα Φεβρουαρίου οι ελληνικές δυνάμεις εξόρμησαν αιφνιδιαστικά εκτός των τειχών της πόλης, πραγματοποιώντας σύντομη επίθεση πριν επιστρέψουν και πάλι εντός των πυλών, και σκότωσαν πλήθος εχθρών. Από την πλευρά των Ελλήνων οι απώλειες δεν ξεπέρασαν τους 7 νεκρούς και τους 11 τραυματίες. Σύντομα ο Ιμπραήμ πασάς πραγματοποίησε και νέα επίθεση, με σημαντικές όμως απώλειες σε ανθρώπινο δυναμικό (300 άτομα). Απογοητευμένος ο Αιγύπτιος στρατιωτικός από τις πολεμικές εξελίξεις συνεργάστηκε και πάλι με τον Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχή), προκειμένου να αλώσουν το Μεσολόγγι. Ο ίδιος ο Ιμπραήμ ανέλαβε το θαλάσσιο μέτωπο, προσπαθώντας να αποκτήσει τον έλεγχο της λιμνοθάλασσας.

were rejected, the siege intensified, with a fierce and continuous shelling of the city.

16/2/1826

Violent attacks and clashes in Messolonghi

From February 1826 onwards, the continuous and fierce attacks by the Ottoman troops and the heavy shelling made the siege unbearable. In mid-February, Greek forces stormed out of the city walls, launching a brief attack and killing scores of the enemy, before retreating behind the fortifications. On the Greek side, the casualties did not exceed 7 dead and 11 wounded men. Soon, Ibrahim Pasha carried out a new attack; his army suffered significant casualties (300 men). Driven by disappointment, the Egyptian once more sought the collaboration of Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) to conquer Messolonghi. Ibrahim himself took over the naval front, trying to gain control of the lagoon.

Γιαταγάνι με κοκκάλινη λαβή, ενυπόγραφο, με κείμενο από το κοράνι.

Yatagan (sword) with horn grip, signed, with text from the Qur'an..

26/2/1826

Οι Αιγύπτιοι κυριεύουν τα νησίδα Βασιλάδι,
Ντολμάς και Πόρος

Στα τέλη Φεβρουαρίου οι αιγυπτιακές δυνάμεις κατέλαβαν αρχικά το Βασιλάδι, νησίδιο στη δυτική λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου, το οποίο αποτελούσε προπύργιο για την πόλη. Στη κατάληψη του Βασιλαδίου σκοτώθηκε ο επικεφαλής της φρουράς Σπ. Πεταλούδης, ενώ κήκαν οι κανονιοφόρες πάσσαρες «Αράκυνθος» και «Αρσινόη». Οι λιγостоί επιζήσαντες υπερασπιστές του Βασιλαδίου κολυμπώντας κατέφυγαν στο Μεσολόγγι. Δύο ημέρες αργότερα κατελήφθησαν και τα νησίδα Ντολμάς και Πόρος. Κατά τη διάρκεια της κατάληψης των συγκεκριμένων νησιδίων σκοτώθηκαν 300 Έλληνες και ο στρατηγός Γρ. Λιακατάς. Η κατάληψη των εν λόγω νησιδίων είχε σαν αποτέλεσμα να γίνει ο κλοιός της πόλης ασφυκτικότερος και οι υπερασπιστές της πόλης του Μεσολογγίου να υποκύψουν από την έλλειψη τροφίμων.

1/3/1826

Συνθηκολόγηση του Ανατολικού (Αιτωλικού)
στον Ιμπραήμ πασά

Ύστερα από την κυρίευση των νησιδίων στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου ο Ιμπραήμ πασάς στράφηκε κατά του Ανατολικού (Αιτωλικού), καθώς αποτελούσε ένα από τα τελευταία ερείσματα της άμυνας του Μεσολογγίου. Οι κάτοικοι του Ανατολικού, έχοντας εξαντληθεί από τον πολύμηνο αποκλεισμό και απογοητευμένοι από τη μη ενίσχυσή τους με τρόφιμα και πολεμοφόδια από τον ελληνικό στόλο, αποφάσισαν να ζητήσουν από τον Ιμπραήμ πασά ανακωχή και παράδοση υπό όρους. Ο Αιγύπτιος αξιωματικός, με τη σύμφωνη γνώμη του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχή), αποδέχθηκε τους περισσό-

26/2/1826

The Egyptians occupy the islets of Vasiladi,
Dolmas, and Poros

In late February, the Egyptian forces occupied Vasiladi, an islet in the western part of the lagoon of Messolonghi, which had been a stronghold for the city. During the capture of Vasiladi, S. Petaloudis –the head of the guard– was killed, while the gunboats “Arakynthos” and “Arsinoe” were burned. The few surviving defenders of Vasiladi swam and took refuge in Messolonghi. Two days later, the islets of Dolmas and Poros were also captured. During these attacks, 300 Greeks, including General G. Liakatas, were killed. The occupation of these islands resulted in the tightening of the siege and the defenders of Messolonghi succumbing, due to the shortage of food.

1/3/1826

Capitulation of Anatolikon (Aetoliko)
to Ibrahim Pasha

Following the capture of the islets in the lagoon of Messolonghi, Ibrahim Pasha turned against Anatolikon (Aetoliko), as it was one of the last strongholds of Messolonghi’s defence. Exhausted by the months-long blockade and disappointed, as they had not received food and ammunition from the Greek fleet, the inhabitants of Anatolikon decided to ask Ibrahim for a truce and a conditional surrender. The Egyptian officer, with the consent of Mehmed Reshid Pasha (Kutahye), accepted most of the conditions, which consisted in respecting the life and honour of the surrendered, as well as in the possibility to leave free, with a small amount of their money (up to 100 groschen) and an attire.

τερους από τους όρους, οι οποίοι συνίσταντο στον σεβασμό της ζωής και της τιμής των παραδιδόμενων κατοίκων, καθώς και στη δυνατότητα να αποχωρήσουν ελεύθεροι, παίρνοντας μαζί τους μικρό μέρος της περιουσίας τους (έως 100 γρόσια) και μια ενδυμασία.

25/3/1826

Μάχη στην Κλείσοβα

Στα τέλη Μαρτίου ο Ρεσίτ πασάς (Κιουταχής) αρχικά και ο Ιμπραήμ στη συνέχεια επιχειρήσαν να καταλάβουν το νησίδιο Κλείσοβα —στην ανατολική λιμνοθάλασσα—, το οποίο υπερασπίζονταν 130 στρατιώτες, για να εμποδίσει περαιτέρω τον ανεφοδιασμό του Μεσολογγίου. Οι Έλληνες υπό την ηγεσία του Κ. Τζαβέλα υπερασπίστηκαν σθεναρά την Κλείσοβα, εμποδίζοντας την κατάληψή της. Κατά τη διάρκεια των έξι εφόδων που πραγματοποιήσαν οι εχθρικές δυνάμεις δεν κατάφεραν να αλώσουν το νησίδιο, αντίθετα είχαν τεράστιες απώλειες. Στην ολόκληρη μάχη τραυματίστηκε στο πόδι ο Κιουταχής, σκοτώθηκαν και τραυματίστηκαν περισσότεροι από 3.000 εχθροί —συμπεριλαμβανομένου του γαμπρού του Ιμπραήμ, Χουσεΐν πασά— έναντι μόνο 28 νεκρών Ελλήνων και 24 τραυματισμένων. Παρά την ηρωική αντίσταση των ελληνικών δυνάμεων, η νίκη στην Κλείσοβα δεν άλλαξε τελικά τις εξελίξεις για το πολιορκημένο Μεσολόγγι.

12/4/1826

Η αυτοθυσία του επισκόπου Ρωγών Ιωσήφ

Μία από τις ηγετικές μορφές των Ελλήνων στο πολιορκημένο Μεσολόγγι υπήρξε ο επίσκοπος Ρωγών Ιωσήφ. Όσο καιρό βρισκόταν ο Ιωσήφ στο Μεσολόγγι ενίσχυε και εμπύχωνε τους πολιορκημένους και τέλος θυσιάστηκε για την Επανάσταση. Κατά τη διάρκεια της Εξόδου σύγχυση επικράτησε στους Έλληνες με συνέπεια

25/3/1826

Battle of Klisova

To further block the transport of supplies to Messolonghi, in late March, initially Reshid Pasha (Kutahye) and then Ibrahim, attempted to occupy Klisova, an islet in the eastern part of the lagoon, defended by 130 soldiers. The Greeks, led by K. Tzavelas, put up fierce resistance and prevented its capture. The six raids carried out by the enemy forces to conquer the island were unsuccessful and they suffered multiple casualties. During the day-long battle, Kutahye was wounded in the leg, and more than 3,000 of the enemy's men were killed or wounded, including Hussein Pasha, Ibrahim's son-in-law; on the Greek side, only 28 men were killed and 24 wounded. Despite the heroism and resilience exhibited by the Greek forces in Klisova, this victory did not alter the course of events with regard to the siege of Messolonghi.

12/4/1826

The self-sacrifice of Joseph, Bishop of Rogi

One of the leading figures of resistance during the siege of Messolonghi was Joseph, Bishop of Rogi. While

κάποιοι εξ αυτών να επιστρέψουν και πάλι στην πόλη. Σε αυτούς συμπεριλαμβανόταν και ο Ρωγών, ο οποίος οχυρώθηκε στον Ανεμόμυλο, που βρισκόταν στο ομώνυμο νησίδιο πολύ κοντά στην νότια παραλία της πόλης. Επί διήμερο αντιστάθηκε στις επιθέσεις του εχθρού. Όταν πλέον οι εχθρικές δυνάμεις εισήλθαν στον Ανεμόμυλο, έβαλε φωτιά στην πυριτιδαποθήκη και ανατινάχθηκε μαζί με τους συμπολεμιστές του, προκειμένου να αποφύγει την αιχμαλωσία. Η έκρηξη προκάλεσε τον θάνατο και σε αρκετούς εχθρούς. Σύμφωνα με τη φημολογία ο Ιωσήφ δεν σκοτώθηκε από την έκρηξη, αλλά εντοπίστηκε ημιθανής και απαγχονίστηκε λίγο αργότερα.

5/5/1826

Μάχη στη θέση «Καστράκι» Αιγιάλειας

Την επόμενη της πυρπόλησης της Αγ. Λαύρας ο Ιμπραήμ πασάς κατέφτασε, χωρίς να συναντήσει αντίσταση, στα Κλουκινόχωρια Αιγιάλειας (Αγρίδι, Αγ. Βαρβάρα, Ζαρούχλα, Σόλο, Περιστέρα), τα οποία λεηλάτησε και πυρπόλησε. Οι οπλαρχηγοί Αν. Καλογριάς, Ν. Σολιώτης, Γκ. Πετμεζάς, για να αντιμετωπίσουν τις στρατιωτικές δυνάμεις του Ιμπραήμ, οχυρώθηκαν στη θέση «Καστράκι», έχοντας μαζί τους πλήθος άμαχου πληθυσμού. Ο εχθρός επιτέθηκε με σφοδρότητα στους οχυρωμένους Έλληνες και ύστερα από πολύωρη μάχη τους ανάγκασε να υποχωρήσουν, αφήνοντας στο πεδίο της μάχης περισσότερους από 300 νεκρούς στρατιώτες και στο έλεος των Οθωμανών τα ανυπεράσπιστα γυναικόπαιδα. Στη συνέχεια οι μουσουλμάνοι επέδειξαν απίστευτη βαρβαρότητα σε βάρος των αμάχων, εξωθώντας αρκετές γυναίκες στο να θυσιάσουν με τα μωρά τους από τα βράχια, για να μην αιχμαλωτιστούν.

Joseph was in Messolonghi, he reinforced and encouraged the besieged, and his final act was to sacrifice himself for the Revolution. During the Exodus, confusion prevailed among the Greeks, which resulted in some of them turning back to the city. Joseph was one of them; he decided to barricade himself at the Windmill, located on the islet of Anemomylos, very close to the south beach of the city. He resisted the attacks of the enemy for two days. When the enemy forces entered the Windmill, he set fire to the gunpowder magazine and blew himself up, along with his comrades, to avoid captivity. The blast also killed several enemy men. Rumour has it that Joseph was not killed in the blast, but was later found half-dead and hanged shortly after.

5/5/1826

Battle at Kastraki, Aegialia

The day after the Monastery of Agia Lavra had been burned down, Ibrahim Pasha arrived, without encountering any resistance, in the Kloukinochoria villages of Aegialia (Agridi, Agia Varvara, Zarouchla, Solo, Peristera), which he looted and set on fire. To face Ibrahim's military forces, chieftains A. Kalogrias, N. Soliotis, and G. Petmezas barricaded themselves at Kastraki, along with a large number of non-combatants. The enemy launched fierce attacks; following a long battle, the barricaded Greeks were forced to retreat, leaving more than 300 dead soldiers on the battlefield and numerous defenceless women and children at the mercy of the Ottoman troops. The Muslims exhibited unparalleled brutality against the non-combatants, which led to several women jumping off the rocks—with their babies in their arms—to avoid captivity.

«Ο Επίσκοπος Ιωσήφ Ρωγών κοινωνάει τους πολεμιστές».
Ελαιογραφία του Ντε Σεζέρ
σε αντίγραφο (1938) του Γιάννη Κασόλα.
Πινακοθήκη Δήμου Ιερής Πόλης Μεσολογγίου.

“Bishop Iosif Rogon offers communion to fighters”.
Oil painting by De Sezer
in a copy (1938) by Giannis Kasolas.
Municipal Gallery of the Sacred City of Messolonghi.

18, 19/9/1826

Μάχες στη Χόβολη Καλαβρύτων

Ο Ιμπραήμ πασάς ύστερα από την άλωση του Μεσολογγίου επέστρεψε στην Τριπολιτσά. Στα μέσα Σεπτεμβρίου κατευθύνθηκε με τις στρατιωτικές του δυνάμεις προς τα χωριά των Καλαβρύτων (μεταξύ Κατσάνας και Λειβαρτζίου) με σκοπό να εξαλείψει την όποια επαναστατική αντίσταση στην ορεινή Αχαΐα. Ορισμένοι από τους εχθρούς (250 περίπου Οθωμανοί ιππείς) εμφανίστηκαν στο χωριό Χόβολη. Τα ελληνικά στρατεύματα που βρίσκονταν εκεί κατόρθωσαν εύκολα να τους τρέψουν σε φυγή. Ωστόσο τις επόμενες ημέρες συγκεντρώθηκαν στην περιοχή και πρόσθετες εχθρικές δυνάμεις, λεηλατώντας τα χωριά της Κλειτορίας. Στην τετράωρη μάχη που διεξήχθη και πάλι στη Χόβολη ο εχθρός κατόρθωσε να νικήσει, αναγκάζοντας αυτή τη φορά τους Έλληνες ενόπλους να υποχωρήσουν.

30/9/1826

Μάχες στο Σοποτό Καλαβρύτων

Τον Σεπτέμβριο του 1826 ο Ιμπραήμ πασάς επιτέθηκε δύο φορές εναντίον του Σοποτού Καλαβρύτων (19 και 30.9.1826). Κατά τη διάρκεια της δεύτερης επίθεσης οι Οθωμανοί μάταια προσπάθησαν –με τρεις εφόδους– να εξαναγκάσουν τους Έλληνες που αγωνίζονταν στον Άγιο Αθανάσιο να εγκαταλείψουν τη θέση τους, ενώ αρκετοί από τους εχθρούς εισήλθαν στο Σοποτό. Μπροστά σε αυτές τις εξελίξεις οι ελληνικές δυνάμεις, υπό τη διοίκηση του Λεχουρίτη, αντεπιτέθηκαν και εξανάγκασαν τους αντιπάλους να αποχωρήσουν από το χωριό, χωρίς να πυρπολήσουν καμία οικία.

18, 19/9/1826

Battles in Chovoli, Kalavryta

Following the fall of Messolonghi, Ibrahim Pasha returned to Tripolitsa. In mid-September, he led his garrison to the villages of Kalavryta (between Katsana and Livartzi), in order to eliminate any remaining revolutionary activity in mountainous Achaëa. An enemy force (approximately 250 Ottoman cavalry) appeared in the village of Chovoli. The Greek troops that were stationed in the village easily repelled them and forced them to flee. However, in the following days, additional enemy forces gathered in the area, looting the villages of Klistoria. In the four-hour battle that ensued, once more in Chovoli, the enemy came out victorious, this time forcing the Greek armed forces to retreat.

30/9/1826

Battles in Sopoto, Kalavryta

In September 1826, Ibrahim Pasha attacked Sopoto in Kalavryta twice (on 19 and 30/9/1826). During the second attack, the Ottomans tried in vain –carrying out three raids– to force the Greeks fighting in Agios

Δεκέμβριος 1826

Διήμερη μάχη στη Λομποτινά Ναυπακτίας

Οι κάτοικοι των Κραββάρων επηρεασμένοι από τις επιτυχίες του Γ. Καραϊσκάκη στη Στ. Ελλάδα στράφηκαν – με 1.000 άνδρες υπό την ηγεσία των Δ. Μακρή, Κ. Καλύβα, Ξύδη και Δ. Καλλέργη — εναντίον των Οθωμανών της περιοχής τους, τους οποίους και απέκλεισαν στη Λομποτινά. Στις διήμερες μάχες που ακολούθησαν οι εχθροί παραδόθηκαν και οδηγήθηκαν ως αιχμάλωτοι από τον Δ. Καλλέργη στην έδρα της επαναστατικής κυβέρνησης, την Αίγινα.

24/6/1827

Εχθρικές δυνάμεις πολιορκούν ανεπιτυχώς τη μονή του Μ. Σπηλαίου

Στα μέσα Ιουνίου (1827) ο Ιμπραήμ πασάς κατέφτασε στην περιοχή των Καλαβρύτων με 13.000 Αιγύπτιους στρατιώτες και περίπου 2.000 «προσκυνημένους» Έλληνες και στρατοπέδευσε στη θέση «Σάλμαινα», πλησίον του χωριού Βυσωκά. Σκοπός των εχθρικών δυνάμεων ήταν η κατάληψη της μονής του Μεγάλου Σπηλαίου, στην οποία είχαν καταφύγει αρκετά γυναικόπαιδα. Ο Ιμπραήμ –με σχετικές επιστολές– ζήτησε την παράδοση των μοναχών, προσφέροντάς τους σημαντικά ανταλλάγματα. Οι πατέρες της μονής, όπως ήταν αναμενόμενο, αρνήθηκαν. Στις 24 Ιουνίου ο εχθρός εξαπέλυσε σφοδρή επίθεση εναντίον του μοναστηριακού συγκροτήματος. Ύστερα από αρκετές ώρες μάχης, και ενώ είχε πλέον νυχτώσει, οι αντίπαλοι αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν, αφού δεν είχαν καταφέρει να αλώσουν τη μονή, και να κατευθυνθούν προς την Τριπολιτσα.

Athanasios to leave their position, while several of them managed to enter Sopoto. Under these circumstances, the Greek forces, led by Lechouritis, counter-attacked and forced the opponents to leave the village, without setting fire to any house.

December 1826

Two-day battle in Lobotina, Nafpaktia

The inhabitants of Kravara, inspired by the successes of G. Karaiskakis in Central Greece, turned against the Ottomans in their region. The 1000 men, led by D. Makris, K. Kalyvas, Xydis, and D. Kallergis, confined the enemy in Lobotina. In the two days of fighting that followed, the Ottomans surrendered and were taken prisoner by D. Kallergis to Aegina, which was the seat of the revolutionary government at the time.

24/6/1827

Enemy forces unsuccessfully besiege the M. Spileo monastery

In mid-June (1827), Ibrahim Pasha arrived in the area of Kalavryta with 13,000 Egyptian soldiers and approximately 2,000 Greeks who had ‘pledged alliance’ to the Sultan, and set up camp at Salmena, near the village of Vysokas. The enemy’s mission was to capture the M. Spileo monastery, where several women and children had taken refuge. Ibrahim sent letters requesting the monks’ surrender, offering them significant rewards. As expected, however, they refused. On June 24, the enemy launched a fierce attack against the monastery. As it was getting dark and as the enemy forces had not managed to capture the monastery after several hours of fighting, they were forced to retreat and head towards Tripolitsa.

3/7/1827

Μάχη στον Άγιο Βλάσιο (Άνω Βλασία) Καλαβρύτων

Το καλοκαίρι του 1827 ο Θ. Κολοκοτρώνης προσπάθησε να επαναφέρει στην Επανάσταση «προσκυνημένα» (υποταγμένα) στους Οθωμανούς χωριά της Αχαΐας. Στην προσπάθεια αυτή συμμετείχαν 1.100 Λειβαρτζινοί με επικεφαλής τον Β. Πετιμεζά και Αργείοι με αρχηγό τον Δαγρέ. Τη συγκεκριμένη δράση προσπάθησε να σταματήσει ο Δελή Αχμέτ με 3.000 στρατιώτες, ο οποίος κινήθηκε προς το στρατόπεδο του Πετιμεζά στον Άγιο Βλάσι. Οι Έλληνες οχυρώθηκαν στο ομώνυμο χωριό και στην πλησιόχωρη μονή του Αγίου Νικολάου. Στις συμπλοκές που ακολούθησαν οι υπέρτερες αριθμητικά δυνάμεις των Οθωμανών και η φυγή αρκετών στρατιωτών του Β. Πετιμεζά εξανάγκασαν τους υπόλοιπους Έλληνες να υποχωρήσουν, παραχωρώντας την νίκη στον εχθρό.

17/7/1827

**Μάχη πλησίον της μονής Αγίου Ιωάννη Τσετσεβού
Αιγιαλείας**

Στη μονή του Αγίου Ιωάννη Τσετσεβού Αιγιαλείας οι αιγυπτιακές δυνάμεις του Ιμπραήμ πασά επιτέθηκαν σε ελληνικό στράτευμα που τελούσε υπό τη διοίκηση των Γ. Χελιώτη και Ι. Φειζόπουλου. Ο εχθρός ύστερα από ολόημερη μάχη, και αφού απώλεσε 350 στρατιώτες, έτρεψε τους επαναστάτες σε φυγή και κατέλαβε τη μονή Αγίου Ιωάννη Τσετσεβού, χωρίς ωστόσο να την καταστρέψει. Εντός της μονής είχαν συγκεντρωθεί για ασφάλεια κάτοικοι της περιοχής, οι οποίοι δεν είχαν δηλώσει υποταγή στον Ιμπραήμ και συνέχιζαν να στηρίζουν τον απελευθερωτικό Αγώνα. Σύμφωνα με τοπική παράδοση ο μοναχός της μονής Ανανίας Αντωνιάδης ζήτησε από τον Ιμπραήμ χάρη για τους αμάχους, η οποία και εδόθη.

3/7/1827

Battle of Agios Vlasios (Ano Vlasia) of Kalavryta

In the summer of 1827, T. Kolokotronis attempted to revive the Revolution in the villages of Achaia that had surrendered to the Ottomans. This effort included the participation of 1,100 men from Livartzi, led by V. Petimezas, and men from Argos, led by Dage. Deli Ahmed Bey, leading an army of 3,000 soldiers, headed towards the camp of Petimeza in Agios Vlasios, to stop this mission. The Greeks barricaded themselves in the village and in the nearby monastery of Agios Nikolaos. In the clashes that followed, the Ottoman forces were numerically superior, and several of V. Petimezas's soldiers fled; thus, the rest of the Greeks were forced to retreat, conceding victory to the enemy.

17/7/1827

**Battle near the monastery
of Agios Ioannis Tsetsevov in Aegialia**

The Egyptian forces of Ibrahim Pasha attacked a Greek troop, led by G. Cheliotis and I. Feizopoulos, at the monastery of Agios Ioannis Tsetsevov in Aegialia. Following an all-day battle, albeit having lost 350 soldiers, the enemy eventually drove the revolutionaries to flee and captured the monastery of Agios Ioannis Tsetsevov, without destroying it however. The residents of the area, who had not declared their submission to Ibrahim and continued to support the Liberation Struggle, had gathered inside the monastery to protect themselves. According to local tradition, Antoniadis, the priest of Anania Monastery, asked Ibrahim to pardon the non-combatants, and his request was granted.

26, 27/8/1827

Μάχες στο βουνό Καυκαριά (Καφικαριάς)
Αιγιαλείας

Οι επαναστατημένοι Έλληνες, όταν έγινε γνωστό ότι οθωμανικά στρατεύματα κατευθύνονταν προς τους Λαπαναγούς, κινήθηκαν προς εκεί και οχυρώθηκαν στο βουνό Καυκαριά. Οπλαρχηγοί των περίπου 2.000 οχυρωμένων Ελλήνων ήταν οι Δ. Κολιόπουλος (Πλαπούτας), Ν. Πετιμεζάς, Δ. Μελετόπουλος, Ι. Φειζόπουλος, Γ. Ροδόπουλος, Γ. Λύκος, Ι. Γιουρούκος, Γ. Νίκας (Παπανίκας), Χρ. Φωτομάρας, Π. Λαπαναγίτης. Η μάχη που ακολούθησε υπήρξε σκληρή και διήρκεσε δύο ημέρες. Οι εχθρικές δυνάμεις αποτελούνταν από τους 7.000 στρατιώτες του Δελή Αχμέτ, οι οποίοι διέθεταν βαρύ οπλισμό, και τους 500 «προσκυνημένους» Έλληνες του Δ. Νενέκου. Όσες φορές ο εχθρός επιτέθηκε κατά των Ελλήνων απέτυχε, με αρκετές κάθε φορά απώλειες όχι μόνο από τα βόλια, αλλά και από τις πέτρες που έριχναν από το βουνό οι Έλληνες. Η μάχη της Καυκαριάς υπήρξε η τελευταία μάχη των Ελλήνων στην Αιγιαλεία εναντίον των δυνάμεων του Ιμπραήμ.

17/11/1827

Απόβαση ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων
στο Δραγαμέστο (Αστακός)

Στα μέσα Νοεμβρίου (1827) στρατιωτικό σώμα αποτελούμενο από 1.600 άνδρες υπό την ηγεσία του Ιρλανδού στρατηγού R. Church (Ρ. Τσώρτς), ο οποίος επέβαινε στο ατμοκίνητο πλοίο «Καρτερία», κατέφθασε στο Δραγαμέστο (Αστακός) της επαρχίας Βονίτσης–Ξηρομέρου. Στο συγκεκριμένο σημείο ανέμενε τον Church ο Γ. Τσόγκας με 2.000 στρατιώτες, προκειμένου να ενωθεί με το υπόλοιπο στράτευμα, για να απελευθερώσουν

26, 27/8/1827

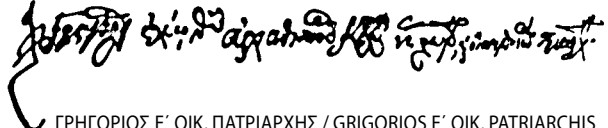
Battles on Mount Kafkaria (Kafikaria) in Aegialia

When the revolted Greeks heard that Ottoman troops were heading towards Lapanagi, they headed in that direction and barricaded themselves on Mount Kafkaria. The chieftains leading the approximately 2,000 barricaded Greeks were D. Koliopoulos (Plapoutas), N. Petimezas, D. Meletopoulos, I. Feizopoulos, G. Rodopoulos, G. Lykos, I. Giouroukos, G. Nikas (Papanikas), C. Fotomaras, and P. Lapanagitis. The battle that followed was fierce and lasted two days. The enemy forces consisted of Deli Ahmed's 7,000 heavily armed soldiers, as well as 500 Greeks, led by D. Nenekos, who had joined the enemy. All attacks launched on the Greeks by the enemy failed; each time, the attackers suffered several casualties from bullets, as well as from stones thrown by the Greeks, who were higher up on the mountain. The battle of Kafkaria was the last one fought by the Greeks in Aegialia against the forces of Ibrahim.

17/11/1827

Landing of Greek military forces
in Dragamestos (Astakos)

In mid–November (1827), a military corps consisting of 1,600 men under the command of Irish General R. Church, who was aboard the steamship *Karteria*, arrived in Dragamestos (Astakos), in the province of Vonitsa–Xiromero. G. Tsogas, leading 2,000 soldiers, was waiting there to join the rest of the garrison; their mission was

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ε' ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ / GRIGORIOS E' OIK. PATRIARCHIS

στη συνέχεια την ευρύτερη περιοχή από τις εχθρικές δυνάμεις. Τον Ιρλανδό στρατηγό είχαν ακολουθήσει στο Δραγαμέστο και οι οπλαρχηγοί Ι. Ράγκος, Δ. Ευμορφόπουλος, Γ. Φωκάς, Κ. Βλαχόπουλος, Ν. Πετιμεζάς, Β. Πασχάλης, Κ. Χορμόβας.

15/12/1827

Η οθωμανική φρουρά παραδίδει το Βασιλάδι στους Έλληνες

Ελληνικά πλοία υπό τον αξιωματικό του αγγλικού ναυτικού και φιλέλληνα Fr. Hastings (Φρ. Άστιγξ), ο οποίος κυβερνούσε το ατμοκίνητο πλοίο «Καρτερία», κανονιοβόλησαν το νησίδιο Βασιλάδι στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου. Στη συνέχεια ελληνικά στρατεύματα αποβιβάστηκαν εκεί και το κατέλαβαν, εξαναγκάζοντας την οθωμανική φρουρά να παραδοθεί. Σε μία από τις κανονιοφόρους που επιτέθηκαν στο Βασιλάδι κυβερνήτης ήταν ο Μεσολογγίτης Χρ. Μωραϊτάκης.

11/5/1828

Ναυτική επιχείρηση στο Ανατολικόν (Αιτωλικό)

Τον Μάιο του 1828 ο κυβερνήτης του ατμοκίνητου πλοίου «Καρτερία» Fr. Hastings (Φρ. Άστιγξ) επιχειρήσε ανεπιτυχώς να καταλάβει με στολίσκο το Ανατολικόν. Από τυχαία ανάφλεξη βάρκας με εκρηκτικά ο Άγγλος πλοίαρχος τραυματίστηκε, με συνέπεια να αναβληθεί η όλη στρατιωτική επιχείρηση και να εξαναγκαστούν οι ελληνικές δυνάμεις να υποχωρήσουν. Λίγες ημέρες αργότερα (20.5.1828) ο Hastings απεβίωσε εξαιτίας των τραυμάτων του στο λοιμοκαθαρτήριο της Ζακύνθου σε ηλικία 34 ετών. Η ταφή του έγινε με τη δέουσα μεγαλοπρέπεια στον Πόρο, παρουσία του Ι. Καποδίστρια.

to liberate the wider area from the enemy forces. Chieftains I. Ragos, D. Evmorfopoulos, G. Fokas, K. Vlachopoulos, N. Petimezas, V. Paschalis, and K. Chormovas had also arrived in Dramagestos to join Church's troops

15/12/1827

The Ottoman guard surrenders Vasiladi to the Greeks

Greek ships under the command of the English Admiral and philhellene F. Hastings, who commanded the steamship *Karteria*, shelled the islet of Vasiladi in the lagoon of Messolonghi. The Greek troops then landed on the islet and occupied it, forcing the Ottoman guard to surrender. One of the gunboats participating in the capture of Vasiladi was commanded by C. Moraitakis of Messolonghi.

11/5/1828

Naval operation in Anatolikon (Aetoliko)

In May 1828, F. Hastings, commanding the steamship *Karteria* and leading a flotilla, attempted to capture Anatolikon. The English Admiral was injured by the accidental ignition of a boat carrying explosives; as a consequence, the entire military operation was postponed and the Greek forces were forced to retreat. A few days later (20/5/1828), Hastings succumbed to his injuries at the hospital of Zakynthos, at the age of 34. His burial with due honours took place in Poros, in the presence of I. Kapodistrias.

16/9/1828

Οθωμανοί επιτίθενται σε Έλληνες ενόπλους
πλησίον της Λομποτινάς

Οθωμανοί της Λομποτινάς (Άνω Χώρα Ναυπακτίας) επιτέθηκαν εναντίον ελληνικών δυνάμεων, που τελούσαν υπό τη διοίκηση των Ε. Μακρυγιάννη και Ι. Φαρμάκη, στη θέση «Μυρμηγκάρι». Η όλη επιχείρηση απέτυχε με αποτέλεσμα να τραπούν οι εχθρικές δυνάμεις σε φυγή, αφήνοντας στο πολεμικό πεδίο 50 περίπου νεκρούς και αρκετούς τραυματίες.

18/10/1828

Παράδοση των κάστρων Πάτρας και Ρίου
στο γαλλικό εκστρατευτικό σώμα

Στα μέσα Οκτωβρίου τα κάστρα της Πάτρας και του Ρίου παραδόθηκαν από τον Χατζή Αβδουλάμπεη στο γαλλικό εκστρατευτικό σώμα των στρατηγών Ν. Maison (Ν. Μαιζόν), Τ. Sebastiani (Σεμπαστιάνι) και G. Schneider (Σνάιντερ). Η συγκεκριμένη ενέργεια σηματοδότησε την έναρξη της εκκένωσης της Πελοποννήσου από τα οθωμανοαιγυπτιακά στρατεύματα. Το πρακτικό της παράδοσης είχε υπογραφεί μεταξύ των δύο πλευρών κάποιες ημέρες προτού (7.10.1828). Ωστόσο λίγο μετά την υπογραφή οι υπερασπιστές του κάστρου του Ρίου αρνήθηκαν να παραδοθούν, απέρριψαν τη συνθήκη και συνέχισαν να αμύνονται. Τότε ξεκίνησε ολιγοήμερη αλλά στενή πολιορκία του κάστρου, η οποία και ανάγκασε τελικά τους Οθωμανούς να το παραδώσουν.

16/9/1828

Ottomans attack Greek forces near Lobotina

Ottomans of Lobotina (Ano Chora of Nafpaktia) attacked the Greek forces led by E. Makrygiannis and I. Farmakis, at Myrmigari. The entire operation failed; the enemy forces were forced to flee, leaving approximately 50 dead and several wounded on the battlefield.

18/10/1828

Surrender of the castles of Patras and Rio
to the French expeditionary force

In mid-October, the castles of Patras and Rio were handed over by Hadji Abdullah Bey to the French expeditionary force led by Generals N. Maison, T. Sebastiani, and G. Schneider. This action marked the beginning of the Ottoman–Egyptian troops’ evacuation from the Peloponnese. The surrender agreement had been signed by both sides a few days earlier (7/10/1828). Nonetheless, shortly after the signing, the defenders of Rio Castle refused to surrender, rejected the treaty, and continued to defend themselves. Then, a short but tight siege of the castle began, which eventually forced the Ottomans to surrender.

22/10/1828

Απελευθέρωση των Κραβάρων

Οι Οθωμανοί της Λομποτινάς (Ανω Χώρα Ναυπακτίας) με αρχηγούς τους Καφτά Αγά και Αχμέτ Πρεβίστα προσπάθησαν να σπάσουν τον ασφυκτικό κλοιό των ελληνικών στρατευμάτων και να καταφύγουν στη Ναύπακτο. Κατά τη διάρκεια της πορείας τους –ανάμεσα στη Λομποτινά και την Ανδρίβιστα– δέχθηκαν επίθεση από τις στρατιωτικές δυνάμεις των Μακρυγιάννη (Κραβαρίτη), Ε. Ιωάννου, Φ. Κορκολιού, Καλαντζογιάννηδων, Κ. Τζαβέλλα και Χρ. Φωτομάρα. Από τα 800 περίπου άτομα μόνο τα 150 μπόρεσαν να φτάσουν στον προορισμό τους. Άλλοι ογδόντα Οθωμανοί αιχμαλωτίστηκαν, ανάμεσά τους και ο Δερβέν αγάς των Κραβάρων Αχμέτ Πρεβίστα.

15/12/1828

Ανακατάληψη της Βόνιτσας από του Έλληνες

Ύστερα από σημαντικές στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Δυτική Ελλάδα ο αρχηγός των ελληνικών δυνάμεων Ιρλανδός στρατηγός και φιλέλληνας R. Church (Ρ. Τσώρτς) κατέλαβε –με τη σύμπραξη ελληνικού στολίσκου υπό τη διοίκηση του Α. Τενεκέ– τη Βόνιτσα και ανάγκασε τους Οθωμανούς να περιοριστούν στο φρούριό της. Καθοριστικός παράγοντας για την κυρίευση της πόλης αυτής αποτέλεσε ο θάνατος του διοικητή της Τσαούς αγά Κισεράτη. Στην όλη στρατιωτική επιχείρηση σημαντική υπήρξε η συμβολή των οπλαρχηγών Δ. Ζέρβα, Γ. Γρίβα, Ι. Βαρνακιώτη, Γ. Τσόγκα, Αλ. Βλαχόπουλου και Δ. Τσέλιου (Δημοτσέλιου). Στις 5 Μαρτίου, έπειτα από πολύμηνο αποκλεισμό και αφού είχε χαθεί κάθε ελπίδα ανεφοδιασμού, η οθωμανική φρουρά της Βόνιτσας αναγκάστηκε να ζητήσει συνθηκολόγηση με τον όρο να μεταφερθεί με ασφάλεια στην Πρέβεζα.

22/10/1828

Liberation of Kravara

The Ottomans of Lobotina (Ano Chora of Nafpaktia) led by Kafta Aga and Ahmet Nprevista tried to break the Greeks' tight siege and take refuge in Nafpaktos. During their march –between Lobotina and Andrivista– they were attacked by the military forces of Makrygiannis (Kravaritis), E. Ioannou, F. Korkolios, Kalantzogiannis, K. Tzavellas, and C. Fotomaras. Out of approximately 800 men, only 150 were able to reach their destination. Eighty other Ottomans were taken prisoner, including Ahmet Nprevista, Derven aga of Kravara.

15/12/1828

Re-capture of Vonitsa by the Greeks

Following major military operations in Western Greece, Irish General and philhellene R. Church, now commander of the Greek forces, together with a Greek flotilla commanded by A. Tenekes, occupied Vonitsa and forced the Ottomans to confine themselves in its fortress. The decisive factor for the capture of this city was the death of Aga Kiserati, the Ottoman company commander. The contribution of chieftains D. Zervas, G. Grivas, I. Varnakiotis, G. Tsogas, A. Vlachopoulos and D. Tselios (Dimotselios) was crucial to this military operation. On March 5, after a month-long blockade, and having lost all hope of receiving reinforcements, the Ottoman guard of Vonitsa was forced to seek capitulation, on the condition that it be allowed to transit safely to Preveza.

Το βυζαντινό κάστρο της Βόνιτσας ήταν σε συνεχή χρήση έως την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης. Αποτελούσε σημαντική βάση των δυνάμεων του Αλή Πασά στις αρχές του 19ου αιώνα, ενώ παρέμεινε στα χέρια των Οθωμανών μέχρι τις 5-6 Μαρτίου 1829, όταν οι ελληνικές δυνάμεις με πολιορκία κατάφεραν να το κυριεύσουν.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος.

The Byzantine castle of Vonitsa was constantly used until the Greek Revolution. It was an important base for Ali Pasha's forces in the early 19th century, while it remained in the hands of the Ottomans until 5-6 March 1829, when the Greeks siege managed to occupy it following a siege.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

13/3/1829

Η ελληνική σημαία κυματίζει
στο φρούριο του Αντιρρίου

Το φρούριο του Αντιρρίου παραδόθηκε από τον Οθωμανό διοικητή του Αβδή Αγά ή Άβταγα Μοχαφόζη στους αρχηγούς των ελληνικών δυνάμεων Αυγ. Καποδίστρια, Κ. Τζαβέλλα, Χατζή Χρήστο, Α. Μιαούλη και Γ. Στράτο, οι οποίοι την προηγούμενη ημέρα το είχαν πολιορκήσει από ξηρά και θάλασσα. Οι 100 περίπου Οθωμανοί στρατιώτες της φρουράς του Αντιρρίου, συνθηκολόγησαν ύστερα από μία εικονική πολιορκία, προκειμένου να αποφύγουν την οργή και την τιμωρία του Σουλτάνου. Οι κυριότεροι όροι της παράδοσης ήταν να μεταφερθούν οι Οθωμανοί με ασφάλεια στην Αυλώνα με καράβια, να τους καταβληθεί η αξία των ζώων που θα άφηναν στους Έλληνες και να τους χορηγηθεί τροφή για 10 ημέρες.

20/3/1829

Κατάληψη του Μενιδίου Αιτωλοακαρνανίας

Ύστερα από την παράδοση του φρουρίου της Βόνιτσας στους Έλληνες, επόμενος στόχος των ελληνικών δυνάμεων ήταν η κατάληψη των στενών του Μακρυνόρους. Προκειμένου να επιτευχθεί το όλο στρατιωτικό εγχείρημα, μεταφέρθηκαν με πλοία 700 περίπου άνδρες από το Λουτράκι της Ακαρνανίας σε διάφορα σημεία των στενών του Μακρυνόρους, και κυρίως στο Μενίδι (13.3.1829). Σε σύντομο χρονικό διάστημα το φρούριο του Μενιδίου, το οποίο υπεράσπιζαν 300 Οθωμανοί στρατιώτες, καταλήφθηκε από τις δυνάμεις του R. Church (Ρ. Τσώρτς). Το γεγονός αυτό είχε καθοριστική σημασία, γιατί ανάγκασε τους 1.300 περίπου στρατιώτες, με διοικητή τον Γιουσούφ αγά Λιάπη, που είχαν οπισθοχωρήσει στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία), να παραδοθούν.

13/3/1829

The Greek flag flies in the fortress of Antirrio

The fortress of Antirrio was surrendered by Ottoman commander Avtaga Muhafozi to the leaders of the Greek forces A. Kapodistrias, K. Tzavellas, Hatzi Christos, A. Miaoulis, and G. Stratos, who, on the previous day, had led their troops in besieging the city by land and sea. The approximately 100 Ottoman soldiers of the guard of Antirrio surrendered after a pretence siege that was carried out to avoid the Sultan's rage and punishment. The main conditions of the surrender were that the Ottomans would safely be transported to Avlona by boat, that they would be reimbursed for the animals they would leave behind, and that they would be offered a 10-day supply of food.

20/3/1829

Capture of Menidi, Aetoloakarnania

Following the surrender of the fortress of Vonitsa to the Greeks, the latter proceeded to their next goal: the occupation of the narrows of Makrynos. To carry out this military operation, approximately 700 men were transported by boat from Loutraki of Acarnania to Makrynos, mainly via Menidi (13/3/1829). The fortress of Menidi, defended by 300 Ottoman soldiers, was soon occupied by the forces under R. Church's command. This event was decisive, as it led to the surrender of approximately 1,300 soldiers, commanded by Yusuf aga Liapis, who had retreated to Karvasaras (Amfilochia).

Το βυζαντινό Κάστρο Ναυπάκτου με συνεχή χρήση έως την οθωμανική περίοδο, λόγω της στρατηγικής, οχυρής του θέσης υπήρξε από την αυγή της Επανάστασης στόχος των επαναστατημένων Ελλήνων. Πολιορκήθηκε στις 25 Μαΐου 1821, ενώ στις 10 Ιουνίου επιχειρήθηκε η πυρπόληση του οθωμανικού στόλου στο λιμάνι της Ναυπάκτου. Τελικά απελευθερώθηκε μετά από πολιορκία στις 11 Απριλίου 1829.

© Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος,

Due to its strategic fortified position, the Byzantine Castle of Nafpaktos, which had been in continuous use up to the Ottoman period, had been a target of the Greek revolutionaries since the dawn of the Revolution. It was besieged on 25 May 1821, while on 10 June an attempt was made to set fire to the ottoman fleet in the port of Nafpaktos. It was finally freed after a siege on 11 April 1829.

© Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada.

18/4/1829

Παράδοση της οθωμανικής φρουράς
της Ναυπάκτου

Ύστερα από την παράδοση του Αντιρρίου στους Έλληνες, τα ελληνικά στρατεύματα στράφηκαν προς τη Ναύπακτο, όπου ξεκίνησαν μακρά και στενή πολιορκία της από ξηρά και θάλασσα, υπό τη διοίκηση των Αυγ. Καποδίστρια και Α. Μιαούλη. Η πολιορκία απέφερε σύντομα θετικά αποτελέσματα, αφού η οθωμανική φρουρά του κάστρου της Ναυπάκτου –δυναμικότητας 5.000 ανδρών, υπό τον Κιόρ Ιμπραήμ πασά– συνθηκολόγησε λόγω αδυναμίας ανεφοδιασμού και παραδόθηκε στον Αυγ. Καποδίστρια. Ο εχθρός από τις 21 και έως τις 23 Απριλίου εγκατέλειψε τη Ναύπακτο με ελληνικά πλοία και απέπλευσε για την Πρέβεζα. Μετά την παράδοση της πόλης ο Αυγ. Καποδίστριας κινήθηκε προς το Μεσολόγγι, με σκοπό να το απελευθερώσει.

2/5/1829

Παράδοση της οθωμανικής φρουράς
του Μεσολογγίου

Ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις περίπου 4.000 ανδρών υπό τον Αυγ. Καποδίστρια πολιορκήσαν τις πόλεις του Μεσολογγίου και του Ανατολικού (Αιτωλικού), εξαναγκάζοντας τις εχθρικές δυνάμεις που βρίσκονταν σε αυτές να παραδοθούν. Ο εχθρός είχε περιέλθει σε δεινή θέση εξαιτίας της κατάληψης του Μακρυνόρους από τον R. Church (Ρ. Τσώρτς) και της αδυναμίας ανεφοδιασμού του. Η συνθήκη παράδοσης υπογράφηκε στις 2 Μαΐου, ενώ Έλληνες στρατιώτες —ανάμεσά τους και πολλοί διασωθέντες Μεσολογγίτες— και κάτοικοι εισήλθαν στην πόλη λίγες ημέρες αργότερα (6.5.1829). Ύστερα από την παράδοσή τους οι Οθωμανοί του Μεσολογγίου

18/4/1829

Surrender of the Ottoman guard of Nafpaktos

Following the surrender of Antirrio to the Greeks, the Greek garrison headed towards Nafpaktos, where they began a long and tight siege, by both land and sea, under the command of A. Kapodistrias and A. Miaoulis. The siege soon yielded positive results; the Ottoman guard at Nafpaktos castle —5,000 men, led by Kior Ibrahim Pasha— ran out of supplies and was forced to capitulate and surrender to A. Kapodistrias. From April 21 to April 23, the enemy left Nafpaktos on Greek ships and sailed to Preveza. Following the surrender of Nafpaktos, A. Kapodistrias headed towards Messolonghi, to liberate it.

2/5/1829

Surrender of the Ottoman guard of Messolonghi

A Greek garrison of approximately 4,000 men, led by A. Kapodistrias, besieged the cities of Messolonghi and Anatolikon (Aetoliko), forcing the enemy to surrender. The enemy was in dire straits as the occupation of Makrynoros by R. Church, had cut off its access to supplies. The treaty of surrender was signed on May 2, while the Greek soldiers—including men of Messolonghi who had survived the sieges—and residents entered the city a few days later (6/5/1829). Following their surrender, the Ottomans of Messolonghi were transported to Preveza, taking Varnakiotis hostage for the event they were attacked by the Greeks. On May 8, R. Church also entered Messolonghi; there, he visited the house where Lord Byron had died. The news of the Greek flag flying in Messolonghi brought great enthusiasm throughout Greece, and abroad, as the city had become a symbol of heroism and self-sacrifice.

μεταφέρθηκαν στην Πρέβεζα, έχοντας ως όμηρο τον Βαρνακιώτη μήπως τυχόν και δεχθούν κάποια ελληνική επίθεση. Στις 8 Μαΐου εισήλθε στο Μεσολόγγι και ο R. Church (Ρ. Τσώρτς), ο οποίος επισκέφθηκε την οικία όπου απεβίωσε ο λόρδος Byron (Βύρων). Η είδηση ότι κυμάτιζε πλέον στο Μεσολόγγι και πάλι η ελληνική σημαία προκάλεσε ενθουσιασμό στον ελλαδικό χώρο, αλλά και το εξωτερικό, καθώς η πόλη αποτελούσε σύμβολο ηρωισμού και αυτοθυσίας.

ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣ / RICHARD CHURCH

Ο φίλος του Νόμου. Εφημερίδα 4/12/1825
Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν. / Μουσείο Τύπου.

O filios tou Nomou. Newspaper 4/12/1825
E.S.I.E.P.I.N. / Press Museum.

Χρονολόγιο των σημαντικότερων επαναστατικών γεγονότων εθνικού και περιφερειακού ενδιαφέροντος (1821–1830)

Ημερομηνία^[1] Γεγονότα

1821

Ιανουάριος 1821

- 5 Μετάβαση του Χουρσίτ Μεχμέτ πασά (Mora–vali–si) από την Πελοπόννησο στα Ιωάννινα
- 6 Επιστροφή του Θ. Κολοκοτρώνη στον Μοριά από τα Επτάνησα
- 26–30 *Σύσκεψη Βοστίτσας*: Συνέλευση Πελοποννήσιων αρχιερέων και κοινοτικών αρχόντων για την έναρξη της Επανάστασης

Φεβρουάριος 1821

- Οι συμμετέχοντες στη *Σύσκεψη της Βοστίτσας* προσκαλούνται από τις οθωμανικές αρχές στην Τριπολιτσά
- 22 Ο Αλ. Υψηλάντης διαβαίνει τον ποταμό Προύθο και εισέρχεται στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες (Μολδοβλαχία)
- 24 Έναρξη της Επανάστασης στη Μολδοβλαχία

Μάρτιος 1821

- 3 Ο Αλ. Υψηλάντης συγκροτεί τον Ιερό Λόχο στη Φωξάνη Μολδοβλαχίας
- 5 Ο Δ. Μακρής επιτίθεται σε οθωμανική χρηματοποστολή στη θέση «Σκάλα» πλησίον της Ναυπάκτου
- 10–17 Συσκέψεις στη μονή Αγίας Λαύρας υπό τον Π. Πατρών Γερμανό για την έναρξη της Επανάστασης
- 14 Ο Ν. Χριστοδούλου ή Σολιώτης επιτίθεται στις Πόρτες Νωνάκριδος εναντίον Οθωμανών
- 16 Έλληνες επιτίθενται εναντίον Οθωμανών και του Έλληνα Ν. Ταμπακόπουλου στη θέση Χελωνοσπηλιά Κλειτορίας
- 17 Κατάληψη Βουκουρεστίου από τον Αλ. Υψηλάντη
- 17 Δοξολογία στη μονή Αγίας Λαύρας υπό τον Π. Πατρών Γερμανό για την αίσια έκβαση του Αγώνα
- 17 Έλληνες αγωνιστές υπό τον Σ. Χαραλάμπη και τους Πετμεζαίους πολιορκούν τους Οθωμανούς στα Καλάβρυτα
- 17 Μανιάτες αποφασίζουν «να λάβωσι τα όπλα κατά των Τούρκων» στην Αρεόπολη της Λακωνίας
- 21 Πολιορκία των Καλαβρύτων από τους επαναστατημένους Έλληνες

[1] Η χρονολόγηση των γεγονότων —στο παρόν λεύκωμα— γίνεται με βάση το παλαιό ημερολόγιο, το οποίο —για τον 19ο αιώνα— προηγείται από το νέο κατά 12 ημέρες.

Timeline of Major Revolutionary Events of National and Regional Interest (1821–1830)

Date^[1] Events

1821

January 1821

- 5 Hurshid Ahmed Pasha (*Mora-vali-si*) heads from the Peloponnese to Ioannina
- 6 T. Kolokotronis returns from the Ionian Islands to Morias
- 26–30 *Vostitsa Assembly*: Assembly of Peloponnesian senior clergymen and community leaders to discuss the start of the Revolution

February 1821

- The *Vostitsa Assembly* participants are invited to Tripolitsa by the Ottoman authorities
- 22 A. Ypsilantis crosses the Prut river and enters the Danubian Principalities (Moldo–Wallachia)
- 24 Start of the Revolution in Moldo–Wallachia

March 1821

- 3 A. Ypsilantis establishes the Sacred Batallion in Foxani, Moldo–Wallachia
- 5 D. Makris attacks an Ottoman money transfer mission at Skala near Nafpaktos
- 10–17 Meetings held at Agia Lavra monastery under the chairmanship of Germanos III of Old Patras, discussing the start of the Revolution
- 14 N. Christodoulou, or Soliotis, attacks Ottomans at Portes of Nonakrida
- 16 Greeks attack Ottomans and N. Tampakopoulos, a Greek, at Chelonospilia, Klitoria
- 17 Bucharest is captured by A. Ypsilantis
- 17 Germanos III of Old Patras delivers a blessing for the Struggle at the Agia Lavra monastery
- 17 Greek militants under S. Charalampis and the Petmezas family besiege the Ottomans at Kalavryta
- 17 Revolutionaries from Mani decide “to take up arms against the Turks” in Areopolis, Lakonia
- 21 Revolutionary Greeks besiege Kalavryta

[1] In this album, the timeline of events follows the old calendar, which —with regard to the 19th century— is 12 days behind the new calendar.

- 21 Έναρξη της Επανάστασης στην Πάτρα
- 22 Ο Α. Λόντος υψώνει επαναστατική σημαία στο Αίγιο και κατευθύνεται προς την Πάτρα
- 23 Μεσσήνιοι και Μανιάτες καταλαμβάνουν την Καλαμάτα
- 23 Αποστολή προκήρυξη της *Μεσσηνιακής Γερουσίας* «προς τας ευρωπαϊκάς αυλάς»
- 23 Κήρυξη της Επανάστασης στη Βοστίτσα (Αίγιο) από τον Α. Λόντο
- 25 Ο Π. Πατρών Γερμανός ευλογεί την Επανάσταση πλησίον του ναού Αγ. Γεωργίου Πατρών (νυν πλατεία Αγ. Γεωργίου) και ορκίζει τοπικούς οπλαρχηγούς
- 25 Συγκρότηση *Αχαϊκού Διευθυντηρίου* (Πάτρα)
- 25 Συγκρότηση *Μεσσηνιακής Γερουσίας* (Καλαμάτα)
- 26 Ο Γ. Σισίνης κηρύσσει την Επανάσταση στην περιοχή της Γαστούνης και πολιορκεί το Χλεμούτσι
- 26 Ο Χ. Βιλαέτης ξεκινά τον απελευθερωτικό Αγώνα στον Πύργο Ηλείας
- 26 Έναρξη της Επανάστασης στις Σπέτσες από τους Γ. Πάνου και Π. Μπόταση
- 27 Ο Δ. Ξηρός ή Πανουργιάς κηρύσσει την Επανάσταση στα Σάλωνα (Αμφισσα)
- 27 Μάχη στα στενά του Αγίου Αθανασίου πλησίον της Καρύταινας
- 27–31 Επέκταση της Επανάστασης σε Πελοπόννησο και ανατολική Στ. Ελλάδα (Μυστράς, Άργος, Ναύπλιο, Μονεμβασιά, Λειβαδιά, Λιδωρίκι, Αταλάντη)
- 31 Σφαγές χριστιανών στη Σμύρνη

Απρίλιος 1821

- 3 Ο Σουλτάνος μαθαίνει για την Επανάσταση στη Πελοπόννησο
- 3 Μάχη στον Πύργο Ηλείας μεταξύ Λαλαίων Τουρκαλβανών και Ηλείων αγωνιστών
- 3 Άφιξη οθωμανικών δυνάμεων στην Πάτρα υπό τη ηγεσία Γιουσούφ πασά
- 4–5 Οθωμανικές ωμότητες σε βάρος χριστιανικών πληθυσμών στην Κωνσταντινούπολη
- 8 Ο Ι. Δυοβουνιώτης επαναστατεί στο Ζητούνι (Λαμία)
- 10 Απαγχονισμός του Πατριάρχη Γρηγόριου Ε΄ στην Πόλη
- 10, 12 Επαναστατικές κινητοποιήσεις σε Ψαρά και Σπέτσες
- 14 Μάχη στο Λεβίδι Αρκαδίας
- 15 Ο Αντώνης Οικονόμου κηρύσσει την Επανάσταση στην Ύδρα
- 15 Τα στρατεύματα του Μουσταφάμπεη ληηλατούν τη Βοστίτσα (Αίγιο)
- 15 Μάχη της Βόβοδας (Μαυρίκι Αιγιαλείας)
- 16 Μάχη της Αγουλινίτσας
- 17 Φυλάκιση στην Τριπολιτσά Πελοποννήσιων κοινοτικών αρχόντων και αρχιερέων
- 17 Κήρυξη της Επανάστασης στο Βαθύ της Σάμου
- 18 Μάχη του Πατρατζικίου (Υπάτη)
- 22 Μάχη της Αλαμάνας και σύλληψη του Αθ. Διάκου
- 24 Θανάτωση του Αθανάσιου Διάκου
- 24 Επίθεση Λαλαίων Τούρκων στην Αγουλινίτσα Ηλείας
- 25 Έναρξη της πολιορκίας της Ακρόπολης από τους επαναστατημένους Έλληνες
- 25 Ο Μ. Βασιλείου κυριεύει την Αθήνα
- 26 Ο Λ. Λογοθέτης επεκτείνει την Επανάσταση σε ολόκληρη τη Σάμο
- Έναρξη της Επανάστασης σε Κάρπαθο, Χάλκη, Τήλο, Νίσυρο, Λέρο, Αστυπάλαια, Κάλυμνο

- 21 Start of the Revolution in Patras
- 22 A. Londos raises the flag of the revolution in Aegio and heads towards Patras
- 23 Fighters from Messini and Mani capture Kalamata
- 23 The *Messinian Senate* sends a proclamation “to the European courts”
- 23 A. Londos declares the Revolution in Vostitsa (Aegio)
- 25 Germanos III of Old Patras gives a blessing for the Revolution near Agios Georgios church in Patras (now Ag. Georgiou Square) and local chieftains take their oaths
- 25 The *Achaean Directorate* (Patras) is established
- 25 The *Messinian Senate* (Kalamata) is established
- 26 G. Sisinis declares the Revolution in the region of Gastouni and attacks Chlemoutsi
- 26 C. Vilaetis begins the liberation Struggle in Pyrgos, Ilia
- 26 G. Panos and P. Botasis start the Revolution in Spetses
- 27 D. Xiros, or ‘Panourgias’, declares the Revolution in Salona (Amfissa)
- 27 Battle in the narrows of Agios Athanasios near Karytainaina
- 27–31 The Revolution spreads in the Peloponnese and eastern Central Greece (Mystras, Argos, Nafplio, Monemvasia, Livadia, Lidoriki, Atalandi)
- 31 Christians are slaughtered in Smyrna

April 1821

- 3 The Sultan hears of the Revolution in the Peloponnese
- 3 A battle takes place in Pyrgos, Ilia, between Turkish Albanians of Lala and Ilian fighters
- 3 Ottoman forces arrive in Patras, led by Yussuf Pasha
- 4–5 Christian populations in Constantinople suffer atrocities by the Ottomans
- 8 I. Dyovouniotis revolts in Zitouni (Lamia)
- 10 Patriarch Gregory V is executed by hanging in Constantinople
- 10, 12 Revolutionary actions take place in Psara and Spetses
- 14 Battle at Levidi, Arkadia
- 15 Antonis Economou declares the Revolution in Hydra
- 15 Moustafa Bey’s troops loot Vostitsa (Aegio)
- 15 Battle of Vovoda (Mavriki), Aigialeia
- 16 Battle of Agoulinitza
- 17 Peloponnesian community leaders and clergymen are imprisoned in Tripolitsa
- 17 The revolution is declared in Vathy, Samos
- 18 Battle of Patratziki (Ypati)
- 22 Battle of Alamana – A. Diakos is captured
- 24 A. Diakos is executed
- 24 The Turks of Lala attack Agoulinitza, Ilia
- 25 Revolutionary Greeks begin the siege of the Acropolis
- 25 M. Vassiliou captures Athens
- 26 L. Logothetis spreads the Revolution throughout Samos
- The Revolution starts in Karpathos, Chalki, Tilos, Nisyros, Leros, Astypalaia, and Kalymnos

Μάιος 1821

- 1 Ήττα των επαναστατικών δυνάμεων της *Φιλικής Εταιρείας* στο Γαλάτσι της Μολδοβλαχίας
- 1 Άφιξη του Θ. Νέγη στον ελλαδικό χώρο
- 2 Μάχη στο χωριό Λαντζόι της Ηλείας
- 3 Απόβαση οθωμανικών δυνάμεων στην Κύπρο και σφαγές χριστιανών
- 4–6 Βιαιότητες Οθωμανών σε βάρος χριστιανών της Κωνσταντινούπολης
- 4, 7 Κήρυξη της Επανάστασης στη Μαγνησία (Τρίκερι, Πήλιο)
- 8 Επαναστατικές ενέργειες σε Καρλόβασι, Πάτμο, Ξηροχόρι Ευβοίας
- 8 Μάχη στο χάνι της Γραβιάς
- 9 Άφιξη στη Γλαρέντζα Ηλείας εθελοντικών στρατευμάτων από την Κεφαλονιά
- 10 Μάχη στο Λαντζόι της Ηλείας
- 10 Κήρυξη της Επανάστασης σε Άνδρο, Θάσο, Κεράσοβα Αγράφων
- 12–13 Μάχη στο Βαλτέτσι
- 15 Ο Μ. Λιακόπουλος επαναστατεί στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής
- 17 Μάχη στα στενά Κατσαρού και θάνατος του οπλαρχηγού Γ. Γιαννιά
- 18 Μάχη στα Δολιανά Κυνουρίας
- 18 Μάχη στα Βέρβαινα Κυνουρίας
- 18 Ο Εμμ. Παπάς υποκινεί επαναστατική δράση στον Πολύγυρο Χαλκιδικής
- 20 Έναρξη της Επανάστασης στο Μεσολόγγι και το Ανατολικόν (Αιτωλικό)
- 21 Ελληνική ναυτική μοίρα στο Ρίο Πατρών
- 21 Εξέγερση στα Σφακιά
- 22 Επαναστατικές κινητοποιήσεις στην περιοχή του Ξηρομέρου Ακαρνανίας
- 24 Πολιορκία της Ναυπάκτου
- 25 Ο Γ. Βαρνακιώτης κηρύσσει την Επανάσταση στο Ξηρόμερο
- 26 *Συνέλευση Καλτεζών* και συγκρότηση *Γερουσίας της Πελοποννήσου*
- 27 Πυρπόληση του πρώτου οθωμανικού πλοίου στην Ερεσσό
Καταστολή της Επανάστασης στο Πήλιο
- 28 Πολιορκία του Βραχωρίου (Αργίνιο)
- 28 Ο Γ. Τσόγκας κυριεύει τη Βόνιτσα και αναγκάζει τους εχθρούς να καταφύγουν στο κάστρο
- 29 Ο Α. Ίσκος κηρύσσει τον επαναστατικό Αγώνα στον Βάλτο
- 29–30 Πολιορκία του χωριού Λάλα Ηλείας
- 29–30 Μάχες στις θέσεις «Πουρνάρι», «Μνήμα του Μπουτίνη», «Μπαστηρά», «Πούσι» μεταξύ Ελλήνων και Λαλαίων
- 29 Επαναστατική δράση σε Σιθωνία Χαλκιδικής
- 30 Έκδοση εγκυκλίου της *Γερουσίας της Πελοποννήσου*

Ιούνιος 1821

- 1 Μάχη με τις δυνάμεις των Λαλαίων στο Γούμερο Ηλείας
- 1 Έναρξη οχυρωματικών έργων στο Μεσολόγγι
- 6 Αποτυχημένη έφοδος των Ελλήνων στο φρούριο του Αντιρρίου και θάνατος του οπλαρχηγού Δ. Χορμόβα
- 7 Μάχη στο Δραγατσάνι
- 8 Ο εκπρόσωπος της *Φιλικής Εταιρείας* Δ. Υψηλάντης καταφθάνει στην Πελοπόννησο
- 9 Μάχη στο χωριό Λάλα της Ηλείας

May 1821

- 1 The revolutionary forces of the *Filiki Eteria* are defeated in Galatsi, Moldo–Wallachia
- 1 T. Negris arrives in Greece
- 2 Battle at Lantzoi, a village in Ilia
- 3 Ottoman forces land in Cyprus; Christians are slaughtered
- 4–6 Christians of Constantinople suffer atrocities by the Ottomans
- 4, 7 The Revolution is declared in Magnesia (Trikeri, Pelion)
- 8 Revolutionary actions take place in Karlovassi, Patmos, and Xirochori in Evia
- 8 Battle at the Gravia inn
- 9 Voluntary troops arrive in Glarentza, Ilia
- 10 Battle at Lantzoi, Ilia
- 10 The Revolution is declared in Andros, Thassos, and Kerasova in Agrafa
- 12–13 Battle at Valtetsi
- 15 M. Liakopoulos revolts in Kassandra, Chalkidiki
- 17 Battle in the narrows of Katsaros and death of chieftain G. Giannias
- 18 Battle at Doliana, Kynouria
- 18 Battle at Vervaina, Kynouria
- 18 E. Papas incites revolutionary action in Polygyros, Chalkidiki
- 20 The Revolution starts in Messolonghi and Anatolikon (Aetoliko)
- 21 A Greek naval squadron reaches Rio, Patras
- 21 Uprising in Sfakia
- 22 Revolutionary actions in Xiromero, Akarnania
- 24 Nafpaktos is besieged
- 25 G. Varnakiotis declares the Revolution in Xiromero
- 26 The *Kaltezes Assembly* takes place and the *Peloponnesian Senate* is established
- 27 Greeks open fire for the first time against an Ottoman ship, in Eressos
- The Revolution is suppressed in Pelion
- 28 Vrachori (Agrinio) is besieged
- 28 G. Tsogas captures Vonitsa and forces the enemy to seek refuge in the castle
- 29 A. Iskos declares the revolutionary Struggle in Valtos
- 29–30 Lala, in Ilia, is besieged
- 29–30 Battles at Pournari, Mnima of Boutini, Bastira, and Poussi between Greeks and residents of Lala
- 29 Revolutionary actions in Sithonia, Chalkidiki
- 30 Publication of the *Peloponnesian Senate Circular*

June 1821

- 1 Battle against the armed forces of Lala at Goumero, Ilia
- 1 Fortification works begin in Messolonghi
- 6 The Greeks raid the fortress of Antirrio without success; chieftain D. Chormovas dies
- 7 Battle of Dragashani
- 8 D. Ypsilantis, representing the *Filiki Eteria*, arrives in the Peloponnese
- 9 Battle at Lala, Ilia

- 9 Παράδοση των Οθωμανών του Βραχωρίου (Αγρίνιο) στον Γ. Βαρνακιάτη
- 10 Ο Ομέρ πασάς Βρυώνης καταλαμβάνει τη Λιβαδειά
- 13 Μάχη στο «Πούσι» Ηλείας
- 14 Έναρξη της Επανάστασης στην Κρήτη
- 14 Σύλληψη και φυλάκιση του Αλ. Υψηλάντη στην Αυστρία
- 16 Έναρξη της πολιορκίας του Ζαπαντίου (Μεγάλη Χώρα)
- 17 Μάχη στον ποταμό Προύθο και θάνατος του Καρπενησιώτη
- 18 Μάχη στο Μακρυνόρος
- 18 Μάχη στου Πέτα Άρτας
- 18 Μάχη στη θέση «Αυτί» πλησίον Καρβασαρά (Αμφιλοχία)
- 25 Οι Ι. Κωλέττης και Γ. Ράγκος κηρύσσουν την Επανάσταση στην Ήπειρο

Ιούλιος 1821

- 3 Μάχη στα «Μαύρα Βουνά» Καλαβρύτων
Ο Δ. Υψηλάντης ορίζεται *Γενικός Αρχιστράτηγος* στον Μοριά
- 6 Επίδοση ρωσικού τελεσίγραφο στην Υψηλή Πύλη
- 11 Σφαγές χριστιανικών πληθυσμών στην Κω
- 12–13 Μάχες σε Πουρναρόκαστρο και Εγλυκάδα Πατρών
- 14 Διακοπή διπλωματικών σχέσεων Ρωσίας και Οθωμανικής αυτοκρατορία
- 15 Μάχη στου Πέτα Άρτας
- 16 Μάχη στο χωριό Σαραβάλι Πατρών
- 20 Οι Ομέρ πασάς Βρυώνης και Ομέρμπεης της Καρύστου κυριεύουν την Αθήνα
- 20 Άφιξη του Αλ. Μαυροκορδάτου στο Μεσολόγγι
- 23 Παράδοση του κάστρου της Μονεμβασιάς στα ελληνικά στρατεύματα
- 24–25 Ο Χρ. Περραιβός κυριεύει την Πάργα
- 28 Ανακατάληψη της Πάργας από τις εχθρικές δυνάμεις
Άφιξη ετεροχθόνων στον επαναστατημένο ελλαδικό χώρο

Αύγουστος 1821

- 2 Μάχη πλησίον της μονής Γηροκομείου Πατρών
- 3 Ίδρυση φιλελληνικών *κομιτάτων* στη Γερμανία
- 7–9 Μάχες στο χωριό Ρωμανού Πατρών και στη θέση «Λινόν του Χουσεΐναγα»
- 10 Μάχη της Γράνας
- 10 Εκδίδεται στο Μεσολόγγι η χειρόγραφη εφημερίδα *Αιτωλική*
- 26 Μάχη στα Βασιλικά Λοκρίδας

Σεπτέμβριος 1821

- 4 Δολοφονία του Π. Καρατζά στη μονή Ομπλού
- 6 Αποφυλάκιση όσων Πελοποννήσιων κρατούνταν όμηροι στην Τριπολιτσά
- 7 Άφιξη οθωμανικού στόλου στην Πάτρα
- 8 Θάνατος του επισκόπου Ωλένης Φιλάρετου στην Τριπολιτσά
- 9 Πολιορκία της μονής Σέκου (Μολδαβία)
- 9 Νέα μάχη στο χωριό Σαραβάλι Πατρών

- 9 Vrachori (Agrinio) Ottomans surrender to G. Varnakiotis
- 10 Omer Vryoni Pasha occupies Livadia
- 13 Battle at Poussi, Ilia
- 14 Start of the Revolution in Crete
- 14 Arrest and imprisonment of A. Ypsilantis in Austria
- 16 Start of the siege of Zapantio (Megali Chora)
- 17 Battle at Prut river and death of Karpenisiotis
- 18 Battle at Makrynoros
- 18 Battle at Peta, Arta
- 18 Battle at Afti, near Karvasaras (Amfilochia)
- 25 I. Kolettis and G. Ragos declare the Revolution in Epirus

July 1821

- 3 Battle at Mavra Vouna, Kalavryta
D. Ypsilantis is appointed *Commander in Chief* in Moreas
- 6 Delivery of a Russian ultimatum to the Sublime Porte
- 11 Massacres of Christian populations in Kos
- 12–13 Battles at Pournarokastro and Eglykada, Patras
- 14 Severance of diplomatic relations between Russia and the Ottoman Empire
- 15 Battle at Peta, Arta
- 16 Battle in the village of Saravali, Patras
- 20 Omer Vryoni Pasha and Omer Bey of Karystos capture Athens
- 20 Arrival of A. Mavrokordatos in Messolonghi
- 23 The castle of Monemvasia is surrendered to the Greek troops
- 24–25 C. Perraios captures Parga
- 28 The enemy re-captures Parga
Arrival of foreign-born personalities in the revolted Greek territory

August 1821

- 2 Battle near Girokomio Monastery, Patras
- 3 Establishment of philhellenic *committees* in Germany
- 7–9 Battles in the village of Romanos of Patras and at Linon of Houssein Aga
- 10 Battle at Grana
- 10 The handwritten newspaper *Aetoliki* is published in Messolonghi
- 26 Battle at Vassilika, in Lokrida

September 1821

- 4 Assassination of P. Karatzas in the monastery of Oblos
- 6 The Peloponnesians who were held hostage in Tripolitsa are released from prison
- 7 Arrival of the Ottoman fleet in Patras
- 8 Death of Philaretos, Bishop of Oleni, in Tripolitsa
- 9 Siege of Sekos Monastery (Moldavia)
- 9 Battle in Saravali village, Patras

- 9 Μάχη στη θέση Πουρναρόκαστρο Πατρών
- 12 Οθωμανικός στόλος πλέει προς τη Βοστίτσα υπό την ηγεσία του Καρά Αλήμπεη και Ισμαήλμπεη Γιβραλτάρ
- 19 Άφιξη φιλελλήνων εθελοντών στον ελλαδικό χώρο
- 23 Άλωση της Τριπολιτσάς
- 23 Θάνατος του Γ. Ολύμπιου στη μονή του Σέκου
- 23 Πυρπόληση του γαλαξιδιώτικου στόλου στο Γαλαξίδι
- Καταστολή της Επανάστασης στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες
- Πυρπόληση της Βοστίτσας από τις οθωμανικές δυνάμεις
- 30 Ναυμαχία στο Κατάκολο Ηλείας

Οκτώβριος 1821

- 21 Οι ελληνικές δυνάμεις καταλαμβάνουν την Πάτρα όχι όμως και το κάστρο της
- Ο Γιουσουφ πασάς ανακαταλαμβάνει την Πάτρα
- 25 Ο Μ. Κομνηνός Αφεντούλης ανακηρύσσεται *Γενικός Διοικητής Κρήτης*
- 30 Καταστολή των επαναστατικών κινητοποιήσεων στην Κασσάνδρα Χαλκιδικής

Νοέμβριος 1821

- 4 Μάχη του Χαλανδρίου
- 4 Δεύτερη πολιορκία της Αθήνας από τις ελληνικές δυνάμεις
- 4 Συγκρότηση *Προσωρινής Διοίκησης Δυτικής Χέρσου Ελλάδος*
- 9 Ψήφιση *Οργανισμού Δυτικής Χέρσου Ελλάδος*
- 13 Σουλιώτες κυριεύουν την Άρτα
- 15 *Συνέλευση Σαλώνων*
- 17 Συγκρότηση *Αρείου Πάγου* (ανατολική Στ. Ελλάδα)
- Εκδίδεται στο Βραχόρι η χειρόγραφη εφημερίδα *Αχελώος*

Δεκέμβριος 1821

- 1 Ο Δ. Υψηλάντης πρόεδρος της *Πελοποννησιακής Γερουσίας*
- 3–4 Ανεπιτυχής έφοδος για την άλωση του Ναυπλίου
- 3–4 Ανεπιτυχείς ενέργειες για την κατάληψη της Ακρόπολης Αθηνών
- 15 Οι Οθωμανοί καταλαμβάνουν το Άγιο Όρος και εγκαθιστούν φρουρά
- 20 Έναρξη εργασιών της Α΄ Εθνοσυνέλευσης (Πιάδα Επιδαύρου)
- 27 Ψήφιση *Οργανισμού Πελοποννησιακής Γερουσίας*

1822

Ιανουάριος 1822

- 1 Ψήφιση του *Προσωρινού Πολιτεύματος της Ελλάδος* και έκδοση της *Διακηρύξεως της Πολιτικής Υπόρξεως και Ανεξαρτησίας του Ελληνικού Έθνους*, ως πράξη ιδρυτική του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους (Α΄ Εθνοσυνέλευση)
- 14 Οι Οθωμανοί παραδίδουν τον Ακροκόρινθο στον Δ. Υψηλάντη
- 24 Θάνατος του Αλή πασά στα Ιωάννινα

Φεβρουάριος 1822

- 19–22 Επαναστατικές ενέργειες στην κεντρική Μακεδονία (Νάουσα, Βέροια)

TIMELINE OF MAJOR REVOLUTIONARY EVENTS OF NATIONAL AND REGIONAL INTEREST (1821–1830)

- 9 Battle at Pournarokastro, Patras
- 12 The Ottoman fleet sails towards Vostitsa, under the command of Kara–Ali Bey and Ismail Gibraltar Pasha
- 19 Philhellene volunteers arrive in the Greek territory
- 23 Fall of Tripolitsa
- 23 G. Olympios dies at Sekos monastery
- 23 The fleet of Galaxidi is burned down in Galaxidi
- Suppression of the Revolution in the Danubian Principalities
- The Ottoman forces burn down Vostitsa
- 30 Naval battle at Katakolo, Ilia

October 1821

- 21 The Greek forces capture the city of Patras, but not its castle
Yusuf Pasha re–captures Patras
- 25 M. Komninos Afentoulis is appointed *Governor–General of Crete*
- 30 The Revolution is suppressed in Kassandra, Chalkidiki

November 1821

- 4 Battle at Chalandri
- 4 Second siege of Athens by the Greek forces
- 4 Establishment of the *Provisional Senate of Western Greece*
- 9 Approval of the *Senate of Western Continental Greece*
- 13 Souliotes capture Arta
- 15 *Assembly at Salona*
- 17 Establishment of the *Areopagus* (eastern Central Greece)
The handwritten newspaper Acheloos is published in Vrachori

December 1821

- 1 D. Ypsilatis is appointed President of the *Peloponnesian Senate*
- 3–4 Unsuccessful raid to capture Nauplion
- 3–4 Unsuccessful actions to capture the Acropolis of Athens
- 15 The Ottomans capture Mount Athos and establish a guard
- 20 The First National Assembly (Piada of Epidaurus) commences
- 27 Approval of the *Peloponnesian Senate*

1822

January 1822

- 1 The *Provisional Constitution of Greece* is adopted and the *Declaration of the Political Entity and Independence of the Greek State* is published as the founding act of the independent Greek state (First National Assembly)
- 14 The Ottomans surrender Acrocorinth to D. Ypsilantis
- 24 Death of Ali Pasha in Ioannina

February 1822

- 19–22 Revolutionary actions in central Macedonia (Naoussa, Veria)

- 20 Ναυμαχία των Πατρών
- 20 Άφιξη στο Μεσολόγγι του J. J. Meyer
- 26 Μάχη πλησίον του χωριού Χαλανδρίτσα Αχαΐας

Μάρτιος 1822

- 2 Μάχη στην περιοχή της μονής Γηροκομείου Πατρών
- 7 Αψιμαχίες πλησίον της Πάτρας
- 8–13 Επαναστατικές ενέργειες στην Πιερία και την περιοχή του Ολύμπου
- 9 Νέα μάχη στην περιοχή της μονής Γηροκομείου Πατρών
- 11 Επανάσταση στη Χίο υλοκινούμενη από τον Λ. Λογοθέτη
- 30 Η σφαγή της Χίου

Απρίλιος 1822

- 2 Μάχη στο Πατρατζίκι (Υπάτη)
- 6 Καταστολή της Επανάστασης σε Όλυμπο και Νάουσα

Μάιος 1822

- 23 Αποβίβαση στο Μεσολόγγι του εκστρατευτικού σώματος για την Ήπειρο

Ιούνιος 1822

- 6 Πυρπόληση της οθωμανικής ναυαρχίδας στον Τσεσμέ
- 10 Μάχη στο Κομπότι Άρτας
- 10 Παράδοση της οθωμανικής φρουράς στην Ακρόπολη
- 23 Λήξη της πολιορκίας της Πάτρας από τον Θ. Κολοκοτρώνη

Ιούλιος 1822

- 1 Έναρξη εκστρατείας του Μαχμούτ πασά (Δράμαλης) προς την Πελοπόννησο και πυρπόληση της Θήβας
- 4 Μάχη στου Πέτα και ολοσχερής αφανισμός του *Τάγματος των Φιλελλήνων*
- 5 Ο Μαχμούτ πασάς καταλαμβάνει την Ακροκόρινθο
- Πολιορκία και κατάληψη του Άργους από τον Μαχμούτ πασά (Δράμαλη)
- 20–22 Αποτροπή του εχθρικού στόλου από τον Αθ. Ραζηκότσικα να καταλάβει το νησάκι Βασιλάδι στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου
- 24 Οθωμανικός στόλος επιχειρεί ανεπιτυχώς απόβαση στη Μαύρη Αλυκή (Τουρλίδα)
- 26 Αποδεκατισμός των στρατευμάτων του Μαχμούτ πασά (Δράμαλης) στα Δερβενάκια
- Συνθηκολόγηση και αποχώρηση των Σουλιωτών από την Ήπειρο
- Νέα εκστρατεία οθωμανικών δυνάμεων στη Δυτική Ελλάδα

Αύγουστος 1822

- 4 Μάχες Λάκκων, Θερίσου και Αποκορώνου στην Κρήτη
- Ενίσχυση των οθωμανικών δυνάμεων στην Κρήτη
- 10 Μάχη στον Αετό Ξηρομέρου
- 12 Ο G. Canning αναλαμβάνει υπουργός *Εξωτερικών* της Αγγλίας

Σεπτέμβριος 1822

- 8 Ναυμαχία των Σπετσών

TIMELINE OF MAJOR REVOLUTIONARY EVENTS OF NATIONAL AND REGIONAL INTEREST (1821–1830)

- 20 Naval battle of Patras
- 20 Arrival of J. J. Meyer in Messolonghi
- 26 Battle near Chalandritsa village, Achaea

March 1822

- 2 Battle in the area of the Girokomio monastery in Patras
- 7 Clashes near Patras
- 8–13 Revolutionary actions in Pieria and in the region of Mount Olympus
- 9 Second battle near Girokomio Monastery, Patras
- 11 Revolt in Chios, motivated by L. Logothetis
- 30 Massacre of Chios

April 1822

- 2 Battle at Patratziki (Ypati)
- 6 Suppression of the Revolution in Olympus and Naoussa

May 1822

- 23 The expeditionary corps heading to Epirus lands in Messolonghi

June 1822

- 6 Burning of an Ottoman flagship in Cesme
- 10 Battle at Koboti, Arta
- 10 Surrender of the Ottoman guard at the Acropolis
- 23 T. Kolokotronis ends the siege of Patras

July 1822

- 1 Mahmud Dramali Pasha embarks on an expedition to the Peloponnese and Thebes is burned down
- 4 Battle of Peta and decimation of the *Batallion of the Philellenes*
- 5 Mahmud Pasha re-captures Acrocorinth
Mahmud Dramali Pasha besieges and captures Argos
- 20–22 A. Ratzikosikas prevents the Ottoman fleet from occupying the islet of Vasiladi in the lagoon of Messolonghi
- 24 The Ottoman fleet attempts to land in Mavri Alik (Tourlida) without success
- 26 Mahmud Dramali Pasha's troops are decimated at Dervenakia
The Souliotes capitulate and evacuate Epirus
New expedition of Ottoman forces in Western Greece

August 1822

- 4 Battles at Lakki, Therisos, and Apokoronos in Crete
Reinforcement of Ottoman forces in Crete
- 10 Battle at Aetos in Xiromero
- 12 G. Canning takes over as England's *Foreign Secretary*

September 1822

- 8 Naval battle of Spetses

10 Ναυμαχία στον κόλπο του Ναυπλίου

Οκτώβριος 1822

- 25 Έναρξη πρώτης πολιορκίας του Μεσολογγίου υπό τους Μεχμέτ Ρεσίτ πασά Κιουταχή και Ομέρ πασά Βρυώνη
- 26–27 Σφοδρός κανονιοβολισμός του Μεσολογγίου
- 28 Ο Κ. Κανάρης πυρπολεί την ναυαρχίδα του οθωμανικού στόλου στην Τένεδο
Κατάληψη των Σαλώνων (Αμφισσα) και πυρπόλησή τους από τον Κιοσέ Μεχμέτ

Νοέμβριος 1822

- 9 Ναυτική δύναμη των Σπετσών και της Ύδρας απελευθερώνει τη θαλάσσια επικοινωνία με το Μεσολόγγι
- 11 Υδραϊκός στόλος ενισχύει με στρατεύματα τη φρουρά του Μεσολογγίου
- 11 Θάνατος στο Μεσολόγγι του Γερμανού στρατηγού και φιλέλληνα Karl von Normann
- 26 Ο Μαχμούτ πασάς (Δράμαλης) πεθαίνει στην Κόρινθο
- 29–30 Ο Στ. Σταϊκόπουλος καταλαμβάνει το Παλαμήδι

Δεκέμβριος 1822

- 4 Διάγγελμα του προέδρου των Η.Π.Α. J. Monroe υπέρ της Ελληνικής Επανάστασης
- 22 Παράδοση της οθωμανικής φρουρά του Ναυπλίου
- 24–25 Ανεπιτυχής έφοδος των εχθρικών δυνάμεων στο Μεσολόγγι
- 25 Μάχη στην Κατοχή της επαρχίας Βονίτσης – Ξηρομέρου
- 31 Λύση της πολιορκίας του Μεσολογγίου

1823

Ιανουάριος 1823

- 6 Μάχη της Ακράτας
- 18 Το Ναύπλιο ορίζεται έδρα του *Εκτελεστικού σώματος*
- 28 Μάχη παρά τον ποταμό Φύδαρι (Εύηνος) προς το μέρος της Λεπενούς

Μάρτιος 1823

- 7 Οχυρωματικές εργασίες στο Μεσολόγγι
- 25 Η Αγγλία αναγνωρίζει τους Έλληνες ως εμπόλεμο έθνος
- 30 Έναρξη εργασιών της Β΄ Εθνοσυνέλευσης (Άστρος Κυνουρίας)

Απρίλιος 1823

- 13 *Νόμος της Επιδαύρου*
- 16 Ναυμαχία της Μυτιλήνης
- 18 Λήξη της Β΄ Εθνοσυνέλευσης
- 23 Διορισμός του Μ. Τομπάζη ως Αρμοστή της Κρήτης

Ιούνιος 1823

- 4 Ο Κ. Μεταξάς διορίζεται *Γενικός Έπαρχος Αιτωλοακαρνανίας*
- 10–11 Οθωμανικές νίκες σε Δαύλεια, Αράχοβα και Όσιο Λουκά

Ιούλιος 1823

- 12 Άφιξη λόρδου Byron στο Αργοστόλι

10 Naval battle in the gulf of Nauplion

October 1822

- 25 Start of the first siege of Messolonghi by Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) and Omer Vryoni Pasha
- 26–27 Second shelling of Messolonghi
- 28 K. Kanaris burns the flagship of the Ottoman fleet at Tenedos
Salona (Amfissa) is captured and burned down by Kiose Mehmed

November 1822

- 9 A naval force from Spetses and Hydra restores maritime connection to Messolonghi
- 11 A Hydriot fleet reinforces the guard of Messolonghi
- 11 Death of Karl von Normann, German General and philellene, in Messolonghi
- 26 Death of Mahmud Dramali Pasha in Corinth
- 29–30 S. Staikopoulos sieges Palamidi

December 1822

- 4 U.S.A. President J. Monroe's speech in favour of the Greek Revolution
- 22 Surrender of the Ottoman guard of Nauplion
- 24–25 Unsuccessful raid of Messolonghi by the enemy forces
- 25 Battle at Katochi, in the province of Vonitsa – Xiromero
- 31 End of the siege of Messolonghi

1823

January 1823

- 6 Battle of Akrata
- 18 Nauplion becomes the seat of the *Executive Administration*
- 28 Battle at Fydaris (Evinos) river towards Lepenou

March 1823

- 7 Fortification works in Messolonghi
- 25 England recognises Greeks as a warring nation
- 30 The Second National Assembly (Astros of Kynouria) commences

April 1823

- 13 *The Law of Epidaurus*
- 16 Naval battle of Mytilene
- 18 The Second National Assembly is concluded
- 23 M. Tombazis is appointed Commissioner of Crete

June 1823

- 4 K. Metaxas is appointed *Prefect* of Aetoloakarnania
- 10–11 Ottoman victories at Davlia, Arachova, and Osios Loukas

July 1823

- 12 Arrival of Lord Byron in Argostoli

14 Απόπειρα οθωμανικών δυνάμεων να αποβιβαστούν στο Κρυονέρι Μεσολογγίου

Αύγουστος 1823

- 9 Μάχη στο Κεφαλόβρυσο Καρπενησίου
- 9 Θάνατος του Μ. Μπότσαρη
- 10, 12 Μάχη του Κεφαλόβρυσου
- 28 Μάχη της Καλιακούδας

Σεπτέμβριος 1823

Δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου

Οκτώβριος 1823

- 2 Μάχη πλησίον του Ανατολικού (Αιτωλικού), όπου σκοτώθηκε ο οπλαρχηγός Β. Σουλιώτης
- 3 Έντονος κανονιοβολισμός του Ανατολικού από τους Μουσταφά πασά και Ομέρ πασά Βρυώνη
- 7 Παράδοση οθωμανικής φρουράς του κάστρου της Κορίνθου στον Θ. Κολοκοτρώνη

Νοέμβριος 1823

- 18 Επιτυχημένη ενέδρα στη θέση «Σκαλί» Αιτωλικού (Φοινικιά) από τον Κ. Τζαβέλλα
- 26 Το *Βουλευτικό σώμα* εγκαθίσταται στο Κρανίδι
- 30 Ο Αλ. Μαυροκορδάτος καταφτάνει στο Μεσολόγγι και παραλαμβάνει τη *Διοίκηση της Δυτικής Χέρσου Ελλάδας* από τον Κ. Μεταξά
- 30 Άρση της πολιορκίας του Ανατολικού (Αιτωλικού)

Δεκέμβριος 1823

- 24 Αφιξη του λόρδου Bygon στο Μεσολόγγι
- 28 *Σχέδιο των Τριών Τμημάτων* (9 Ιανουαρίου ν.η.)

1824

Ιανουάριος 1824

- 1 Έκδοση εφημερίδας *Ελληνικά Χρονικά* στο Μεσολόγγι από τον Ελβετό φιλέλληνα J. J. Meyer

Φεβρουάριος 1824

- 9 Σύναψη του πρώτου δανείου της *Ανεξαρτησίας* στο Λονδίνο

Μάρτιος 1824

- 17 Ο λόρδος Bygon πολιτογραφείται δημότης Μεσολογγίου
- 19 Έναρξη εμφύλιου πολέμου στην Πελοπόννησο
- 20 Έκδοση της 4γλωσσης εφημερίδας *Telegrafo Greco* στο Μεσολόγγι
Ο Σουλτάνος Mahmud II ζητά τη συνδρομή του Μεχμέτ Αλή της Αιγύπτου για την καταστολή της Ελληνικής Επανάστασης

Απρίλιος 1824

- 7 Ο λόρδος Bygon πεθαίνει στο Μεσολόγγι
Ο Ιμπραήμ πασάς ορίζεται διοικητής Πελοποννήσου από τον Σουλτάνο

14 Ottoman forces attempt to land in Kryoneri, Messolonghi

August 1823

- 9 Battle at Kefalovryso, Karpenisi
- 9 Death of M. Botsaris
- 10, 12 Battle at Kefalovryso
- 28 Battle at Kaliakouda

September 1823

Second siege of Messolonghi

October 1823

- 2 Battle near Anatolikon (Aetoliko), during which chieftain Souliotis dies
- 3 Anatolikon is heavily shelled by Moustafa Pasha and Omer Vryoni Pasha
- 7 The Ottoman guard of the Corinth castle surrenders to T. Kolokotronis

November 1823

- 18 Successful ambush by K. Tzavellas at Skali, Aetoliko (Finikia)
- 26 Kranidi becomes the seat of the *Parliamental Administration*
- 30 A. Mavrokordatos arrives in Messolonghi and takes over the *Senate of Western Continental Greece* from K. Metaxas
- 30 End of the siege of Anatolikon (Aetoliko)

December 1823

- 24 Arrival of Lord Byron in Messolonghi
- 28 *The Three-Part Plan* (January 9, new calendar)

1824

January 1824

- 1 The newspaper *Ellinika Chronika* is published by Swiss Philhellene J. J. Meyer in Messolonghi

February 1824

- 9 Conclusion of the first *Independence loan* in London

March 1824

- 17 Lord Byron becomes a citizen of Messolonghi
 - 19 Start of the civil war in the Peloponnese
 - 20 The quadrilingual newspaper *Telegrafo Greco* is published in Messolonghi
- Sultan Mahmud II requests the assistance of Muhammad Ali to suppress the Greek Revolution

April 1824

- 7 Death of Lord Byron in Messolonghi
- Ibrahim Pasha is appointed Governor of the Peloponnese by the Sultan

Μάιος 1824

- 27 Καταστολή της Επανάστασης στην Κρήτη
- 30 Καταστροφή της Κάσου από τον οθωμανοαιγυπτιακό στόλο

Ιούνιος 1824

- 2 Τερματισμός του πρώτου εμφυλίου πολέμου
- 3 Μάχη στη Σκουλικαριά Άρτας
- 16 Ολοκληρώνεται η οχύρωση της νησίδας Προκοπανίστου
- 21 Καταστροφή των Ψαρών

Ιούλιος 1824

- 5–6 Μάχες σε Μαραθώνα, Καπανδρίτι και Αμπλιανή
- 12 Μάχη στα Λεχαινά Ηλείας
- 20 Καταβολή της πρώτης δόσης από το αγγλικό δάνειο
- 20 Ο Ομέρ πασάς Βρυώνης αποβιβάζεται στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία)

Αύγουστος 1824

- 5 Ο Σπ. Τρικούπης εκλέγεται εκπρόσωπος του Μεσολογγίου στο *Βουλευτικό σώμα*
- 6 Ναυμαχία της Μυκάλης
- 29 Ναυμαχία του Γέροντα

Σεπτέμβριος 1824

- 15 Μάχη στην Πανάσσαρη (Παρνασσός)
- 24–25 Ναυμαχία μεταξύ Καράμπουρνων και Καρδαμύλων Χίου

Οκτώβριος 1824

- 14 Αποκλεισμός της Πάτρας από τα στρατεύματα του Α. Λόντου
Αποχώρηση οθωμανικών δυνάμεων από την ανατολική Στ. Ελλάδα

Νοέμβριος 1824

- 6 Διάλυση του οθωμανικού στρατοπέδου του Ομέρ πασά Βρυώνη στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία)
- 12 Νέες εμφύλιες συγκρούσεις στην Πελοπόννησο.
- 12 Δολοφονία του Π. Κολοκοτρώνη από κυβερνητικούς
Εισβολή Ρουμελιωτών υπό τον Ι. Γκούρα στην Κορινθία
Ρουμελιώτικα στρατεύματα καταστρέφουν ολοσχερώς το αρχοντικό του Γ. Σισίνη στη Γαστούνη
Ληλασίες στη περιοχή της Γαστούνης από Ρουμελιώτες και Σουλιώτες

Δεκέμβριος 1824

- 3–8 Ρουμελιώτες στρατιώτες λεηλατούν τη Βοστίτσα και τα Καλάβρυτα
- 13–16 Δυνάμεις Ρουμελιωτών υπό τους Κ. Τζαβέλα και Γ. Καραϊσκάκη μάχονται Πελοποννήσιους στην Κερπινή Καλαβρύτων

1825

Ιανουάριος 1825

- Ρουμελιώτες ένοπλοι λεηλατούν περιοχές της βόρειας και βορειοδυτικής Πελοποννήσου
- 26 Σύναψη του δεύτερου δανείου της *Ανεξαρτησίας* (Λονδίνο)

May 1824

- 27 Suppression of the Revolution in Crete
- 30 Destruction of Kassos by the Ottoman–Egyptian fleet

June 1824

- 2 End of first civil war
- 3 Battle at Skoulikaria, Arta
- 16 Completion of fortifications on Prokopanistos islet
- 21 Destruction of Psara

July 1824

- 5–6 Battles at Marathonas, Kapandriti and Abliani
- 12 Battle at Lechena, Ilia
- 20 Payment of the first instalment of the English loan
- 20 Omer Vryoni Pasha lands in Karvasaras (Amfilochia)

August 1824

- 5 S. Trikoupis is elected representative of Messolonghi in the *Parliamental Administration*
- 6 Naval battle of Mykali
- 29 Naval battle of Gerontas

September 1824

- 15 Battle at Panassari (Parnassos)
- 24–25 Naval battle in the strait between Karaburna, Asia Minor, and Kardamyla, Chios

October 1824

- 14 Blockade of Patras by A. Londos's troops
- Ottoman forces leave eastern Central Greece

November 1824

- 6 Disbandment of Omer Vryoni's Ottoman troops in Karvasaras (Amfilochia)
- 12 Further civil clashes in the Peloponnese
- 12 Assassination of P. Kolokotronis by pro-governmentals
- Invasion of Roumeliotes, led by I. Gouras in Corinthia
- Roumeliot troops destroy G. Sisinis's house in Gastouni
- Roumeliot and Souliot troops plunder the area of Gastouni

December 1824

- 3–8 Roumeliot troops plunder Vostitsa and Kalavryta
- 13–16 Roumeliot forces, led by K. Tzavelas and G. Karaiskakis, fight Peloponnesians in Kerpini, Kalavryta

1825

January 1825

- Armed Roumeliot troops plunder areas in the north and north–western Peloponnese
- 26 Conclusion of the second *Independence Loan* (London)

Τερματισμός του δεύτερου εμφυλίου πολέμου

Φεβρουάριος 1825

- 4 Μάχη πλησίον της Ναυπάκτου
- 6 Προφυλακίσεις Πελοποννησίων αντικυβερνητικών (Θ. Κολοκοτρώνης, Α., Κ. και Ν. Δεληγιάννης κ.ά.) στη μονή Προφήτου Ηλία στην Ύδρα
- 11–12 Απόβαση ισχυρών αιγυπτιακών δυνάμεων υπό τον Ιμπραήμ πασά στη Μεθώνη
Εκστρατεία εναντίον των εχθρικών στρατευμάτων υπό τη διοίκηση του Κ. Σκούρτη

Μάρτιος 1825

- 15 Μάχη στη Σχοινόλακα Πυλίας
- 23 Ο Μεχμέτ Ρεσίτ πασάς (Κιουταχής) διασχίζει ανεμπόδιστος το Μακρυνόρος και εισβάλλει στην περιοχή του Βάλτου και του Ξηρομέρου

Απρίλιος 1825

- 7 Μάχη στο Κρεμμύδι Μεσσηνίας
- 7 Ο Οδ. Ανδρούτσος φυλακίζεται στην Ακρόπολη
- 15 Αφιξη στρατευμάτων του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχή) στο Μεσολόγγι
- 15 Έναρξη τρίτης πολιορκίας του Μεσολογγίου
- 16 Αμφίρροπη μάχη στο Κεφαλόβρυσο Θέρμου
- 22–23 Μάχες στη θέση «Παπαδιά» της επαρχίας Ναυπακτίας πλησίον της Λομποτινά
- 23 Ο Μεχμέτ Ρεσίτ πασάς (Κιουταχής) αποκλείει το Ανατολικόν και το Μεσολόγγι
- 25 Μάχη στον Προφήτη Ηλία πλησίον του Μεσολογγίου
- 26 Θάνατος των Α. Παπαγεωργίου (Αναγνωσταράς), Α. Τσαμαδού και κόμη Σανταρόζα στο νησίδιο Σφακτηρία
- 26 Ο Ιμπραήμ πασάς καταλαμβάνει τη Σφακτηρία
- 30 Δολιοφθορές στον αιγυπτιακό στόλο από τον Α. Μιαούλη στη Μεθώνη
Άμαχοι πληθυσμοί μεταφέρονται από την Ακαρνανία στο νησί Κάλαμος των Επτανήσων

Μάιος 1825

- 6 Οι πολιορκημένοι στο Μεσολόγγι επιχειρούν μια πρώτη έξοδο από την πόλη
- 10 Ο ελληνικός στόλος ανεφοδιάζει τους πολιορκημένους στο Μεσολόγγι
- 11 Παράδοση της φρουράς του Νεοκάστρου στον Ιμπραήμ πασά
- 18 Απελευθέρωση και αμνήστευση των ηττημένων του εμφυλίου
- 20 Μάχη στο Μανιάκι και θάνατος του Γρ. Δικαίου (Παπαφλέσσας)
- 20 Ναυμαχία του Καφηρέα (Κάβο Ντόρο)
- 29 Κατάληψη της Καλαμάτας από τον Ιμπραήμ πασά

Ιούνιος 1825

- 5 Δολοφονία του Οδ. Ανδρούτσου στην Ακρόπολη
- 8 Εχθρικές δυνάμεις επιχειρούν ανεπιτυχώς να καταλάβουν τα κανονιστάσια Κυριακούλη και Σαχτούρη (νησίδιο Μαρμαρού ή Πλώσταινα)
- 10 Κατάληψη Τριπολιτσάς από τον Ιμπραήμ πασά
- 13 Μάχη της Βέργας (μεσσηνιακή Μάνη)
- 13 Μάχη στους Μύλους της Λέρνας και ανακοπή της πορείας του αιγυπτιακού στρατού

End of the second civil war

February 1825

- 4 Battle near Nafpaktos
- 6 Imprisonment of Peloponnesian anti–government chieftains (T. Kolokotronis, A., K. and N. Deligiannis, and others) at the monastery of Profitis Ilias, Hydra
- 11–12 Powerful Egyptian forces, led by Ibrahim Pasha, land in Methoni
Expedition organised by K. Skourtis against the enemy garrison

March 1825

- 15 Battle at Schinolakka, Pylia
- 23 Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) passes through Makrynoros and invades the areas of Valtos and Xiromero

April 1825

- 7 Battle at Kremmydi, Messinia
- 7 Imprisonment of O. Androutsos at the Acropolis
- 15 Arrival of Mehmed Reshid Pasha's (Kutahye) garrison in Messolonghi
- 15 Beginning of the third siege of Messolonghi
- 16 Inconclusive battle at Kefalovryso in Thermos
- 22–23 Battles at Papadia, in the province of Nafpaktia, near Lobotina
- 23 Blockade of Anatolikon and Messolonghi by Mehmed Reshid Pasha (Kutahye)
- 25 Battle at Profitis Ilias, near Messolonghi
- 26 Death of A. Papageorgiou (Anagnostaras), A. Tsamados, and Count Santarosa on the islet of Sfaktiria
- 26 Ibrahim Pasha captures Sfaktiria
- 30 A. Miaoulis sabotages the Egyptian fleet in Methoni
Non–combatants are transported from Akarnania to the Ionian island of Kalamos

May 1825

- 6 First Exodus of the besieged in Messolonghi
- 10 The Greek fleet brings supplies to the besieged in Messolonghi
- 11 The Neokastro guard surrenders to Ibrahim Pasha
- 18 The defeated chieftains of the civil war are released from prison and are granted amnesty
- 20 Battle of Maniaki and death of Gr. Dikaios (Papaflessas)
- 20 Naval battle of Cape Caphereus (Cavo d'Oro)
- 29 Ibrahim Pasha captures Kalamata

June 1825

- 5 Assassination of O. Androutsos at the Acropolis
- 8 Enemy forces attempt to capture the batteries 'Kiriakoulis' and 'Sachtouris' (on the islet of Plostena) without success
- 10 Tripolitsa is captured by Ibrahim Pasha
- 13 Battle of Verga (Messinian Mani)
- 13 Battle at the Mills of Lerna and interception of the course of the Egyptian troops

- 20 Επίθεση πολιορκημένων στα χαρακώματα του Κιουταχί
- 23 Ήττα του Θ. Κολοκοτρώνη στα Τρίκορφα

Ιούλιος 1825

- 1 Μάχη του Καρπενησίου
- 9 Μάχη στα Βέρβαινα
- 21 Αποτυχία Κιουταχί να καταλάβει το Μεσολόγγι
- 23–25 Ελληνικός στόλος ναυμαχώντας στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου κατορθώνει να άρει το ναυτικό αποκλεισμό
- 24 *Αίτηση Προστασίας*
- 27 Μάχη στα Βέρβαινα και διάλυση του ελληνικού στρατοπέδου από τον Ιμπραήμ πασά

Αύγουστος 1825

- 2 Κατάληψη του νησιού Γραμβούσα από Κρήτες επαναστάτες
- 10 Απόπειρα πυρπόλησης αιγυπτιακού στόλου στην Αλεξάνδρεια από τον Κ. Κανάρη

Σεπτέμβριος 1825

- 28 Νικηφόρες πολεμικές επιχειρήσεις του Γ. Καραϊσκάκη στον Καρβασαρά

Οκτώβριος 1825

- 5 Πάυση δεύτερης πολιορκίας του Μεσολογγίου από τους Μεχμέτ Ρασίτ πασά (Κιουταχής) και Ομέρ πασά Βρυώνη
- 12 Μάχη στην Αλαμάνα
- 19 Μάχη στις Θερμοπύλες

Νοέμβριος 1825

- 1 Ο Γ. Καραϊσκάκης συγκρούεται με τον Ντελήμπαση κοντά στις Λάσπες Αιτωλοακαρνανίας
- 6 Επιθέσεις του Ιμπραήμ πασά σε περιοχές της Ηλείας
- 9 Οι αιγυπτιακές δυνάμεις διαβαίνουν τον Αλφειό και πυρπολούν τον Πύργο Ηλείας
- 9 Ο Ιμπραήμ πασάς με τα στρατεύματά του πυρπολεί τη Γαστούνη Ηλείας
- 9–11 Μάχη στο Βαρθολομιό
- 10 Μάχη των στρατιωτικών δυνάμεων του Ιμπραήμ πασά πλησίον του χωριού Χλεμούτσι Ηλείας
Αιγυπτιακά στρατεύματα πολιορκούν μονές στην Ηλεία και σκοτώνουν τους υπερασπιστές τους
- 21, 23 Εφοδιασμός του Μεσολογγίου από τον ελληνικό στόλο υπό τη διοίκηση του Α. Μιαούλη
- 21 Ναυμαχία στον κόλπο του Δραγαμέστου (Αστακός)
- 25 Μάχη στον Άγιο Αθανάσιο έξω από το Ανατολικόν (Αιτωλικό)
- 25 Ναυμαχία στη θάλασσα περιοχή της Γλαρέντζας (Κυλλήνης)

Δεκέμβριος 1825

- 3 Αμφίροπη μάχη στη Σκαφιδιά Ηλείας
- 12 Αιγυπτιακά στρατεύματα αποβιβάζονται στο Κρυονέρι
- 26 Ο Ιμπραήμ πασάς ενισχύει τους Οθωμανούς πολιορκητές στο Μεσολόγγι
Εισβολή Οθωμανών στο τελωνείο του Πύργου Ηλείας
Επίθεση των εχθρικών δυνάμεων στο Φραγκοπήδημα και τη Σκαφιδιά Ηλείας

- 20 The besieged attack the trenches of Mehmed Reshid Pasha
- 23 T. Kolokotronis is defeated in Trikorfa

July 1825

- 1 Battle at Karpenisi
- 9 Battle at Vervaina
- 21 Kioutahye fails to capture Messolonghi
- 23–25 Following a series of naval battles in the lagoon of Messolonghi, the Greek fleet succeeds in lifting the blockade of the city
- 24 *Application for Protection*
- 27 Battle at Vervaina and disbandment of the Greek camp by Ibrahim Pasha

August 1825

- 2 Capture of the island of Gramvoussa by Cretan revolutionaries
- 10 K. Kanaris fires against the Egyptian fleet in Alexandria

September 1825

- 28 Victorious military operations by G. Karaiskakis in Karvasaras

October 1825

- 5 End of the second siege of Messolonghi by Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) and Omer Vryoni Pasha
- 12 Battle at Alamana
- 19 Battle at Thermopylae

November 1825

- 1 Clashes between G. Karaiskakis and Delibasis near Laspes, Aetoloakarnania
- 6 Attacks launched by Ibrahim Pasha in the region of Ilia
- 9 The Egyptian forces cross Alfios river and burn down Pyrgos in Ilia
- 9 Ibrahim Pasha's garrison burns down Gastouni in Ilia
- 9–11 Battle at Vartholomio
- 10 Battle against the garrison led by Ibrahim Pasha near the village of Chlemoutsi in Ilia
Egyptian troops besiege monasteries in Ilia and kill the monasteries' defenders
- 21, 23 Messolonghi is reinforced with supplies by the Greek fleet under the command of A. Miaoulis
- 21 Naval battle in the gulf of Dragamestos (Astakos)
- 25 Battle at Agios Athanassios, in the outskirts of Anatolikon (Aetoliko)
- 25 Naval battle in the sea area of Glarentza (Kyllini)

December 1825

- 3 Inconclusive battle in Skafidia, Ilia
- 12 Egyptian troops land in Kryoneri
- 26 Ibrahim Pasha reinforces the Ottoman besiegers of Messolonghi
Ottomans invade the customs office in Pyrgos, Ilia
Attack by enemy forces in Frangopidima and Skafidia in Ilia

1826

Ιανουάριος 1826

- 9 Προσπάθειες ανεφοδιασμού των πολιορκημένων στο Μεσολόγγι
- 10 Ναυμαχία πλησίον του Μεσολογγίου
- 16 Νικηφόρα ναυμαχία για τους Έλληνες πλησίον του Μεσολογγίου
- 23 Αμφίρροπη ναυμαχία πλησίον του Μεσολογγίου

Φεβρουάριος 1826

- 12 Αποτυχημένη εκστρατεία του Ch. Fabvier στην Εύβοια
- 16 Σφοδρός κανονιοβολισμός του Μεσολογγίου από τις εχθρικές δυνάμεις
- 20 Διακόπτεται η έκδοση των *Ελληνικών Χρονικών*
- 20 Καταλαμβάνεται το νησίδιο Βασιλάδι, το προπύργιο του Μεσολογγίου, από τα εχθρικά στρατεύματα
- 26 Οι Αιγύπτιοι κυριεύουν τα νησίδα Βασιλάδι, Ντολμάς και Πόρος, ελέγχοντας πλέον τη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου

Μάρτιος 1826

- 1 Συνθηκολόγηση και παράδοση του Ανατολικού (Αιτωλικού) στον Ιμπραήμ πασά
- 23 *Πρωτόκολλο Πετρούπολης* (4 Απριλίου ν.η.)
- 25 Μάχη στην Κλείσοβα (νησίδιο στον Πατραϊκό Κόλπο)

Απρίλιος 1826

- 6 Έναρξη εργασιών της Γ' Εθνοσυνέλευσης στην Επίδαυρο
- 10 Ηρωική έξοδος της φρουράς του Μεσολογγίου
- 12 Η αυτοθυσία του επισκόπου Ρωγών Ιωσήφ στο Μεσολόγγι
- 16 Λήξη εργασιών της Γ' Εθνοσυνέλευσης
- Μάχη στη μονή Ροφιά (Αγιασωτήρα) Ηλείας
- 30 Επάνοδος του Ιμπραήμ πασά από το Μεσολόγγι στην Πελοπόννησο

Μάιος 1826

- 5 Συνθηκολόγηση και παράδοση του Ανατολικού (Αιτωλικού) στις εχθρικές δυνάμεις
- 5 Μάχη στη θέση «Καστράκι» Αιγιάλειας
- 15 Άφιξη των υπολειμμάτων της φρουράς του Μεσολογγίου στο Ναύπλιο
- 17 Τα αιγυπτιακά στρατεύματα πυρπολούν την Ανδρίτσεινα Ηλείας
- 17 Ο εχθρός πολιορκεί και πάλι τη Λίμνη της Αγουλινίτσας
- Ο Ιμπραήμ πασάς πυρπολεί την Άλβαινα (Μίνθη Ζαχάρως)
- 30 Θάνατος του Π. Πατρών Γερμανού στο Ναύπλιο

Ιούνιος 1826

- 20 Ο Μεχμέτ Ρεσίτ πασάς (Κιουταχής) εισβάλλει στην Αττική
- 21–24 Ο Ιμπραήμ πασάς επιχειρεί ανεπιτυχώς να καταλάβει τη Μάνη
- 22 Μάχη της Βέργας (μεσσηνιακή Μάνη)
- 25 Μάχη στον Δυρό Γυθείου

Ιούλιος 1826

- 3 Έναρξη της πολιορκίας των Αθηνών από τον Μουστάμπεη

1826

January 1826

- 9 Efforts to provide supplies to the besieged in Messolonghi
- 10 Naval battle near Messolonghi
- 16 Greek victory at the naval battle near Messolonghi
- 23 Inconclusive naval battle near Messolonghi

February 1826

- 12 Unsuccessful expedition by C. Fabvier in Evia
- 16 Heavy shelling of Messolonghi by the enemy garrison
- 20 The newspaper *Ellinika Chronika* closes
- 20 The enemy garrison captures the islet of Vasiladi, a stronghold of Messolonghi
- 26 The Egyptians occupy the islets of Vasiladi, Dolmas, and Poros, and gain control of the lagoon of Messolonghi

March 1826

- 1 Capitulation and surrender of Anatolikon (Aetoliko) to Ibrahim Pasha
- 23 *Protocol of St. Petersburg* (April 4, new calendar)
- 25 Battle of Klisova (islet in the Gulf of Patras)

April 1826

- 6 The Third National Assembly commences in Epidaurus
- 10 Heroic exodus of the guard of Messolonghi
- 12 Self-sacrifice of Joseph, Bishop of Rogi, in Messolonghi
- 16 The Third National Assembly is concluded
- Battle at the monastery of Rofias (Agiasotira) in Ilia
- 30 Ibrahim Pasha returns from Messolonghi to the Peloponnese

May 1826

- 5 Capitulation and surrender of Anatolikon (Aetoliko) to the enemy forces
- 5 Battle at Kastraki, Aegialia
- 15 The remnants of the guard of Messolonghi arrive in Nauplion
- 17 The Egyptian troops burn down Andritsaina in Ilia
- 17 The enemy besieges the Lake of Agoulinitza again
- Ibrahim Pasha burns down Alvaina (Minthi of Zacharo)
- 30 Death of P. Germanos III of Old Patras in Nauplion

June 1826

- 20 Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) invades Attica
- 21–24 Ibrahim Pasha attempts to capture Mani without success
- 22 Battle at Verga (Messinian Mani)
- 25 Battle at Dyros, Gythio

July 1826

- 3 Start of the siege of Athens by Mustafa Bey

- 16 Ναυμαχία στο Καρλόβασι της Σάμου
- 16 Άφιξη του Κιουταχί στην Αθήνα και στρατοπέδυσή του στη θέση Πατήσια

Αύγουστος 1826

- 3 Κατάληψη της Αθήνας από τον Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχί) και φυγή των Ελλήνων στην Ακρόπολη
- 6, 8 Μάχες στο Χαϊδάρι Αττικής
- 21 Ανεπιτυχής εκστρατεία του Ιμπραήμ πασά στη Μάνη

Σεπτέμβριος 1826

- 18, 19 Μάχες στη Χόβολη Καλαβρύτων
- 30 Μάχη στο Σοποτό Καλαβρύτων και υποχώρηση των ελληνικών στρατευμάτων

Οκτώβριος 1826

- 27 Έναρξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων του Γ. Καραϊσκάκη στην ανατολική Στ. Ελλάδα

Νοέμβριος 1826

- 11 Μεταφορά της κυβέρνησης Ζαΐμη στην Αίγινα
- 18–19, 20, 22–24 Μάχες στην Αράχοβα Βοιωτίας

Δεκέμβριος 1826

- 7 Ο Γ. Καραϊσκάκης εμποδίζει τον ανεφοδιασμό του Μεχμέτ Ρεσίτ πασά (Κιουταχί)
Διήμερη μάχη στη Λομποτινά Ναυπακτίας

1827

Ιανουάριος 1827

- 25, 26 Μάχες στη μονή του Αγίου Σπυρίδωνα στον Πειραιά
- 27 Μάχη στο Καματερό Αττικής
- 30 Μάχη στην Καστέλα του Πειραιά κατά των δυνάμεων του Κιουταχί

Φεβρουάριος 1827

- 3, 5 Μάχες στο Δίστομο Λειβαδιάς
- 11 Συνεδρίαση της Γ' Εθνοσυνέλευσης στην Ερμιόνη

Μάρτιος 1827

- 4 Μάχη στο Κερασίι
- 19 Μεταφορά της Γ' Εθνοσυνέλευσης στην Τροιζήνα
Ο G. Canning αναλαμβάνει πρωθυπουργός της Αγγλίας
- 30 Η Γ' Εθνοσυνέλευση ψηφίζει τον Ι. Καποδίστρια ως *Κυβερνήτη της Ελλάδος*

Απρίλιος 1827

- (αρχές) Μάχη στο Δαφνί Αττικής
- 6 Επανεναρξη πολεμικών επιχειρήσεων του Ιμπραήμ πασά στην Ηλεία
- 6 Μάχες σε Πύργο και στα χωριά Στρέφι, Μπαρμπάσαινα, Κούκουρα
- 6 Πολιορκία ελληνικών δυνάμεων στις μονές Κρεμαστής και Αγίου Ιωάννη (Κατάκολο Ηλείας)

TIMELINE OF MAJOR REVOLUTIONARY EVENTS OF NATIONAL AND REGIONAL INTEREST (1821–1830)

- 16 Naval Battle in Karlovassi, Samos
- 16 Kutahye arrives in Athens and sets up camp at Patissia

August 1826

- 3 Mehmed Reshid Pasha (Kutahye) occupies Athens and Greeks seek refuge at the Acropolis
- 6, 8 Battles in Chaidari, Attica
- 21 Unsuccessful expedition by Ibrahim Pasha in Mani

September 1826

- 18, 19 Battles in Chovoli, Kalavryta
- 30 Battle at Sopoto, Kalavryta, and retreat of Greek troops

October 1826

- 27 Start of military operations by G. Karaiskakis in eastern Central Greece

November 1826

- 11 The government of Zaimis moves to Aegina
- 18–19, 20, 22–24 Battles at Arachova, Boeotia

December 1826

- 7 G. Karaiskakis blocks Mehmed Reshid Pasha's (Kutahye) access to supplies
Two-day battle in Lobotina, Nafpaktia

1827

January 1827

- 25, 26 Battles at the monastery of Agios Spyridon in Piraeus
- 27 Battle at Kamatero, Attica
- 30 Battle at Kastella, Piraeus, against Kutahye's troops

February 1827

- 3, 5 Battles at Distomo, Livadia
- 11 The Third National Assembly convenes at Ermioni

March 1827

- 4 Battle at Keratsini
- 19 The Third National Assembly moves to Trizina
G. Canning takes over as England's Prime Minister
- 30 The Third National Assembly votes for I. Kapodistrias as *Governor of Greece*

April 1827

- (beginning) Battle at Dafni, Attica
- 6 New military operations by Ibrahim Pasha in Ilia
- 6 Battles at Pyrgos, and in the villages of Strefi, Barbassena, and Koukoura
- 6 Siege of Greek forces at the monasteries of Kremasti and Agios Ioannis (Katakolo, Ilia)

- 8 Μάχη στο Φάληρο Αττικής
- 14 Μάχη πλησίον της μονής του Αγίου Σπυρίδωνα στον Πειραιά
- 15 Άφιξη του Ιμπραήμ στο κάστρο Χλεμούτσι της Ηλείας
- 22 Συμπλοκή στο Φάληρο Αττικής και θανάσιμος τραυματισμός του Γ. Καραϊσκάκη
- 24 Μάχη στην θέση Ανάλατος της Αθήνας

Μάιος 1827

- 1 Ψήφιση του *Πολιτικού Συντάγματος της Ελλάδος* (Γ' Εθνοσυνέλευση)
- 5 Λήξη εργασιών της Γ' Εθνοσυνέλευσης
- 5 Ο Μ. Σισίνης παραδίδει το κάστρο Χλεμούτσι Ηλείας στον Ιμπραήμ πασά
- 24 Παράδοση της Ακρόπολης των Αθηνών στους Οθωμανούς
- 25 Άφιξη του Ιμπραήμ πασά στο Ρίο

Ιούνιος 1827

- 5 Αποτυχημένη ναυτική εκστρατεία του Κ. Κανάρη στην Αλεξάνδρεια
- 24 Εχθρικές δυνάμεις πολιορκούν ανεπιτυχώς τη μονή του Μ. Σπηλαίου
- 24 *Συνθήκη Λονδίνου* (6 Ιουλίου ν.η.)

Ιούλιος 1827

- 3 Μάχη στην Άνω Βλασία Καλαβρύτων και υποχώρηση των Ελλήνων
- 17 Μάχη πλησίον της μονής Αγίου Ιωάννη Τσετσεβού Αιγιαλείας

Αύγουστος 1827

- Ο Ι. Καποδίστριας αποδέχεται το αξίωμα του *Κυβερνήτη της Ελλάδος*
- 26, 27 Μάχες στο ύψωμα Κανκαριά Αιγιαλείας
- 27 Θάνατος του G. Canning

Σεπτέμβριος 1827

- 6 Ο ελληνικός στόλος υπό τον Th. Cochrane επιχειρεί να καταλάβει το νησίδιο Βασιλάδι στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου
- 10 Επαφές των ναυάρχων των Μ. Δυνάμεων με τους Αιγυπτίους
- 20 Ο Κεχαγιάμπεης του Ιμπραήμ πασά καταστρέφει τα καρποφόρα δέντρα της Μεσσηνίας

Οκτώβριος 1827

- 8 Ναυμαχία Ναυαρίνου
- 9 Εκστρατεία του Γάλλου συνταγματάρχη Ch. Fabvier στη Χίο

Νοέμβριος 1827

- 17 Απόβαση ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων στο Δραγαμέστο (Αστακός)
- 26 Διακοπή διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Μ. Δυνάμεων και Υψηλής Πύλης

Δεκέμβριος 1827

- 4 Αποχώρηση του Ρώσου πρεσβευτή από την Κωνσταντινούπολη
- 6 Απομάκρυνση του αιγυπτιακού στόλου από τον Μοριά
- 15 Η οθωμανική φρουρά παραδίδει το Βασιλάδι στους Έλληνες

TIMELINE OF MAJOR REVOLUTIONARY EVENTS OF NATIONAL AND REGIONAL INTEREST (1821–1830)

- 8 Battle of Faliron, Attica
- 14 Battle near the monastery of Agios Spyridon in Piraeus
- 15 Ibrahim Pasha arrives in Chlemoutsi, Ilia
- 22 Clash in Faliron, Attica and fatal injury of G. Karaiskakis
- 24 Battle at Analatos, in Athens

May 1827

- 1 Adoption of the *Political Constitution of Greece* (Third National Assembly)
- 5 The Third National Assembly is concluded
- 5 M. Sisinis surrenders the Castle of Chlemoutsi in Ilia to Ibrahim Pasha
- 24 The Acropolis of Athens is surrendered to the Ottomans
- 25 Arrival of Ibrahim Pasha in Rio

June 1827

- 5 Unsuccessful naval expedition by K. Kanaris in Alexandria
- 24 Enemy forces unsuccessfully besiege the M. Spileo monastery
- 24 *The London Treaty* (July 6, new calendar)

July 1827

- 3 Battle at Ano Vlassia of Kalavryta and retreat of the Greeks
- 17 Battle near the monastery of Agios Ioannis Tsetsevov in Aegialia

August 1827

- I. Kapodistrias accepts the office of *Governor of Greece*
- 26, 27 Battles on Mount Kafkaria in Aegialia
- 27 Death of G. Canning

September 1827

- 6 The Greek fleet, commanded by T. Cochrane attempts to capture the islet of Vasiladi in the lagoon of Messolonghi
- 10 Communications between Admirals of the Great Powers and Egyptians
- 20 Kehaya Bey, under the command of Ibrahim Pasha, destroys fruit-bearing trees throughout Messinia

October 1827

- 8 Naval battle of Navarino
- 9 Expedition by French Colonel C. Fabvier to Chios

November 1827

- 17 Landing of Greek military forces in Dragamestos (Astakos)
- 26 Severance of diplomatic relations between the Great Powers and the Sublime Porte

December 1827

- 4 The Russian ambassador leaves Constantinople
- 6 The Egyptian fleet leaves Moreas
- 15 The Ottoman guard surrenders Vasiladi to the Greeks

1828

Ιανουάριος 1828

- 6, 11 Άφιξη του Ι. Καποδίστρια στο Ναύπλιο και την Αίγινα
Ο Σπ. Τρικούπης διορίζεται από τον Ι. Καποδίστρια *Γραμματέας Επικρατείας*
- 31 Θάνατος του Αλ. Υψηλάντη στη Βιέννη

Φεβρουάριος 1828

- 2 Σύσταση *Εθνικής Χρηματιστικής Τράπεζας* στον ελλαδικό χώρο
Επιχειρήσεις καταστολής της πειρατείας στο Αιγαίο από τον Α. Μιαούλη
- 15 Αποχώρηση του Ιμπραήμ πασά από την Τριπολιτσά

Απρίλιος 1828

- 9–12 Ανακατάληψη από τους Έλληνες των νησιδίων Ντολμά και Πόρου στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου
- 14 Κήρυξη νέου ρωσοοθωμανικού πολέμου
- 23 Συγκρότηση του *Πανελληνίου* από τον Ι. Καποδίστρια

Μάιος 1828

- 11 Ναυτική επιχείρηση στο Ανατολικό (Αιτωλικό)

Ιούνιος 1828

- Δολοφονία του προσκυνημένου Δ. Νενέκου από τον Σαγιά

Ιούλιος 1828

- 7 *Πρωτόκολλο του Λονδίνου* (19 Ιουλίου ν.η.)
- 25 *Συνθήκη της Αλεξάνδρειας* (6 Αυγούστου ν.η.)

Αύγουστος 1828

- 11 Έναρξη επιχειρήσεων του Κ. Τζαβέλα στην κεντρική Στ. Ελλάδα
- 17 Άφιξη γαλλικού εκστρατευτικού σώματος στην Πελοπόννησο υπό τη διοίκηση των στρατηγών N. Maison, T. Sebastiani και G. Schneider

Σεπτέμβριος 1828

- 4–23 Αποχωρήσεις αιγυπτιακών δυνάμεων από τον Μοριά
- 16 Οθωμανοί της Λομποτινάς (Ανω Χώρα Ναυπακτίας) επιτίθενται ανεπιτυχώς σε στρατιωτικές δυνάμεις των Ε. Μακρυγιάννη και Ι. Φαρμάκη

Οκτώβριος 1828

- Επιχείρηση ανακατάληψης ανατολικής Στ. Ελλάδας από τον Δ. Υψηλάντη
- 18 Παράδοση των κάστρων της Πάτρας και του Ρίου από τον Χατζή Αβδουλάμπεη στο γαλλικό εκστρατευτικό σώμα
- 22 Μάχη πλησίον της Λομποτινάς (Ανω Χώρα Ναυπακτίας)
- 22 Απελευθέρωση των Κραβάρων

Νοέμβριος 1828

- 4 *Πρωτόκολλο του Λονδίνου* (16 Νοεμβρίου ν.η.)
- 5 Ανακαταλήψεις της Λιβαδειάς, της Αμφισσας και του Καρπενησίου

1828

January 1828

- 6, 11 I. Kapodistrias arrives in Nauplion and Aegina
S. Trikoupis is appointed *Secretary of the State* by I. Kapodistrias
- 31 A. Ypsilantis dies in Vienna

February 1828

- 2 Establishment of the *National Financial Bank* in the Greek Territory
A. Miaoulis carries out operations to suppress piracy in the Aegean sea
- 15 Ibrahim Pasha leaves Tripolitsa

April 1828

- 9–12 Greeks re-capture the islets of Dolmas and Poros in the lagoon of Messolonghi
- 14 Declaration of a new Russo–Ottoman war
- 23 Establishment of the *Panhellenion* by I. Kapodistrias

May 1828

- 11 Naval operation in Anatolikon (Aetoliko)

June 1828

Sagias assassinates D.Nenekos who had joined the enemy during the Revolution

July 1828

- 7 *The London Protocol* (July 19, new calendar)
- 25 *The Treaty of Alexandria* (August 6, new calendar)

August 1828

- 11 Start of military operations by K. Tzavelas in the central part of Central Greece
- 17 Arrival of the French expeditionary force led by Generals N. Maison, T. Sebastiani and G. Schneider

September

- 4–23 The Egyptian forces leave Moreas
- 16 Ottomans of Lobotina (Ano Chora of Nafpaktia) attack the Greek forces led by E. Makrygiannis and I. Farmakis without success

October 1828

- Operations to re-occupy eastern Central Greece by D. Ypsilantis
- 18 Surrender of the castles of Patras and Rio by Hadji Abdullah Bey to the French expeditionary force
- 22 Battle near Lobotina (Ano Chora of Nafpaktia)
- 22 Liberation of Kravara

November 1828

- 4 *The London Protocol* (November 16, new calendar)
- 5 Re-occupation of Livadia, Amfissa, and Karpenisi

Δεκέμβριος 1828

- 15 Ανακατάληψη της Βόνιτσας και εγκλεισμός των Οθωμανών εντός του κάστρου

1829

Ιανουάριος 1829

Μέλη της Γαλλικής Επιστημονικής Επιτροπής πραγματοποιούν ανασκαφές στην Αρχαία Ολυμπία

Φεβρουάριος 1829

Ολοκλήρωση της οθωμανικής εκστρατείας στην ανατολική Στ. Ελλάδα

Μάρτιος 1829

- 5 Παράδοση του κάστρου της Βόνιτσας στους Έλληνες
 10 *Πρωτόκολλο Λονδίνου* (22 Μαρτίου ν.η.)
 12 Πολιορκία του φρουρίου του Αντιρρίου
 13 Η ελληνική σημαία υψώνεται στο φρούριο του Αντιρρίου
 20 Κατάληψη του Μενιδίου Αιτωλοακαρνανίας
 26 Συνθηκολόγηση της φρουράς του Καρβασαρά (Αμφιλοχία)

Απρίλιος 1829

- 13 Ο Γ. Βαρνακιώτης καταλαμβάνει το Μακρυνόρος
 18 Παράδοση της οθωμανικής φρουράς της Ναυπάκτου

Μάιος 1829

- 2 Παράδοση της οθωμανικής φρουράς του Μεσολογγίου
 8 Συνθηκολόγηση των Οθωμανών στο Ανατολικόν (Αιτωλικό)

Ιούνιος 1829

Νέα οθωμανική εκστρατεία στην ανατολική Στ. Ελλάδα

Ιούλιος 1829

- 11 Έναρξη εργασιών της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης (Αργος)

Αύγουστος 1829

- 6 Λήξη εργασιών της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης
 31 Αναγνώριση του *Πρωτοκόλλου του Λονδίνου* (10.3.1829) από τον Σουλτάνο

Σεπτέμβριος 1829

- 2 *Συνθήκη Αδριανούπολης* (14 Σεπτεμβρίου ν.η.)
 12 Μάχη στην Πέτρα Βοιωτίας

1830

Ιανουάριος 1830

- 22 *Πρωτόκολλο Λονδίνου* ή *Πρωτόκολλο Ανεξαρτησίας* (3 Φεβρουαρίου ν.η.)

December 1828

- 15 Re-occupation of Vonitsa and Ottomans' confinement in the city castle

1829

January 1829

- Members of the French Academy of Sciences carry out excavations in Ancient Olympia

February 1829

- End of the Ottoman expedition in eastern Central Greece

March 1829

- 5 The castle of Vonitsa is surrendered to the Greeks
- 10 *The London Protocol* (March 22, new calendar)
- 12 Siege of the fortress of Antirrio
- 13 The Greek flag flies in the fortress of Antirrio
- 20 Capture of Menidi, Aetoloakarnania
- 26 Capitulation of the guard of Karvasaras (Amfilochia)

April 1829

- 13 G. Varnakiotis captures Makrynoros
- 18 Surrender of the Ottoman guard of Nafpaktos

May 1829

- 2 Surrender of the Ottoman guard of Messolonghi
- 8 Capitulation of Ottomans in Anatolikon (Aetoliko)

June 1829

- New Ottoman expedition to eastern Central Greece

July 1829

- 11 The Fourth National Assembly commences (Argos)

August 1829

- 6 The Fourth National Assembly is concluded
- 31 The Sultan acknowledges the *London Protocol* (10/3/1829)

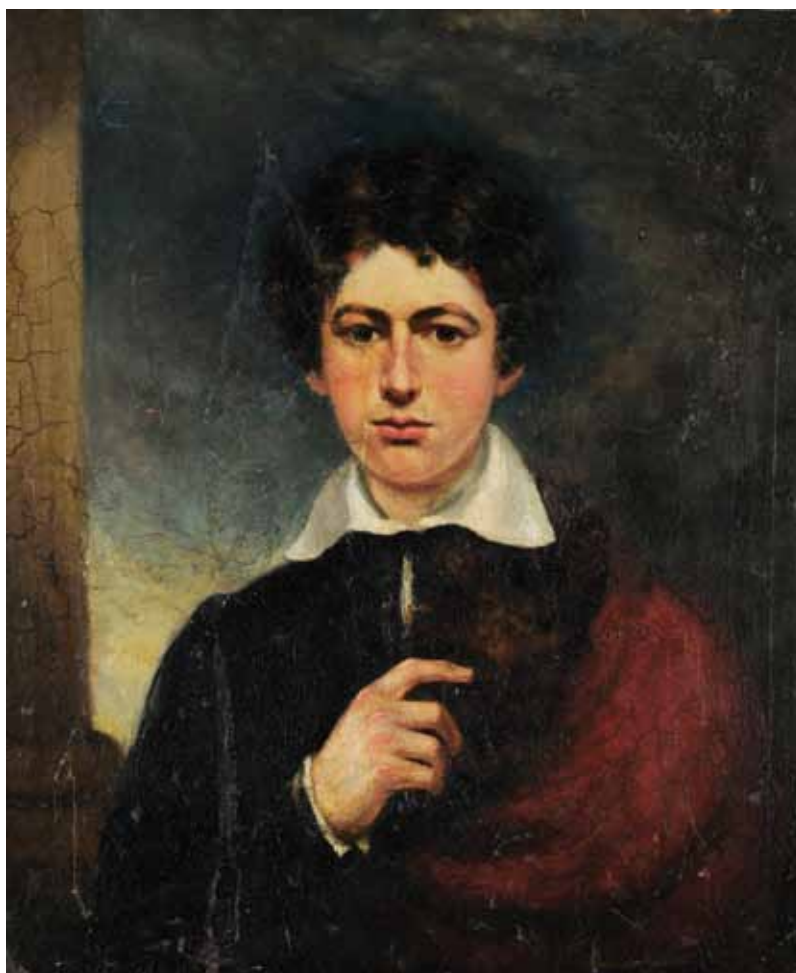
September 1829

- 2 *Treaty of Adrianople* (September 14, new calendar)
- 12 Battle at Petra, Boeotia

1830

January 1830

- 22 The *London Protocol* or *Independence Protocol* (February 3, new calendar)

Ο λόρδος Byron σε νεαρή ηλικία
Συλλογή Ζωγραφικών Εθνικού Ιστορικού Μουσείου.

Lord Byron at a young age
Paintings Collection of the National Historical Museum.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

ΑΡΧΕΙΑ

- Αρχεία Λαζάρου και Γεωργίου Κουντουριώτη* (1821–1832), επιμ. Αντ. Λιγνού, τόμ. Α'–Ε', Αθήνα 1920–1927.
- Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 1ος–21ος, Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1971–2008.
- Αρχεία της Νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας. Α' Αθηναϊκόν Αρχείον*, Ιωάννης Βλαχογιάννης (επιμέλεια), τόμ. Α', Αθήνα 1901.
- Αρχειακές συλλογές Μουσείο Τύπου της Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν.
- Αρχείο του Πατρινού αγωνιστή του 1821 Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλου* (1766–1825), Δημοτική Βιβλιοθήκη Πατρών.
- Ιστορικόν Αρχείον του στρατηγού Ανδρέου Λόντου* (1789–1847), τόμ. Ι (1789–1823), τόμ. ΙΙ (1824), Π. Δ. Σακελλαρίου, Αθήνα 1914.
- Το Αρχείο Σισίνη*, (επιμ.) Στ. Παπαγεωργίου, Ι.Ε.Ε.Ε., Αθήνα 1980.

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

- Δεληγιάνης Κ., *Απομνημονεύματα*, Σχόλια Γ. Τσουκαλάς, Γ. Τσουκαλά «Βιβλιοθήκη», τόμ. Α'–Β', Αθήνα 1957.
- Διαμαντόπουλος Κ., *Απομνημονεύματα, ή Αληθή ιστορικά γεγονότα του 1821 μη αναφερόμενα εν ταις ελληνικαίς ιστορίαις*, Τρίπολη 1883.
- Ευμορφόπουλος Δ., *Απομνημονεύματα*, Εμμ. Πρωτοψάλτης (επιμέλεια), Γ. Τσουκαλά «Βιβλιοθήκη», Αθήνα 1957.
- Κασομούλης Ν., *Ενθυμήματα στρατιωτικά της Επαναστάσεως των Ελλήνων 1821–1833: προτάσσεται ιστορία τον αρματωλισμού, εισαγωγή και σημειώσεις Γιάννη Βλαχογιάννη*, τόμ. Α'–Γ', Αθήνα 1939–1942.
- Κολοκοτρώνης Γ., *Απομνημονεύματα*, Εμμ. Πρωτοψάλτης (επιμέλεια), Γ. Τσουκαλά «Βιβλιοθήκη», Αθήνα 1955.
- Κολοκοτρώνης Θ., *Διήγησις συμβάντων της ελληνικής φυλής από τα 1770 έως τα 1836*, τόμ. Α', Αθήνα 1846.
- Μακρυγιάννη Ι., *Απομνημονεύματα Μακρυγιάννη*, πρόλογος, εισαγωγή Ι. Βλαχογιάννης, τόμ. Α'–Β', Βεργίνα, Αθήνα χ.χ.

Μεταξάς Κ., *Ιστορικά απομνημονεύματα εκ της Ελληνικής Επαναστάσεως*, Εμμ. Πρωτοψάλτης (επιμέλεια), Γ. Τσουκαλά «Βιβλιοθήκη», Αθήνα 1956.

Π. Πατρών Γερμανός, *Υπομνήματα περί της Επαναστάσεως της Ελλάδος. Από το 1820 μέχρι του 1823*, Εκδιδόμενα παρά Καλλινίκου Καστόρχη, Πέτρος Μαντζαράκης, Αθήνα 1837.

Περραιβός Χρ., *Απομνημονεύματα Πολεμικά*, Εμμ. Πρωτοψάλτης (επιμέλεια), Γ. Τσουκαλά «Βιβλιοθήκη», Αθήνα 1956.

Ρηγοπούλος Θ., *Απομνημονεύματα από των αρχών της Επαναστάσεως μέχρι του έτους 1881. Εν παραρτήματι Ανασκευή της Ιστορίας της Ελληνικής Επαναστάσεως του Αντ. Πρόκες Όστεν*, Εισαγωγή, επιμέλεια, ευρετήριο Αθανασίου Θ. Φωτοπούλου, Αθήνα 1979.

Σηπλιάδης Ν., *Απομνημονεύματα*, τόμ. Α'–Β', Ν. Χ. Φιλαδελφεύς, Αθήνα 1851–1852.

Σπυρομίλιος Σπ., *Απομνημονεύματα της Δευτέρας Πολιορκίας του Μεσολογγίου*, έκδοση Ιωάννης Βλαχογιάννης, Αθήνα 1925.

Τερτσέτη Απαντα, *Κολοκοτρώνη Απομνημονεύματα*, (αναστύλωσε Γ. Βαλέτας), τόμ. Γ', Χρ. Γιοβάνη Ο.Ε., Αθήνα 1967'.

Χρυσανθόπουλος Φ. ή Φωτάκος, *Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α'–Β', Αθήνα 1899.

ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

- Αθηνά*, Αθήνα 1832–1864.
- Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος*, Ναύπλιο–Αίγινα 1825–1828.
- Ελληνικά Χρονικά*, Μεσολόγγι 1824–1826, Αθήνα 1840.
- Νεολόγος Πατρών*, Πάτρα 1894–1974.
- Πελοπόννησος (Τηλέγραφος)*, Πάτρα 1886–2019.
- Σάλπιγξ Ελληνική*, Θ. Φαρμακίδης (επιμέλεια), Αθήνα 1975, (φωτογραφική απεικόνιση πρωτοτύπου).
- Φορολογούμενος*, Πάτρα 1869–1894.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Dakin D., *Ο αγώνας των Ελλήνων για την ανεξαρτησία 1821–1833*, Ρένα Σταυρίδη–Πατρικίου (μτφρ), Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα 1989².
- De la Gravière J., *Ιστορία του υπέρ ανεξαρτησίας των Ελλήνων Αγώνος κυρίως του Ναυτικού*, Κωνσταντίνος Ν. Ράδος (μτφρ.), Ιωάννης Νόταρης, Αθήνα 1894.
- Finlay G., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, Πρόλογος Γιάννης Κορδάτος, Σχόλια Τάσος Βουρνάς, Μετάφραση Αλέξανδρος Κοτζιάς, «Άτλας», Αθήνα χ.χ.
- Gay P., *The Enlightenment: An Interpretation, the Rise of Modern Paganism*, vol. I–II, Νέα Υόρκη 1969.
- Gervinus G., *Ιστορία της Επανάστασεως και Αναγεννήσεως της Ελλάδος*, Ιωάννης Περβάνογλου (μτφρ), τόμ. Α΄, Αθήνα 1864.
- Gordon Th., *History of the Greek Revolution*, vol. I–II, Λονδίνο 1832.
- Gordon Th., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως και των ένεκα των προσπαθειών των φιλοπατριδων Ελλήνων προς απελευθέρωσιν της πατρίδος αυτών εκ του οθωμανικού ζυγού προκυψασών μαχών και στρατειών*, Αθήνα 1849.
- Israel J., *Radical Enlightenment: Philosophy and the Making of Modernity 1650–1750*, OUP, Οξφόρδη 2001.
- Kors A.Ch., (editor in chief), *Encyclopedia of the Enlightenment*, vol. I–IV, OUP, Οξφόρδη 2003.
- Lehner U.L., Printy M., *A companion to the Catholic Enlightenment in Europe*, Λέιντεν/Βοστόνη 2010.
- Mendelssohn–Bartholdy K., *Ιστορία της Ελλάδος από της εν έτει 1453 Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως υπό των Τούρκων μέχρι των καθ’ ημάς χρόνων*, Άγγελος Βλάχος (μτφρ), τόμ. I, Αθήνα 1873.
- Mendelssohn–Bartholdy K., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, μτφρ. Ηλία Ι. Οικονομόπουλου, Αθήνα 1894.
- Petropoulos J., *Πολιτική και συγκρότηση κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833–1843)*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1997².
- Pouqueville F.C.H.L., *Histoire de la régénération de la Grece*, vol. I–IV, Βρυξέλλες 1843.
- Pouqueville F.C.H.L., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως ήτοι Η αναγέννησις της Ελλάδος*, Ξενοφώντας Δ. Ζυγούρας (μτφρ), τόμ. I–III, Αθήνα 1890.
- Soutso Al., *Histoire de la Révolution Grecque*, Παρίσι 1839.
- Αγαπητός Αγ., *Οι ενδοξότατοι Έλληνες του 1821 ή Οι πρωταγωνισταί της Ελλάδος*, Πάτρα 1877.
- Ασπρέας Γ., *Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος (1821–1921)*, τόμ. Α΄ (1821–1865), Ι. Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1930.
- Βαρδουνιώτης Δ., *Η καταστροφή του Δράμαλη*, Εφημερίδα Μορέας, Τρίπολη 1913.
- Βλασσόπουλος Χρ. *Ημερολόγιον του Αγώνος*, Εκδοτικός οίκος Δημητράκου, Αθήνα 1930.
- Βυζάντιος Χρ., *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν εκστρατειών και μαχών και των μετά ταύτα συμβάντων, ων συμμετέσχεν ο τακτικός στρατός από του 1821 μέχρι των 1833*, Αθήνα 1901.
- Γούδας Αν., *Βίοι Παράλληλοι*, τόμ. Α΄–Η΄ Αθήνα 1869–1876.
- Δελλής Ι. Γ., *Όψεις προβληματισμού περί παιδείας στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό*, Αθήνα 2014.
- Δελλής Ι. Γ., *Ευγένιος Βούλγαρις (1716–1806). Οκτώ φιλοσοφικές αναγνώσεις κειμένων του και έκδοση (editio princeps) δύο χειρογράφων του*, Αθήνα 2020.
- Δελλής Ι. Γ., *Η ευρωπαϊκή διανόηση στα κείμενα του Α. Κοραή και του Ν. Βάμβα (υπό έκδοση)*.
- Δημαράς Κ. Θ., *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, Αθήνα 1977.
- Θείρισος Ερ., *Συνοπτική Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, Νικόλαος Β. Βωτυράς (μτφρ.), «Εθνικό Πνεύμα», Αθήνα 1879.
- Ιστορικά ημερολόγια των Ελληνικών ναυμαχιών του 1821 εκ των ημερολογίων του ναυμάχου Αν. Τσαμαδού*, Ν. Δ. Πάτρας, Αθήνα 1886.
- Κιτρομηλίδης Π., *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1996.
- Κόκκινος Δ., *Η Ελληνική Επανάστασις*, τόμ. Α΄–Ε΄, Μέλισσα, Αθήνα 1974^{στ}.
- Κουτσουνίκας Λ., *Γενική Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, τόμ. Α΄–Β΄, Αθήνα 1863–1864.
- Κρέμος Γ., *Χρονολογία της Ελληνικής Ιστορίας, Τμήμα Γ΄ (1453–1830)*, Αθήνα 1879.
- Μάμουκας Α., *Τα κατά την αναγέννησιν της Ελλάδος. Ήτοι, συλλογή των περί την αναγεννώμενην Ελλάδα συνταχθέντων πο-*

- λιτευμάτων, νόμων και άλλων επισήμων πράξεων από του 1821 μέχρι του 1832, τόμ. Α΄–ΙΑ΄, Πειραιάς 1839–1852.
- Μεσολόγγι 1821–1829. Οι θάνατοι πρόμαχοι, Άλφα Εκδοτική και Πληροφορική, Αθήνα^β 2018.
- Μιαούλης Αντ., *Συνοπτική ιστορία των υπέρ της ελευθερίας της αναγεννηθείσης Ελλάδος γενομένων ναυμαχιών διά των πλοίων των τριών νήσων. Ύδρας, Πετσών και Ψαρών εν όλω τω διαστήματι του ελληνικού Αγώνος*, Ναύπλιο 1833.
- Νούτσος Π., *Νεοελληνικός Διαφωτισμός: τα όρια της διακινδύνευσης*, Αθήνα 2005.
- Οικονόμου Μ., *Ιστορικά της ελληνικής παλιγγενεσίας ή ο ιερός των Ελλήνων αγών*, Αθήνα 1873.
- Παπασταματίου Δ., Κοτζαγεώργης Φ., *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού κατά τη διάρκεια της οθωμανικής πολιτικής κυριαρχίας*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα www.Kallipos.gr, Ζωγράφου 2015.
- Παπατσώνης Π., *Απομνημονεύματα από των χρόνων της Τουρκοκρατίας μέχρι της βασιλείας Γεωργίου Α΄*, Βιβλιοθήκη Γενικών Αρχείων του Κράτους, Αθήνα 1960.
- Πολυχρονοπούλου–Κλαδά Ν., *Η ελληνική Επανάσταση στην Αχαΐα και το ιστορικό αρχείο της ιεράς μονής Χρυσοποδαριτίσσης Νεζερών*, Αθήνα 2020.
- Ρούνιος Κ., *Ιστορικά σελίδες εκ της Επανάστασης του 1821. Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, Θάνος Κανακάρης, Μπεν. Ρούφος*, Πάτρα χ.χ.
- Σακελλαρίου Μ., *Η απόβαση του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο καταλύτης για την αποδιοργάνωση της Ελληνικής Επανάστασης (24 Φεβρουαρίου–23 Μαΐου 1825)*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2013^γ.
- Σακελλαρόπουλος Ν., *Ιστορία της επαρχίας Καλαβρύτων*, τόμ. Α΄, Πικραμένο, Καλάβρυτα 2019.
- Σταματάκης Ι. Δ., *Πίναξ Χρονολογικός περιέχων εν περιλήψει τα πλέον άξια λόγου και μνήμης συμβάντα από κτίσεως κόσμου μέχρι των ημερών μας*, Αθήνα 1841.
- Τόμπρος Ν., *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού (1453–1832): Όψεις και απόψεις*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2020.
- Τόμπρος Ν. *Η Πάτρα στον Αγώνα. Ιστοριογραφία και δημόσιος λόγος*, Το Δόντι, Πάτρα 2021.
- Τρικούπης Σπ., *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, τόμ. Α΄–Γ΄, Λονδίνο 1860–1862^δ.
- Φιλήμων Ι., *Δοκίμιον Ιστορικό περί της ελληνικής επανάστασης*, τόμ. Ι–ΙV, Αθήνα 1859–1861.
- Φιλήμων Ι., *Δοκίμιον ιστορικών περί της Φιλικής Εταιρείας*, Ναύπλιο 1834.
- Φραντζής Αμ., *Επιτομή της Ιστορίας της αναγεννηθείσης Ελλάδος αρχομένη από του έτους 1715, και λήγουσα το 1837*, τόμ. Α΄–Δ΄, Αθήνα 1839–1841.
- Φωτόπουλος Αθ., *Οι Κοτζαμπάσηδες της Πελοποννήσου κατά τη δεύτερη Τουρκοκρατία (1715–1821)*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2001.
- Φωτόπουλος ΑΘ., «Το αρχείον του στρατηγού της Επανάστασης του 1821 Βασιλείου Πετιμεζά», *Πρακτικά Εκτάκτου Αχαϊκού Πνευματικού Συμποσίου (Αίγιον 26–28 Μαΐου 2006)*», Παράρτημα *Πελοποννησιακά* (2009), σ. 429–496.
- Χρυσανθόπουλος Φ. ή Φωτάκος, *Βίοι Πελοποννησίων ανδρών*, Π. Δ. Σακελλαρίου, Αθήνα 1888.

Σισανές μακρύκανο, εμπροσθογεμές.
Όπλο τουρκικής προέλευσης με ενθέσεις από κοράλι.

Muzzle-loaded musket.
Weapon of Turkish origin with coral inserts.

ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΑΝ

Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία Ελλάδος –
Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Ένωση Συντακτών Ημερησίων Εφημερίδων
Πελοποννήσου – Ηπείρου – Νήσων (Ε.Σ.Η.Ε.Π.Η.Ν.) / Μουσείο Τύπου

Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος
Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Αχαΐας
Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Ηλείας

Ιστορικό Μουσείο «Διέξοδος», Ιερά Πόλις Μεσολογγίου

Δημοτική Βιβλιοθήκη –
Πολιτιστικός Οργανισμός Δήμου Πατρέων

Ιδιωτικό Ιστορικό Μουσείο Αμφισσας,
Ευάγγελος Αντ. Μόσχος

Ιδιωτικές συλλογές:

Κωνσταντίνος Ράλλης
Φώτης Λουριδάς

ΤΑ ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΑΝ

Γιώργος Τουλιάτος
Δημήτρης Χριστοδουλόπουλος

THE HISTORICAL DOCUMENTS WERE GRANTED BY

Historical and Ethnological Society of Greece –
Navarivorical Museum

Journalists Union of the Peloponnese, Epirus and the Islands
(E.S.I.E.P.I.N.) / Press Museum

Archive of the Ephorate of Antiquities of Aetoloakarnania and Lefkada
Archive of the Ephorate of Antiquities of Achaia
Archive of the Ephorate of Antiquities of Ilia

Historical Museum "Diexodos", Sacred City of Messolonghi

Municipal Library –
Cultural Organisation of the Municipality of Patras

Private Historical Museum of Amfissa –
Evangelos Ant. Moschos

Private collections:

Konstantinos Rallis
Fotis Louridas

THE HISTORICAL DOCUMENTS WERE PHOTOGRAPHED BY

Giorgos Touliatos
Dimitris Christodouloupoulos

«Το Ελληνικόν ἔθνος, ἀφ' οὗ υπέκυψεν εἰς τὸν βάρβαρον καὶ σκληρότατον ζυγόν τῆς Ὀθωμανικῆς τυρρανίας, υστερήθη ὀχι μόνον τὴν ἐλευθερίαν του, ἀλλὰ καὶ παν εἶδος μαθήσεως, καὶ κατήντησε νὰ μὴ γνωρίζῃ οὐδέ τὴν πάτριόν του γλώσσαν, ἐκτός ὀλίγων τινῶν πεπαιδευμένων, ὀπού κατὰ καιρούς ἤκμασαν, τῶν ὀποίων τὰ συγγράμματα μαρτυροῦσι τὴν εἰς τὰς μαθήσεις πρό- ὀδόν του. Καὶ ἤτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐκλείψῃ διόλου ἀπὸ τοῦ ἔθνος ἡ Ἐλληνικὴ γλῶσσα, εἰάν δὲν τὴν διέσωζεν ἡ Ἐκκλησία, πρὸς νῦν ὀφείλεται καὶ κατὰ τοῦ εὐγνωμοσύνη.»

(Π. Πατρῶν Γερμανός, *Υπομνήματα περὶ τῆς Ἐπανάστασεως τῆς Ἑλλά- ὀδος. Ἀπὸ το 1820 μέχρι τοῦ 1823*, Ἐκδιδόμενα παρὰ Καλλινίκου Κα- ὀστόρχη, Πέτρος Μαντζαράκης, Ἀθήνα 1837, σ. 1)

«... ὀ δε υπέρ ἐλευθερίας σπινθήρ δὲν ἐσβέσθη εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ μετὰ καιρόν τινὰ τὸν ἀνεζωπύρῃσαν Ἑλλη- ὀνές τινες εἰς τὴν Ῥωσσίαν διατρίβοντες, οἵτινες ἐσύνθεσαν ἐν εἶδος Ἐταιρίας, εἰς τὴν ὀποίαν εἰσήγαγον, ὀσους ἐγνώρισαν ἔχοντας πνεῦμα φιλελεύθερον, καὶ διὰ μέσου Ἀπεσταλμένων εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος συνηνῆνωσαν [συνένωσαν] εἰς τὸν σκοπὸν τούτον ἄπαντας σχεδόν τὸς προκρίτους καὶ ἀρίστους τῶν Ἑλλήνων καὶ μάλιστα εἰς τὴν Πελοπόννησον οὐδεὶς τῶν ἐπι- ὀσῆμων Ἀρχιερέων, καὶ Προεστώτων, καὶ λοιπῶν Προκρίτων ἔμεινεν ἀμύπητος.»

(Π. Πατρῶν Γερμανός, *Υπομνήματα περὶ τῆς Ἐπανάστασεως τῆς Ἑλλά- ὀδος. Ἀπὸ το 1820 μέχρι τοῦ 1823*, Ἐκδιδόμενα παρὰ Καλλινίκου Κα- ὀστόρχη, Πέτρος Μαντζαράκης, Ἀθήνα 1837, σ. 8)

"The Hellenic nation, once succumbed to the barbaric and most cruel yoke of Ottoman tyranny, was deprived not only of its freedom, but also of all kinds of learning and was thus stranded, not knowing its own mother tongue, except for a handful of educated individuals, who emerge from time to time with writings that testify to their progress in learning. Indeed, it was possible that the Greek language would disappear alto- ὀgether from the Nation, if it wasn't for the Church who rescued it and to whom gratitude is owed."

(Germanos of Old Patras, *Memoranda on the Greek Revolution. From 1820 to 1823*, Published by Kallinikos Kastorchis, Petros Mantzarakis, Athens 1837, p. 1)

"... as for the light of freedom, this was not put out in the hearts of Greeks but after some time it was indeed rekindled by the Greeks living in Russia, who founded a kind of Society, where they admitted those proven to have liberal spirit, and through messengers in various parts of Greece managed to unite to this end almost all the nobles and best among the Greeks; in the Peloponnese there was none of the Church and Administration officials other nobles, that remained uniniti- ὀated."

(Germanos of Old Patras, *Memoranda on the Greek Revolution. From 1820 to 1823*, Published by Kallinikos Kastorchis, Petros Mantzarakis, Athens 1837, p. 8)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
N.E.O. Πατρῶν – Ἀθηνῶν 28, 264 41 ΠΑΤΡΑ
Τηλ. : 2613613163
email: a.filiass@pde.gov.gr

PERIFEREIA DYTIKHS ELLADAS
N.E.O. Patron – Athinon 28, 264 41 PATRA
Ph. : +302613613163
email: a.filiass@pde.gov.gr